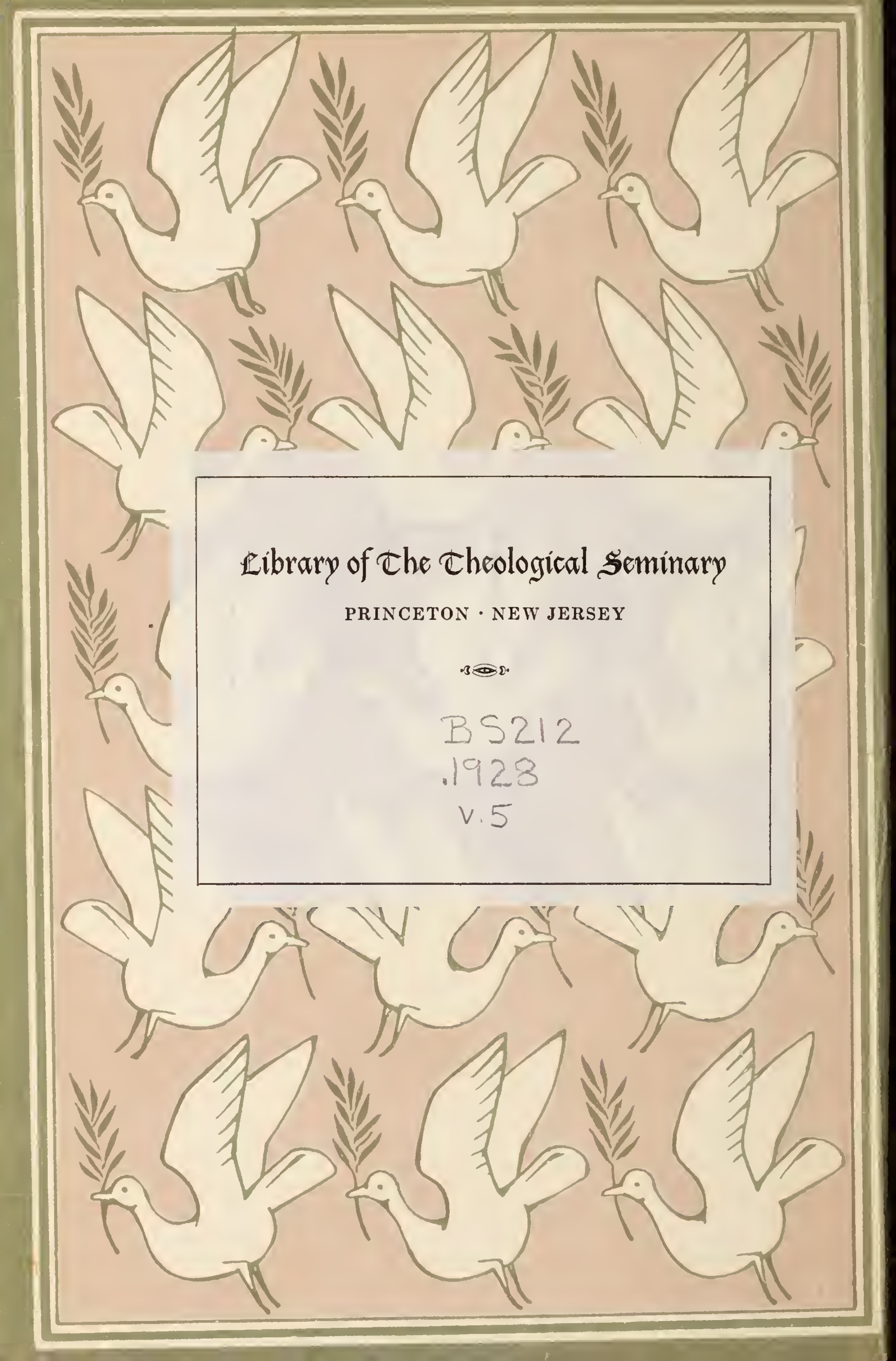

FUN DA CIÓ
BIBLI CA CATA LA NA

Library of The Theological Seminary
PRINCETON · NEW JERSEY
BS212
.1928
v.5

FUNDACIÓ BÍBLICA CATALANA

LA SAGRADA BÍBLIA

ANTIC TESTAMENT

VOL. V

ESDRAS I NEHEMIAS
TOBIAS. JUDIT. ESTER
I I II DELS MACABEUS

TIPOGRAFIA EMPORIUM, S. A.

HAN ESTAT TIRATS D'AQUESTA PRIMERA EDICIÓ: 150 EXEMPLARS EN PAPER DE FIL GUARRO FABRICAT A MÀ, AMB FILIGRANES DE LA «FUNDACIÓ BÍBLICA CATALANA», NUMERATS AMB XIFRES ARÀBIGUES; I 3,000 EXEMPLARS EN PAPER TORRES-DOMÈNECH.

LA SAGRADA BÍBLIA

ANTIC TESTAMENT. VOL. V

ESDRAS I NEHEMIAS
TOBIAS
JUDIT. ESTER
I I II DELS MACABEUS

BARCELONA

EDITORIAL ALPHA

1935

APROVACIÓ ECLESIÀSTICA

De conformitat amb el cànon mil tres-cents noranta-u del Codi de Dret Canònic, que prescriu que les versions de les Sagrades Escriptures no siguin impreses en llengua vulgar, si no són aprovades per la Seu Apostòlica, o editades sota la vigilància dels Bisbes i amb notes extretes principalment dels sants Pares de l'Església i de doctes escriptors catòlics, *donem la Nostra aprovació, com sigui que, segons el Censor, reuneix les condicions degudes, a la present edició dels* LLIBRES D'ESDRAS I NEHEMIAS, TOBIAS, JUDIT, ESTER *i* I I II DELS MACABEUS.

Barcelona, 8 de iuliol del 1935

IMPRIMEIXI'S

† MANUEL, BISBE DE BARCELONA

Per manament de S. E. Il·lma. el Bisbe, mon senyor,

RAMON BAUCELLS
Can. Secr.

ESDRAS I NEHEMIAS

ESDRAS: Versió del P. Josep M.ª Tous, sch. p.
NEHEMIAS: del P. Miquel Balagué, sch. p.
Notícia preliminar i notes del P. Josep M.ª Tous, sch. p.
Revisió del P. Marc de Castellví, o. m. cap.

NOTÍCIA PRELIMINAR

Nom. — Els dos llibres, que, seguint la nomenclatura del text hebreu, anomenem *Llibre d'Esdras* i *Llibre de Nehemias*, és molt corrent d'anomenar-los *I i II d'Esdras*. La Vulgata empra les dues denominacions quan després de *Llibre de Nehemias* afegeix *que es diu també II d'Esdras*.

No se sap quan ni per quina raó començaren els jueus a separar els dos llibres tal com avui estan, ni a posar al segon el títol de Nehemias; però és cosa certa que entre els jueus palestinencs formaven un sol volum (Flavi Josep), com d'un sol en comptaren els versets, els massoretes; i en alguns còdexs es troben l'un a continuació de l'altre, sense la separació de cap títol ni interval.

També entre els cristians formaven abans un sol llibre. Ho diuen els còdexs grecs, molts cànons antics i una porció de manuscrits de la Vulgata, que divideixen en capítols els dos llibres seguits com tractant-se d'una obra única. Més endavant, de la mateixa manera que entre els jueus, apareix entre els cristians la divisió en dos llibres.

Tal vegada cal cercar la causa d'aquest desdoblament en el fet que, en una bona part del I llibre, no tan sols hi té Esdras un paper preponderant, sinó que està formada per *memòries* seves; i el mateix passa en el llibre II, amb Nehemias. D'aquí la divisió de l'obra en dues parts, atribuint la paternitat de cadascuna d'elles a cadascun d'aquests dos grans barons.

Argument. — L'argument dels Llibres d'Esdras i de Nehemias és la tornada de la captivitat, la renovació del sacrifici, la restauració del Temple i la reedificació de la Ciutat Santa i de les seves muralles.

Partint de l'edicte de Cirus, es narra el segon èxode dels fills d'Israel per a tornar a la terra de llurs pares, les dificultats que trobaren a Judea de part dels pobles veïns, que havien envaït el país, i fins de part dels mateixos jueus, que, havent escapat de la deportació a Babilònia i vivint tranquils

entre els estrangers, no sentien entusiasme per la vinguda d'aquells zelosos patriotes assedegats de restauració. Moments de prova i de defalliment per als qui tornaven de l'exili, i als quals calia la veu autoritzada dels profetes i l'empenta d'homes com Nehemias i Esdras per a superar les dificultats.

La narració és sobretot d'història externa; qui vol entrar en l'ànima jueva en aquelles hores de lluita, ha de llegir les profecies d'Ageu, Zacarias i Malaquias, que feien ressonar en aquells dies la paraula de Déu en les orelles dels *fills de la captivitat*.

Fi. — El fi d'aquests dos llibres és doble: mostrar la fidelitat de Déu a complir les prometences de tornar el poble de l'exili, segons la paraula dels profetes, i excitar en aquest poble el zel pel compliment de la Llei.

Autor. — Res no prova que l'atribució d'aquests llibres a Esdras i Nehemias sigui encertada. L'afinitat, en canvi, de llenguatge, concepcions i caràcter que presenten, fa pensar que són d'un mateix autor; i consideracions d'igual mena fan creure que és el mateix que escriví els Paralipòmens.

Si les llistes dels pontífexs són tal com les deixà l'autor de la obra, aquesta no pot ésser anterior al darrer terç del segle IV a J. C.; el nom de l'últim, Jedduà, contemporani, segons Flavi Josep, d'Alexandre, ho provaria a bastament. És possible, però, que aquests dos o tres darrers noms hagin estat afegits a la llista posteriorment. L'autor, però, si bé és una mica posterior als fets que relata, s'ha valgut de nombroses fonts contemporànies. Aquestes són: un escrit d'Esdras, un de Nehemias, una porció de llistes d'emigrats i de genealogies documents arameus de correspondència oficial.

Autoritat. — A l'autoritat històrica d'un llibre compost en la seva major part de documents contemporanis civils i religiosos, s'afegeix sobretot l'autoritat divina ensenyada per l'Església, la qual l'ha mantingut sempre dintre el cànon dels llibres inspirats.

Marc històric. — El forma l'espai de temps que va des de 538, data de l'edicte de Cirus, fins a l'any 397, setè d'Artaxerxes II. En total, un espai de cent quaranta-un anys.

Cal fer una observació. En dibuixar els fets bíblics d'aquest període en el quadro de la història, ens trobem amb més d'una dificultat cronològica. La més notable és la següent. El text reporta els fets d'Esdras en

el regnat d'Artaxerxes, i això mateix fa amb els de Nehemias. Segons la interpretació òbvia i tradicional, tot s'escauria sota un mateix rei: Artaxerxes I. Molts exegetes, però, creuen — sembla que amb raó — que els fets de Nehemias pertanyen al regnat d'Artaxerxes I, i els d'Esdras al d'Artaxerxes II. El Llibre de Nehemias vindria encaixat entre el capítol VI i el VII del Llibre d'Esdras.

També hi ha una evident transposició de la secció Esdras IV, 6-23.

Tenint en compte tot això, l'ordre probable dels fets serà: Esdr. I-IV, 5; IV, 24-VI; IV, 6-23; Llibre de Nehemias; Esdr. VII-X.

El caràcter dels llibres d'Esdras i Nehemias, que més que una història seguida presenten amb poc lligam uns quants episodis cabdals de la restauració d'Israel, fins permetria de fer-se càrrec que l'hagiògraf no s'hagués preocupat gaire de l'ordre estrictament històric. Molt més encara ho explica el cas que, havent l'autor escrit ordenadament els fets, amb molta facilitat, més tard, s'hagi canviat inadvertidament l'ordre dels fulls o rotlles de l'escrit.

En la hipòtesi Nehemias-Esdras, que ens abelleix més, fins i tot després de les raons adduïdes aquests darrers anys a favor de l'ordre Esdras-Nehemias, el quadre històric resultant és el següent:

538. — Cirus és fa amo de Babilònia. L'edicte. Primera caravana dirigida per Zorobabel (Sassabasar). Restauració de l'Altar dels holocaustos.

536. — Es posen els fonaments del nou Temple. S'interrompen els treballs.

529. — Mort de Cirus.

529-522. — Cambises II.

522-521. — Gaumata.

521. — Darius I.

520. — Ageu i Zacarias, profetes.

519. — Represa dels treballs.

515. — Dedicació del Temple.

485. — Mort de Darius I. Xerxes; Ester.

?. — Lletra a Assuer (Xerxes).

465. — Mort de Xerxes. Artaxerxes I.

?. — Lletra de Beselam-Mitrídates.

458. — *Esdras davant d'una caravana va a Jerusalem i obliga a complir la Llei.*

449. — Lletra de Rehum i Samsai. Ordre de parar la reconstrucció de Jerusalem. Ministeri de Malaquias.

445. — Nehemias. Reconstrucció de les muralles. Reorganització del poble jueu.

444. — Lectura de la Llei. Esdras escriba. Eliasib sacerdot.

433. — Nehemias se'n torna a Susa.

428?. — Nehemias torna a Judea.

424-423. — Mort d'Artaxerxes I. Xerxes II. Sogdià. Darius II.

405. — Mort de Darius II. Artaxerxes II.

398. — Esdras davant d'una caravana torna a Jerusalem i obliga a complir la Llei. Joanan sacerdot.

La indicació en cursiva corresponent a l'any 458 és, en la hipòtesi Esdras-Nehemias, la mateixa que la de l'any 398 en la hipòtesi Nehemias-Esdras. Aleshores els fets narrats en els dos llibres quedarien compresos en l'espai de cent deu anys, que va des de 538 a 428.

ESDRAS

PRIMERA PART

LA TORNADA DE L'EXILI

(I-VI)

I. L'EDICTE DE CIRUS

(I)

CONTINGUT DE L'EDICTE

(C. I.) [1] L'any primer de Cirus, rei de Pèrsia, per acomplir la
paraula de Jahvè per boca de Jeremias, excità Jahvè l'esperit de Ci-
rus, rei de Pèrsia, i féu fer aquesta proclama de viva veu en tot el seu
reialme, i també per escrit. [2] Així diu Cirus, rei de Pèrsia: Tots els

1, II Par. XXVI, 22; Jr. XXV, 12; XXIX, 19.

1. — *L'any primer.* L'any 538 en què Cirus (en hebreu: Koresh; en les inscripcions: Kurus), rei de Pèrsia, prengué Babilònia i començà a regnar-hi reunint en el seu ceptre les monarquies medo-persa, assíria i babilonenca. Feia vint anys que era rei de Pèrsia.

Per boca de Jeremias. Jer. XXV, 11 i 55; XXIX, 10 i 55. Cf. Par. XXXVI, 21.

2.—*Així diu Cirus.* El profeta Isaïas havia vist en esperit Cirus, l'ungit de Jahvè, venint del nord, cridat per Ell, per rebre l'imperi del món, deslliurar els captius i reedificar Jerusalem.

El cilindre de Cirus (*British Museum Babylonian Room,* núms. 90, 920), no parla precisament dels jueus; dóna, però, molta llum sobre les disposicions del vencedor i explica per tant la seva conducta amb els fills d'Israel. El nou rei es presenta com un lliber-

reialmes de la terra em donà Jahvè, el Déu del cel, i ell mateix m'ha
manat d'edificar-li una casa a Jerusalem, que és a Judà.
3 ¿Qui hi ha d'entre vosaltres de tot el seu poble? Sigui amb ell el seu Déu
i pugi a Jerusalem, que és a Judà, i basteixi la casa de Jahvè, Déu
d'Israel. Ell és el Déu, que és a Jerusalem!
4 I tots els qui resten de Judà en totes les contrades on sojornen, la gent d'aquesta contra-
da els ajudi amb argent i amb or i amb béns i amb bestiar i amb el
donatiu voluntari per a la casa del Déu, que és a Jerusalem.

La partença

5 I s'alçaren els caps de les famílies de Judà i de Benjamí, i els sa-
cerdots, i els levites, i tots aquells l'esperit dels quals deixondí Déu,
per pujar a edificar la casa de Jahvè, que és a Jerusalem.
6 I tots el qui havia a llur rodalia conveïns els ajudaren amb objectes d'ar-
gent, amb or, amb efectes i amb bestiar i amb coses precioses, ultra
totes les ofrenes voluntàries.

7 I el rei Cirus tragué el parament de la casa de Jahvè, que s'havia
endut Nabucodonosor de Jerusalem i col·locat en la casa del seu déu.
8 I el lliurà Cirus, rei de Pèrsia, a mans de Mitrídates, el tresorer,
qui n'havia fet el report a Sassabasar, el príncep de Judà.
9 I aquest

tador i fa tornar als temples respectius les ídoles de les ciutats de Caldea, que Nabònides havia concentrat en la capital, irritant amb aquesta mesura els seus súbdits que es veien desemparats pels déus.

Si l'adorador d'Aura-Mazda, déu sense temples ni ídoles, féu això, per mires polítiques, amb el politeisme babilònic, més planer li seria de fer-ho amb Jahvè, Déu del cel, en el qual veuria una certa semblança amb Aura-Mazda. I més encara si, com diu Flavi Josef, els jueus li feren llegir les profecies que parlaven d'ell. Jahvè no tenia estàtua per a tornar-la al seu país; tenia, però, un temple enderrocat; Cirus mana de reedificar-lo i dóna llibertat al seu poble perquè hi tingui adoradors.

4.—*I tots els qui resten.* L'edicte de Cirus no era cap expulsió; deixava tan sols en llibertat qui volia anar-se'n. Molts jueus, amb llur treball, s'havien creat una bona situació a Babilònia, i s'estimaven més no moure-se'n; així és que en els contractes comercials de l'època de Darius i Artaxerxes I es troben molts noms jueus. L'amor al benestar temporal, el tenien per damunt de llur esperit religiós; ajudaren, però, amb donatius als expedicionaris (cf. v. 6).

5. — *De Judà i de Benjamí.* Les dues tribus que formaven el regne de Judà.

7.—*Que s'havia endut.* Cf. IV Rg. XXIV, 13; XXV, 13-16; II Par. XXXVI, 7 i 55.

8. — *Sassabasar.* És el mateix que Zorobabel (II, 2), príncep de Judà i nét de Joaquim. El primer nom seria el nom babilònic, el segon l'hebreu.

n'era el nombre: trenta safates d'or, mil safates d'argent, vint-i-nou coltells, [10] trenta copes d'or, quatre-centes deu copes d'argent de segon ordre; d'altres atuells, mil. [11] Tots els objectes d'or i d'argent eren cinc mil quatre-cents. Tot s'ho emportà Sassabasar quan féu pujar els exiliats de Babilònia a Jerusalem.

II. LLISTA DELS QUI TORNAREN AMB ZOROBABEL

(II)

Llista de famílies del poble

(C. II.) [1] I aquests són els fills de la província, que pujaren de llur captivitat i l'exili — els que havia exiliat a Babilònia Nabucodonosor, rei de Babilònia — i tornaren a Jerusalem i a Judà, cadascú a la seva ciutat — [2] els qui vingueren amb Zorobabel, Josuè, Nehemias, Saraïas, Rahelaïas, Mardoqueu, Belsan, Mesfar, Beguai, Rehum, Baana.

Nombre de barons del poble d'Israel: [3] els fills de Faros, dos mil cent setanta-dos; [4] els fills de Sefatias, tres-cents setanta-dos; [5] els fills d'Areas, set-cents setanta-cinc; [6] els fills de Fahat-Moab, dels fills de Josué i de Joab, dos mil vuit-cents dotze; [7] els fills d'Elam, mil dos-cents cinquanta-quatre; [8] els fills de Zetua, nou-cents quaranta-cinc; [9] els fills de Zacai, set-cents seixanta; [10] els fills de Bani, sis-cents quaranta-dos; [11] els fills de Bebai, sis-cents vint-i-tres; [12] els fills d'Azgad, mil dos-cents vint-i-dos; [13] els fills d'Adonicam, sis-cents seixanta-sis; [14] els fills de Beguai, dos mil cinquanta-sis; [15] els

1, I Neh. vii, 6.

1.— *Fills de la província.* El document de II, 1-63 és el mateix de Nehemias VII, 7-65. Els descuits dels copistes han introduït manta variant en noms i xifres.

2. — *Zorobabel.* Cf. nota a I, 8.

3. — *Els fills.* En les llistes la paraula «fills» va unes vegades amb nom de persona, altres amb nom de poble. En el primer lloc vol dir descendents; en el segon, ciutadans o oriünds. A vegades és difícil de dir si el nom és geogràfic o patronímic.

fills d'Adin, quatre-cents cinquanta-quatre; [16] els fills d'Ater, per-
tanyents a Ezequias, noranta-vuit; [17] els fills de Besai, tres-cents
vint-i-tres; [18] els fills de Jora, cent dotze; [19] els fills d'Hasum, dos-
cents vint-i-tres; [20] els fills de Gebbar, noranta-cinc; [21] els fills de
Betlehem, cent vint-i-tres; [22] els barons de Netofà, cinquanta-sis;
[23] els barons d'Anatot, cent vint-i-vuit; [24] els fills d'Azmavet, qua-
ranta-dos; [25] els fills de Cariatiarim, de Cefira i de Berot, set-cents
quaranta-tres; [26] els fills de Rama, i de Gàbaa, sis-cents vint-i-un;
[27] els barons de Macmas, cent vint-i-dos; [28] els barons de Betel i
d'Hai, dos-cents vint-i-dos; [29] els fills de Nebo, cinquanta-dos; [30] els
fills de Megbis, cent cinquanta-sis; [31] els fills de l'altre Elam, mil
dos-cents cinquanta-quatre; [32] els fills d'Harim, tres-cents vint; [33] els
fills de Lod, d'Hadid i d'Ono, set-cents vint-i-cinc; [34] els fills de
Jericó, tres-cents quaranta-cinc; [35] els fills de Senaa, tres mil sis-
cents trenta.

Sacerdots, levites i altres servidors del Temple

[36] Sacerdots: els fills de Iadaïas, de la casa de Josuè, nou-cents
setanta-tres; [37] els fills d'Emmer, mil cinquanta-dos; [38] els fills de
Fashur, mil dos-cents quaranta-set; [39] els fills d'Harim, mil disset.

[40] Levites: els fills de Josuè i de Cedmiel, pertanyents als fills
d'Oduïas, setanta-quatre.

[41] Cantors: els fills d'Asaf, cent vint-i-vuit.

[42] Fills dels porters: els fills de Sel·lum, els fills d'Ater, els fills de
Telmon, els fills d'Accub, els fills d'Hatita, els fills de Sobai; entre
tots, cent trenta-nou.

[43] Natineus: els fills de Siha, els fills d'Hasufa, els fills de Tabbaot,
[44] els fills de Queros, els fills de Siaa, els fills de Fadon, [45] els fills
de Lebana, els fills d'Hagaba, els fills d'Accub, [46] els fills d'Hagab,
els fills de Selmai, els fills d'Hanan, [47] els fills de Gaddel, els de

39. — Als LXX es llegeix *mil set*.

43. — *Natineus*. Descendents d'aquells gabaonites de qui parla Jos. IX, 21. Estaven al servei del Temple. El mot *nethînîm* significa donats.

Gaer, els fills de Raaïa, [48] els fills de Rasin, els fills de Necoda, els
fills de Gazam, [49] els fills d'Aza, els fills de Fasea, els fills de Besee,
[50] fills d'Azena, fills de Munim, els fills de Nefusim, [51] els fills de Bac-
buc, els fills d'Hacufa, els fills d'Harur, [52] els fills de Bestut, els fills
de Matridas, els fills d'Harsa, [53] els fills de Bercos, els fills de Sísara,
els fills de Tema, [54] els fills de Nasia, els fills d'Hatifa.

[55] Fills dels servents de Salomó: els fills de Sotai, els fills de Sofe-
ret, els fills de Faruda, [56] els fills de Jala, els fills de Dercon, els fills
de Geddel, [57] els fills de Safatias, els fills d'Hatil, els fills de Foqueret-
Asebaïm, els fills d'Ami. [58] Tots els Natineus i fills dels servents de
Salomó, tres-cents noranta-dos.

Famílies d'origen no provat

[59] I aquests són els qui pujaren de Tel-Malà, Tel-Harsà, Querub,
Addon, Emmer i que no pogueren donar a conèixer llur casa pairal i
llur raça, per si eren d'Israel: [60] els fills de Dalaïas, els fills de Tobias,
els fills de Necoda, sis-cents cinquanta-dos. [61] I dels fills dels sacer-
dots: els fills d'Hobia, els fills d'Accos, els fills de Berzel·lai, el qual
havia pres per muller una de les filles de Berzel·lai, el Galaadita, i fou
anomenat amb llur nom. [62] Aquests cercaren llur taula genealògica
i no es trobà; i foren declarats exclosos del sacerdoci. [63] I els digué
el governador que no mengessin de les coses molt santes fins que
s'aixequés el sacerdot pels Urim i pels Tummim.

Total de la comunitat

[64] Tota la comunitat entera era de quaranta-dos mil tres-cents sei-
xanta; [65] fora de llurs servents i llurs serventes, aquests eren set

61.—*Berzel·lai.* Aquell vellard octogenari, amic de David (II Reis XIX, 31, 55).

63. — *El governador.* Zorobabel.

Urim i Tummim. Tots els textos que parlen d'aquesta manera de consultar el Senyor, ho fan esmentant simplement la cosa com a coneguda, sense donar-ne cap explicació ni aclarir-la. De I Sam. XIX, 41 (en la bona lliçó, tal com es llegeix en el grec, antiga llatina i Vulgata) es dedueix que treien sorts. Cf. nota a Èx. XXVIII, 30.

mil tres-cents trenta-set. I amb ells hi havia dos-cents cantors i
cantores. 66 Llurs cavalls, set-cents trenta-sis; llurs muls, dos-cents
quaranta-cinc; 67 llurs camells, quatre-cents trenta-cinc; ases, sis mil
set-cents vint.

Ofrenes pel Temple

68 I alguns dels caps de família, en arribar a la casa del Senyor,
que és a Jerusalem, feren espontàniament ofertes a la casa de Déu
per tal que fos alçada en el seu lloc. 69 Segons llur capacitat dona-
ren per al tresor de l'obra seixanta-un mil darics d'or i cinc mil mines
d'argent i cent túniques sacerdotals. 70 I habitaren els sacerdots i
els levites i els del poble i els cantors i els porters i els natineus en
llurs ciutats; i tot Israel en les seves ciutats.

69. — *Darics.* Moneda d'or persa, de 8'4 gr. de pes. El seu nom, segons alguns, ve de *dara* (rei) i kaman (arc) — perquè porta el tipus d'un rei arquer, — o de *dari-ka* (auri); altres les creuen encunyades per Darius, i d'aquí el seu nom. Com que es feren molt corrents entre els jueus de l'època post-babilònica, l'hagiògraf redueix a elles el valor dels donatius en or fets a la casa de Jahvè.

Mines. La mina és una mesura de pes i una moneda de compte. Com a mesura de pes, equivalia 982'2 gr., és a dir, a 60 sicles de 16'37 gr. cadascun.

Com a moneda de compte, sembla que variava segons es tractés de la mina d'or de la d'argent; la mina d'or era d'un pes de 818'5 gr., la d'argent, d'un pes de 725'5 gr. Aquests valors, que són els que s'acostumen a donar, estan calculats a base d'un sicle d'or de 16'37 gr. i d'un sicle d'argent de 14'55 gr. i admetent també la mina de 50 sicles, on sembla que anà a parar, en l'escala monetària, la mina primitiva de pes de 60 sicles. Cal, però, tenir en compte que la metrologia bíblica ofereix encara des de molts punts de vista forces dificultats. (Cf. R. P. Barrois, *La Métrologie dans la Bible [Revue Biblique,* 1, 1932, pàg. 50-76]).

Per altra part és molt possible que els jueus, que tornaven de l'exili, comptessin a la manera babilònica, on el sistema monetari conservà sempre la primitiva base sexagesimal—la mina tenia 60 sicles—i on al costat d'uns pesos vulgars amb sicle de 16'37 gr. hi havia pesos reials amb un sicle de 16'83 gr.

70.—*En llurs ciutats.* Totes les ciutats de les llistes precedents estan prop de Jerusalem, formant el nucli de Judà i Benjamí. Molts altres jueus s'establiren a Jerusalem mateix. Tant Jerusalem, però, com les altres ciutats es trobaven en estat de ruïna, amb els camps abandonats i les vinyes incultes; els pocs recons que hi havia aprofitables, estaven en mans d'estrangers. Calia que fos Déu qui els hagués «deixondit l'esperit» (1, 5) per decidir-se a canviar els jardins de Babilònia per la terra de Judea.

III. COMENÇAMENT DE LA RESTAURACIÓ DEL TEMPLE

(III)

Restabliment de l'altar i dels holocaustos

(C. III.) [1] I arribà el mes setè, i els fills d'Israel estaven en llurs
ciutats; i es congregà el poble com un sol home a Jerusalem. [2] I
s'alçà Josuè, fill de Josedec, i els seus germans, els sacerdots, i Zo-
robabel, fill de Salatiel, i els seus germans i bastiren l'altar del Déu
d'Israel per oferir-hi holocaustos com està escrit en la llei de Moisès,
baró de Déu.

[3] Erigiren, doncs, l'altar damunt dels seus fonaments, per tal com
estaven en temença quant als pobles del país, i oferiren holocaustos
a Jahvè, holocaustos del matí i del vespre. [4] I celebraren la festa
dels Tabernacles, com està escrit, i l'holocaust dia per dia, segons el
nombre establert dia per dia. [5] Després, l'holocaust perpetu, i els de
les neomènies i de totes les festes consagrades a Jahvè, i els de
qualsevulga que presentés una ofrena voluntària a Jahvè. [6] Des del
primer dia del mes setè començaren a oferir holocaustos a Jahvè;
els fonaments, però, del temple de Jahvè no estaven pas encara posats.
[7] I donaren argent als picapedrers i als fusters, i queviures i beguda i
oli als sidonis i als tiris perquè portessin fustes de cedre del Líban
a la mar de Joppe, segons l'autorització de Cirus, rei de Pèrsia, a
favor d'ells.

Reedificació del Temple

[8] I l'any segon de llur arribada a la casa de Déu a Jerusalem,
en el mes segon, començaren Zorobabel, fill de Salatiel, i Josuè, fill

1. — *El mes setè.* El mes de Tisri = setembre-octubre.

4. — *La festa dels Tabernacles.* Començava el 15 de Tisri i durava set dies. Cf. Lev. XXIII, 34-43.

5. — *Neomènies.* Les llunes noves.

8. — *Any segon.* Any 536. — *Mes segon.* Mes de Iyar = abril-maig.

de Josedec, i els altres germans llurs, els sacerdots i els levites, i tots els qui havien vingut de la captivitat a Jerusalem, i establiren com a levites els de vint anys en amunt, a fi que presidissin els treballs de la casa de Jahvè.
[9] I Josuè, els seus fills i els seus germans, Cedmiel i els seus fills, fills de Judà, posaren-se com un sol home a dirigir els qui feien l'obra en la casa de Déu: els fills d'Henadad, llurs fills i llurs germans levites.

[10] I quan els obrers posaren els fonaments del temple de Jahvè, hom hi féu assistir els sacerdots revestits, amb les trompetes, i els levites, fills d'Asaf, amb els címbals per a lloar Jahvè segons les disposicions de David, rei d'Israel.
[11] I lloaven Jahvè, cantant i exalçant-lo: «Perquè és bo, perquè la seva misericòrdia és eterna sobre Israel.» I tot el poble esclafí poderosos alarits lloant Jahvè per tal com es posaven els fonaments de la casa de Jahvè.

[12] I molts dels sacerdots i dels levites i caps de família vellards, que havien vist la primera casa, en fundar-se aquesta casa davant llurs ulls, ploraven amb grans clams; molts, però, cridaven d'alegria, i alçaven llur veu.
[13] I el poble no distingia el soroll dels crits de joia del soroll dels plors del poble, car la gent clamorejava amb grans crits, i la cridadissa se sentia de lluny.

IV. OPOSICIÓ DELS SAMARITANS A LA CONSTRUCCIÓ DEL TEMPLE

(IV, 1-5)

Pretensions dels samaritans

(C. IV.) [1] I s'assabentaren els enemics de Judà i Benjamí que els fills de la captivitat edificaven un temple a Jahvè, Déu d'Israel;

12. — *Que havien vist.* Havent tingut lloc la destrucció de Jerusalem i del Temple el 586, feia tot just 48 anys. Tots els qui passaven de 55 anys, podien tenir-ne record.

1. — *Els enemics.* El poble samarità. En caure Samaria al 722 en poder de Sargon, rei de l'Assíria, els israelites foren deportats; sols els pobres restaren a llur terra. Els assiris hi enviaren per

2 i arribaren-se fins a Zorobabel i als caps de família, i els digueren:
Deixeu-nos bastir amb vosaltres, car com vosaltres cerquem el vostre
Déu; i li oferim sacrificis des del temps d'Asor Haddam, rei d'Assí-
ria, que ens féu pujar ací.
3 Però els digueren Zorobabel i Josuè i els altres caps de família
d'Israel: No pertoca a vosaltres de bastir una casa al nostre Déu,
ensems amb nosaltres, ans nosaltres sols bastirem per a Jahvè, Déu
d'Israel, tal com ens ordenà el rei Cirus, rei de Pèrsia.

Destorben la construcció

4 I succeí que el poble del país descoratjava el poble de Judà i els
impedia de construir; 5 i subornà contra ells uns consellers perquè
afollessin llur empresa durant tots els dies de Cirus, rei de Pèrsia,
i fins al regnat de Darius, rei de Pèrsia.

V. S'OPOSEN ELS SAMARITANS A L'ALÇAMENT DE LES MURALLES

(IV, 6-24)

Lletra a Assuer

6 I sota el regnat d'Assuer, en el començament del seu regnat es-
criviren una acusació contra els habitants de Judea i Jerusalem.

poblar-ho gent de moltes altres bandes: de Babilònia, Cuta, Ava, Emat i Sefarvaïm; amb ells anaren llurs déus. El poble samarità, eixit d'aquesta mescla, honorava també Jahvè, com a déu del país; a poc poc, deixades les altres divinitats, es féu monoteista. El refús de Zorobabel i Josuè l'enemistà irreconciliablement amb els jueus.

5. — Després d'aquest verset ve, seguint l'ordre dels fets, el v. 24 i ss. La secció IV, 6-23 (cf. la *Notícia preliminar: El marc històric*) és un tascó introduït entre IV, 5 i IV, 24.

6. — *Assuer.* És Xerxes (485-465). *Xerxes* és la forma del grec clàssic derivada del nom persa *Kahsayarsha*; *'Assoueros* és la forma del grec bíblic, derivada, a través del hebreu *Ahasverosh,* del mateix nom persa en forma susiana *Iksŭrse.*

Lletra a Artaxerxes

[7] I en el temps d'Artaxerxes escriviren Beselam, Mitrídates, Tabeel
i els altres companys llurs a Artaxerxes, rei de Pèrsia; i la lletra era
en escriptura aramea i traduïda en arameu.

Altra lletra a Artaxerxes

[8] El governador Rehum i el secretari Samsai escriviren una lletra
sobre Jerusalem al rei Artaxerxes, d'aquesta faisó:
[9] «El governador Rehum i el secretari Samsai i els altres companys
llurs, els de Dine d'Afarsatac, de Terfal, d'Afarsa, d'Ercua, de Bàbi-
lon, de Susan, de Dehà i d'Elam [10] i els altres pobles que el gran i
gloriós Asnafar traslladà i establí en la ciutat de Samaria i en les
altres comarques de dellà el riu, etc.»
[11] Aquesta és la còpia de la lletra que li enviaren:
«Al rei Artaxerxes: El teus servidors, gent de dellà el riu, etc.
[12] Sàpiga el rei que els jueus que pujaren de tu vers nosaltres han
vingut a Jerusalem; estan reedificant la ciutat rebel i perversa, hi
aixequen les muralles i reparen els seus fonaments. [13] Sàpiga ara el
rei que, si aquesta ciutat és reedificada i s'hi aixequen les muralles, no
pagaran tribut, impost, ni les rendes anyals; i serà un damnatge per
als reis mateixos. [14] A nosaltres, doncs, en escanvi de la sal que men-

7. — *Artaxerxes.* És el primer d'aquest nom (465-424).—*Escriptura.* Els caràcters eren arameus.

Traduïda. La llengua era també aramea. L'arameu fou durant molt temps la llengua internacional de l'Orient. A partir d'aquesta època, anava envaint el cercle de l'hebreu, fins que acabà per suplantar-lo del tot.

8. — Comença un fragment arameu fins a VI, 18.—*Governador.* Les versions antigues prenen *beel-teem* com a nom propi. Vol dir: senyor del judici, governador.

9. — El verset comença: «Aleshores el governador...» i deixa l'oració principal sense verb i, per tant, sense cap sentit. A més: entrebanca el moviment de la frase i l'enfosqueix. Totes les explicacions proposades exigeixen una correcció. Mal per mal preferim, amb la Vulgata, de suprimir l'«aleshores» inicial.

10. — *De dellà el riu.* És una fórmula de la cancelleria babilònica per a dir les regions de dellà l'Eufrates.

14. — *La sal que mengem a palau.* Rebem del rei el salari. El llatí *salarium*, d'on ve salari, és també originàriament la quantitat de sal que en l'antigor es pagava per una feina.

gem a palau, no ens sembla bell de veure deshonorar el rei i per això
enviem a assabentar-ne el rei.
[15] » Que s'investigui en el llibre de les històries dels teus pares, i
trobaràs en el llibre de les històries i sabràs que aquesta ciutat és
ciutat rebel i perniciosa per als reis i per a les províncies, i que hi
ha hagut provocadors d'insurreccions des de temps antic. Per això
aquesta ciutat fou destruïda. [16] Fem saber al rei que, si aquesta ciutat
és reedificada i s'hi aixequen les muralles, per aquesta causa la part
de dellà el riu no serà teva.»

Resposta d'Artaxerxes

[17] El rei envià resposta al governador Rehum i al secretari Samsai i
als altres companys llurs, que habitaven a Samaria i a les altres comarques de dellà el riu:
«Pau, etc. [18] La lletra que ens enviàreu ha estat clarament llegida al meu davant, [19] i he donat l'ordre i s'ha recercat i s'ha trobat que
aquesta ciutat des dels temps antics s'insurgeix contra els reis, i s'hi
promouen sedicions i revoltes. [20] I hi hagué a Jerusalem reis poderosos i senyors de tota la contrada de dellà el riu, als quals es donaven tribut, impost i la renda. [21] Ara, doncs, passeu el manament de
fer parar aquests homes, perquè aquesta ciutat no es reedifiqui fins
que en doni jo l'ordre. [22] Guardeu-vos de negligència en fer això,
perquè el mal no creixi en detriment dels reis.»

Es paralitzen les obres

[23] Aleshores, quan la còpia de la lletra del rei Artaxerxes fou llegida davant de Rehum i el secretari Samsai i llurs companys, anarense'n cuitadament a Jerusalem prop dels jueus i els feren parar per la
violència i per la força. [24] Llavors es parà l'obra de la casa de Déu
a Jerusalem, i estigué interrompuda fins l'any segon del regnat de
Darius, rei dels perses.

24.—Aquest verset està fora de lloc. En ell es parla de la interrupció de l'obra del temple i no de les muralles, i, per tant, és continuació, no de l'ante-

VI. ACABAMENT I DEDICACIÓ DEL TEMPLE
(V-VI)

Es reprèn la construcció del Temple

(C. V.) [1] I els profetes Ageu, el profeta, i Zacarias, fill d'Addó,
profetitzaren en nom del Déu d'Israel, als Jueus, que eren a Judà i
a Jerusalem, que era damunt d'ells. [2] Aleshores alçaren-se Zoroba-
bel, fill de Salatiel, i Josuè, fill de Josedec, i començaren a edificar
la casa de Déu, que és a Jerusalem, i els profetes de Déu estaven amb
ells, ajudant-los.

[3] En aquell mateix temps vingué vers ells Tatanai, governador de
l'altra banda del riu, i Estarbuzanai i llurs companys, i els parlaren
així: ¿Qui us ha permès d'edificar aquesta casa i d'aixecar aquesta
muralla?

[4] Llavors diguérem: ¿Quins són els noms dels homes que basteixen
aquesta casa?

[5] Però l'esguard de llur Déu era damunt dels ancians dels Jueus,
i no els feren plegar fins que l'afer hagué arribat a Darius i d'ell
hagueren rebut una lletra sobre això.

rior, sinó de IV, 5. Ha estat separat d'ell pel fragment IV, 6-23, referent a fets dels regnats dels reis següents; i en el capítol que ve, es continua contant el que s'esdevingué l'any segon de Darius I, rei dels perses.

1. — *Ageu.* Començà a profetitzar al dia primer, neomènia, del mes sisè, Elul = agost-setembre, de l'any 520, segon de Darius. D'Ageu es conserven quatre oracles.

Zacarias. El primer discurs que es conserva de Zacarias data del vuitè mes, Marheesvan = octubre-novembre, del mateix any.

2. — *Zorobabel.* Després d'aquest verset no es diu res més de Zorobabel. Desapareix de l'escena durant el regnat de Darius. Hi ha qui pensa si es comprometé en alguna de les sublevacions que pertorbaren el regne després de Darius; no hi ha, però, cap prova. No sembla que fos reemplaçat per cap més governador civil; els jueus deurien dependre directament dels sàtrapes de la província.

Començaren a edificar. Vint-i-quatre dies després del primer discurs d'Ageu.

4.—*Llavors diguérem.* Els LXX: *Llavors digueren,* posant les paraules en boca dels qui fan l'enquesta. El Raschi també suposa que aquesta és la veritable lliçó, per tal com sembla que lliga més bé amb el v. 10.

Lletra del governador al rei

[6] Còpia de la lletra, que enviaren Tatanai, governador de dellà el
riu, i Estarbuzanai i llurs companys, oficials inferiors, que eren dellà
el riu, al rei Darius. [7] Li enviaren la relació i era escrita així:
«Al rei Darius, completa pau. [8] Sàpiga el rei que havem anat a la
província de Judà a la casa del gran Déu, i és edificada amb grans pedres
i es posa fusta a les parets; i aquesta obra es fa de pressa i prospera en
llurs mans. [9] Aleshores havem preguntat a aquells ancians i els havem
parlat així: ¿Qui us ha manat d'edificar aquesta casa i d'aixecar aques-
ta muralla? [10] I també els havem preguntat llurs noms, per fer-te'ls
saber, a fi d'escriure't els noms dels homes, que són llurs capitosts.
» [11] I aquesta resposta ens feren, dient: Nosaltres som servents del
Déu del cel i de la terra i reedifiquem la casa de Déu, que fou edi-
ficada molts anys abans, i que un gran rei d'Israel edificà i aixecà.
[12] Després, però, que els nostres pares hagueren enutjat el Déu del
cel, els lliurà a mans de Nabucodonosor, rei de Babilònia, i destruí
aquesta casa i emmenà captiu el seu poble a Babilònia. [13] Però, l'any
primer de Cirus, rei de Babilònia, el rei Cirus donà ordre de bastir
aquesta casa de Déu.
» [14] I també el parament d'or i d'argent de la casa de Déu, que
Nabucodonosor havia pres del temple, que és a Jerusalem, i havia
portat al temple de Babilònia, el tragué el rei Cirus del temple de
Babilònia, i fou lliurat a l'anomenat Sassabasar, que Cirus havia cons-
tituït governador. [15] I li digué: Pren aquests objectes, vés a col·lo-
car-los en el temple, que és a Jerusalem, i que la casa de Déu
sigui bastida en el seu lloc. [16] Aleshores aquell Sassabasar vingué,
posà els fonaments de la casa de Déu, que és a Jerusalem, i des
d'aleshores fins ara s'està edificant i no està acabada.
» [17] Ara, doncs, si al rei plau, investigui's en la casa del tresor del
rei, allà a Babilònia, si per cas fou donada per Cirus ordre de bastir
aquesta casa de Déu a Jerusalem; i el rei, que ens trameti la seva
voluntat sobre això.»

Resposta de Darius

(C. VI.) [1] Llavors, el rei Darius donà un decret, i recercaren la
casa dels arxius on hi havia dipositats els tresors, a Babilònia. [2] I
hom trobà a Ecbatana, la fortalesa que és a la província de la Mèdia,
un rotlle, i hi havia escrit aquest memorial:
« [3] En l'any primer del rei Cirus: El rei Cirus ha donat un decret:
Que la casa de Déu, que és a Jerusalem, aquesta casa sigui bastida,
perquè sigui el lloc on hom ofereixi víctimes, i que els seus fonaments siguin solidats. La seva alçada serà de seixanta colzes, la seva
amplada de seixanta colzes; [4] tres rengles de pedres de talla, i un
rengle de fusta nova; i les despeses seran pagades per la casa del rei.
[5] També el parament d'or i d'argent de la casa de Déu, que Nabucodonosor havia pres del temple, que és a Jerusalem, i havia portat a Babilònia, sigui tornat i vagi al temple, que és a Jerusalem, i el faràs posar en la casa de Déu.»
« [6] Ara Tatanai, governador de dellà el riu, Estarbuznai i els vostres companys oficials inferiors, [7] que sou dellà el riu, allunyeu-vos
d'allí i deixeu estar les obres d'aquesta casa de Déu; que el governador dels jueus i els ancians dels jueus reedifiquin aquesta casa de
Déu en el seu lloc. [8] I jo he donat un decret sobre el que deveu fer
amb aquells ancians dels jueus, per a edificar aquesta casa de Déu:
Del tresor del rei, ço és, dels impostos de la comarca de dellà el riu,
seran diligentment pagades les despeses a aquells barons, perquè
no parin. [9] I tot el que calgui per a l'holocaust al Déu del cel, vedells, moltons i anyells, forment, sal, vi i oli, segons l'ordre dels
sacerdots que són a Jerusalem, els serà donat cada dia sense falla,
[10] perquè ofereixin una flaire plaent al Déu del cel i preguin per la
vida del rei i dels seus fills. [11] Dono així mateix aquesta ordre: Si
algú canvia aquest manament, un fust serà tret de la seva casa, i
serà clavat i serà assotat damunt d'ell, i a causa d'això faci's de la
seva casa un munt d'immundícies. [12] I Déu, que ha fet sojornar-hi

1, Nm. III, 6; VIII, 9.

el seu nom, enfonsi tot rei i poble que estengui la seva mà per canviar aquest manament i per destruir aquesta casa de Déu, que és a Jerusalem.

Jo, Darius, he donat aquesta ordre; sigui executada encontinent.»

El temple és reedificat

13 Aleshores Tatanai, governador de dellà el riu, Estarbuznai i els seus companys, tal com havia enviat l'ordre el rei Darius, així l'acompliren diligentment.

14 I els ancians dels Jueus edificaven i avançaven per les profecies d'Ageu, el profeta, i Zacarias, fill d'Addó; i edificaren i acabaren per ordre del Déu d'Israel i per ordre de Cirus i Darius i Artaxerxes, reis de Pèrsia.

15 I acabaren aquesta casa de Déu el dia tercer del mes d'Adar, l'any sisè del regnat del rei Darius.

Dedicació del temple

16 I els fills d'Israel, els sacerdots i els levites, i els altres fills de la captivitat, feren la dedicació d'aquesta casa de Déu amb alegria.

17 I oferiren per la dedicació d'aquesta casa de Déu cent vedells, dos-cents bens, quatre-cents anyells, i, pel pecat de tot Israel, dotze bocs segons el nombre de les tribus d'Israel.

18 I establiren els sacerdots segons llurs divisions, i els levites segons llurs classes per al servei del Déu, que és a Jerusalem, com és escrit en el llibre de Moisès.

14. — *Artaxerxes*. El nom d'Artaxerxes hi està de més. És degut a la distracció d'algun copista o a la correcció sàvia d'algun escriba, mogut pel fragment dislocat IV, 6-23, en el qual es parla d'Artaxerxes. Aquest rei començà de regnar el 465, i el verset següent diu clarament la data de l'acabament del temple.

15. — *Adar*. Darrer mes de l'any jueu; és el febrer-març.

L'any sisè. L'any 516.

Celebració de la Pasqua

19 I celebraren els fills de la captivitat la Pasqua el dia catorzè del
primer mes. 20 Car s'havien purificat els sacerdots i els levites com
un sol home; tots ells eren purs; i immolaren la Pasqua per a tots
els fills de la captivitat, i per a llurs germans els sacerdots, i per a
si mateixos. 21 I menjaren, els fills d'Israel tornats de la captivitat,
i tots els qui s'havien separat de la impuresa de les nacions del
país per cercar amb ells Jahvè, Déu d'Israel. 22 I celebraren la festa
dels àzims durant set dies amb alegria, car Jahvè els havia alegrats
i girat el cor del rei de l'Assíria vers ells, per sostenir llurs mans
en l'obra de la casa de Déu, del Déu d'Israel.

19.—El text torna a emprar l'hebreu. *Del primer mes.* Nisan = març-abril.

21.—*Els qui s'havien separat.* Aquells jueus que, havent-se quedat a Palestina, quan la deportació a Babilònia i havent-se barrejat amb els pagans, tornaven ara al Déu dels seus pares.

22.—*La festa dels àzims.* La Pasqua. El dia 15 de Nisan era el gran dia; tota la festa en durava set.

El rei de l'Assíria. Darius I de Pèrsia, que ho era també d'Assíria.

SEGONA PART

L'ACCIÓ D'ESDRAS

(VII-X)

I. L'ESCRIBA ESDRAS VA A JERUSALEM

(XII)

VIATGE D'ESDRAS

(C. VII.) [1] I desprès d'aquests fets, en el regnat d'Artaxerxes rei
de Pèrsia, Esdras, fill de Saraïas, fill d'Azarias, fill d'Helcias, [2] fill de
Sel·lum, fill de Sadoc, fill d'Aquiteb, [3] fill d'Amarias, fill d'Azarias,
fill de Maraiot, [4] fill de Zaraïas, fill d'Ozi, fill de Bocci, fill d'Abisue,
[5] fill de Finees, fill d'Eleazar, fill d'Aaró, el primer sacerdot, [6] aquest
Esdras pujà de Babilònia i era ell un escriba entès en la llei de Moi-
sès, que donà Jahvè, Déu d'Israel; i puix que la mà de Jahvè, el seu
Déu, era sobre d'ell, el rei accedí a tota la seva demanda.

[7] Dels fills d'Israel i dels sacerdots i levites i dels cantors i dels
porters i dels natineus, en pujaren també a Jerusalem l'any setè del
rei Artaxerxes.

1. — *Artaxerxes.* Té moltes probabilitats d'ésser Artaxerxes II, com s'ha dit en la *Noticia preliminar.* En aquest cas les activitats de Nehemias són anteriors a les d'Esdras.

Esdras. L'any 444, aleshores de la reforma de Nehemias, Esdras, com a escriba, havia llegit la Llei. Havent tornat desprès a Babilònia, conduí el 398 una caravana de fidels per acabar la restauració.

6. — *Sobre d'ell.* Protegint-lo.

[8] Esdras arribà a Jerusalem el mes cinquè, que és l'any setè del rei.
[9] Car el dia u del primer mes començà a pujar de Babilònia, i el dia u del cinquè mes arribà a Jerusalem, per tal com la mà benfactora del seu Déu era sobre d'ell. [10] I és que Esdras havia aplicat el seu cor a escrutar la llei de Jahvè, per practicar-la i per ensenyar a Israel la llei i les ordinacions.

Firma d'Artaxerxes

[11] I aquesta és la còpia de la lletra que donà el rei Artaxerxes a Esdras, el sacerdot i l'escriba, escriba de les paraules dels manaments i de les lleis de Jahvè a Israel.

« [12] Artaxerxes, rei de reis, a Esdras, sacerdot i escriba doctíssim de la llei del Déu del cel, etc.

» [13] He donat ordre que tothom que, dins el meu reialme, del poble d'Israel i dels seus sacerdots i dels seus levites, li abelleixi d'anar a Jerusalem, hi vagi amb tu. [14] Car de la faç del rei i dels set consellers seus has estat enviat a inspeccionar la Judea i Jerusalem segons la llei del teu Déu, la qual està en la mà teva, [15] i a portar l'argent i l'or, que el rei i els seus consellers han ofert espontàniament al Déu d'Israel, l'habitació del qual és a Jerusalem, [16] i tot l'argent i l'or que trobaràs en tota la província de Babilònia, amb els donatius voluntaris del poble i dels sacerdots, voluntàriament oferts per a la casa de llur Déu, que és a Jerusalem. [17] Per això compraràs curosament amb aquest argent vedells, bens, anyells i llurs sacrificis i llurs libacions; i ofereix-los damunt l'altar de la casa del vostre Déu, que és a Jerusalem. [18] I, el que a tu i als teus germans us plaurà de fer de la resta de l'argent i de l'or, feu-ho segons la voluntat del vostre Déu. [19] Els atuells que se t'han donat per al servei de la casa del teu Déu, posa'ls a la presència del Déu de Jerusalem.
[20] I el restant que serà necessari per a la casa del teu Déu i que et

8. — *El mes cinquè.* Ab=juliol-agost. *L'any setè del rei.* L'any 398.
9. — *Del primer mes.* Nisan = març-abril.

12. — Comença un fragment arameu fins al v. 27. — *Rei de reis.* És el títol que en les inscripcions es donen d'ordinari els reis de Pèrsia.

caldrà donar, ho donaràs de la casa dels tresors del rei. [21] I jo, el
rei Artaxerxes, dono ordre a tots els tresorers de dellà el riu, que tot
el que us demani Esdras, sacerdot i escriba de la llei del Déu del
cel, sigui executat diligentment, [22] fins a cent talents d'argent, i fins
a cent cors de forment, i fins a cent bats de vi, i fins a cent bats d'oli,
i sal ultra mesura. [23] Tot el que és d'ordenació del Déu del cel, sigui
diligentment acomplert per a la casa del Déu del cel; no fos que
s'aïrés tal vegada contra el regne del rei i dels seus fills. [24] Us fem
saber també que, a tots els sacerdots i als levites, als cantors, als porters, als natineus i als qui serveixen en aquesta casa de Déu, no us és
lícit d'imposar-los tributs, impostos i drets d'entrada. [25] I tu, Esdras,
segons la saviesa del teu Déu, la qual està en la teva mà, estableix
jutges i magistrats perquè administrin la justícia a tot el poble de dellà
el riu, a tots els qui saben la llei del teu Déu; i als qui no la saben,
ensenya'ls-la. [26] I a tothom que no acompleixi la llei del teu Déu i la
llei del rei, faci-se-li rigorós judici, sia per la mort, o per la deportació, o per un penyorament en els béns, o per l'empresonament.»

Esdras dóna gràcies a Déu

» [27] Beneït Jahvè, Déu dels nostres pares, que ha posat en el cor
del rei de glorificar la casa de Jahvè, que és a Jerusalem, [28] i ha
girat cap a mi la misericòrdia del rei i dels seus consellers i de tots els prínceps potents del rei. I vaig animar-me perquè la mà de Jahvè, mon Déu, estava sobre meu, i vaig aplegar els caps d'Israel perquè pugessin amb mi.»

22. — *Cent talents d'argent.* Cada talent són 43'650 Kg. d'argent.
Cent cors de forment. El cor són 388'81 litres.
Cent bats. El bat són 39'29 litres.
27. — El text torna a ésser hebreu fins a la fi.

II. LLISTES GENEALÒGIQUES I NOTÍCIA DEL VIATGE

(VIII)

Llista dels caps de família que acompanyaren Esdras

(C. VIII.) 1 I aquests són els caps de llurs famílies i les genealo-
gies dels qui pujaren amb mi de Babilònia, en el regnat del rei Arta-
xerxes. 2 Dels fills de Finees, Gersom; dels fills d'Itamar, Daniel; dels
fills de David, Hattus, 3 que descendia de Sequenias; dels fills de Fa-
ros, Zacarias; i amb ell es comptaven cinquanta barons. 4 Dels fills
de Fahat-Moab, Elioenai, fill de Zarehias, i amb ell dos-cents barons;
5 dels fills de Sequenias, el fill d'Ezequiel, i amb ell tres-cents barons.
6 I dels fills d'Adan, Abed, fill de Jonatan, i amb ell cinquanta barons;
7 i dels fills d'Alam, Isaïas, fill d'Atalia, i amb ell setanta barons. 8 I
dels fills de Safatias, Zebedias, fill de Micael, i amb ell vuitanta barons.
9 I dels fills de Joab, Obedias, fill de Iahiel, i amb ell dos-cents divuit
barons; 10 i dels fills de Selomit, el fill de Iosfias, i amb ell cent sei-
xanta barons. 11 I dels fills de Bebai, Zacarias, fill de Bebai, i amb
ell vint-i-vuit barons; 12 i d'entre ells fills d'Azgad, Johanan, fill
d'Eccetan, i amb ell cent deu barons. 13 I dels fills d'Adonicam, els
darrers, i aquests eren llurs noms: Elifelet, Iehiel i Samaïas, i amb
ells seixanta barons. 14 I entre els fills de Begui, Utai i Zacur, i
amb ells setanta barons.

15 I els aleguí vora el riu, que corre vers Ahava, i acampàrem
allí tres dies; i em fixí en el poble i en els sacerdots, i, dels fills
de Leví, no en trobí cap. 16 I fiu cridar els caps: Eliezer i Ariel i
Semeïas i Elnatan i Jarib i Elnatan i Natan i Zacarias i Mossol·lam;
i els doctors: Joarib i Elnatan. 17 I els doní una missió per a Eddó,

15. — *Ahava.* Sembla ésser nom de riu i de regió; el riu seria algun dels canals de Babilònia.

que era governador al lloc de Càsfia, i posí en llur boca les paraules a dir a Eddó i als seus germans, els natineus, en el lloc de Càsfia, perquè ens duguessin ministres per al Temple del nostre Déu.

18 I com la mà benfactora del nostre Déu era sobre nosaltres, ens
dugueren un baró entès d'entre els fills de Moholi, fill de Leví, fill
d'Israel, Sarabias i divuit fills seus i germans seus; 19 i Hasabias,
i amb ell Isaïas d'entre els fills de Merari, i vint fills seus i germans
seus; 20 i d'entre els natineus, que David i els caps havien donat
per al servei dels Levites, dos-cents vint natineus; tots aquests
foren designats nominalment.

21 I vaig publicar allí, vora el riu Ahava, un dejuni per tal d'afligir-
nos a la faç del nostre Déu, per implorar d'ell un bon camí per a
nosaltres, i per als nostres fills, i per a tots els nostres béns. 22 Car
em féu vergonya de demanar al rei una escorta i cavallers per a
assistir-nos contra l'enemic, durant el camí; puix que havíem parlat
amb el rei, dient: La mà del nostre Déu està damunt de tots els
qui el cerquen per al bé, i la seva força i la seva còlera damunt de
tots els qui l'abandonen. 23 I dejunàrem i pregàrem al nostre Déu
sobre això, i ens escoltà.

24 I vaig escollir dotze caps dels sacerdots, Sarabias, Hasabias,
i amb ells deu de llurs germans; 25 i pesí davant d'ells l'argent i l'or
i els atuells, ofrena per a la casa del nostre Déu, que havien ofert el
rei, els seus consellers, els seus prínceps i tots els qui s'hi trobaven
d'Israel. 26 I posí en llurs mans sis-cents cinquanta talents d'argent,
cent talents en vasos d'argent, cent talents d'or, 27 vint anaps d'or de
mil darics i dos vasos d'aram ben lluent, tan preciosos com l'or.

28 I els diguí: Vosaltres sou consagrats a Jahvè, i els atuells són
sagrats, i l'argent i l'or són una ofrena voluntària a Jahvè, Déu dels
vostres pares. 29 Vigileu i serveu-ho fins que ho peseu a la faç

17. — *Càsfia.* Lloc d'Ahava, altrament desconegut.

26. — *Talents.* El talent és també una mesura de pes i una moneda de compte equivalent a 60 mines. Com a mesura ponderal, pesava 58'932 Kg. Com a moneda, sembla que variava segons es tractés de l'or o bé de l'argent; el talent d'or pesava 49'11 Kg., el d'argent, 43'65 Kg. Recordi's, però, el que s'ha advertit en la nota a II, 69 sobre el valor de la mina.

dels caps dels sacerdots, i dels levites, i dels caps de família d'Israel,
a Jerusalem, en les estances de la casa de Jahvè. [30] I reberen els
sacerdots i els levites el pes de l'argent, i de l'or, i els atuells, per
a portar-ho a Jerusalem a la casa del nostre Déu.

Partença, viatge i arribada

[31] I partírem del riu Ahava el dia dotzè del primer mes, per anar a Jerusalem; i la mà del nostre Déu fou damunt nostre i ens deslliurà de la mà de l'enemic i d'emboscats, durant el camí.

[32] I pervinguérem a Jerusalem, i reposàrem allí tres dies. [33] I el
dia quart fou pesat l'argent, i l'or, i els atuells, a la casa del nostre
Déu, per la mà de Meremat, fill d'Urias, el sacerdot, i amb ell,
Eleazar, fill de Finees, i amb ells, els levites Jozabed, fill de Josuè,
i Nodias, fill de Bennoi; [34] tot segons el nombre i el pes; i el pes
total fou posat per escrit en aquell temps.

[35] Els qui tornaven de la captivitat, fills de l'exili, oferiren holo-
caustos al Déu d'Israel: dotze vedells per a tot Israel, noranta-sis
moltons, setanta-set anyells, dotze bocs pel pecat; tot en holocaust
a Jahvè. [36] I trameteren els edictes del rei als sàtrapes del rei i
als governadors de dellà el riu. I sostingueren el poble i la casa de
Déu.

III. ESDRAS ORDENA DE REPUDIAR LES DONES ESTRANGERES

(IX - X)

Esdras és assabentat del desordre

(C. IX.) [1] I quan foren acomplertes aquestes coses, se m'apro-
paren els caps dient: El poble d'Israel i els sacerdots i els levites

31.—*Del primer mes.* Nisan = març-abril.

36. — *Sàtrapes.* Caps de grans demarcacions o províncies. — *Governadors.* Caps de districtes més petits.

no s'han pas separat dels pobles de la terra ni de llurs abominacions, dels cananeus, heteus, ferezeus, jebuseus, amonites, moabites,
egipcis i amorreus; [2] car prengueren de llurs filles per a si i per a
llurs fills, i s'és mesclada la raça santa amb les nacions de la terra; i la mà dels caps i dels magistrats ha estat la primera en aquesta prevaricació.
[3] I en oir jo tals paraules, esquincí el meu vestit i el meu mantell,
i m'arrenquí dels cabells del cap i de la barba, i m'asseguí esbalaït.
[4] I reuniren-se amb mi tots els qui s'estremien de les paraules del Déu d'Israel per la prevaricació dels de la captivitat, i jo restava assegut, esbalaït fins al sacrifici vespertí.

Oració d'Esdras

[5] I, al sacrifici vespertí, vaig alçar-me de la meva aflicció, i, esquinçats que foren el meu vestit i el meu mantell, m'incliní de
genollons, i estenguí les meves mans a Jahvè, mon Déu, [6] i diguí:
Déu meu, estic confós i m'avergonyeixo d'aixecar, Déu meu, la meva faç vers tu, car les nostres iniquitats s'han multiplicat sobre
el nostre cap, i la nostra falta ha crescut fins al cel. [7] Des dels dies
dels nostres pares fins al dia present, hem estat en una falta gran; i per les nostres iniquitats havem estat lliurats nosaltres, els nostres reis i els nostres sacerdots a la mà dels reis de les nacions, al glavi, a la captivitat, a la rapinya i al rubor en la nostra cara, com en el dia present.
[8] I ara, en un breu espai, Jahvè, el nostre Déu, ens ha fet la gràcia de deixar-nos una resta i de donar-nos estatge en el seu lloc sant, per tal que el nostre Déu ens il·lumini els ulls i ens doni una mica

8.—Tres vegades es parla en aquest capítol de la «resta» (v. 8, 13, 15). La noció de «resta» és corrent en els profetes. Petita resta, resta santa, resta d'Israel, de Jacob, de Josep són expressions que brillen com raigs de la nova albada, que anuncia enmig de l'horitzó enfosquit per les amenaces profètiques al poble prevaricador. Esdras té consciència que ells, els qui han tornat de l'exili, són la *resta* anunciada pels profetes, la *resta* que Déu ha salvat de l'ensorrament del poble, perquè en ella es perpetuï l'aliança santa i torni a ésser el poble de Jahvè.

Estatge. Literalment, clau o estaca dels que fixaven el cordatge de la tenda.

de vida enmig de la nostra servitud. [9] Car nosaltres som esclaus, i,
en la nostra servitud, no ens ha jaquit el nostre Déu, ans ha decan-
tat cap a nosaltres la benvolença del rei de Pèrsia, per donar-nos
vida, a fi que aixequem la casa del nostre Déu i reedifiquem les
seves ruïnes, i per donar-nos un clos a Judà i a Jerusalem.
[10] I ara, ¿què direm, Déu nostre, després d'això? Puix havem
abandonat els teus manaments, [11] que ens imposares mitjançant els
teus servents, els profetes, dient: La terra, en què vosaltres entreu
per posseir-la, és una terra d'impuresa, per la impuresa dels pobles
de les contrades, per les abominacions de què l'han omplerta de l'un
cap a l'altre amb llur impuresa. [12] Ara, doncs, no doneu pas les
vostres filles a llurs fills, i, llurs filles, no les prengueu pas per als
vostres fills, i no feu cas mai per mai de llur pau i benanança, per
tal que esdevingueu forts i mengeu els béns de la terra, i els tra-
meteu per sempre als vostres fills.
[13] I després de tot el que s'és esdevingut sobre nosaltres, pels
nostres forfets, i pel nostre gran delicte — per bé que tu, Déu nos-
tre, t'has contingut de deprimir-nos segons les nostres iniquitats, i
ens has deixat una resta com aquesta — [14] ¿tornarem per cas a violar
els teus manaments i ens emparentarem amb aquests pobles abo-
minables? ¿És que no t'irritaries tu amb nosaltres fins a destruir-
nos, sense deixar resta ni planyuts? Jahvè, Déu d'Israel, tu ets just,
ja que som la resta i els planyuts en aquest dia. [15] Heus-nos ací da-
vant teu amb els nostres delictes; car, per raó d'aquests, no podem
pas subsistir a la teva faç.

Penediment del poble

(C. X.) [1] I mentre que Esdras, tot fent la pregària i la confessió,
plorava i estava prosternat davant la casa de Déu, s'aplegà prop d'ell
una assemblea d'Israel, molt gran d'homes i dones i nois, ja que
el poble vessava llàgrimes abundoses. [2] Aleshores parlà Sequenias,
fill de Jehiel, d'entre els fills d'Elam, i digué a Esdras: Nosaltres

12, Dt. VII, 3.

havem pecat contra el nostre Déu i havem pres per mullers dones
estrangeres dels pobles del país; però hi ha ara, en això, una espe-
rança per a Israel. 3 Fem, ara, una aliança amb el nostre Déu, de
bandejar totes les dones i els qui d'elles són nascuts, segons el con-
sell del Senyor i dels qui temen el precepte del nostre Déu; i faci's
segons la llei. 4 Alça't, que a tu et pertoca l'afer, i nosaltres estarem
amb tu. Anima't i fes.

5 I alçà's Esdras, i féu jurar als caps dels sacerdots, als levites i a
tot Israel de fer segons ço que s'havia dit; i juraren. 6 I alçà's
Esdras de davant de la casa de Déu, i anà a la cambra de Johanan,
fill d'Eliasib; i, en ésser-hi, no menjà pa ni begué aigua, car es dolia
de la prevaricació dels de la captivitat. 7 I feren córrer la brama per
Judà, per Jerusalem, i per tots els fills de la captivitat, que es reu-
nissin a Jerusalem, 8 i que, quisvulla que no vingués dintre tres dies,
segons l'acord dels prínceps i dels ancians, li serien confiscats tots
els béns, i ell fóra exclòs de l'assemblea dels de la captivitat.

9 I es congregaren tots els barons de Judà i de Benjamí a Jerusa-
lem, els tres dies, i això era el dia vint del mes novè. Tot el poble
s'estava a la plaça de la casa de Déu, tremolant a causa de l'afer i de
la pluja. 10 I alçà's Esdras, el sacerdot, i els digué: Vosaltres haveu
pecat prenent dones estrangeres, augmentant encara el delicte d'Is-
rael. 11 Ara, doncs, feu confessió a Jahvè, Déu dels vostres pares,
i feu la seva voluntat, i separeu-vos de les nacions de la terra i de
les dones estrangeres.

12 I respongué tota l'assemblea dient en alta veu: A nosaltres ens
toca de fer segons la teva paraula. 13 El poble, però, és nombrós, i
ara és el temps de les pluges, i no ens és possible d'estar-nos fora. I
l'afer no és d'un sol dia, ni de dos, car havem pecat molt en aquest
punt. 14 Que els nostres caps romanguin, doncs,ací, tota l'assem-
blea durant; i que tots els qui en les nostres ciutats han pres mu-
llers estrangeres, vinguin en els temps fixats, i, amb ells, els ancians

8.— *Dintre tres dies.* Podien arribar-hi fàcilment, car tots vivien en pobles de prop de Jerusalem.

9. — *Mes novè.* Quisleu = novembre-desembre.— *De la pluja.* Era aleshores l'estació de les pluges.

de cada ciutat, amb llurs jutges, fins que s'hagi retirat de nosaltres
la ira ardent del nostre Déu per aquest motiu. [15] No gens menys Jo-
natan, fill d'Azael i Jaasïas, fill de Tema, s'oposaren a això, i
Mesol·lam i Sebetai, el levita, els ajudaren. [16] Però els fills de la cap-
tivitat ho feren d'aquella manera. I hom designà Esdras, el sacerdot,
i barons, caps de família segons llurs cases pairals, tots ells nominal-
ment, i s'assegueren el dia primer del mes desè per examinar l'afer.
[17] I, el dia primer del mes primer, acabaren amb tots els barons que
havien pres mullers estrangeres.

Llista dels culpables

[18] I es trobaren fills dels sacerdots, que havien pres mullers estran-
geres: dels fills de Josuè, el fill de Josedec, i els seus germans:
Masias, i Eliezer, i Jarib, i Godolias. [19] I comprometeren-se a
acomiadar llurs dones, i, com a culpables, a un be per llur pecat.
[20] I, dels fills d'Emmer: Hanani i Zebedias. [21] I dels fills d'Harim:
Maasias, i Elias, i Semeïas, i Jehiel, i Ozias. [22] I dels fills de Fashur:
Elioenai, Maasias i Ismael, Natanael, Jozabed, i Elasa. [23] I d'entre
els levites: Jozabed, Semeïas, Celaïas, — també Celita, — Fataïas,
Judà i Eliezer. [24] I d'entre els cantors: Elisab. I d'entre els porters:
Sel·lum, Telem i Uri. [25] I d'Israel, entre els fills de Faros: Re-
meïas, Jezias, Melquias, Miamim, Eliezer, Melquias i Baneas;
[26] dels fills d'Elam: Matanias, Zacarias, Jehiel, Abdi, Jerimot i
Elias; [27] dels fills de Zetua: Elioenai, Eliasib, Matanias, Jerimot,
Zabad i Aziza. [28] I dels fills de Bebai: Joanan, Ananias, Zabbai,
Atalai. [29] I dels fills de Bani: Mosol·lam, Mel·luc, Adaïas, Jasub,
Saal i Ramot. [30] I dels fills de Fahat-Moab: Edna, Calal, Banaïas,
Maasias, Matanias, Beseleel, Bennui i Manassès. [31] I dels fills d'Harem:
Eliezer, Josuè, Melquias, Semeïas, Simeó, [32] Benjamí, Maloc, Sama-
rias. [33] I dels fills d'Hasom: Matanai, Matata, Zabad, Elifelet, Jermai,
Manassès, Semeïas. [34] I dels fills de Bani: Maaddi, Amran, Uel, [35] Ba-

16. — *Mes desè.* Tebet = desembre-gener.

neas, Badaïas, Celiau, 36 Vanias, Marimut, Eliasib, 37 Matanias, Mata-
nai, Jasi, 38 Bani, Bennui, Semeïas, 39 Salmias, Natan, Adaïas, 40 Mec-
nedebai, Sisai, Sarai, 41 Ezrel, Selemiau, Semerias, 42 Sel·lum, Amarias,
Josep. 43 I dels fills de Nebo: Jehiel, Matatias, Zabad, Zabina,
Jeddu, Joel i Banaïas. 44 Tots ells havien pres mullers estrangeres,
i hi havia d'aquestes dones que havien tingut fills.

NEHEMIAS
O
SEGON D'ESDRAS

PRIMERA PART

RECONSTRUCCIÓ DE LES MURALLES DE JERUSALEM

(I, 1-VII, 73)

Nehemias s'assabenta de la dissort dels jueus

(C. I.) [1] Paraules de Nehemias, fill d'Helcias.
I s'esdevingué, al mes de Casleu de l'any vint, que essent jo a la
ciutadella de Susa, [2] vingué Hanani, un dels meus germans, amb
barons de Judà; i els preguntí pels jueus alliberats, que escaparen
de la captivitat, i pertocant a Jerusalem.
[3] I em respongueren: Els sobrevivents que han restat de la cap-

1.—*Paraules.* El mot hebr. *deebarim,* que primàriament vol dir «paraules» per metonímia significa també fets, gestes, història Hem traduït per «paraules», deixant la mateixa vaguetat del terme bíblic, car el llibre que encapçala, conta les gestes de Nehemias i és també al mateix temps, un extracte de les «memòries» o «paraules» de Nehemias.

Casleu. Mes novè de l'any, novembre-desembre. Abans de l'exili els mesos es coneixien quasi únicament pel nombre d'ordre; en tornar, però, de la captivitat s'adoptaren els noms assírio-babilònics.

Any vint. L'any vint d'Artaxerxes I (465-424) és el de 445 a. J. C.

Susa. Capital de la Susiana i residència durant molt temps dels reis de Pèrsia. Avui s'anomena Sus.

tivitat allà a la província, es troben en gran destret i en menyspreu, i la muralla de Jerusalem és enderrocada, i les seves portes foren cremades al foc.
[4] I en oir aquestes paraules, vaig seure i plorí i me'n condolguí molts dies; i dejunava i pregava davant el Déu del cel.

Pregària de Nehemias

[5] I diguí: Oh Jahvè, Déu del cel, fort, gran i terrible, guardador
del pacte i de la benignitat envers els teus amadors i envers els
observadors dels teus preceptes! [6] Sigui la teva orella atenta i els
teus ulls oberts per a escoltar la pregària del teu servent, la qual
avui faig a la teva presència, dia i nit, pels fills d'Israel, servidors
teus; i confesso els pecats dels fills d'Israel, que hem comès contra
tu, car jo i la casa de mon pare hem mancat, [7] i hem apostatat de
tu; no hem acomplert els preceptes, i els estatuts, i els decrets
que comandares a Moisès, el teu servent.
[8] Recorda't de la paraula que ordenares a Moisès, el teu servent,
dient: Si vosaltres prevariqueu, jo us escamparé entre els pobles;
[9] i si us convertiu a Mi i guardeu els meus manaments, posant-los
en pràctica, ni que fóssiu llançats a l'extrem del cel, d'allí us recolliré i us tornaré al lloc que vaig escollir per establir-hi el meu nom.
[10] I ells són els teus servents i el teu poble, el qual deslliurares amb el teu gran poder i amb la teva mà forta.
[11] Oh Senyor! Sigui la teva orella atenta a la pregària del teu servent, i a la súplica dels teus servents, que volen témer el teu nom, i fes prosperar ara el teu servent, i fes que trobi gràcia als ulls d'aquest home!
Jo era aleshores coper del rei.

5, Dn. IX, 4.

3. — *Provincia.* Ço és, Judea, que era aleshores província de l'imperi persa.

8. — *De la paraula.* És un resum del Dt. XXX, 1-5.

11. — *Aquest home.* El rei.

Demana Nehemias comiat al rei

(C. II.) [1] I s'esdevingué, al mes de Nisan de l'any vint del rei
Artaxerxes, que estant el vi al davant seu, prenguí el vi i el pre-
sentí al rei, i no estava mai trist a la seva presència.
[2] I em féu el rei: ¿Per què la teva cara està esmarrida, tu no estant
malalt? Això no és sinó tristesa de cor. I em vaig esporuguir fora
mida.
[3] I responguí al rei: Visca el rei eternament! ¿No ha d'estar es-
marrida la meva cara, quan la ciutat, casal dels sepulcres dels meus
pares, ha estat ermada i les seves portes devorades pel foc?
[4] I em féu el rei: ¿Què és el que estàs demanant?
I preguí al Déu del cel, [5] i diguí al rei: Si al rei sembla bé,
i si és plaent el teu servent a la teva faç, envia'm a Judà, a la ciutat
dels sepulcres dels meus pares, per bastir-la.
[6] I em féu el rei, la reina seient al seu costat: ¿Fins quan durarà
el teu viatge, i quan tornaràs?
I plagué al rei d'enviar-me, i jo li fixí un temps.
[7] I diguí encara al rei: Si al rei sembla bé, lliurin-me unes lle-
tres per als governadors de dellà el riu, perquè em deixin passar fins
a arribar a Judà, [8] i una lletra per a Asaf, guarda de la forest del rei,
perquè em doni fusta per a empostar les portes de la ciutadella del
Temple, i per a la muralla de la ciutat, i per a la casa on m'estaré. I
m'ho atorgà el rei; car la mà benfactora del meu Déu era sobre meu.
[9] I fiu cap als governadors de dellà el riu, i els doní les lletres del
rei. I el rei trameté amb mi caps de l'exèrcit i genets.

1. — *Nisan.* Primer mes de l'any, març-abril; és el mateix que en temps de l'Èxode s'anomenava Abib.

Vi al davant seu. Vol dir que era l'hora de l'àpat.

I no estava mai trist. S'esforçava a aparentar tranquil·litat mentre exercia el seu càrrec; el rei, però, conegué que una gran pena el corsecava.

2. — *I em vaig esporuguir fora mida.* Nehemias s'esporugueix quan arriba l'hora desitjada de fer la petició, car no sap com s'ho prendrà el rei.

3. — *Visca el rei eternament.* Fórmula ordinària amb què hom s'adreçava al rei.

7. — *De dellà el riu.* Les terres de ponent de l'Eufrates.

8. — *La ciutadella.* És la primera vegada que se'n parla en la Bíblia. Estava al nord-oest del Temple. Més tard fou reemplaçada per la *Baris* dels Asmoneus i l'*Antònia* d'Herodes.

[10]I tan bon punt Sanabaŀlat, l'horonita, i Tobias, el servent amonita, n'hagueren esment, els desplagué en gran manera que hagués vingut un home a cercar el bé dels fills d'Israel.

Reconeixement de les muralles

[11]I arribí a Jerusalem, i hi aturí tres dies. [12]I m'alcí de nit, i, amb mi, uns pocs homes; i ningú no vaig assabentar del que el meu Déu havia inspirat al meu cor de fer per Jerusalem. I llevat de l'averia en què jo cavalcava, no n'hi havia d'altra amb mi.

[13]I vaig sortir, de nit, per la Porta de la Vall, cap a la Font del Drac, i a la Porta del Femer; i considerí les muralles de Jerusalem enderrocades i les seves portes devorades pel foc. [14]I aní a la Porta de la Font, i a l'estany del rei, i no hi havia lloc per a passar l'averia que era sota meu. [15]I pugí de nit pel torrent, i considerava la muralla; i vaig tornar-me'n, entrí per la Porta de la Vall i regressí.

[16]Els magistrats, però, no sabien on havia anat, ni què feia; car fins ací no havia dit res ni als jueus, ni als sacerdots, ni als magnats, ni als magistrats, ni a la resta dels qui feien les obres.

[17]Aleshores els diguí: Vosaltres veieu la dissort en què estem; Jerusalem és ermada i les seves portes han estat cremades pel foc. Veniu, doncs, i bastim la muralla de Jerusalem, i no siguem més

10. — *Sanabaŀlat.* Mot babilònic, Sin-ubaŀlit, que vol dir *Sin* (la lluna) *dóna la vida.* Els papirus d'Elefantina confirmen aquesta dada bíblica. Entre els personatges, amb els quals sostenen correspondència els jueus del Nil, figuren els fills de Sanabaŀlat, governador de Samaria.

13. — *La porta de la Vall.* A ponent de la ciutat, cap al sud de l'actual ciutadella, prop de la porta de Jaffa.

Font del Drac. Entre la porta de la Vall i la del Femer.

La Porta del Femer. Al sud-oest.

Considerí. Llegint *sober* en lloc de *šober.*

14.—*La Porta de la Font.* A S.E. de la vila sota la piscina de Siloè.

L'estany del rei. La piscina de Siloè, Superior o d'Ezequias estava al S. de la ciutat, protegida per una segona muralla.

No hi havia lloc. En aquest indret l'espai entre la muralla i la vall era estret i de pendent violent. El petit pas que deixava, el feien impracticable les runes de la muralla.

15. — *El torrent.* El Cedró.

un oprobi. [18] I els contí com la mà benfactora del meu Déu havia estat sobre meu, i també les paraules que el rei m'havia dit.

I respongueren: Alcem-nos, i bastim.

I posaren coratjosament les mans en aquella bona obra.

[19] Però quan Sanabal·lat, l'horonita, Tobias, el servent amonita, i Gosem, l'àrab, n'hagueren esment, trufaren-se de nosaltres i ens menysprearen, dient: ¿Què és el que feu? ¿Us rebel·leu per cas contra el rei?

[20] I, en resposta, els diguí: El Déu del cel, Ell ens farà reeixir; i nosaltres, servents seus, ens alçarem i bastirem; quant a vosaltres, no teniu part, ni dret, ni record a Jerusalem.

Reconstrucció de les muralles i portes de Jerusalem

(C. III.) [1] I Eliasib, el gran sacerdot, i els seus germans els sacerdots, s'alçaren i bastiren la Porta de l'Ovellar, la santificaren i posaren els seus batents i la santificaren fins a la torre del Centenar, fins a la torre d'Ananeel.

[2] I al costat d'ell bastiren els homes de Jericó; i al costat d'ells bastí Zacur, fill d'Amri.

[3] I els fills d'Asnaa bastiren la Porta dels Peixos, l'empostaren i posaren els batents, els forrellats i les barres.

[4] I al costat d'ells reparà Marimut, fill d'Urias, fill d'Accus; i al costat d'ells, reparà Mosol·lam, fill de Baracias, fill de Mesezebel; i al costat d'ells, reparà Sadoc, fill de Baana.

[5] I al costat d'ells, repararen els tecoïtes, però llurs capitosts no posaren el coll a la tasca del seu Senyor.

1. — *S'alçaren.* Manera usual de dir el principi d'una acció.

Porta de l'Ovellar. L'anomenem d'ordinari *porta Probàtica.* Estava situada al N. de la muralla.

Torre del Centenar. Estaria en el mateix indret, seguint la muralla més cap a ponent. És, però, problemàtica l'existència d'aquesta torre, car el significat del text massorètic és incert i hi ha varietat en les versions.

Torre d'Ananeel. Avançant-se més cap a l'oest.

3. — *Porta dels Peixos.* Més a ponent.

5. — *No posaren.* Rebutjaren sotmetre's al servei de llur Senyor, el Déu d'Israel. Prenem *Adonehem* com a plural de majestat.

6 I Jòiada, fill de Fasea, i Mosol·lam, fill de Besodias, repararen la Porta Vella, l'empostaren i n'afermaren els batents, els forrellats i les barres.

7 I al costat d'ells, reparà Meltias, el gabaonita, i Jadon, el meronatita, barons de Gabaó i de Masfa, tocant al tribunal del governador de l'altra banda del riu.

8 Al costat seu reparà Eziel, fill d'Araïas, orfebre; i al seu costat reparà Ananias, d'entre els perfumers. I repararen Jerusalem fins a la muralla ampla.

9 I al costat d'ells reparà Rafaïa, fill d'Hur, cap de mig districte de Jerusalem.

10 I al costat d'ells reparà Jedaïas, fill d'Aromaf, al davant de casa seva; i al seu costat reparà Hattus, fill d'Hasebonias.

11 Melquias, fill d'Herem, i Hassub, fill de Fahat-Moab, repararen l'altra part i la Torre dels Forns.

12 I al costat d'ell reparà Sel·lum, fill d'Aloes, cap de mig districte de Jerusalem, ell i les seves filles.

13 I Hanun i els habitants de Zanoè restauraren la Porta de la Vall; ells la bastiren i hi posaren els batents, els forrellats i les barres, i mil colzades de muralla fins a la Porta del Femer.

14 I Melquias, fill de Recab, cap del districte de Betacaram, bastí la Porta del Femer, hi posà els batents, els forrellats i les seves barres.

15 I Sel·lum, fill de Coloza, cap del districte de Masfa, reparà la Porta de la Font; la bastí, l'empostà i afermà els seus batents, els seus forrellats i les seves barres; i la muralla de la piscina de Siloè, vora el jardí del rei, i fins als graons que baixen de la ciutat de David.

6.—*La Porta Vella.* En l'angle NO. de la muralla. S'anomenava també porta de l'Angle.

7.—*Tribunal.* La casa on el governador havia de residir sempre que anés a Jerusalem. L'emplaçament és desconegut.

10.—*De casa seva.* Res no se sap de l'emplaçament de la casa de Jedaïas.

11.—*La Torre dels Forns.* Protegia l'extrem N. de la muralla de ponent.

12.—*Seves filles.* Les localitats del districte.

13.—*La Porta de la Vall.* A ponent. *Porta del Femer.* Al sud-oest.

15.—*Porta de la Font.* A mitjorn. *Piscina de Siloè.* Cf. II, 14. *Jardí del rei.* Ja el llibre IV dels Reis, XXV, 4, parla d'un jardí del rei prop de Siloè.

[16] Després d'ell, Nehemias, fill d'Azboc, cap de mig districte de
Betsur, reparà fins a enfront dels sepulcres de David, i fins a la pis-
cina que havia estat construïda, i fins a la casa dels Herois.
[17] Després d'ell repararen els Levites, Rehum, fill de Benni; al
costat d'ell reparà pel seu districte, Hasebias, cap del mig districte de
Ceila.
[18] Després d'ell repararen els seus germans Bavai, fill d'Enadad,
cap del mig districte de Ceila.
[19] Al costat d'ell, Azer, fill de Josuè, cap de Masfa, reparà l'altra
meitat davant la pujada de la drassana de l'angle.
[20] Després d'ell, Baruc, fill de Zacai, reparà amb gran coratge l'altra
part, des de l'angle fins a la porta de casa d'Eliasib, el gran sacerdot.
[21] Després d'ell reparà Merimut, fill d'Urias, fill d'Accus, igual
extensió, des de la porta de casa d'Eliasib fins a l'extrem de la casa
d'Eliasib.
[22] Després d'ell repararen els sacerdots, homes de la plana.
[23] Després d'ell Benjamí i Hasub repararen davant de llur casa;
després d'ell reparà Azarias, fill de Maasias, fill d'Ananias, junt a
casa seva.
[24] Després d'ell Benui, fill d'Enadad, reparà igual extensió, des de
casa d'Azarias fins a l'angle i fins a la cantonada.
[25] Falel, fill d'Ozi, reparà enfront de l'angle i de la torre que surt
a fora de la casa del rei, i que està tocant a l'atri de la presó; des-
prés d'ell, Fadaïas, fill de Faros.

16. — *Sepulcres de David.* I dels seus successors fins a Ezequias. — *Que havia estat construïda.* Feta recentment o feta per mà d'home, artificial. Sembla referir-se a la construïda per Ezequias (II Reis XX, 20) al S. O. del Temple. — *La casa dels Herois.* D'emplaçament desconegut.

17. — *Pel seu districte.* En nom i amb l'ajut del districte d'on era cap. O també: per la seva part, ço és, la part que donava a Ceila.

19. — *Pujada de la drassana.* El dipòsit d'armes començat per Salomó i continuat pels seus successors, fins a Ezequias. Estava en la casa anomenada del *bosc del Líban.* En les rampes de l'Ofel al S.E. del Temple. En aquesta casa hi havia, a més de l'arsenal, el tribunal reial i la sala del tron.

20. — *Casa d'Eliasib.* D'emplaçament desconegut, com ho és també el de les altres cases citades en els versets següents.

24. — *Fins a l'angle.* L'angle N.E. de la Ciutat de David.

25. — *La casa del rei.* El palau bastit per Salomó en el pendís de l'Ofel, morada seva i dels seus successors, constava de la casa del rei, la de la reina,

26 I els natineus habitaven l'Ofel fins al davant de la Porta de les Aigües, a llevant, i de la torre sortint.

27 Després d'ell repararen els tecoïtes igual tros, des del davant de la gran torre sortint fins a la muralla de l'Ofel.

28 Més amunt de la Porta dels Cavalls repararen els sacerdots, cadascun al davant de casa seva.

29 Després d'ells reparà Sadoc, fill d'Emmer, enfront de casa seva; i després d'ell reparà Semaïas, fill de Secemias, guarda de la Porta de Llevant.

30 Després d'ell reparà Hananias, fill de Selemias, i Hanun, fill sisè de Selef, igual tros; després d'ell reparà Mosol·lam, fill de Baracias, en dret del seu estatge.

31 Després d'ell reparà Melquias, fill de l'orfebre, fins a la casa dels natineus i dels marxants, davant la Porta del Judici, i fins a l'estança superior de la cantonada.

32 I entre l'estança superior de la cantonada i la Porta de l'Ovellar, repararen els orfebres i els marxants.

Escarns dels enemics

33 I quan sentí Sanaballat que nosaltres bastíem la muralla, s'irrità
i s'encolerí en gran manera i escarní els jueus. 34 I digué al davant
dels seus germans i de l'exèrcit de Samaria: ¿Què fan els mesquins
de jueus? ¿Per ventura se'ls deixarà fer? Sacrificaran? ¿Acabaran en un dia? ¿Faran reviscolar les pedres d'entre munts de pols, cremades que foren?

35 Igualment Tobias, l'amonita, proper a ell, digué: Que edifiquin ells sols! Si hi puja una guineu, enderrocarà llur muralla de pedra.

i la casa del bosc del Líban, emmarcades en una munió de jardins.

26. — *Porta de les Aigües.* Al NE. de l'Ofel.

27. — *La muralla de l'Ofel.*

28. — *Porta dels Cavalls.* A l'angle SE. del Temple, enfront de les estables de Salomó.

29. — *Porta de Llevant.* Es tracta de la part de la muralla, que està enfront de la porta Oriental del Temple.

31. — *La Porta del Judici.* Aquesta estaria prop de l'angle NE. de la muralla.

32. — D'aquesta estança Superior de la Cantonada es torna a la Porta de l'Ovellar, per on havia començat la descripció.

34. — *Dels seus germans.* Els principals de Samaria.

Se'ls deixarà fer? Lliçó incerta. El text diu solament: se'ls deixarà?

Pregària de Nehemias

[36] Escolta, Déu nostre, com som escarnits! Fes recaure llurs injúries damunt llurs testes, i lliura'ls com a presa a una terra de captivitat. [37] No condonis llurs crims, i no esborris de la teva presència llurs pecats, perquè irritaren els qui bastien.

[38] I bastírem la muralla, i fou tota conjunyida fins a la meitat; i el poble tenia en cor de treballar.

Nehemias pren precaucions contra els enemics

(C. IV.) [1] I tan bon punt Sanabal·lat i Tobias i els àrabs i els amonites i els azotencs s'assabentaren que havien estat restaurades les muralles de Jerusalem, i que els portells havien començat a ésser tapats, s'irritaren moltíssim, [2] i es conjuraren tots ells per anar a lluitar plegats contra Jerusalem, i pertorbar-la.

[3] Però nosaltres pregàrem al nostre Déu, i, a causa d'ells, posàrem guàrdia dia i nit contra ells. [4] I digué Judà: S'han afeblit les forces del bastaix, i hi ha molta runa, i no podrem pas bastir la muralla.

[5] Mentrestant, deien els nostres enemics: No se n'adonaran, ni ho veuran, fins que serem enmig d'ells, i els occirem i farem cessar l'obra.

[6] Succeí, però, que com vinguessin els jueus que residien entre ells, i ens diguessin deu vegades tots els indrets d'on venien contra nosaltres, [7] posí aleshores en els indrets més baixos i descoberts, darrera la muralla, la gent per famílies amb llurs glavis, llances i arcs.

1. — *Restaurades.* L'hebreu diu, més vivament, que havia pujat el guariment a les muralles...

6.—*Deu vegades.* Ço és, moltes vegades.—*D'on venien.* Amb la Vulgata i els LXX, puix que l'hebreu actual «vindreu» és poc adient al context.

7. — *Indrets... descoberts.* El passatge és fosc. Sembla que Nehemias col·locà la seva gent prop dels llocs on, havent-hi un buit en la muralla, quedaven al descobert.

[8] I esguardí, i m'alcí, i diguí als magnats i als magistrats i a la
resta del poble: No tingueu por davant d'ells; recordeu-vos del
Senyor gran i terrible, i lluiteu pels vostres germans, els vostres
fills, les vostres filles, les vostres dones i les vostres cases.

[9] I quan els nostres enemics saberen que n'estàvem assabentats,
Déu desféu llur designi, i tornàrem tots a la muralla, cadascun a
la seva tasca.

[10] I des d'aquell dia, meitat dels meus minyons treballaven en
l'obra, i meitat d'ells aguantaven les llances, escuts i ballestes i cui-
rasses; i els caps estaven darrera tota la casa de Judà. [11] I els qui
s'ocupaven en la reconstrucció de la muralla, els qui portaven la
càrrega i els qui la carregaven, amb l'una mà treballaven en l'obra i
amb l'altra tenien el glavi. [12] I cadascun dels qui edificaven, treba-
llava portant cenyit als flancs el seu glavi; i el qui tocava la trom-
peta, estava al meu costat.

[13] I diguí llavors als magnats i als magistrats i al restant del po-
ble: Molta és la tasca, i extensa, i nosaltres estem escampats per la
muralla, allunyats els uns dels altres. [14] En l'indret, doncs, on sen-
tireu el so de la trompeta, allí us aplegareu amb nosaltres; i el nos-
tre Déu lluitarà a favor nostre.

[15] I així continuàvem l'obra, aguantant la meitat d'entre nosaltres
les llances, des de trenc d'alba fins a l'eixida dels estels.

[16] Vaig dir també per aquell temps al poble: Que cadascú amb el
seu servent faci nit a Jerusalem, i siguin la nostra guàrdia de nit, i,
de dia, treballin.

[17] I ni jo, ni els meu germans, ni els meus criats, ni els homes de
guàrdia que em seguien, no ens despullàvem dels vestits; cadascú
tenia l'arma a la seva dreta.

Abolició de la usura

(C. V.) [1] I hi hagué un gran clamoreig del poble i de les seves
dones contra llurs germans els jueus. [2] I n'hi havia que deien:

1.—*Llurs germans.* Els rics, com ho palesa el context.

Nosaltres, els nostres fills, i les nostres filles som nombrosos; rebem
blat, i mengem per tal de viure.
3 I n'hi havia que deien: Empenyorem els nostres camps, les nos-
tres vinyes i les nostres cases per rebre blat durant la fam.
4 I n'hi havia que deien: Hem manllevat diners per al tribut del rei,
sobre els nostres camps i les nostres vinyes. 5 I ara, com la carn dels
nostres germans, és la nostra carn; com llurs fills, són els nostres fills.
I vet aquí que nosaltres sotmetem els nostres fills i les nostres filles a
servitud, i hi ha filles nostres en servitud, i no està al nostre abast de
rescatar-les, ja que els nostres camps i les nostres vinyes són d'altri.
6 I m'enutgí fortament en oir llur clamor i aquestes enraonies. 7 I
en haver considerat això dintre el meu cor, reptí els magnats i els
magistrats, i els diguí: Vosaltres presteu amb usura cadascun al
seu germà. I vaig reunir per causa d'ells una gran assemblea.
8 I els diguí llavors: Nosaltres hem rescabalat, segons el nostre
poder, els nostres germans, els jueus, que foren venuts als gentils;
¿i encara vosaltres vendreu els vostres germans, perquè ens siguin
venuts a nosaltres?
I callaren, no trobant resposta.
9 I els afegí: No està bé el que feu; ¿és que no camineu en el
temor de Déu, per defugir l'oprobi dels gentils, enemics nostres?
10 També jo i els meus germans i els meus servents els hem prestat
diners i blat; deixem, us prego, aquest préstec. 11 Torneu-los ara
mateix llurs camps, llurs vinyes, llurs oliverars i llurs cases, i la cen-
tèsima part dels diners i del blat i del vi i de l'oli que els heu exigit.
12 I respongueren: Ho tornarem i no els demanarem res; farem
tal com tu dius.
I vaig cridar els sacerdots, i els fiu jurar que obrarien segons
aquesta paraula. 13 I sacsejant la meva sina, diguí: Així sacsegi Déu
tothom, que no acompleixi aquesta paraula, fora de casa seva i del
seu treball, i així sigui sacsejat i buidat.
I respongué tota l'assemblea: Amén.
I lloaren Jahvè: i obrà el poble segons aquesta paraula.

4. — Cf. Lv. XXV, 14-17.

Caritat de Nehemias

[14] Des del dia, també, en què m'ordenà que jo fos llur governa-
dor a la terra de Judà, de l'any vint a l'any trenta-dos del rei Arta-
xerxes, dotze anys, ni jo ni els meus germans no hem menjat del
pa del governador. [15] Els primers governadors, anteriors a mi, ve-
xaren greument el poble, i en prenien pa i vi, després quaranta
sicles d'argent, i àdhuc llurs servents soberguejaven el poble; jo,
però, no he obrat així pel temor de Déu. [16] He treballat, a més,
en l'obra d'aquesta muralla, i no ens hem apoderat de cap camp, i
tots els meus servents estaven reunits allí a l'obra.
[17] Els jueus i els magistrats, cent cinquanta homes, i els qui venien
cap a nosaltres de les nacions dels entorns, eren a la meva taula.
[18] I preparaven cada dia, a compte meu, un bou i sis bens triats,
ultra la volateria; i cada deu dies, tot el vi necessari, a balquena.
I amb tot, no he reclamat el pa del governador, perquè els fatics
afeixugaven aquest poble.
[19] Recorda't de mi, mon Déu, en bé segons tot allò que jo he fet
a aquest poble.

Paranys dels enemics d'Israel

(C. VI.) [1] I s'esdevingué que saberen Sanaballat, Tobias, Gosem,
l'àrab, i la resta dels nostres enemics, que jo havia construït la mu-
ralla i no havia deixat cap portell, (encara que fins aquest temps no
havia posat els batents a les portes). [2] Sanaballat i Gosem enviaren
a dir-me: Vina, i tinguem un consell plegats en els vilatges de la
vall d'Ono. Ells, però, pensaven de fer-me mal.

14. — *Ordenà.* El rei.
15. — *Després.* És el sentit propi del mot *ahar.* Com si els governadors, «després» d'alguna experiència, haguessin fixat la suma de quaranta sicles. Altres tradueixen per «ultra» forçant una mica el significat de *ahar.* La traducció de la Vulgata suposa la lectura *yom ehad* «cada dia».
2. — *Vall d'Ono.* A uns 10 Km. al SE. de Jaffa. La ciutat d'Ono bastida pel benjamita Samad, fill d'Efaal (I Par. VIII, 12), correspon a l'actual Kefr'Ana.

3 I els envií uns missatgers que els diguessin: Faig una obra gran,
i no puc baixar. ¿Per què ha de parar l'obra, per abandonar-la jo i
baixar cap a vosaltres?

4 I m'adreçaren quatre vegades aital proposició, i els fiu la mateixa
resposta.

5 I em trameté Sanabal·lat per al mateix afer una cinquena vegada
el seu criat i una lletra oberta a la mà, 6 on estava escrit: Per les
nacions s'és oït i Gosem diu que tu i els jueus penseu de revoltar-
vos. I per això tu basteixes la muralla; i, segons això que es diu,
tu seràs el rei. 7 I àdhuc has establert profetes que prediquin a
favor teu a Jerusalem, dient: Hi ha rei a Judà. I, ara, hom in-
formarà el rei sobre aquest fer; vina, doncs, i tinguem consell
plegats.

8 I envií a dir-li: Res no hi ha del que tu dius, ans t'ho forges
dins el teu cor. 9 I és que tots ells ens espantaven, dient: Afluixa-
ran llurs mans en l'obra, i no es farà. Ara, però, Senyor, dóna
força a les meves mans!

10 I entrí jo a casa de Semaïas, fill de Dalaïas, fill de Metabeel, el
qual s'havia tancat, i digué: Anem-nos-en a la casa de Déu, enmig
del Temple, i tanquem les portes del Temple, perquè vénen a matar-
te, car de nit vindran a matar-te.

11 I diguí: ¿Un home com jo fugirà? ¿I qui com jo, que entri al
Temple i resti viu? No hi entraré pas.

12 I vaig conèixer que certament no l'havia pas tramès Déu, sinó
que m'adreçà la profecia, perquè Tobias i Sanabal·lat l'havien llogat.
13 Car havia estat llogat perquè jo m'espantés i obrés així, i pequés,
i ells tinguessin una mala cosa amb què afrontar-me.

14 Recorda't, mon Déu, de Tobias i de Sanabal·lat segons aquestes
obres seves, així com de Noadias, la profetessa, i dels altres profetes
que m'estemordien.

11. — *I resti viu?* Desprès d'haver transgredit la llei de Nm. XVIII, 7.

Acabament de l'obra

[15] I s'enllestí la muralla el vint-i-cinc d'Elul, en cinquanta-dos dies.
[16] I quan se n'assabentaren tots els enemics nostres, temeren totes les nacions de les rodalies i s'abateren en gran manera, entenent que per Déu era feta aquesta obra.
[17] Així mateix, en aquells dies, alguns magnats de Judà multiplicaven llurs lletres dirigides a Tobias, i les de Tobias arribaven a ells;
[18] car molts a Judà s'havien juramentat amb ell, perquè era sogre de Secenias, fill d'Area, i el seu fill Johanan s'amullerà amb la filla de Mosol·lam, fill de Baracias.
[19] També deien davant meu els seus benifets, i li reportaven les meves paraules. Tobias envià lletres per espaordir-me.

Precaucions per a la guarda de les portes

(C. VII.) [1] I després que fou bastida la muralla i posí els batents i foren designats els porters, i els cantors i els levites, [2] doní autoritat sobre Jerusalem a Hanani, germà meu, i a Hananias, cap de la ciutadella, car era un baró fidel i temia Déu més que molts, [3] i els diguí: No s'obriran les portes de Jerusalem fins al bo del sol; i, quan hi haurà encara els guardes, es tancaran i barraran les portes. I posí per guardes habitants de Jerusalem, cadascun en el seu lloc de guàrdia, i cadascun enfront de casa seva.

Troballa de la llista dels qui pujaren amb Zorobabel

[4] I la ciutat era espaiosa i gran, però hi havia poca gent enmig d'ella, i les cases no estaven edificades. [5] I Déu em posà al cor de reunir els magnats, els magistrats i el poble per a fer el cens; trobí el llibre del cens dels qui pujaren de primer, on trobí escrit: [6] Aquests

1, Eccli. XLIX, 15.

15. — *Elul* El sisè mes de l'any, agost-setembre. — *En cinquanta-dos dies.* Fou possible d'enllestir-ho amb tanta rapidesa per la munió de treballadors que hi havia: tot el poble hi prenia part. Per altra part, en molts indrets, no hi calien sinó reparacions.

5. — *El llibre del cens.* És el mateix

són els fills de la província que pujaren de la captivitat, els que Nabucodonosor, rei de Babilònia, s'endugué a l'exili, i que tornaren a Jerusalem i a Judà, cadascú a la seva ciutat.

7 Els qui vingueren amb Zorobabel: Josuè, Nehemias, Azarias, Raamias, Nahamani, Mardoqueu, Belsam, Mesfarat, Begoai, Nahum, Baana.

Nombre dels homes del poble d'Israel:

8 Fills de Faros, dos mil cent setanta-dos.

9 Fills de Safatias, tres-cents setanta-dos.

10 Fills d'Area, sis-cents cinquanta-dos.

11 Fills de Fahat-Moab, dels fills de Josuè i Joab, dos mil vuitcents divuit.

12 Fills d'Elam, mil dos-cents cinquanta-quatre.

13 Fills de Zetua, vuit-cents quaranta-cïnc.

14 Fills de Zacai, set-cents seixanta.

15 Fills de Bannui, sis-cents quaranta-vuit.

16 Fills de Bebai, sis-cents vint-i-vuit.

17 Fills d'Azgad, dos mil tres-cents vint-i-dos.

18 Fills d'Adonicam, sis-cents seixanta-set.

19 Fills de Beguai, dos mil seixanta-set.

20 Fills d'Adin, sis-cents cinquanta-cinc.

21 Fills d'Ater, fill d'Hezequias, noranta-vuit.

22 Fills d'Hasem, tres-cents vint-i-vuit.

23 Fills de Besai, tres-cents vint-i-vuit.

24 Fills d'Hareb, cent dotze.

25 Fills de Gabaon, noranta-cinc.

26 Homes de Betlehem i Netofà, cent vuitanta-vuit.

27 Homes d'Anatot, cent vint-i-vuit.

28 Homes de Betazmot, quaranta-dos.

29 Homes de Cariatiarim, Cefira i Berot, set-cents quaranta-dos.

30 Homes de Rama i Geba, sis-cents vint-i-un.

6, Esr. II, 1.

document que el del Llibre d'Esdras II, 1-67. Hi ha, però, entre els dos algunes diferències de noms, degudes a errors de copistes.

31 Homes de Macmas, cent vint-i-dos.
32 Homes de Betel i d'Hai, cent vint-i-tres.
33 Homes de l'altre Nebó, cinquanta-dos.
34 Homes de l'altre Elam, mil dos-cents cinquanta-quatre.
35 Fills d'Harem, tres-cents vint.
36 Fills de Jericó, tres-cents quaranta-cinc.
37 Fills de Lod, Hadid i Ono, set-cents vint-i-un.
38 Fills de Senaa, tres mil nou-cents trenta.
39 Els sacerdots:
Fills d'Idaïas, de la casa de Josuè, nou-cents setanta-dos.
40 Fills d'Emmer, mil cinquanta-dos.
41 Fills de Faixur, mil dos-cents quaranta-set.
42 Fills d'Arem, mil disset.
43 Els levites:
Fills de Josuè i Cedmiel, dels fills d'Oduïas, setanta-quatre.
44 Els cantors: Fills d'Asaf, cent quaranta-vuit.
45 Els porters: Els fills de Sellum, els fills d'Ater, els fills de Telmon, els fills d'Accub, els fills d'Hatita, els fills de Sobai, cent trenta-vuit.

46 Els natineus: Els fills de Soa, els fills d'Hasufa, els fills de
Tebbaot, 47 els fills de Ceros, els fills de Siaa, els fills de Fadon,
48 els fills de Lebana, els fills d'Hagaba, els fills de Selmai, 49 els fills
d'Hanan, els fills de Geddel, els fills de Gaher, 50 els fills de Raaïas,
els fills de Rasin, els fills de Necoda, 51 els fills de Gezem, els fills
d'Aza, ells fills de Fasea, 52 els fills de Besai, els fills de Munim, els
fills de Nefusim, 53 els fills de Bacbuc, els fills d'Hacufa, els fills
d'Harur, 54 els fills de Beslot, els fills de Mahida, els fills d'Harsa,
55 els fills de Bercos, els fills de Sísara, els fills de Tema, 56 els fills
de Nasia, els fills d'Hatifa.

57 Fills dels servents de Salomó: Els fills de Sotai, els fills de So-
feret, els fills de Farida, 58 els fills de Jahala, els fills de Darcon, els
fills de Jeddel, 59 els fills de Safatias, els fills d'Hatil, els fills de
Foceret-Atsebaïm, els fills d'Amon. 60 Tots els natineus, i els fills
dels servents de Salomó, tres-cents noranta-dos.

[61] Aquests són els qui pujaren de Tel-Melà, Tel-Harsà, Querub, Addon i Emmer; i no pogueren indicar llur casa pairal ni llur nissaga, per si eren d'Israel.

[62] Els fills de Dalaïas, els fills de Tobias, els fills de Necoda, siscents quaranta-dos.

[63] I d'entre els sacerdots: els fills d'Habia, els fills d'Accos, els fills de Bercel·lai, que prengué per muller una de les filles de Bercel·lai, galaadita, i que fou anomenat amb llur nom. [64] Aquests cercaren llur taula genealògica, i per no haver-la trobada, foren exclosos del sacerdoci. [65] I els digué el governador que no mengessin de les coses molt santes fins que s'aixequés el sacerdot pels Urim i els Tummim.

[66] Tota l'assemblea entera eren quaranta-dos mil tres-cents seixanta; [67] llevat de llurs servents i serventes, que eren set mil trescents trenta-set; i, amb ells, dos-cents quaranta-cinc cantors i cantores.

[68] Tenien set-cents trenta-sis cavalls, dues-centes quaranta-cinc mules, [69] quatre-cents trenta-cinc camells i sis mil set-cents vint ases.

Ofrenes d'alguns particulars

[70] I alguns d'entre els caps de família feren donacions per a l'obra. El governador donà per al tresor mil darics d'or, cinquanta fíales, i cinc-centes túniques sacerdotals. [71] I alguns dels caps de família donaren al tresor de l'obra vint mil darics d'or i dues mil duescentes mines d'argent. [72] I el que donà la resta del poble, foren vint mil darics d'or i dues mil mines d'argent i seixanta-set túniques sacerdotals.

[73] I s'establiren els sacerdots i els levites i els porters i els cantors, i els del poble i els natineus i tot Israel en llurs ciutats, i arribà el mes setè, i els fills d'Israel eren en llurs ciutats.

65.—*Pels Urim i els Tumim.* Cf. Esdras II, 63.

73.—*El mes setè.* Tisri, setembre-octubre.

SEGONA PART

REFORMES RELIGIOSES I POLÍTIQUES

(VIII, 1 - XIII, 31)

Lectura de la llei

(C. VIII.) [1] I s'acoblà tot el poble com un sol home a la plaça de davant la Porta de les Aigües, i digueren a Esdras, l'escriba, que portés el llibre de la llei de Moisès, que havia comandat Jahvè a Israel.

[2] I el sacerdot Esdras portà la llei davant la multitud d'homes i dones i de tots els qui havien intel·ligència per a capir-la, el primer dia del mes setè.

[3] I hi llegí a la plaça de davant la Porta de les Aigües des de l'alba fins al migdia, en presència dels homes i de les dones i dels intel·ligents; i tot el poble prestava orella devers el llibre de la llei.

[4] I Esdras, l'escriba, s'estigué dret damunt una estrada de fusta, que havien fet per al cas, i posà al seu costat, a la seva dreta, Mata-

1. — Aquesta gran assemblea és una fita molt important en la història d'Israel, per tal com senyala el naixement oficial del *judaisme,* és a dir, del conjunt d'institucions, costums i lleis de la comunitat religiosa que tornà de la captivitat. Es caracteritza per l'encastament a la Llei de Jahvè, la institució de les sinagogues, sanedrí i escribes, i per un notable desenvolupament del dogma, que, continuant l'obra dels profetes, prepara els esperits per a les revelacions evangèliques. És també, sobretot des de la tornada de l'exili, que els Beni-Israel comencen a anomenar-se jueus.

tias, Semeïas, Anias, Urias, Helcias i Maasias; i a la seva esquerra,
Fadaïas, Misael, Melquias, Asum, Hasbadana, Zacarias i Mossol·lam.
[5] I Esdras obrí el llibre als ulls de tot el poble, puix que estava més
alt que tot aquest, i, en obrir-lo, es posà dempeus tot el poble. [6] I
Esdras beneí Jahvè, el gran Déu, i respongué tot el poble alçant
les mans: Amén, amén.

S'inclinaren, llavors, i es prosternaren davant Jahvè, faç en terra.
[7] I Josuè, Bani, Serebias, Jamín, Accub, Seftai, Odias, Maasias,
Celita, Azarias, Jozabed, Hanan, Falaïas i els levites feien capir la
llei al poble, el qual romania al seu lloc. [8] I llegiren distintament
en el llibre, en la llei de Déu, i en donaven el sentit, i hom parava
esment al que es llegia.

[9] I Nehemias, que era el governador, i Esdras, el sacerdot i l'es-
criba, i els levites que adoctrinaven el poble, digueren a tot el poble:
Aquest dia és sant per a Jahvè, el vostre Déu; no us planyeu i no
ploreu; car tot el poble plorava en oir les paraules de la llei. [10] I els
afegí: Aneu, mengeu viandes grasses, i beveu licors dolços, i en-
vieu-ne porcions a qui no té res preparat, perquè el dia és sant per
a Nostre Senyor, i no us afligiu, car el goig de Jahvè és la vostra
fortitud.

[11] I els levites apaivagaven tot el poble, dient: Calleu, no us
planyeu, perquè és el dia sant.

[12] I anà tot el poble a menjar i beure, i a enviar porcions i a fer
gran festa, perquè entengueren les paraules que els feren conèixer.

FESTA DELS TABERNACLES

[13] I al dia segon s'aplegaren els caps de família de tot el poble, els
sacerdots i els levites prop d'Esdras, l'escriba, per entendre les pa-
raules de la llei. [14] I trobaren escrit en la llei, la qual havia dis-

9. —*Es sant per a Jahvè.* S'esqueia en aquest dia la festa de les Trompetes. Cf. Lv. XXIII, 24; Nm. XXIX, 1-6.

posat Jahvè per mitjà de Moisès, que els fills d'Israel sojornessin en
tendes durant la solemnitat del mes setè, [15]i que fessin oir i passar
una crida per totes llurs ciutats, i a Jerusalem, dient: Eixiu a muntanya i porteu rams d'olivera i rams d'ullastre i rams de murtra i rams de palmera i rams d'arbres atofats, per tal que en feu tendes, com està escrit.

[16]I sortí aleshores el poble, i es portà rames, i es féu tendes, cadascú al seu terrat, i a les seves clastes, i als atris de la casa de Déu i a la plaça de la Porta de les Aigües, i a la plaça de la porta
d'Efraïm. [17]I tota l'assemblea dels qui havien tornat de la captivitat es féu tendes i demorà en les tendes, per tal com els fills d'Israel no ho havien fet així des dels dies de Josuè, fill de Nun, fins aquest dia; i l'alegria fou molt gran.

[18]I hom llegia en el llibre de la llei de Déu, cada dia, des del primer dia fins al darrer; i feren festa set dies, i, el dia vuitè, l'assemblea solemne segons ritu.

Penitència pública d'Israel

(C. IX.) [1]I el dia vint-i-quatre d'aquest mes es congregaren els
fills d'Israel en dejuni, i amb cilicis i pols damunt d'ells. [2]I es separaren els de la semença d'Israel de tots els fills d'estranger, s'estaren dempeus i confessaren llurs pecats i les iniquitats de llurs
pares. [3]I s'aixecaren en llurs setis i llegiren en el llibre de la llei de Jahvè, llur Déu, una quarta part del dia, i una altra quarta part confessaren llurs pecats i adoraren Jahvè, llur Déu.

14. — *En tendes.* És la festa dels Tabernacles, que començava el dia 15 del mes setè i durava vuit dies. Cf. Lv. XXIII, 39-43; Dt. XVI, 13-15.

16. — *Porta de les Aigües.* Al N.E. de l'Ofel. Es la mateixa que la porta de la Vall.

17. — *No ho havien fet així.* Havien celebrat moltes vegades la festa dels Tabernacles; mai, però, com en aquesta segona presa de possessió de la terra dels seus pares.

18. — *Segons ritu.* Assemblea solemne, descans i holocaust, tal com manen Nm. XXIX, 35 i ss.

Oració dels levites

4 I s'aixecaren a l'estrada dels levites, Josuè, Bani, Cedmiel, Sa-
banias, Bonni, Sarebias, Bani i Canani i clamaren amb veu forta a
Jahvè, llur Déu. 5 I digueren els levites Josuè, Cedmiel, Bonni,
Hasebnias, Serebias, Odaïas, Sebnias i Fataïas: Alceu-vos, beneïu
Jahvè, el vostre Déu, de l'eternitat a l'eternitat! I beneixin el teu
nom gloriós, que està enlairat per damunt de tota benedicció i
lloança.

6 Tu ets Jahvè, tu solament; tu feres el cel, el cel dels cels i tota
la seva host; la terra i tot el que hi ha en ella, la mar i tot el que
en ella hi ha, i a tot això dónes vida, i la host dels cels t'adora.

7 Tu ets Jahvè, Déu, que escollires Abraam i el tragueres d'Ur de
la Caldea, i li posares el nom d'Abraam. 8 I el seu cor trobares fidel
davant teu, i amb ell conclogueres l'aliança que li donaries la terra
del cananeu, de l'heteu, de l'amorreu, del ferezeu, del gebuseu,
i del gergeseu i la daries a la seva semença; i acomplires les teves
paraules, perquè Tu ets just.

9 I veieres l'aflicció dels nostres pares a l'Egipte, i oïres llurs crits
a la Mar Roja. 10 I obrares senyals i prodigis contra el Faraó i con-
tra tots els seus servidors, i contra tota la gent del seu país, perquè
sabies que es comportaven superbiosament contra ells; i et feres un
nom, com és en el dia d'avui. 11 I partires la mar davant d'ells, i
passaren pel mig de la mar en eixut, i llurs perseguidors gitares al
pregon com una pedra en les aigües potents. 12 I amb una columna
de núvol els emmenares de dia, i amb una columna de foc de nit,
per aclarir-los la ruta que havien de fer.

13 I davallares a la muntanya del Sinaí, i amb ells parlares des del
cel, i els donares judicis rectes, una llei de veritat, estatuts i bons
preceptes. 14 I els feres conèixer el teu sàbat sant; i mitjançant
Moisès, el teu servent, els comandares preceptes i estatuts i una llei.

7, Gn. xi, 31.

8.—*Conclogueres l'aliança.* Cf. Gn. XVII, 5 i ss. *La terra del cananeu,* etc. Cf. Dt. VII, 1; Ex. III, 8; Gn. XV, 20.

[15] I els donares pa del cel per a llur fam, i els feres brollar aigua de
la roca per a llur set. I els digueres que entressin a prendre pos-
sessió de la terra sobre la qual alçares les teves mans per donar-
los-la.

[16] Ells, però, i els nostres pares es comportaren superbiosament i
enduriren llurs bescolls, i no escoltaren els teus preceptes. [17] I re-
fusaren d'obeir i no recordaren les teves meravelles que havies fet a
favor d'ells, i enduriren llurs bescolls; i, en llur testarrudesa, nome-
naren un cap per tornar a llur servitud. Tu, però, Déu perdona-
dor, benigne, misericordiós, tard en la ira i pròdig en misericòrdia,
no els abandonares. [18] Més encara, quan es feren un vedell de fosa
i digueren: Heus aquí el teu Déu que et féu sortir d'Egipte, i es
lliuraren a grans blasfèmies, [19] Tu, per les teves moltes misericòr-
dies, no els jaquires en el desert: la columna de núvol no s'apartà
d'ells durant el dia, per guiar-los pel camí, ni la columna de foc,
durant la nit, per il·luminar-los en la ruta que havien de seguir.
[20] I els donares el teu bon esperit per fer-los entenimentats; no
denegares a llur boca el teu mannà, i els fornires d'aigua en llur
assedegament. [21] Quaranta anys els apeixares en el desert i no
mancaren de res; llurs vestits no es gastaren, i no s'embotornaren
llurs peus.

[22] I els lliurares reialmes i pobles, que els dividires segons límits
determinats, i posseïren el país de Seon, i el país del rei d'Hesse-
bon, i el país d'Og, rei de Basan. [23] I multiplicares llurs fills com
els estels del cel, i els emmenares a la terra en què havies dit a llurs
pares que entrarien a prendre possessió. [24] I entraren els fills i pos-
seïren la terra, i humiliares davant d'ells els habitants del país, els
cananeus, i els lliurares a llurs mans tant llurs reis com els pobles
del país, per tractar-los segons llur voluntat. [25] I prengueren ciutats
fortificades, i una terra grassa; i posseïren cases plenes de tota
mena de béns, pous oberts, vinyes i oliverars, i arbres fruiters en
munió; i menjaren i es sadollaren, i s'engreixaren i abundaren en
delícies per la teva gran bonesa.

[26] Amb tot, t'enutjaren i es revoltaren contra Tu, i es tiraren la

teva llei a l'esquena; i occiren els teus profetes, perquè els intima-
ven que tornessin cap a Tu, i et feren grans greuges. [27] I els lliura-
res a la mà de llurs opressors, qui els vexaren; i, al temps de llur
opressió, clamaren vers Tu, i Tu els oïres des del cel, i per les teves
moltes misericòrdies els donares salvadors, que els salvaren de la
mà de llurs enemics. [28] Però quan tingueren repòs, tornaren a fer
el mal a la teva presència, i Tu els abandonares a la mà de llurs
enemics, que els dominaren; i tornaren a cridar devers Tu, i Tu
des del cel els oïres i els deslliurares per la teva gran misericòrdia,
moltes vegades.

[29] I testimoniares contra ells, per tal de convertir-los a la teva llei;
ells, però, es comportaren superbiosament i no escoltaren els teus
preceptes; i pecaren contra els teus ordenaments, complint els quals
l'home hi trobarà la vida; i presentaren una espatlla esquiva, i en-
duriren llurs bescolls i no obeïren. [30] I els sofrires nombrosos anys,
i testimoniares contra ells amb el teu esperit, mitjançant els teus
profetes, i no escoltaren, i els lliurares a la mà dels pobles del país.
[31] Però, per la teva gran misericòrdia no els anorrreares, ni els ja-
quires, perquè Tu ets un Déu clement i misericordiós.

[32] I ara, Déu nostre, Déu gran, poderós i terrible, guardador del
pacte i de la misericòrdia, no estimis en poc davant teu tots els tre-
balls que ens han tocat a nosaltres, als nostres reis, als nostres caps,
als nostres sacerdots, als nostres profetes, als nostres pares i a tot
el teu poble, d'ençà dels dies dels reis d'Assur fins al dia d'avui.
[33] Tu, però, has estat just en tot el que ens ha esdevingut, car has
obrat amb fidelitat, i nosaltres hem procedit impiament. [34] Car els
nostres reis, els nostres caps, els nostres sacerdots i els nostres pares
no compliren la teva llei i no atengueren als teus preceptes, ni als
testimoniatges que portares contra ells. [35] I ells, en llur reialme i en
la munió de béns que els havies atorgat, i en la terra espaiosa i
grassa que els havies posat al davant, no et serviren i no es conver-

29.—*Presentaren una espatlla esquiva.* No volgueren sotmetre's a la càrrega suau de la seva llei. Sembla una manera d'enraonar proverbial, per analogia amb el bou quan rebutja el jou.

tiren de llurs males obres. [36] Vet aquí que avui som esclaus. I som
esclaus a la terra que donares als nostres pares perquè mengessin del
seu fruit i dels seus béns. [37] La qual dóna molts de fruits per als reis
que has constituït damunt nostre pels nostres pecats, i que dominen
sobre els nostres cossos i el nostre bestiar segons llur voluntat, i
estem en gran destret.

Renovació de l'aliança

(C. X.) [1] I per raó de tot això nosaltres concloem i escrivim una
aliança, que segellen els nostres prínceps, els nostres levites i els
nostres sacerdots. [2] I signaren els documents segellats: Nehemias,
el governador, fill d'Helquias, i Sedecias, [3] Saraïas, Azarias, Jere-
mias, [4] Feixur, Amarias, Melenias, [5] Hattus, Sebenias, Mel·luc,
[6] Harem, Merimut, Abdias, [7] Daniel, Genton, Baruc, [8] Mosol·lam,
Abias, Miamim, [9] Maasias, Belgai, Semeïas; tals eren els sacerdots.
[10] I els levites: Josuè, fill d'Azanias, Bennui, dels fills d'Henadad,
Cedmiel, [11] llurs germans, Sebenias, Odaïas, Celita, Falaïas, Hanan,
[12] Mica, Rohob, Hasebias, [13] Zacur, Serebias, Sabanias, [14] Odias,
Bani, Baninu.
[15] Caps del poble: Faros, Fahat-Moab, Elam, Zetu, Bani, [16] Bonni,
Azgad, Bebai, [17] Adonias, Begoai, Adin, [18] Ater, Hezequias, Azur,
[19] Odaïas, Hasum, Besai, [20] Haref, Anatot, Nebai, [21] Megfias, Mo-
sol·lam, Hazir, [22] Mesizabel, Sadoc, Jeddua, [23] Feltias, Hanan, Anaïas,
[24] Oseas, Hananias, Hassub, [25] Aloes, Falea, Sobec, [26] Rehum, Ha-
sebna, Maasias, [27] Equias, Hanan, Anan, [28] Mel·luc, Haran, Baana.
[29] I la resta del poble, els sacerdots, els levites, els porters, els
natineus i tots els qui s'havien separat dels pobles del país vers la
llei de Déu, llurs dones, llurs fills i llurs filles, tots els capaços de co-
neixement i d'intel·ligència [30] s'adheriren a llurs germans, llurs mag-
nats, i prometeren amb execració i jurament que caminarien en la
llei de Déu, que fou donada per mitjà de Moisès, servent de Déu, i
que guardarien i posarien en obra tots els preceptes de Jahvè, Nostre
Senyor, els seus decrets, i els seus estatuts. [31] I que no donaríem

les nostres filles als pobles del país, i que no prendríem llurs filles
per als nostres fills. [32] I que no compraríem en sàbat ni en dia
sagrat res dels pobles del país, que portessin a vendre mercaderies i
tota mena de queviures, el dia del sàbat; i que deixaríem vagar l'any
setè i condonaríem el pagament de tot deute. [33] I ens imposàrem
l'obligació de donar un terç de sicle a l'any per al servei de la casa
del nostre Déu, [34] per als pans de la proposició, per a l'oblació per-
pètua i per a l'holocaust perpetual, per als sàbats, per a les neomè-
nies, per a les festes i per a les coses consagrades, per als sacrificis
pel pecat, per a fer expiació per a Israel, i per a tota obra de la casa
del nostre Déu.

[35] I els sacerdots, els levites i el poble ens farem a sorts l'ofrena
de la llenya, per a portar-la a la casa del nostre Déu, a la casa dels
nostres pares, en temps determinats, any per any, per tal de cremar-
la sobre l'altar de Jahvè, Déu nostre, com està escrit en la llei; [36] i
per a oferir les primícies del nostre sòl, i les primícies de tots els
fruits de tots els arbres, any per any, a la casa de Jahvè; [37] i per
a dur a la casa del nostre Déu, mitjançant els sacerdots, minis-
tres de la casa del nostre Déu, els primogènits dels nostres fills i del
nostre bestiar, com està escrit en la llei, i les primícies del nostre
arment i de les nostres ovelles; [38] i per a portar als sacerdots, a les
cambres de la casa del nostre Déu, les primícies de la nostra pasta i
les nostres ofertes, i dels fruits de tots els arbres, del vi i de l'oli;
i, per als levites, el delme del nostre sòl. I els levites rebran en
totes les ciutats el delme dels nostres conreus. [39] I el sacerdot, fill
d'Aaró, estarà amb els levites, quan els levites cobraran el delme;
altrament, els levites pujaran el delme del delme a la casa del nostre
Déu, a les cambres de la casa del tresor. [40] Car els fills d'Israel i
els fills de Leví portaran a les cel·les l'oferta de blat, de vi i d'oli;
allà hi ha els atuells del santuari, i els sacerdots, els ministres, i els
porters i els cantors. I no abandonarem la casa del nostre Déu.

32. — *L'any setè.* Cf. Ex. XXIII, 11.
33. — *Un terç de sicle.* Probablement d'argent. El sicle d'argent pesava 14'55; valia, per tant, unes 3 ptes.
35. — *Per tal de cremar-la.* Cf. Lv. VI, 5.
37. — *Els primogènits.* Cf. Ex. XIII, 2.

Repartiment dels fills d'Israel entre Jerusalem i les ciutats de Judà

(C. XI.) [1] I s'establiren els caps del poble a Jerusalem, i la resta
del poble es féu a sorts que vingués un de cada deu a establir-se a
Jerusalem, la ciutat sagrada, i les nou parts a les ciutats.
[2] I el poble beneí tots aquells barons que s'oferiren a establir-se a
Jerusalem.
[3] Aquests són els caps de la província, que s'establiren a Jerusa-
lem; i, en les ciutats de Judà, s'establí cadascú en la seva possessió,
a la seva ciutat: Israel, els sacerdots, els levites, els natineus i els
fills dels servents de Salomó.
[4] I s'establiren a Jerusalem fills de Judà i fills de Benjamí; fills de
Judà: Ataïas, fill d'Aziam, fill de Zacarias, fill d'Amarias, fill de Sa-
fatias, fill de Malaleel, fills de Fares. [5] I Maasias, fill de Baruc, fill
de Coloza, fill d'Hazias, fill d'Adaïas, fill de Joiarib, fill de Zacarias,
fill de Sela. [6] Total dels fills de Fares, establerts a Jerusalem, qua-
tre-cents seixanta-vuit valents homes.
[7] I aquests són els fills de Benjamí: Sel·lum, fill de Mosol·lam, fill
de Joed, fill de Fadaïas, fill de Colaïas, fill de Maasias, fill d'Eteel,
fill d'Isaïas. [8] I després d'ell Gebbai-Sel·lai, nou-cents vint-i-vuit.
[9] Joel, fill de Zecri, era llur perfecte, i Judas, fill de Senua, el segon
cap de la ciutat.
[10] Dels sacerdots: Idaïas, fill de Joiarib, Jaquín, [11] Saraïas, fill
d'Helcias, fill de Mosol·lam, fill de Sadoc, fill de Meraiot, fill d'Aqui-
tob, príncep de la casa de Déu. [12] I llurs germans, que feien el
servei del temple, eren vuit-cents vint-i-dos; i Adaïas, fill de Jeroam,
fill de Felelias, fill d'Amsi, fill de Zacarias, fill de Feixur, fill de
Melquias; [13] i llurs germans, caps de família, dos-cents quaranta-

1. — La ciutat de Jerusalem quedà poblada per tres menes de gent: els caps, un deu per cent obligatori del poble, i els voluntaris. Aquests darrers s'allunyaven espontàniament de llur coneixença, per tal d'engrandir i defensar la ciutat, cap i casal de la Judea. Per això el poble els beneeix, v. 2.

3.—*I en les ciutats de Judà.* La Vulgata no fa punt en aquesta expressió; amb tot, el v. 3 encapçala la resta del capítol.

dos. I Amassai, fill d'Azreel, fill d'Ahazi, fill de Mosol·lamot, fill
d'Emmer. [14] I llurs germans, homes valerosos, cent vint-i-vuit; i
Zabdiel, fill d'Hagdolim, era llur prefecte.

[15] I d'entre els levites: Semeïas, fill d'Hasub, fill d'Azaricam, fill
d'Hasabias, fill de Boni; [16] i Sabatai i Jozabet, d'entre els caps dels
levites, curaven dels afers exteriors de la casa de Déu. [17] I Mata-
nias, fill de Mica, fill de Zebedei, fill d'Asaf, que era el cantor en
cap en la pregària, i Becbecias, el segon dels seus germans, i Abda,
fill de Samua, fill de Galal, fill d'Iditum; [18] tots els levites de la
ciutat santa, dos-cents vuitanta-quatre.

[19] I els porters: Accub, Telmon i llurs germans, guardians de les
portes, cent setanta-dos.

[20] I la resta d'Israel, els sacerdots i els levites, estaven en totes
les ciutats de Judà, cadascun en el seu heretatge.

[21] I els natineus habitaven a l'Ofel; i Siha i Gasfa eren els propòsits
dels natineus.

[22] I el cap dels levites a Jerusalem era Azzi, fill de Bani, fill d'Ha-
sabias, fill de Matanias, fill de Mica; dels fills d'Asaf, els cantors que
curaven del servei de la casa de Déu. [23] Car hi havia una ordre del
rei respecte a ells, i un salari cada dia per als cantors.

[24] I Fatatias, fill de Mesezebel, dels fills de Zara, fill de Judà, era
comissari del rei per a tots els afers del poble.

[25] I, quant als vilatges en llurs contrades, alguns dels fills de Judà
s'establiren a Cariat-Arbé i en les viles veïnes, a Dibon i en les viles
veïnes, a Cabseel i en els seus vilatges, [26] i a Jesue i a Molada, i a
Bet-Falet, [27] i a Hasersual, i a Bersabé i en les seves viles, [28] i a
Sicaleg, i a Mocona i a les viles dependents d'ella, [29] i a Rem-
mon, i a Saraa i a Jeriniüt, [30] a *Zanoè*, a Odol·lam i els seus vilatges,
a Laquis i les seves contrades, i a Azeca i les viles dependents d'ella.
I s'establiren des de Bersabé fins a la vall d'Ennom.

[31] I els fills de Benjamí, des de Geba a Macmas, a Hai, Betel i
en les viles dependents d'ella, [32] a Anatot, a Nob, a Anania, [33] a

24. — *Rei.* Artaxerxes I.

25. — *Cariat-Arbé.* Hebron.—*Les viles veïnes.* Lit.: les seves filles.

Asor, Ramà, Getaïm, [34] a Hadid, a Seboïm i a Neballat, a Lod, [35] i
a Ono, la vall dels obrers.
[36] I hi hagué grups de levites a Judà i Benjamí.

Llista dels sacerdots i levites que pujaren amb Zorobabel i Josuè

(C. XII.) [1] I aquests són els sacerdots i els levites que pujaren
amb Zorobabel, fill de Salatiel, i amb Josuè: Saraïas, Jeremias, Es-
dras, [2] Amarias, Melluc, Hattus, [3] Sequenias, Rehum, Merimut,
[4] Addó, Genton, Abias, [5] Miamín, Maadias, Belga, [6] Semeïas, i
Joiarib, Idaïas, [7] Sellum, Amoc, Helcias, Idaïas. Aquests eren caps
dels sacerdots i de llurs germans en els dies de Josuè.
[8] I els levites: Josuè, Bennui, Cedmiel, Sarebias, Judà, Matanias,
el qual era el cantor en cap, ell i els seus germans; [9] Becbecias, i
Hanni, germans llurs, feien en les funcions el cor oposat.

Grans sacerdots

[10] Josuè engendrà Joaquim, i Joaquim engendrà Eliasib, i Eliasib
engendrà Jòiada, [11] i Jòiada engendrà Jonatan, i Jonatan engendrà
Jeddoa.

Caps de famílies sacerdotals

[12] I en temps de Joaquim eren sacerdots caps de família: de la de
Saraïas, Marai; de la de Jeremias, Hananias; [13] de la d'Esdras, Mo-
sollam; de la d'Amarias, Johanan; [14] de la de Milico, Jonatan; de
la de Sebenias; Josep; [15] de la d'Haram, Edna; de la de Maraiot,
Helci; [16] de la d'Addó, Zacarias; de la de Genton, Mosollam; [17] de
la d'Abias, Zecri; de la de Miamin i Moadias, Felti; [18] de la de

11. — Els noms d'aquest verset no estaven en el document de Nehemias, car es tracta de personatges que li són posteriors.

Belga, Sammua; de la de Semaïas, Jonatan; [19] i de la de Joiarib,
Matanai; de la de Jodaïas, Azzi; [20] de la de Sel·lai, Celai; de la
d'Amoc, Heber; [21] de la d'Helcias, Hasebias; de la d'Idaïas, Nata-
nael.

Caps dels levites

[22] En els dies d'Eliasib, Jòiada i Johanan i Jeddoa foren inscrits els levites, caps de família, i els sacerdots, sota el regnat de Darius el persa.

[23] Els fills de Leví, caps de família, foren inscrits en el llibre de
les Cròniques, fins als dies de Johanan, fill d'Eliasib. [24] I els caps
dels levites eren: Hasebias, Serebias, i Josuè, fill de Cedmiel, i llurs germans al davant d'ells, per tal de lloar i exalçar, segons l'ordre de David, baró de Déu, l'un cor alternant amb l'altre cor.

[25] Matanias i Becbecias, Abdias, Mosol·lam, Telmon i Accub eren els porters que feien la guarda als llindars de les portes.

[26] Aquests eren en temps de Joaquim, fill de Josuè, fill de Josedec, i en temps de Nehemias, el governador, i d'Esdras, el sacerdot i l'escriba.

Dedicació de la muralla

[27] I, a la dedicació de la muralla de Jerusalem, hom convocà els levites de tots llurs indrets, per emmenar-los a Jerusalem a fer la dedicació amb joia i lloances i càntics, címbals, saltiris i cítares.

[28] I s'aplegaren els fills dels cantors, de la plana tocant a Jerusa-
lem i dels vilatges de Netofà, [29] i de Bet-Galgal i dels paratges de
Geba i Azmavet; car els cantors s'havien bastit vilatges als entorns de Jerusalem.

[30] I havent-se purificat els sacerdots i els levites, purificaren el poble, les portes i la muralla.

[31] I fiu pujar els cabdills de Judà damunt la muralla, i vaig cons-

22. — *Darius el persa.* Probablement Darius III Codomà.

tituir dos grans cors en processó, l'un per la dreta, dalt a la muralla,
vers la Porta del Femer. [32] I darrera d'ells anava Osaïas i la meitat
dels caps de Judà, [33] Azarias, Esdras i Mosol·lam, [34] Judas i Ben-
jamí i Semeïas i Jeremias; [35] i alguns fills dels sacerdots amb trom-
petes, Zacarias, fill de Jonatan, fill de Semeïas, fill de Matanias, fill
de Miqueas, fill de Zecur, fill d'Asaf; [36] i els seus germans, Semeïas,
Azareel, Malalai, Galalai, Maai, Natanael, Judas i Hanani amb els
instruments músics de David, baró de Déu. I Esdras, l'escriba, era
davant d'ells. [37] I, a la Porta de la Font, ells pujaren cara a cara
els esglaons de la ciutat de David, per la pujada de la muralla, sobre
de la casa de David, fins a la Porta de les Aigües, devers l'orient.

[38] I el segon cor anava per la part contrària, i jo, darrera d'ell, i
la meitat del poble damunt la muralla. I hom anà de damunt la
torre dels Forns fins a la muralla ampla; [39] i de damunt la porta
d'Efraïm i la Porta Vella, i la Porta dels Peixos, i la torre d'Hana-
neel i la torre de Mea, fins a la Porta de l'Ovellar; i hom es deturà
a la porta de la presó.

[40] I els dos cors es detingueren a la casa de Déu, i jo, i la meitat
dels magistrats amb mi, [41] i els sacerdots Eliacim, Maasias, Miamin,
Miqueas, Elioenai, Zacarias, Hananias amb les trompetes; [42] i Maa-
sias, Semeïas, Eleazar, Azzi, Johanan, Melquias, Elam i Ezer.

I es feren oir els cantors, i Jezraïas, llur cap. [43] I oferiren en
aquest dia grans sacrificis i es gojaren, car Déu els havia alegrats en
gran manera; també les dones i els infants s'alegraren; i la joia de
Jerusalem es sentí fins de lluny estant.

Reorganització del culte

[44] I en aquell temps hom designà homes a les cel·les dels magat-
zems, per a les ofertes, primicies i delmes, perquè hi recollisin, dels

31. — *Dos grans cors.* L'eixida d'aquests cors sembla que és per la Porta de la Vall. (Cf. nota a II, 13.) El primer va cap a migjorn; per això es parla, a continuació, de la Porta del Femer; i els següents donen la volta en aquesta direcció.

33. — Aquest vers i el següent en fan un en la Vulgata.

38. — *Per la part contrària.* Va vers el nord; ho diu l'ordre de les portes que es van trobant (cf. notes al cap. II). Els dos cors es troben entre la Porta de l'Aigua i a la de la Presó (v. 37,39).

camps de les ciutats, les porcions legals per als sacerdots i levites,
car gran era l'alegria de Judà a causa dels sacerdots i levites que hi
havia presents; [45] puix que guardaren l'observança de llur Déu i l'ob-
servança de les purificacions; així mateix els cantors i els porters,
segons l'ordre de David i de Salomó, fill seu. [46] Car, al començ,
en els dies de David i Asaf hi havia els caps dels cantors, i de la
lloança i de l'acció de gràcies a Déu.
[47] I tot Israel, en el temps de Zorobabel i de Nehemias, donava les
porcions dels cantors i dels porters, dia per dia; i duia les sacres
ofertes als levites, i els levites duien-les als fills d'Aaró.

Foragitament dels estrangers

(C. XIII.) [1] I, aquell dia, hom llegí a les orelles del poble en el lli-
bre de Moisès, i s'hi trobà escrit que mai per mai els amonites ni els
moabites no entrarien en l'assemblea de Déu, [2] perquè no eixiren
a l'encontre dels fills d'Israel amb pa ni amb aigua; i llogaren contra
ells Balaam per tal de maleir-los, sinó que mudà el nostre Déu la
maledicció en benedicció. [3] I passà que, en sentir aquesta llei, hom
separà d'Israel tots els estrangers.

Malifeta d'Eliasib

[4] I abans d'això, el sacerdot Eliasib, que era l'intendent de les
cambres de la casa del nostre Déu, i acostat de Tobias, [5] arranjà per
a aquest una gran cambra allí on posaven abans les ofrenes, l'en-
cens, els atuells i els delmes del blat, del vi i de l'oli, la taxa dels
levites, dels cantors i dels porters, i l'oferta per als sacerdots.

1, Dt. xxiii, 3.

46.—*Els caps dels cantors.* Segons el *keri* seguit per la Vulgata. El *ketib,* seguit pels LXX: Asaf, el cap dels cantors.

47. —*Les sacres ofertes.* Ço és, oferien els delmes pels levites, i aquests delmaven per als sacerdots.

1. — *Aquell dia.* És a dir, en els temps que, en el verset anterior, han estat anomenats els dies de Zorobabel i Nehemias.

2. — *Perquè no eixiren.* Cf. Dt. XXIII, 4-6; Nm. XXII, 2.

5. — *Arranjà.* L'hebreu és incert; tant pot ésser per a Tobias com per a si mateix.

[6] I, tot això durant, jo no era a Jerusalem, com sigui que l'any trenta-dos d'Artaxerxes, rei de Babilònia, me'n torní cap al rei; i al cap d'uns quants dies preguí al rei [7] per tornar a Jerusalem, i comprenguí el mal que féu Eliasib, en bé de Tobias, en arranjar-li una cambra en el atris de la casa de Déu. [8] I em desplagué molt, i llancí fora de la cambra tot el parament de l'estança de Tobias. [9] I ordení de purificar les estances, i vaig reposar-hi el parament de la casa de Déu, les ofrenes i l'encens.

Obliga a presentar les porcions legals

[10] Sabí també que no havien estat donades les porcions dels levites, i que els levites i els cantors encarregats del servei, havien fugit cadascú al seu camp.

[11] I fiu retrets als magistrats, i vaig dir: ¿Per què ha estat abandonada la casa de Déu?

I vaig reunir-los i els restablí en llurs llocs.

[12] I tot Judà aportà el delme del blat, del vi i de l'oli als magatzems. [13] I doní càrrec dels magatzems a Selemias, el sacerdot, i a Sadoc, l'escriba, i a Fadaïas, un dels levites, i tenien d'adjunt Hanan, fill de Zacur, fill de Matanias, car foren considerats fidels. I a ells tocava de fer les distribucions a llurs germans.

[14] Recorda't de mi, Déu meu, a causa d'això, i no deleixis les meves bones obres que he fet per la casa del meu Déu i pel seu culte.

Corregeix les profanacions del sàbat

[15] En aquell temps jo viu que a Judà fonyaven als cups en sàbat, i que portaven garbes, i carregaven els ases fins i tot de vi, raïms,

6. — *Any trenta-dos.* L'any 433 a. J. C. Per la comparança d'aquesta dada amb la del II, 1, es veu que Nehemias estigué a Jerusalem dotze anys seguits. — *Rei de Babilònia.* Els reis de Pèrsia ho eren per conquesta.

figues i de tota mena de càrrega, i ho entraven a Jerusalem el dia de
sàbat; i els amonestí a causa del dia en què venien els queviures.
[16]També els tiris, que vivien a la ciutat, hi entraven peix i tota
mena de mercaderies, i venien en sàbat als fills de Judà i a Jeru-
salem.
[17]I reptí els magnats de Judà i els diguí: ¿Quina mala cosa és
aquesta que feu, profanant el dia del sàbat? [18]¿Per ventura no obra-
ren així els vostres pares, per què el nostre Déu ha fet venir, sobre
nosaltres i sobre aquesta ciutat, tota aquesta dissort? I vosaltres
acreixeu la seva indignació damunt Israel, profanant el sàbat.
[19]I tan bon punt donà l'ombra a les portes de Jerusalem, abans
del sàbat, ordení que es tanquessin els batents, i ordení que no els
obrissin sinó fins després del sàbat; i posí alguns dels meus minyons
a les portes, perquè no entrés càrrega en dia de sàbat.
[20]I els mercaders i venedors de tota llei de mercaderies roman-
gueren fora de Jerusalem una i dues vegades.
[21]I els reprenguí, i vaig dir-los: ¿Per què us esteu davant la mu-
ralla? Si hi torneu, descarregaré la mà damunt vostre.
D'ençà d'aquell temps no vingueren més en sàbat.
[22]I ordení als levites que es purifiquessin, i que vinguessin a
guardar les portes, per tal de santificar el dia del sàbat.
També per això recorda't de mi, Déu meu, i perdona'm segons
la teva gran misericòrdia.

Retreu els qui esposaven dones estrangeres

[23]Jo viu encara, aquells dies, els jueus que s'havien amullerat
amb dones azotenques, amonites i moabites. [24]La meitat de llurs
fills parlaven en azotenc, i no sabien parlar en jueu, sinó en la llen-
gua de cada poble.
[25]I contenguí amb ells, i els vaig maleir; i en vaig percudir al-
guns, i els arrenquí els cabells; i els fiu jurar per Déu: No donareu

24. — *Azotenc.* Dialecte filisteu.

25. — *Els arrenquí els cabells.* Càstig molt injuriós i vergonyós per als antics.

les vostres filles a llurs fills, i no prendreu de llurs filles per als vos-
tres fills i per a vosaltres. [26] ¿No pecà a causa d'elles Salomó, rei
d'Israel? I en moltes nacions no hi hagué un rei semblant a ell, i
era estimat pel seu Déu, i Déu el posà per rei de tot Israel; tan-
mateix les dones estrangeres el feren pecar. [27] ¿Per cas condescen-
direm, doncs, amb vosaltres a perpetrar tota aquesta gran maldat, i
a prevaricar contra el nostre Déu, amullerant-vos amb estrangeres?

[28] I un dels fills de Jòiada, fill d'Eliasib, el gran sacerdot, era gen-
dre de Sanaballat, l'horonita, i l'apartí de prop meu.

[29] Recorda't d'ells, Déu meu, contra els qui entaquen el sacerdoci
i els deures del sacerdoci i dels levites.

Conclusió

[30] I els purifiquí de tots els estrangers, i vaig restablir les ordina-
cions per als sacerdots i levites, cadascun en el seu mester, [31] i l'o-
frena de la llenya en els temps assenyalats, i les primícies.

Recorda't de mi, Déu meu, pel bé meu!

26, I Rg. III, 1; I Rg. XI, 4.

26. — *No pecà.* Cf. III Rg. XI, 4.

TOBIAS

Versió del Dr. Cebrià Montserrat, prev.
Notícia preliminar i notes del P. Antoni M.ª de Barcelona, o. m. cap.
Revisió del P. Nolasc d'El Molar, o. m. cap.

NOTÍCIA PRELIMINAR

Títol i objecte del llibre de Tobias

El títol d'aquest llibre varia lleugerament segons les versions. Les gregues posen: Βίβλος λόγων Τοβίτ (o Τοβείτ) o simplement Τοβίτ. La siríaca anomenada Peixito, diu: «Liber rerum Tobit», i les versions llatines «Liber Tobiae», o «Tobias», o «Tobit et Tobias», i encara aquesta, que és preferible: «Liber utriusque Tobiae».

L'objecte del Llibre ès de demostrar, mitjançant els fets esdevinguts a un israelita fidel, portat en captivitat a l'Assíria, que Déu, encara que faci passar el just pel gresol de la prova i de la tribulació, no l'abandona, ans transforma els sofriments en felicitat, àdhuc temporal, quan el just en la tribulació s'ha conservat constant i fidel a la llei divina. En algun indret del text es fa esment de Job; i, certament, hi ha una certa semblança en l'actitud d'aquests dos barons justos davant l'adversitat. Amb tot, si en els dos llibres queda justificada la Providència divina, la forma és completament diversa. En el llibre de Job, el problema del mal es discuteix teòricament; en el de Tobias, queda resolt pels incidents de la simple vida d'una família exiliada, amb les seves íntimes virtuts, les seves tribulacions i les seves alegries.

Incidentalment i, tal vegada, sense que l'autor del llibre s'ho proposès expressament, hi trobem un perfecte exemplar de vida domèstica: l'amor patern i l'amor filial; la probitat, la rectitud en el tracte amb el proïsme, la generositat a afavorir els desvalguts, tota llei d'obres de misericòrdia, àdhuc l'amor a la pàtria i la cohesió amb els germans de raça en terra estrangera, el respecte a la unió matrimonial, etc., aspectes que fan d'aquest llibre un lliçonari de les més exquisides virtuts morals que s'han practicat abans del Cristianisme.

Històricament té una gran valor per a conéixer la vida familiar dels hebreus, i llur situació social durant l'exili assirià, ultra els detalls històrics i geogràfics que forneix.

El text

La dificultat cabdal del llibre de Tobias està en la diversitat dels textos que ens donen les diverses versions. Perdut el text original, cal recórrer a les traduccions, i aquestes són nombroses i les variants són de bastant volum, per bé que no alteren el fons del llibre, el qual és idèntic en totes elles. Hi ha versions gregues, representades pels codd. Vaticà (B), pel sinaític (א) i l'alexandrí (A), la siríaca, l'armènia, la caldaica, l'itala i la Vulgata de sant Jeroni. Els traductors obraren amb una certa llibertat, resumint mant passatge i ometent allò que creien de menys interés per a llurs lectors. Cal descomptar les deficiències i les correccions arbitràries dels copistes, les quals han augmentat considerablement les variants en els noms propis, en la cronologia i en les xifres.

La immensa majoria dels crítics admeten que el text original fou escrit en hebreu. Sant Jeroni féu la seva versió llatina d'un text caldaic: «Quia uicina est, diu, Chaldaeorum lingua sermoni hebraico, utriusque linguae peritissimum loquacem reperiens unius diei laborem arripui et quidquid ille mihi hebraicis uerbis expressit, hoc ego accito notario sermonibus latinis exposui» (*Ad Chroni. et Eliod. Praef. in Tob.*). El text utilitzat per sant Jeroni també s'ha perdut. Un text caldaic, trobat el 1877, en un comentari hebraic al Génesi (*Midrash Bereshit Rabbà*), i publicat el 1878, és incomplet i no representa pas l'original.

Els textos que posseïm actualment, poden distribuir-se en quatre grups: 1.r El representat pels codd. Vaticà (B), alexandrí (A), Venetus-Marcianus, la versió arménia i la primera part de la Peixito (I-VII, 9); aquesta, en general, és la recensió més curta o abreujada, i és la que utilitza l'Església grega. 2.n El segon grup està format pel còdex sinaític (א), i l'antiga ítala, i dóna una recensió més extensa i completa. 3.r Aquest grup comprèn els codd. minúsculs 44, 106, 107, 609 de París, i la darrera part de la Peixito (VII, 10-XIV). 4.t La Vulgata llatina de sant Jeroni, el qual utilitzà l'antiga ítala.

Del text grec abreujat, representat pel primer grup (sigla Gr. A), depén la versió arménia i part de la Peixito, així com l'ítala depén del sinaític (s. Gr. B.), text millor i molt més acurat que l'anterior; també depén del mateix text la versió caldaica i una altra versió hebraica (*Hebraeus Münsteri*) publicada a Constantinoble el 1516. Enmig d'aquestes

dues versions gregues, l'abreujada i l'extensa, hi ha la que representen els codd. minúsculs citats (s. Gr. C.). D'aquestes tres versions, sembla cert que la Gr. A. fou la primera; com sigui que no la trobaren prou acurada i fidel, altres dos intèrprets, B i C, la corregiren i l'augmentaren a base del primitiu text hebreu, el qual és l'únic fonament de totes les versions.

La Vulgata de sant Jeroni — en ús del s. VI ençà en l'Església llatina —, a desgrat de semblar que en alguns indrets resumeix l'original, és, segurament, la que s'hi atansa més; d'on es considera com la més excel·lent i fidel de totes les versions. Nosaltres, doncs, seguim el text grec del segon grup tenint en compte la traducció de sant Jeroni.

L'Autor

En el text grec i en la majoria de les altres versions, el vell Tobias entra, com és costum de dir, directament en escena, i de I, 2 a III, 6, parla sempre en primera persona: «Jo, Tobias, caminava tots els dies de la meva vida per les vies de la veritat i de la justícia, i feia moltes almoines als meus germans, etc.» En el mateix text (XII, 20), l'àngel Rafael ordena als dos Tobias d'*escriure* (Vg. *narrate*) la relació de totes les meravelles de què havien estat objecte: γράψατε πάντα τὰ συντελεσθέντα εἰς βιβλίον. És evident que no deixarien de complir aquest comandament. Les edicions gregues afegeixen també en XIII, 1, que «Tobias escriví una oració de lloança», és a dir, el seu càntic, que forma com l'epíleg de tot el llibre; la qual cosa, donada la perfecta unitat del conjunt, suposa que l'autor del càntic és el mateix autor de la narració que precedeix.

Els exegetes i comentaristes catòlics de tots els temps, recolzant en aquestes dades, han considerat sempre els dos Tobias com a autors del llibre del qual són els herois. No ofereix cap dificultat el fet que la Vulgata i la versió caldaica usin la tercera persona en els passatges on totes les altres versions posen la primera, puix que és cosa corrent fer esmenes semblants per a unificar el text: en veure que en la major part del llibre es parla del vell Tobias en tercera persona, podien sospitar que l'ús de la primera en els tres capítols primers havia estat una llibertat dels transcriptors. Els dos Tobias, pare i fill, podien contar fets particulars sols coneguts privadament de l'un o de l'altre. És per això que la comanda de l'àngel d'escriure llurs gestes s'adreça igualment a tots dos. I d'aquí ve la diversitat en l'ús del pronom. De més a més, hi ha una quantitat tan ingent de detalls, que acusen, sense deixar cap dubte,

el testimoni ocular. Cal fer excepció dels dos darrers versets (XIV, 16-17) els quals evidentment són d'una mà posterior.

Admés això, tenim que el llibre fou compost durant els primers temps de l'exili dels Israelites del nord a Assíria, durant el regnat de Salmanasar, a les darreries del segle VIII abans de J. C.

Historicitat del llibre

Tot el contingut i l'estil del llibre de Tobias demostren que l'autor volgué escriure una història i no una novel·la piadosa de finalitats morals. Acuradament l'autor exposa la seva nissaga, edat, pàtria, etc.; dóna abundants notes genealògiques, històriques i geogràfiques (sobretot en el text més extens, Gr. B, Ítal., Cald.), incomprensibles si l'autor no es proposava de fer una història estricta. Un fingiment o una impostura de part de l'autor no pot admetre's sense gravíssimes proves. I aquestes, fins ara, no les ha donades ningú. L'única cosa que objecten els crítics racionalistes és la narració de fets miraculosos; però aquesta 'monomania filosòfica de la negació sistemàtica i gratuita, que no té res a veure amb la crítica històrica, és perfectament transcurable.

Les altres dificultats suscitades contra la historicitat del llibre de Tobias recolzen en preteses contradiccions d'aquest amb la història profana; les més importants poden reduir-se a les següents. En el llibre sagrat es diu que Tobias fou dut en captivitat per Salmanasar (Vg., Ítal., Cald.) o Enemessar (Gr. A i B), mentre sabem que la tribu de Neftalí, de la qual era fill, fou exiliada a l'Assíria en temps de Teglatfalasar (IV Rg. XV, 29); també diu que Sennaquerib era fill de Salmanasar o Enemessar, mentre consta que fou fill de Sargon; Nínive que fou presa per Nabucodonosor i Assuer (Gr. A) o Aquiacar (Gr. B; Aquicar Ítal.), quan sabem que fou destruïda per Ciaxar; finalment, que la ciutat de Rages de la Média existís aleshores, quan segons Estrabó fou edificada per Seleuc Nicàtor.[1]

Ja hem notat abans que es troben variants en els noms propis i noms de ciutats, àdhuc el nom del vell Tobias està transcrit de diverses maneres segons les versions. Això, d'altra banda freqüentíssim en la història antiga, és degut a la negligència o preocupacions dels copistes, i també a la dèria molt corrent de canviar noms desconeguts per ells per noms més coneguts. La muller de Raguel, per exemple, en Ítal. i Vg. és anomenada Anna, en els altres textos Edna; en la Vg. (III, 7), sense cap

[1] Cf. Iahn, Davidson, Wetter *U. T. Libros Sacros,* vol. II, 1, 385. Schrader cit. per Cornely, *Introd. in*

dubte, cal llegir Ecbatana en lloc de Rages, etc. Així, el nom de Salmanasar que llegim en molts textos, cal restituir-lo, segons les recensions gregues, per Enemessar, el qual és el mateix nom de Sargon.[1] Així queden desvirtuades les dificultats esmentades. Quant a l'exili de la tribu de Neftalí començat per Teglatfalasar, ningú no pot dubtar que quedaren en el país moltes famílies encara, fins a la total destrucció del regne d'Israel per Sargon (Enemessar), el qual disseminà les romanalles de Neftalí per les ciutats de l'Assíria i de la Mèdia. Tobias fou d'aquests darrers, per la qual cosa pot dir-se certament que fou dut en captivitat per Enemessar (Sargon), pare de Sennaquerib.

Poques dificultats creen les altres objeccions indicades. Nínive fou presa i destruïda per Ciaxar rei dels medes — citat en Gr. B (Ἀχιάχαρος ὁ βασιλεὺς τῆς Μηδίας) i Ítal. (*Achicar rex Medorum*)—junt amb Nabopalasar, rei de Babilònia, pare de Nabucodonosor. Per als transcriptors de Gr. A, aquells noms eren, sens dubte, desconeguts, i els substituïren pels més coneguts d'Assuer i Nabucodonosor. Finalment, Rages, ciutat de la Mèdia, ja és anomenada en una inscripció de Darius Histaspes, molt anterior, doncs, als Selèucides; i així Estrabó no diu que fos edificada per Nicàtor, sinó reedificada.

En resum, el llibre de Tobias té tots els caràcters d'un llibre rigorosament històric, és el reflex d'una realitat viscuda, en ell veiem una sèrie d'esdeveniments objectius, tot el contrari d'una al·legoria.

Canonicitat

La canonicitat del llibre de Tobias ha estat definida pels concilis Trident i Vaticà (Sess. III, c. II). Encara que no consti en la Bíblia hebraica, era admès pels jueus, puix que es troba en la traducció dels LXX i és citat sovint pels rabins, sobretot en el *Midrash i Bereshit*. Tanmateix, l'Església el rebé de mans dels jueus, i el trobem copiosament citat pels antics Pares com a llibre inspirat i formant part integral de la Bíblia. Cal esmentar encara les pintures murals de les Catacumbes que reprodueixen nombrosos episodis de la vida de Tobias. «Aquestes

[1] Bickel, *Innsb. Zeitschrift*, 1878, pp. 220 ss. Sargon en les inscripcions s'anomena *Sarru-Kini;* la *k* en hebreu es canvia en *g*, per tant tenim *Sarru-Ginu*. En els noms compostos hi ha sovint mutació de lloc (cf. *Adra-Chasis*, en les inscripcions, *Chasis-Adra* o Xisuthros en Berosum), doncs, *Sarru-Ginu* = *Ginu-Sarru;* caient les vocals, resulta igual a Enemessar. Cf. Cornely, *l. c.*

Sobre la qüestió de si Samaria fou presa abans de la mort de Salmanasar o després, cf. Vigouroux, *La Bible et les découvertes modernes*, IV, p. 137 ss.

representacions, tan sovint repetides en la primitiva Església quan no es feia res en aquest sentit, tant en els cementiris com en les basíliques, sense l'autorització de la jerarquia, demostren fins a l'evidència que el llibre de Tobias formà part del cànon dels Llibres Sants des dels primers temps».[1]

Argument i divisió

El llibre tracta de la història d'un piadós israelita de la tribu de Neftalí que, amb els seus, fou dut en captivitat a l'Assíria. Es conten els esdeveniments del seu fill i de la seva nora Sara, els quals, malgrat les adversitats sofertes en terra estranya i idòlatra, es conservaren fidels a Déu i a les tradicions religioses de llur poble. Aquesta conformitat en la prova, Déu la recompensà amb escreix.

Pot dividir-se el llibre en dues parts i l'epíleg. En la primera es descriu la pietat i la santa conformitat de Tobias i Sara en llur respectiva prova adversa i llur confiança en el Senyor (I, 1-III, 25); en la segona, la història del jove Tobias palesa com Déu escoltà els precs dels fidels (IV, 1-XII, 22); l'epíleg és l'acció de gràcies del vell Tobias per tots els beneficis rebuts.

I. Pietat, conformitat i esperança en Déu del vell Tobias i Sara

1. *Vida del vell Tobias* (I, 1-III, 6):

a) Primers temps de Tobias i educació del seu fill, segons la Llei.

b) Amb la muller i el fill és exiliat a Nínive, on continua exercint amb els germans captius les obres de misericòrdia.

c) Mort Salmanasar, el seu fill Sennaquerib accentua l'opressió dels israelites; a causa de la misericòrdia a sebollir els morts, contravenint el manament del rei, Tobias és perseguit i espoliat de tots seus béns.

d) En començar el regnat d'Assaraddon, Tobias torna a casa seva

[1] Cf. Martigny, *Diction. des antiquités chrét.* 2.ª ed p. 761.
Entre els Pares que utilitzaren el llibre de Tobias com a llibre sagrat, podem citar sant Policarp el qual cita textualment en *ad Philipp.* 10, 2; Climent Alex., *Strom.* VI, 12; Orígenes, *de Orat.* 11; sant Atanasi, *Apol. c. Arian.* 11; Ps.-Climent, *De Virg.* 1, 10; sant Cebrià, *De eleem.* V, 20; sant Ambròs, *L. de Tobia,* etc.

i continua la seva obra de pietat envers els morts. En una d'aquestes pràctiques de misericòrdia esdevé cec.

e) Enmig dels oprobis que ha de suportar, àdhuc de la pròpia muller, prega al Senyor desitjant la mort.

2. *Tribulacions i precs de Sara* (III, 7-23):

a) Simultàniament, Sara és insultada per una esclava per la dissort dels set successius matrimonis, a causa de la mort misteriosa dels set marits.

b) Entristida, Sara prega al Senyor que li llevi l'oprobi.

3. *El Senyor escolta els precs de Tobias i de Sara i envia en llur auxili l'àngel Rafael* (III, 24-25).

II. De com l'Àngel acut en auxili del vell Tobias i de Sara (IV, 1-XII, 22)

1. *L'Àngel s'ofereix a ésser company de viatge del jove Tobias* (IV, 1-V, 28):

a) El vell Tobias, creient-se pròxim a la mort, dóna consells al seu fill sobre la pietat envers la seva mare, l'observança de la Llei, la utilitat de l'almoina, etc. Li recomana que recuperi els diners deixats al seu parent Gabel.

b) Cercant company de viatge i guia s'ofereix a ells l'àngel Rafael.

2. *L'Àngel, durant el camí, guarda de tot mal el jove Tobias i li recomana el matrimoni amb Sara* (VI, 1-IX, 12):

a) Per consell de l'Àngel, Tobias pren el peix que l'envestia i conserva les vísceres com a medicament.

b) Prop d'Ecbatana, l'Àngel aconsella a Tobias que demani Sara per muller, i esvaeix les inquietuds del jove.

c) Seguint el consell de l'Àngel, Tobias demana i obté Sara per muller; foragitat l'esperit maligne, ambdós es preparen piadosament per al matrimoni.

d) Els pares de Sara, refets de la temença que Tobias hagués patit la dissort dels marits anteriors, celebren fastuosament el matrimoni. L'Àngel a precs de Tobias recupera els diners de Gabel.

3. *L'Àngel Rafael torna el jove Tobias als seus pares i restitueix la vista al vell Tobias* (X, 1 - XII, 22):

a) Els pares de Tobias es planyien de la tardança del fill; aquest i l'àngel acceleren el retorn.

b) L'alegria del retorn i el guariment del cec.

c) Pare i fill cerquen de recompensar el guia providencial. L'Àngel es manifesta i desapareix.

III. Epíleg (XIII, 1 - XIV, 17)

1. *Cant* d'acció de gràcies del vell Tobias pels beneficis rebuts de Déu i predicció de l'esplendor futura de Jerusalem.
2. Breu narració de la mort dels dos Tobias.

PRIMERA PART

LA VIRTUT PROVADA

(C. I.) [1] Tobias, de la tribu i d'una ciutat de Neftalí, que està a l'alta Galilea, sobre Naasson, darrera del camí que mena a ponent, i que té a l'esquerra la ciutat de Sefet. [2] Llavors que fou fet captiu en temps de Salmanasar, rei del assiris, tot i trobar-se en captivitat no abandonà el camí de la veritat; [3] de manera que el que podia haver, cada dia ho distribuïa als seu germans, companys de captivitat, que eren de la seva nissaga.

[4] I malgrat ésser el més jove dels de la tribu de Neftalí, res de

2, II Rg. xvii, 3; xviii, 9.

1. — *Tobias,* en hebreu significa «Jahvè és bo». — *Una ciutat de Neftali,* de la tribu de Neftalí, no «ex... ciuitate Nephtali» com Vg., puix que no hi havia cap ciutat d'aquest nom. Segons bon nombre d'autors, Tobias seria de Cades de Neftalí, així anomenada per a distingir-la de Cades d'Isacar. — *Naasson* és desconeguda. — *Sefet,* segons l'opinió comuna, és l'actual vila de Safet, on hi ha una important colònia jueva a causa del seu bon clima. La seva situació és la més alta de Galilea, a 845 m. d'altitud.

2. — En temps de *Salmanasar,* grec: *Enemessar*; cal llegir *Sargon,* ací i en els vv. 13 i 18 (cf. la *Noticia preliminar*). Aquest regnà del 727 a 723 o 722 a. J. C. La major part de la tribu de Neftalí fou portada en captivitat per Teglatfalasar (II Rg. XV, 29); Salmanasar (Sargon) organitzà una segona deportació en la qual entrà la família de Tobias.

El text grec conserva més detalls de la genealogia de Tobias. Els tres primers versets d'aquest text es poden traduir així:

«[1] Llibre de les paraules de Tobit, fill de Tobiel, fill d'Ananiel, fill d'Aduel, fill de Gabael, fill de Rafael, fill de Raguel, de la semença d'Asiel, de la tribu de Neftalí, [2] el qual fou fet captiu en temps d'Enemessar, rei dels Assirians, de la ciutat de Tisbe (Tesbi, pàtria d'Elias), la qual és a la dreta (al S.) de Cídios (Cades) de la tribu de Neftalí, a la Galilea, sota Aser. [3] Jo, Tobit, caminava per les vies de la veritat i de la justícia tots els dies de la meva.»

4. — *I malgrat ésser el més jove.* El grec dóna un sentit molt més clar: «Quan jo estava en el meu país, a la terra d'Israel, i encara era jove, tota la tribu de Neftalí, el meu pare, havent abandonat el Temple de Jerusalem... jo sol, etc.»

jovenívol no mostrà en el seu capteniment. [5] Així, quan tothom se
n'anava cap als vedells d'or que Jeroboam, rei d'Israel, havia fet, ell
sol fugia de la companyia de tots [6] i s'encaminava cap a Jerusalem,
al temple del Senyor, i allí adorava el Senyor Déu d'Israel, bo i ofe-
rint-li fidelment totes les seves primícies i els seus delmes. [7] I així,
cada tres anys distribuïa als prosèlits i als forasters tot el delme.
[8] Aquestes coses i altres de semblants, segons la llei de Déu, ob-
servava de minyó. [9] Quan s'hagué fet home, prengué per muller
Anna, de la seva tribu, i hagué d'ella un fill, al qual posà el seu nom,
[10] i a qui des de la infantesa ensenyà de témer Déu i d'abstenir-se de
tot pecat.

[11] Doncs, quan hagué arribat en captivitat amb la seva muller i el
seu fill, a la ciutat de Nínive, on hi havia tota la seva tribu, [12] mentre
que tots menjaven dels aliments dels gentils, ell guardà la seva àni-
ma, i mai no s'entacà amb llurs menges. [13] I puix que es recordà

5, III Rg. XII, 28.

6. — *Cap a Jerusalem, al temple.* S'entén en els dies de les solemnitats obligatòries (grec i ítala). — *Primícies,* els fruits primerencs ordenats en Dt. XVIII, 3-4. — *Delmes,* les dues primeres espècies de delmes (Dt. XII, 17) que es portaven als levites.

7. — *Cada tres anys distribuïa... tot el delme.* Un delme especial que s'havia de distribuir cada tres anys entre els pobres i els forasters, com ordenava el Dt. XIV, 28-29.

9. — *Prengué per muller Anna.* Es mullerà amb una dona de la seva mateixa tribu; i, segons el grec, de la seva parentela. Prendre marit de la mateixa tribu sols era obligatori per a les pubilles (Nm. XXVI, 6 ss.), però es considerava sempre com un acte de fidelitat a les tradicions patriarcals.

Segons els càlculs d'alguns comentaristes, Tobias, nat el 743, es mullerà a trenta-un anys, el 712; arribà a Nínive l'any 13 de Sargon, 710; esdevingué cec l'any 1 d'Asaraddon, 681; recobrà la vista el 677, i morí el 631. Tobias fill, nasqué el 711, es casà amb Sara a trenta-quatre anys, el 677, i morí el 631. (VIGOUROUX.)

11. — *Nínive.* Era la capital de l'Assíria, situada a la ribera oriental del Tigris, i havia estat bastida per Nemrod. En sentit ample, Nínive comprenia altres tres ciutats veïnes: Rekoboth-Ir, Kale i Resen, i totes quatre formaven la Nínive «ciutat magna» que suplantà la capitalitat a l'antiga Assur. En les inscripcions cuneïformes s'anomena *Ninua* o *Nina.* D'ella queden les ruïnes *Kuyundjik* i *Nebi Yûnus*; entre les dues passa el riu Kusur (*Khôser*) que aflueix al Tigris prop de l'actual *Mosul.* Cadascuna d'aquelles ciutats era emmurallada; però dels monuments arqueològics existents no es desprèn que hi hagués una muralla comuna que les encerclés totes. Segons Estrabó (XVI, 1-3), era molt més gran que Babilònia; Diodor diu que tenia uns 480 estadis. — *Tota la seva tribu.* Pot entendre's que es trobà amb els jueus de la deportació de Teglatfalasar, però és més probable que els neftalites deportats per Salmanasar són els qui es quedaren a Nínive.

12. — *Aliments dels gentils.* Menges prohibides per la Llei als jueus (Lv. XI).

del Senyor amb tot el seu cor, Déu li donà gràcia a la faç del rei
Salmanasar, [14] el qual li donà potestat d'anar onsevulla que voldria,
tenint llibertat per a fer tot allò que volgués. [15] Anava, doncs, a
veure tots els qui estaven en captivitat, i els donava saludables con-
sells. [16] I havent anat a Rages, ciutat dels medes, portant deu talents
d'argent, provinents dels dons amb què havia estat honorat pel rei,
[17] com sigui que, entre la nombrosa munió del seu poble, veiés en
indigència Gabel, que era de la seva tribu, li lliurà mitjançant albarà
la quantitat esmentada.

[18] Després de molt temps el rei Salmanasar havent mort, llavors
que en lloc d'aquest regnava Sennaquerib, el seu fill, a la faç del
qual eren avorribles els fills d'Israel, [19] Tobias recorria cada dia tota
la seva parentela, i els consolava, i repartia a cadascú el que podia
dels seus béns. [20] Nodria els famolencs, proveïa de vestits els des-
pullats i donava, amatent, sepultura als qui havien mort i als occits.
[21] En fi, com hagués tornat el rei Sennaquerib, fugint de Judea,
pel desastre amb què Déu l'havia colpit per les seves blasfèmies, i,

21, II Rg. XIX. 35; Sir. XLVIII, 24; II Mcc. VIII, 19.

13. — *Donà gràcia.* Hebraisme que sovinteja, i que significa que Salmanasar l'afavorí llargament. El grec diu que Tobias fou nomenat ἀγοραστής del rei (= majordom), d'acord amb l'ítala: «I jo li comprava per al seu ús tot el que ell (el rei) volia.»

16. — *Rages.* (Gr.: *Rhage* o *Rhagoi*). Una de les més grans i més antigues ciutats de la Mèdia, avui *Reï,* prop de l'emplaçament actual de Teheran. Encara hi ha restes d'antiquíssimes fortificacions. El seu nom (en persa *Raga,* i en meda *Rakka*) es troba en les inscripcions cuneïformes de Darius, fill de Histaspes. Seleuc Nic. la rebastí i li posà de nom Europos. Els Mongols la destruïren el 1220. — *Deu talents d'argent,* aproximadament unes 85,000 pessetes.

17. — *Gabel,* Vg.: Gabelus, gr. Gabael. — *Mitjaçant albarà,* Vg.: «sub chirographo», gr.: «en dipòsit».

18. — *Sennaquerib.* Cf. II Rg. VXIII, 13; II Par. XXXII; Is. XXXVI. Començà a regnar el 711 a. J. C. o el 705.

19. — *La seva parentela.* Ço és, els seus compatriotes.

20. — *Donava... sepultura als qui havien mort.* Els pobles antics, i d'una manera especial el jueu, consideraven la privació de sepultura com una de les majors ignomínies. Per això tostemps el sebollir els cadàvers fou tingut per un acte de pietat, de misericòrdia i de respecte a la dignitat humana.

21. — *Sennaquerib, fugint de la Judea.* Després de la derrota tremenda del seu exèrcit, del qual moriren cent vuitanta-cinc mil homes, fugí vergonyosament de la terra d'Israel i tornà a Nínive decidit a venjar-se en els jueus exiliats. Cf. IV Rg. XIX, 35. — *Desastre amb què Déu l'havia colpit,* la destrucció miraculosa de les seves hosts. — *Les seves blasfèmies,* consistiren a fer mofa del poder de Jahvè igualant-lo a les ídoles dels gentils (cf. IV Rg. XIX, 10 ss.). El cod. Sinaític posa: «I quan el rei Sennaquerib havia occit algun (jueu), després de fugir de Judea en els dies del jutjament (càstig), que el

irat, occís molts dels fills d'Israel, Tobias enterrava llurs cadà-
vers. 22 Tan bon punt, però, el rei se n'assabentà, manà que fos
occit i li llevà tots els béns. 23 Tota vegada, Tobias fugí amb el seu
fill i la muller, i, desposseït, s'amagà, ja que molts l'amaven. 24 Pas-
sats quaranta-cinc dies, mataren el rei els seus mateixos fills, 25 i
Tobias tornà a casa seva, i tots els béns li foren restituïts.

La caritat de Tobias ocasió de la seva ceguesa

(C. II.) 1 Després d'això, en escaure's un dia festiu del Senyor i
havent-se preparat un bon àpat a casa de Tobias, 2 digué al seu fill:
Vés i porta alguns de la nostra tribu, temerosos de Déu, perquè
mengin amb nosaltres. 3 I aquell havent eixit, a la tornada li anun-
cià que un dels fills d'Israel jeia degollat a la plaça. Encontinent
s'aixecà de taula, deixà l'àpat i en dejú s'arribà al cadàver; 4 i el
prengué i el portà a casa seva d'amagat per sepultar-lo cautelosa-

24, II Par. xxxii, 21; Is. xxxvii, 38.

rei del cel havia fet contra ell en punició de les blasfèmies per les quals ell l'havia ofès, jo sebollia el mort, car en la seva ira ell occí molts de fills d'Israel, i portava secretament llurs cossos a casa meva i els enterrava. I Sennaquerib els cercava i no els trobava.»

22. — *El rei se n'assabentà.* Sin. diu: «I un dels habitants de Nínive em denuncià al rei, dient que era jo qui els sebollia i els ocultava; i quan sabí que el rei estava assabentat del que jo feia, i que era cercat per occir-me, temí i fugí. I tot el que posseïa em fou pres i no em deixaren res que no prenguessin per al tresor reial, llevat d'Anna la meva muller i el meu fill Tobias.»

23. — *S'amagà, ja que molts l'amaven.* Aquest detall és propi de Vg.

24. — *Passats quaranta-cinc dies.* Aquests dies no fan referència al temps que passà després del retorn de Sennaquerib de la desfeta de Judea, puix que els monuments assiris asseguren que sobrevisqué vint anys a la seva derrota, ans al temps que passà després que Tobias fou espoliat dels seus béns.

Mataren el rei els seus mateixos fills. El text dels LXX diu: «els seus dos fills el mataren i fugiren a les muntanyes d'Ararat: i Saquerdon (Asaraddon), el seu fill, regnà en lloc seu, i encarregà els comptes del seu reialme i tota l'administració a Aquiacar, fill d'Anael, fill del meu germà.» El retorn de Tobias i la restitució dels seus béns fou degut, doncs, a la influència del seu cosí Aquiacar (Vg. Achior).

1. — *Una dia festiu del Senyor.* Segons el grec era la festa de la Pentecosta, en la qual la Llei (Dt. XVI, 10) recomanava que es celebressin a Jerusalem àpats de germanor, costum que Tobias volgué conservar a l'exili.

2. — *Temerosos de Déu.* Abans d'aquestes paraules, Gr. i Ítal. intercalen: «pauperem ex fratribus nostris.»

4. — *A casa seva.* Millor, com diu el text grec: οἴκημα, «en una construcció», no pròpiament a casa seva, puix que aquesta, amb la presència d'un cadàver, hauria quedat legalment impura durant set dies (Nm. XIX, 14).

ment un cop post el sol. [5]I quan hagué amagat el cadàver, menjà
el pa amb plors i tremolor, [6]recordant aquelles paraules que el Se-
nyor digué pel profeta Amós: Els vostres dies de festa es converti-
ran en laments i en plors. [7]I en haver-se post el sol, eixí i el sepul-
tà. [8]Tots els seus acostats el reptaven, dient: Ja a causa d'això
hom manà de matar-te, i a penes escapares a la sentència de mort:
¿i ja tornes a enterrar els morts? [9]Tobias, però, tement més Déu
que no el rei, s'enduia els cossos dels qui havien estat occits i els
amagava a casa seva, i a mitja nit els sepultava.

[10]S'esdevingué que un dia, fatigat dels enterraments, en entrar a
casa seva s'ajagué a rampeu d'una paret i s'adormí; [11]i mentre
dormia li caigué d'un niu d'orenetes femta calenta sobre els seus
ulls, i es tornà orb. [12]Déu permeté que li sobrevingués aquesta
prova perquè la seva paciència, com la del sant Job, servís d'exem-
ple a la posteritat. [13]Car, havent sempre temut Déu des de la infan-
tesa i servat els seus manaments, no es contristà contra Déu per
haver-li sobrevingut la calamitat de la ceguesa; [14]ans es mantingué
ferm en el temor de Déu, bo i retent gràcies a Déu tots els dies de
la seva vida. [15]Car, tal com els reis insultaven el benaurat Job, així
els parents i els amics de Tobias es trufaven del seu capteniment,
dient: [16]¿On és la teva esperança, per què feies almoines i enterra-
ments?

6, Am. VIII, 10; I Mcc. I, 41. — 9, Sup. I, 21.

5. — *Amb plors i tremolor.* Després d'haver ocultat el cadàver, Gr. afegeix: «es rentà», practicant les ablucions levítiques per a aquests casos (Nm. XIX, 12 ss.). La frase de «menjar (lit.: el seu pa) amb plors, etc.» significa que menjà tot sol, per tal de no comunicar als altres la impuresa legal contreta per ell.

6. — *Pel profeta Amós.* Cf. Am. VIII, 10.

10. — *Un dia.* El verset 9 manca en grec i ítala, i el 10, continuant el 8, diu: «i aquella mateixa nit, en acabar d'enterrar, com era impur (per la impuresa legal contreta per aquell acte) jaguí sota el mur, i el meu rostre era descobert.» No havent-se pogut purificar romangué fora de casa seva.

11. — *Un niu d'orenetes.* Gr.: στρουθία, designa en general ocells petits. — *Es tornà orb.* La ceguesa, segons els textos grecs, no fou instantània. L'excrement calent, en caure damunt dels seus ulls «oberts» (cod. B i altres), li produí una inflamació que, mal guarida, li ocasionà la pèrdua de la vista. Els LXX afegeixen: «aní als metges i ells no em serviren de res, i Aquiacar em nodrí fins a la meva partença cap a Elimaida.»

12-18. — Aquests versets no es troben en els LXX.

15. — *Com els reis,* caps de pastors nòmades, o emirs com Job mateix.

[17] I Tobias els reprenia, dient: No parleu així, [18] puix que som fills dels sants i esperem aquella vida que Déu ha de donar als qui mai no li retiren llur fe.

Probitat de Tobias

[19] I Anna, la seva muller, anava a teixir tela cada dia, i amb el treball de les seves mans duia, per a llur manteniment, el que podia guanyar. [20] D'on succeí que, havent rebut un cabrit, el portà a casa seva; [21] com el seu home hagués oït el cabrit que belava, digué: Mireu que no sigui tal vegada furtat; torneu-lo als seus amos, perquè no ens és llegut de menjar o tocar res de furt. [22] Llavors la seva muller, irada, respongué: La teva esperança ha estat manifestament vana i les teves almoines ara es veuen. [23] I amb aquestes i altres paraules semblants el blasmava.

Oració de Tobias

(C. III.) [1] Aleshores Tobias gemí i començà a pregar amb llàgrimes, [2] dient: Just sou Senyor, i tots els vostres judicis són justos; i totes les vostres senderes són misericòrdia, veritat i justícia. [3] Ara doncs, Senyor, recordeu-vos de mi, i no prengueu venjança dels meus pecats, ni rememoreu les meves ofenses ni les dels meus pares. [4] Per tal com no obeírem els vostres preceptes, per això hem estat lliurats a la depredació, a la captivitat, a la mort, a la burla i a l'escarn de

21, Dt. xxii, 1. — 22, Job. ii, 9. — 4, Dt. xxviii, 15.

18. — *Esperem aquella vida.* Fills de sants, ço és, dels patriarques com Abraam, Isaac i Jacob, els quals suportaren les proves amb l'esperança de l'eterna recompensa (cf. Hbr. XI, 3 ss.). En els escrits anteriors a l'Antic Testament les ànimes són representades com anant a reposar al *xeol;* en el llibre de Tobias, com en el de Daniel i la Saviesa, les allusions a la vida futura i a la recompensa del cel, sense arribar a la claredat del N. T., són ben precises.

19.—*Anava a teixir.* Els LXX diuen: «La meva muller Anna anà a treballar la llana en els gineceus, i ella portà el seu treball als amos, i li donaren el seu jornal, al qual afegiren un cabrit.» Tobias s'anà empobrint, i, segons els textos grecs, durant dos anys, visqué de la liberalitat del seu cosí Aquiacar.

23. — *I amb altres paraules semblants.* Sols es troba en Vg.

4. — *Depredació, captivitat, mort.* Fa referència al temps de la invasió; *burla... escarn,* als mals de l'exili.

totes les nacions entre les quals ens heu dispersat. [5]I ara, Senyor,
grans són els vostres judicis, perquè no obràrem segons els vostres
preceptes i no caminàrem sincerament davant vostre. [6]I ara, Senyor,
feu amb mi segons la vostra voluntat, i ordeneu que el meu esperit
sigui rebut en pau, car més em val morir que no pas viure.

Les penes de Sara

[7]I aquell mateix dia s'esdevingué que Sara, filla de Raguel, la
qual vivia a Ecbatana, ciutat dels medes, es sentí també ultratjada
per una de les serventes del seu pare; [8]perquè havia estat lliurada a
set marits, i un dimoni, de nom Asmodeu, els havia occits, així que
s'havien acostat a ella. [9]Com hagués renyat, doncs, la serventa per
algun seu mancament, li respongué dient: Mai més no vegem da-
munt la terra fill o filla de tu, homeiera dels teus marits. [10]¿Potser
em vols matar també a mi, tal com ja matares set marits? A aques-
tes paraules, pujà Sara a la cambra alta de casa seva i durant tres dies
i tres nits no menjà ni begué; [11]ans, perseverant en oració, amb
llàgrimes suplicava a Déu que l'alliberés d'aquell oprobi.

7. — *Ecbatana.* Vg. diu *Rages,* equivocadament, potser per un error de copista, puix que en un altre lloc (IX, 3-6) diu que estant Tobias a casa de Raguel, envià Rafael a Rages a trobar Gabel. Ecbatana era la capital de la Mèdia del nord o Mèdia Atropatena. Fundada per Dejoces i voltada de set muralles d'alçada i de color diferent, estava situada en el lloc anomenat avui Takti Soleiman, sobre un tossal cònic, ara cobert de ruïnes massisses voltades d'un mur oval, el qual està format per amples blocs de pedra tallada.

8. — *Un dimoni, de nom Asmodeu.* Sembla designar l'esperit maligne de la concupiscència. El nom Asmodeu ve del persa *azmuden* = temptar, o segons altres de l'hebreu *šâmad* = perdre. — *S'havien acostat a ella.* Els LXX diuen: «abans que ells haguessin estat amb ella com amb les dones», i afegeixen: «i elles (les serventes) li digueren: ¿No veus que ets tu qui escanyes aquests homes? N'has tingut set, i no portes el nom de cap d'ells.»

9. — *Hagués renyat... la serventa.* Els LXX diuen: «¿Per què ens fueteges? Si ells són morts, vés amb ells, que no vegem de tu ni fill ni filla.» Això era una infàmia per a una dona jueva.

11. — *Aquell oprobi.* Passar per haver matat els marits i no haver tingut fills. Segons el grec, Sara hauria tingut el pensament de matar-se, «però ella es digué: Sóc filla única del meu pare; si faig això jo seré el seu oprobi, i conduiré la seva vellesa al sepulcre amb dolor»; i s'atansà a la finestra per esguardar el cel, i començà la seva oració.

Oració de Sara

12 I al terç dia s'esdevingué que, en acabar l'oració, beneint el
Senyor, 13 va dir: Beneït és el vostre nom, Déu dels nostres pares;
el qual en haver-vos irat feu misericòrdia; i en temps de tribulació
perdoneu els pecats als qui us invoquen. 14 Vers Vós, Senyor, giro
la meva faç, vers Vós adreço els meus ulls. 15 Us demano, Senyor,
que em desfeu del lligam d'aquest oprobi, o bé que em tragueu de
damunt la terra. 16 Vós sabeu, Senyor, que mai no he cobejat ma-
rit i que he servat la meva ànima neta de tota cobejança. 17 Mai no
m'he mesclat amb els qui es diverteixen ni he tingut tractes amb els
qui es comporten frívolament. 18 M'avinguí a prendre marit pel vos-
tre temor i no pas per luxúria meva. 19 I, o jo fui indigna d'ells, o
bé ells tal vegada no foren dignes de mi, ja que potser em reservàveu
per a un altre espòs. 20 Car no està en poder de l'home el vostre
designi. 21 Tothom, però, que us honora, té per cert que, si la seva
vida ha estat a prova, serà coronat; si ha estat en tribulació, serà
alliberat; i si ha estat en correcció, podrà atènyer la vostra misericòr-
dia. 22 Car no us adeliteu en la nostra perdició, puix que després de
la tempesta porteu la bonança, i després del llagrimeig i els plors,
infoneu la joia. 23 Que el vostre nom, Déu d'Israel, sigui beneït
pels segles.

SEGONA PART

LA VIRTUT RECOMPENSADA

La bondat del Senyor envers Tobias i Sara

(C. IV.) 1 Així, creient Tobias que la seva oració havia estat
escoltada per a poder morir, cridà prop d'ell el seu fill Tobias, 2 i li
digué: Escolta, fill meu, les paraules de la meva boca, i assenta-les
com un fonament dins el teu cor. 3 Quan Déu haurà rebut la meva
ànima, enterra el meu cos; i honraràs la teva mare tots els dies de
la seva vida, 4 car has de recordar quins i quants de perills ha passat
per tu, duent-te al seu si. 5 I quan ella haurà també acomplert el
temps de la seva vida, la sepultaràs prop meu. 6 Tots els dies de la
teva vida tingues Déu al pensament, i guarda't de consentir mai en
el pecat i de negligir els preceptes del Senyor Déu nostre. 7 Fes al-
moina dels teus béns i mai no giris la cara a cap pobre, puix que
així s'esdevindrà que tampoc no s'apartarà de tu la faç del Senyor.
8 En la mesura que puguis, així siguis misericordiós. 9 Si tens molt,
dóna abundantment; si tens poc, mira de repartir de bon grat àdhuc

3, Ex. xx, 12; Sir. vii, 29. — 7, Pr. iii, 9; Sir. iv, 1; xiv, 13; Luc. xiv, 13. — 8, Sir. xxvx, 12.

1-3. — Els LXX diuen: «Aquell dia, Tobit es recordà dels diners que havia dipositat a casa de Gabel (cf. I, 16-17) a Rages de la Mèdia, i es digué: Jo he demanat la mort: ¿per què, abans de morir, no cridaré el meu fill Tobias per tal de donar-li els meus adverti-ments? I, havent-lo cridat, li digué: Fill meu, si jo em moro, enterra'm i no menystinguis la teva mare; honra-la tots els dies de la teva vida (Sinaític: de la seva vida), i fes allò que li serà agradable i no li causis pena.»

6. — Els LXX afegeixen: «Practica la justícia tots els dies de la teva vida, i no vagis pels camins de la iniquitat; car, si practiques la veritat, el succés seguirà les teves obres, com a tots els qui practiquen la justícia.»

8. — Aquest verset manca en el grec dels LXX.

aqueix poc. [10] Així et tresoreges un bon guardó per al dia de la ne-
cessitat, [11] ja que l'almoina allibera de tot pecat i de la mort, i no
comportarà que l'ànima vagi a les tenebres. [12] L'almoina esdevindrà
motiu de gran confiança davant el Déu sobirà per a tots els qui la
practiquen.

[13] Guarda't, fill meu, de tota fornicació, i, fora de la teva muller,
no t'avinguis a conèixer el crim. [14] No permetis mai que la supèrbia
domini en el teu cor o en les teves paraules, car d'ella prengué
principi tota la perdició. [15] Qualsevol que haurà treballat gens per
tu, paga-li tot seguit la soldada, i de cap manera no romangui en po-
der teu la soldada del teu jornaler. [16] Allò que et sabria greu que un
altre et fes a tu, veges tu de no fer-ho mai a altri. [17] Menja el teu
pa amb els famolencs i els necessitosos, i amb els teus vestits abriga
els qui estan nus. [18] Posa el teu pa i el teu vi damunt la sepultura
del just, i no en mengis ni en beguis amb els pecadors. [19] Cerca

11, Sir. XXIX, 15. — 13, I Thes. IV, 3. — 14, Gn. III, 5. — 15, Lv. XIX, 13; Dt. XXIV, 14. — 16, Mt. VII, 12; Lc. VI, 31. — 17, Lc. XIV, 13.

11. — *L'almoina allibera de tot pecat.* Ço és, l'almoina, feta amb recta intenció, mereix un augment de gràcia divina, i així ens mena a la conversió i a la penitència, la qual ens allibera de tot pecat i ens salva de la mort eterna. — *Allibera de tot pecat* manca en els textos grecs.

13. — *El crim,* és a dir, l'adulteri. Després de la primera part d'aquest verset «guarda't de tota fornicació», els LXX afegeixen: «I, sobretot, pren muller de la raça dels teus pares; no prenguis dona estrangera que no sigui de la tribu del teu pare, puix que nosaltres som fills dels profetes. Noè, Abraam, Isaac i Jacob són els nostres pares des d'antic; recorda't, fill meu, que ells prengueren mullers d'entre llurs germans, i foren beneïts en llurs fills, i llur semença heretarà la terra.» Els LXX continuen en una fórmula que sembla resumida en la Vg. (verset 14): «Ara, doncs, fill meu, estima els teus germans; i no t'orgullis en el teu cor per damunt dels teus germans, i dels fills i les filles del teu poble, no volent prendre muller d'entre elles; car l'orgull és causa de perdició i de molts percaços, i de la inutilitat ve el rebaixament i una gran indigència, puix que la la inutilitat és la mare de la fam.»

15. — Els LXX afegeixen: «Si tu serveixes el Senyor, et serà recompensat. Fill meu, vetlla per tu en totes les teves obres, i sigues disciplinat en el teu comportament »

16. — Els LXX afegeixen: «No beguis vi fins a embriagar-te; que l'embriaguesa no vagi amb tu en el teu camí.»

17. — Els LXX afegeixen: «Tot el que tindràs de massa, dóna-ho en almoina, i que el teu ull no s'afligeixi de l'almoina feta» (no et sàpiga greu el que dónes).

18. — *Damunt la sepultura.* Fa referència als àpats funeraris (Ir. XVI, 7) i al costum de posar menjar damunt els sepulcres, practicat pels hebreus, i àdhuc pels cristians dels primers segles; era un obsequi o almoina que es feia als vivents per tal que preguessin pels difunts. Aquest costum s'observa encara en alguns països d'Orient.

19. — Els LXX afegeixen: «I no menyspreïs cap advertiment saluda-

sempre consell en l'home savi. [20] Beneeix Déu tostemps i demana-li
que dirigeixi els teus camins i que en Ell romanguin tots els teus
designis. [21] Et faig, avinent, a més, fill meu, que quan tu eres enca-
ra infant, lliurí deu talents d'argent a Gabel de Rages, ciutat dels
medes, i en servo l'albarà en poder meu; [22] cerca, per tant, la ma-
nera d'arribar-t'hi i de rebre d'ell la susdita quantitat d'argent, i de
tornar-li tu el seu albarà. [23] No temis, fill meu; certament, menem
una vida pobra, però tindrem molts béns si temem Déu, si ens
allunyem de tot pecat i obrem bé.

Intervenció de l'àngel Rafael enviat pel Senyor

(C. V.) [1] Aleshores respongué Tobias al seu pare, i digué: Tot
el que m'haveu manat, ho faré, pare. [2] Amb tot, no sé com recobra-
ré aquests diners: ell no em coneix i jo desconec a ell; ¿quin senyal
li donaré? Però ni tan sols no he sabut mai el camí per on es va
allà. [3] Llavors li respongué el seu pare, i digué: Tinc, tanmateix,
el seu albarà en poder meu: tan bon punt l'hi ensenyis, et pagarà a
l'instant. [4] I, ara, vés-te'n, i cerca't algun home fidel que vagi amb
tu mitjançant un salari, a fi que, mentre visc encara, cobris aquests
diners.

[5] Aleshores Tobias, en sortir trobà un jove airós, dempeus i ce-

23, Rom. VIII, 17.

ble.» Amb aquest afegit, els LXX conserven el parallelisme hebraic.

20. — Els LXX afegeixen: «Car, no totes les nacions tenen el do de consell, sinó que el Senyor dóna tots els béns; ell humilia qui vol i com vol. Ara, doncs, fill meu, recorda't dels meus preceptes, i que no s'esborrin del teu cor.»

21. — El text dels LXX diuen: «I t'adverteixo també, fill meu, que, quan eres encara infant, vaig dipositar deu talents d'argent entre les mans de Gabael, germà de Gabria, a Rages de la Mèdia.»

22. — Aquest verset no està en els LXX.

2-4. — Els LXX sols posen dos versets i encara abreujats: «Però, ¿com podré retirar aquest diner? puix que jo no conec aquest home. I el seu pare li donà l'albarà i li digué: Cerca't un home que t'acompanyi, i jo li donaré una remuneració si visc; i vés a retirar aquells diners.»

3. — *Tinc... el seu albarà.* El text grec del còdex Sinaític és més complet; diu que, l'albarà signat per Gabel, el partí en dos trossos, i cadascun dels dos guardà el seu tros. Presentant Tobias el tros conservat pel seu pare i acarant-lo amb el tros conservat per Gabel, seria certament reconegut.

5-9. — *Aleshores Tobias.* Els LXX donen un text més curt: «Tobias anà a cercar un home i trobà Rafael, qui era un àngel; però ell no ho sabia. I li

nyit, com si estigués a punt de marxa. [6]I ignorant que fos un
àngel de Déu, el saludà i li digué: ¿D'on ets, bon jove? [7]I aquell
respongué: Dels fills d'Israel. I li digué Tobias: ¿Saps el camí
que mena al país dels medes? [8]Li respongué: El sé; he corregut
sovint tots els seus camins, i he posat a casa de Gabel, germà nostre,
el qual viu a Rages, ciutat dels medes, la qual està situada a les
muntanyes d'Ecbatana. [9]Tobias li digué: Espera'm, t'ho demano,
mentre faig sabedor de tot això el meu pare.

[10]Llavors Tobias, havent entrat, contà totes aqueixes coses al seu
pare. Meravellat d'elles, el pare demanà que el jove entrés. [11]Entrà,
doncs, el saludà i digué: Que l'alegria sigui sempre amb tu. [12]I féu
Tobias: ¿Quina alegria puc tenir, si estic assegut en les tenebres i no
veig la llum del cel? [13]Li replicà el jove: Sigues fort de coratge; no
tardaràs a ésser guarit per Déu. [14]Li digué seguidament Tobias:
¿Podries, per ventura, acompanyar el meu fill a la casa de Gabel, a
Rages, ciutat dels medes? I a la tornada, et pagaré el salari. [15]I
l'àngel li féu: Jo el conduiré i reconduiré cap a tu. [16]Li respongué
Tobias: Digues-me, et prego, de quina família o de quina tribu ets.
[17]L'àngel Rafael li digué: ¿Cerques el llinatge del mercenari, o el
mercenari mateix que vagi amb el teu fill? [18]Però, per a no fer-te
posar anguniós, jo sóc Azarias, fill del gran Ananias. [19]I respongué

digué: ¿Puc anar amb tu a Rages de la Mèdia? Coneixes el país? L'àngel li respongué: Aniré amb tu; conec el camí i he sojornat a casa de Gabel, germà nostre. I Tobias li digué: Espera'm; vaig a parlar amb el meu pare. L'àngel li digué: Vés, no triguis.»

El còdex Sinaític diu simplement: «Trobà un jove atractívol, dempeus, cenyit, prest a partir.»

7. — *Dels fills d'Israel.* Havent pres l'àngel la forma d'Azarias que ell representava, calia que obrés i parlés com ell i en el seu nom. En l'A. T. els àngels, en llurs aparicions, parlen com la persona que representen. Així un àngel digué a Jacob: «Jo sóc el Déu de Betel», puix que representava el Senyor i parlava en nom seu (Gn. XXXI, 13). La crítica racionalista, en voler trobar aquí mentides «angèliques», resulta excessivament pueril. Aquest verset manca en els LXX.

8. — *A les muntanyes d'Ecbatana.* La Vg. abreuja aquest verset. L'ítala precisa més exactament: «Rages, ciutat dels medes; hi ha dos dies de camí de Rages a Ecbatana. Rages està en les muntanyes, i Ecbatana a la plana».

11. — *Entrà.* En lloc dels vv. 11-15 el grec posa únicament: «i ell entrà i es saludaren.» — *Que l'alegria.* Molts mss. posen «que la pau», salutació habitual dels hebreus.

17. — *¿Cerques el llinatge del mercenari?* Els LXX diuen: «¿Cerques la família i la tribu, o bé el mercenari que viatjarà amb el teu fill?»

18. — *Azarias.* Hebr.: *'Azarian* = Jahvè ajuda; *Ananias* = Jahvè és pro-

Tobias: Ets d'alt llinatge. Et prego, però, que no t'enutgis per
haver volgut jo saber el teu llinatge. 20 I li digué l'àngel: Jo con-
duiré sa el teu fill, i sa te'l reconduiré. 21 I Tobias afegí: Tingueu
bon viatge; que Déu sigui pel vostre camí, i que el seu àngel us
acompanyi.

22 Llavors, un cop preparades totes les coses que s'havien d'endur
per al viatge, Tobias s'acomiadà del seu pare i de la seva mare i es
posaren en camí tots dos ensems.

23 I tan bon punt hagueren partit, la seva mare començà a plorar i
a dir: Ens has tret el bàcul de la nostra vellesa, i l'has allunyat de
nosaltres. 24 Ni mai que hagués existit aquest diner, pel qual l'has
enviat! 25 Car ens bastava la nostra pobresa, puix que podíem con-
siderar una riquesa el fet de veure el nostre fill. 26 Li digué Tobias:
No ploris; el nostre fill arribarà estalvi, i estalvi tornarà prop nostre,
i els teus ulls el veuran. 27 Jo crec, verament, que un bon àngel de
Déu l'acompanya i arranja bé tot el que li passa, de manera que tor-
ni amb joia a casa nostra. 28 A aquests mots la seva mare parà de
plorar i callà.

Primera etapa del camí

(C. VI.) 1 Partí doncs, Tobias, seguit pel gos, i féu la primera
aturada vora el riu Tigris. 2 I sortí a rentar-se els peus, i vet ací

23, Inf. x, 4.

pici. Aquests noms, els podia prendre l'àngel perquè convenien a la missió que anava a complir prop de Tobias en nom de Déu.

19.—Els LXX afegeixen: «Jo he conegut Ananias i Jonatàs, fills del gran Semei, quan anàvem plegats a Jerusalem a adorar i portar els primers nadissos del bestiar i els delmes dels fruits; ells no seguiren les velleïtats dels nostres germans. Germà, tu ets de família il·lustre. Però, digues-me, ¿quina remuneració et donaré? ¿Serà una dracma per dia i tot el menester pel camí per a tu i per al meu fill? Encara hi afegiré, si torneu bons. I així quedaren.»

20.—Aquest verset manca en el grec.

21-22.—Els LXX diuen: «I digué a Tobias: Prepara la partença i tingueu bon camí; i el fill aparellà el que calia per a la ruta; i el seu pare li digué: Vés amb aquest home, i que el Déu que habita el cel, us doni bon camí, i que el seu àngel us acompanyi. I tots dos partiren, i el gos del minyó els acompanyà.»

1.—*Primera aturada.* Podien aturar-se a la vora del Tigris, pròpiament dit, i aleshores significaria que Raguel vivia a la riba dreta del gran riu que travessava la ciutat de Nínive, o bé que arribaren al gran o petit Zab, afluents del Tigris, a l'est, als quals es donava el mateix nom.

que un peix enorme eixí per engolir-lo. 3 Esfereït Tobias cridà en
veu forta, dient: Senyor, se m'abraona! 4 I li digué l'àngel: Aga
fa'l per les ganyes, i estira'l cap a tu. I havent-ho fet, l'arrossegà
cap a la terra seca, i el peix començà a bategar als seus peus.
5 Aleshores li digué l'àngel: Esmoca aquest peix, i conserva'n el cor,
el fel i el fetge, ja que aquestes coses són necessàries per a útils
medicaments. 6 I havent-ho ell fet, rostí carn del peix i se l'endu-
gueren pel camí; i salaren la resta, perquè els bastés fins que
arribessin a Rages, ciutat dels medes. 7 Llavors preguntà Tobias a
l'àngel, i li digué: Et prego, Azarias, germà meu, que em diguis
per a remei de què serviran aqueixes parts del peix que has manat de
guardar. 8 I responent l'àngel digué: Si poses damunt les brases un
bocí del seu cor, el fum que fa foragita tota mena de dimonis, tant de
l'home com de la dona, de manera que no se'ls acosta més. 9 El fel
serveix per a untar els ulls que tenen alguna cataracta, i seran guarits.
10 Tobias li digué: ¿On vols que sojornem? 11 I responent l'àn-
gel, digué: Ací hi ha un home anomenat Raguel, parent teu, de
la teva tribu, el qual té una filla, de nom Sara, i no té, fora d'ella,
cap altre fill mascle o femella. 12 Et pertoquen tots els seus béns, i

12, Nm. xxvii, 8; xxxvi, 8.

2. — *Un peix enorme.* Segurament un *esturió (silurus)*, peix fluvial, que ateny la grandària d'un home; és audaç i de molta voracitat; hom ha trobat en les seves entranyes membres humans. Té el cap gros i la boca fins als ulls. Es troba en el Tigris, i, en general, en aigües dolces de regions càlides, com les de l'Àsia Mitjana, les Índies orientals, Àfrica, etc. La seva carn és molt bona, i, salada, a causa de la seva grandària pot servir d'aliment alguns dies; té també orelles, com suposa el text. (Cf. Hagen, *Lexic. Bibl.* III).— *Engolir-lo.* El grec Sinaític diu: « per devorar *el peu* del jove», no «exiuit ad deuorandum eum», com Vg.

3.—Aquest verset manca en els LXX, on els 4-5 són abreujats.

6. — *Rostí carn del peix.* S'entén una part de la carn per a menjar-ne aleshores, i salaren tota la resta perquè els durés pel camí. — *Rages.* Ha de dir Ecbatana, com en Gr.

8-9 — *Foragita... dimonis; ...untar els ulls.* No es tracta segurament de qualitats naturals de les vísceres del peix, sinó que Déu els donà miraculosament aquestes virtuts en el cas present, a fi que l'àngel, conservant l'incògnit, complís tanmateix la missió misericordiosa que li havia estat confiada.

10. — En la Vg. hi ha una llacuna. El Sinaític diu: «Quan foren a la Mèdia, prop d'Ecbatana, Rafael digué al jove: Tobias, germà. I ell contestà: Ve't-me ací. I (Rafael) li digué: Ens cal passar la nit a casa de Raguel, etc.»

11. — *Cap altre fill.* La Vg. seguint l'ítala diu simplement: «neque masculum», que significa, no sols que no tenia fills barons, sinó que Raguel no tenia parents pròxims.

cal que la prenguis per muller. [13] Demana-la, doncs, per esposa.
[14] Respongué aleshores Tobias, i digué: He sentit dir que ha estat
casada amb set marits, i que tots han mort; i àdhuc he sentit dir
que un dimoni els matà. [15] Temo, doncs, que no em passi tal vega-
da a mi la mateixa cosa, i que, essent jo fill únic dels meus pares,
faci davallar amb tristor llur vellesa a la fossa. [16] Llavors l'àngel
Rafael li digué: Escolta'm, i jo t'ensenyaré qui són aquells damunt
els quals el dimoni pot prevaler. [17] En efecte, els qui abracen el
matrimoni, talment que bandegen Déu d'ells i de llur pensament i es
lliuren a llur passió així com el cavall i el mul, els quals no tenen
enteniment, damunt dels tals té poder el dimoni. [18] Tu, però, en
casar-te amb ella, un cop hauràs entrat en la cambra, guarda conti-
nència amb ella durant tres dies, i en res més no t'ocupis amb ella,
sinó a fer oració. [19] Aquella mateixa nit, cremat que serà el fetge
del peix, el dimoni serà foragitat; [20] a la segona nit, seràs admès en

12. — *Cal que la prenguis per muller.* Tobias tenia obligació de mullerar-se amb Sara, com a parent llunyà, mancant-ne de més pròxims; així com les pubilles havien de casar-se amb un parent, per tal que llurs béns no passessin a una altra tribu (cf. Nm. XXVII, 8 ss.; XXXVI, 8). Comp. amb Dt. XXV, 6 ss.; Rt. IV, 4, on hi ha una llei semblant.

15. — Gr. del cod. B (*Vaticanus*) diu: «Sóc fill únic del meu pare, i temo que, en entrar jo, no mori com els altres anteriors; puix que un dimoni l'estima (Sin.: no li fa mal a ella), ans fa mal als qui volen atansar-se a ella; (Sin.: ell occeix qui vol, etc.) temo, doncs, de morir, i de reduir el meu pare i la meva mare a passar llur vida en la tristesa fins al sepulcre, i no els queda cap altre fill per a sebollir-los.»

16. — *Escolta'm.* En els textos grecs, l'àngel recorda a Tobias la recomanació del seu pare. El Sinaític diu: «¿No et recordes del comandament del teu pare que et digué de prendre muller de la casa del teu pare? Ara, escolta'm i no et neguitegis per aquest dimoni, i pren-la. Jo sé que ella et serà donada per muller.»

17-18. — Aquests versets manquen en els LXX. El Gr. continua el v. 16 així: «Quan tu entraràs en la cambra nupcial, prendràs el braser dels perfums i hi posaràs, damunt, el cor i el fetge del peix, i els faràs fumejar. Aleshores, el dimoni, colpit per aquesta flaire, fugirà i no tornarà mai més. Quan tu seràs prop d'ella, renteu-vos, i alceu la veu envers el Déu de misericòrdia, i us salvarà i tindrà pietat de vosaltres. No temis; car ella t'està destinada des d'antic. Tu la salvaràs i ella anirà amb tu, i tu tindràs fills d'ella. Tobias, després d'aquestes paraules, amà Sara; la seva ànima es lligà fortament amb ella, i anà a Ecbatana.»

17. — *Com el cavall i el mul.* Símbol de la passió no dominada per la raó i la voluntat. — Que el dimoni, com cita el Gr., estimés Sara i occís els marits per gelosia, era una fantasia feta opinió popular.

20. — *A la segona nit... companyia dels sants patriarques* = participar de l'esperit i de la virtut que movia els sants patriarques.

la companyia dels sants patriarques. [21] A la terça nit, aconseguiràs la
benedicció, a fi que neixin de vosaltres fills sans i estalvis. [22] I pas-
sada la terça nit, prendràs la donzella amb temor de Déu, endut més
pel desig de tenir fills que no per la passió, per tal d'aconseguir en
els fills la benedicció promesa al llinatge d'Abraam.

(C. VII.) [1] Entraren, doncs, a casa de Raguel, i Raguel els rebé
amb joia. [2] I Raguel en fitar Tobias digué a Anna, la seva muller:
Quina retirança té aquest minyó amb el meu cosí! [3] I havent dit
això, preguntà: ¿D'on sou, joves, germans nostres? I ells feren:
Som de la tribu de Neftalí, dels captius de Nínive. [4] Raguel els
digué: ¿Coneixeu Tobias, germà meu? Respongueren: El conei-
xem. [5] I com Raguel hagués parlat molt bé de Tobias, l'àngel
li digué: Tobias, pel qual demanes, és el pare d'aquest. [6] I Raguel
corregué vers ell, i, amb llàgrimes, el besà, i plorant damunt el seu
coll, [7] digué: Beneït siguis, fill meu, car ets fill d'un bo i excel·lent
baró. [8] I Anna, la seva muller, i Sara, llur filla, escamparen llàgrimes.

[9] Tan bon punt hagueren parlat, Raguel manà de matar un bé i de
preparar un convit. I havent-los pregat d'asseure's a taula, [10] Tobias
digué: Jo no menjaré ni beuré avui ací, si abans no m'atorgues el
que demano i no promets de donar-me Sara, la teva filla. [11] En oir
aquests mots, Raguel s'esverà, sabent el que havia esdevingut als set
marits que s'havien acostat a ella; i començà a témer que, a aquest,
no li passés també el mateix; i com dubtava i no donava cap contes-

21. — *A la terça nit, aconseguiràs la benedicció,* que consisteix en una posteritat nombrosa de fills de la nissaga d'Abraam.

2. — *Anna.* Els textos grecs l'anomenen *Edna* (hebr. = delícies). — *El meu cosí.* Sols quatre vegades empra la Vg. el mot *consobrinus;* ordinàriament usa la paraula més genèrica de *germà.*

7. — El Gr. afegeix: «Quan s'assabentà que Tobit havia perdut la vista, s'entristí i plorà.»

9. — *Tan bon punt hagueren parlat.* Millor: tan bon punt s'hagueren rentat. Com l'ítala: «fetes llurs ablucions.» La Vg. devia posar també *loti,* com l'ítala, que un copista transformà en *locuti.*

10-14. — Els LXX diuen: «Tobias, però, digué a Rafael: Germà Azarias, parla del que m'has dit pel camí, i que s'acabi aquest afer. Rafael parlà a Raguel, i aquest digué a Tobias: Menja, beu i alegra't, puix que a tu et toca d'agafar la meva filla. Això no obstant, et diré la veritat: he donat la filla a set homes, i quan s'atansaven a ella, morien durant la nit. Però, anem al present i estigues content. I Tobias digué: No tastaré res ací fins que em diguis la teva decisió. I Raguel digué: Pren-la des d'ara segons la llei; tu ets el seu germà (parent) i et pertany».

ta a la demanda de Tobias, [12] l'àngel li digué: No temis de donar-la-
hi, car a aquest, que tem Déu, pertoca la teva filla per esposa; per
això cap no l'ha poguda tenir. [13] Aleshores digué Raguel: No dub-
to que Déu ha acollit a la seva faç les meves pregàries i les meves
llàgrimes. [14] I crec que justament us ha fet venir a casa meva perquè
aquesta es maridi amb un parent seu, segons la llei de Moisès; i
ara, no dubtis que te la doni. [15] I havent agafat la mà dreta de la
seva filla, la posà a la mà dreta de Tobias, i digué: Que el Déu
d'Abraam, el Déu d'Isaac i el Déu de Jacob sigui amb vosaltres;
que Ell us uneixi i acompleixi damunt vostre la seva benedicció.
[16] I havent agafat paper, redactaren l'escriptura matrimonial. [17] I
després d'això, feren el festí, tot beneint el Senyor.

[18] Raguel cridà Anna, la seva muller, i li manà d'aparellar una altra
cambra. [19] I Anna hi introduí Sara la seva filla, la qual es posà a
plorar. [20] I aquella li digué: Sigues forta de coratge, filla meva; que
el Senyor del cel et doni goig en canvi del desplaer que has patit.

(C. VIII.) [1] En acabant de sopar, acompanyaren el jove a la cam-
bra d'ella. [2] I recordant-se Tobias de les paraules de l'àngel, tragué
del seu farcell un bocí de fetge, i el posà sobre carbons ardents.
[3] Llavors l'àngel Rafael agafà el dimoni, i el fermà al desert de l'Alt
Egipte. [4] Tobias aleshores exhortà la donzella, i li digué: Lleva't,
Sara, i preguem a Déu avui, demà i demà passat, car aquestes tres
nits estarem units amb Déu; i passada la terça nit, viurem en el
nostre connubi, [5] puix que som fills de sants, i no ens podem ajuntar
com els gentils, que desconeixen Déu. [6] Havent-se, doncs, alçat

14, Nm. xxxvi, 6.

15. — *La mà dreta de la seva filla.* Aquest detall precisa la manera com es celebraven els casaments entre els jueus. Més tard, els rabins afegiren nombroses cerimònies, i substituïren per set benediccions del rabí l'única benedicció que donava el pare de família.

16. — *Paper.* El Gr. diu: un llibre. L'escriptura matrimonial era diferent del contracte que estipulava el dot.

18. — *Una altra cambra,* diferent, sembla, de la que ocuparen els altres marits.

3. — *Agafà el dimoni.* L'àngel, per voler de Déu, llevà al dimoni la potestat de fer mal, i el foragità on li fou impossible d'exercir la seva dolenteria. — *L'Alt Egipte,* la Tebaida: el desert àrid i desolat, símbol de regió tenebrosa. — Els LXX diuen: «Quan el dimoni sentí l'olor, fugí a l'Alt Egipte, i l'àngel el lligà.»

4. — *Estarem units amb Déu.* Hem d'unir-nos, de consagrar-nos a Déu per l'oració.

4-6. — Manquen en els LXX.

alhora, tots dos pregaren ensems instantment perquè els fos atorgada
la sanitat. 7 I va dir Tobias: Senyor Déu del nostres pares, be-
neeixin-vos els cels i la terra, la mar, les fonts i els rius, i totes les
creatures vostres que hi són compreses. 8 Vós formàreu Adam del
llot de la terra, i li donàreu Eva per adjutori. 9 I ara, Senyor, Vós
sabeu que prenc la meva germana per esposa, no pas a causa de la
passió, sinó pel sol amor dels fills en els quals el vostre nom sigui
beneït pels segles dels segles. 10 Sara digué així mateix: Compadiu-
vos de nosaltres, Senyor; compadiu-vos de nosaltres; i que envellim
ambdós alhora amb salut.

11 I s'esdevingué que vora el cant dels galls, Raguel manà que fos-
sin cridats els seus servents, i aquests sortiren juntament amb ell per
obrir una sepultura. 12 Car deia: Tal vegada li haurà passat igual
que als altres set marits que s'acostaren a Sara. 13 I quan hagueren
preparat la fossa, tornà Raguel a casa seva, i digué a la seva dona:
14 Envia una de les teves serventes a veure si ell és mort, a fi que jo
l'enterri abans no claregi el dia. 15 I ella trameté una de les seves
serventes, la qual, en entrar a la cambra, els trobà sans i bons, dor-
mint tots dos igualment. 16 I havent tornat, anuncià la bona nova, i
beneïren el Senyor, tant Raguel com Anna la seva muller, 17 i digue-
ren: Us beneïm, Senyor Déu d'Israel, perquè no ha passat el que
ens pensàvem. 18 Car haveu exercit envers nosaltres la vostra mise-
ricòrdia, i heu foragitat de nosaltres l'enemic que ens perseguia.
19 Us haveu compadit de dos fills únics. Feu, Senyor, que ells us
beneeixin més i més i que us ofereixin el sacrifici de la vostra lloança

8, Gn. II, 7.

8. — *Per adjutori.* Els LXX afegeixen: «D'ells ha nascut la raça dels homes. Sou vós qui haveu dit: No és bo que l'home estigui sol, fem-li un ajut semblant a ell.»

9. — *La meva germana.* En el sentit ample emprat pels hebreus = cosina, parenta. — *Dels segles.* Els LXX afegeixen: Amén. — La continuació és igual en el Gr. i en la Vg., encara que els LXX abreugen.

10. — *Sara digué:* En altres textos aquesta pregària és atribuïda a Tobias. — Després d'aquest verset, el Gr. diu: «I s'adormiren l'un i l'altra a la nit. Però Raguel, havent-se alçat, anà a cavar una fossa, dient: ¿No serà mort aquest també? Raguel tornà a la casa, etc.»

11. — *El cant dels galls* = a trenc d'alba. — *Obrir una sepultura.* El grec atribueix aquesta precipitació a la por que tenia Raguel d'esdevenir «oprobi i riota.»

19. — *Ofereixin el sacrifici.* No un sacrifici pròpiament dit, puix que sols

i de llur sanitat, a fi que totes les nacions reconeguin que Vós sou
l'únic Déu en tota la terra.
[20] I Raguel ordenà tot seguit als seus servents que terraplenessin
la fossa abans de clarejar. [21] I digué a la seva dona que aparellés un
convit i disposés totes les coses que eren necessàries per al sosteni-
ment dels qui van de viatge. [22] Féu matar també dues vaques gras-
ses i quatre bens, i aparellar un àpat per a tots els seus veïns i per a
tots els seus amics. [23] I Raguel adjurà Tobias que romangués amb
ell dues setmanes. [24] De tot el que posseïa, Raguel en donà la mei-
tat a Tobias i féu escriptura que la meitat que restava passés, després
de llur traspàs, al domini de Tobias.
(C. IX.) [1] Aleshores Tobias cridà vora seu l'àngel, que ell prenia
certament per un home, i li digué: Azarias, germà meu, et demano
que escoltis les meves paraules. [2] Encara que jo em lliurés a tu com
a esclau, no compensaria la teva cura. [3] Et suplico, no gens menys,
que t'emportis animals i criats, i vagis a Gabel, a Rages, ciutat dels
medes: li tornaràs el seu albarà, en rebràs els diners, i li pregaràs de
venir a les meves noces. [4] Car saps bé prou que el meu pare compta
els dies, i si jo tardava un dia més, s'entristirà la seva ànima. [5] Veus
també de quina manera Raguel m'ha adjurat, l'adjuració del qual no
puc pas rebutjar.
[6] Llavors Rafael, emportant-se quatre dels criats de Raguel i dos
camells, se n'anà a Rages, ciutat dels medes; i en trobar Gabel, li
tornà el seu albarà, i en rebé tots els diners. [7] Li notificà tot el que

podien oferir-se a Jerusalem, sinó un sacrifici de lloança, d'acció de gràcies, com en el S., LXIX.

21-22. — No es troben en el Gr.

21.—*Dels qui van de viatge.* Raguel suposava que partirien cap a Rages aviat.

23. — *Raguel adjurà.* Conjurà, pregà insistentment en nom de Déu per fer més pressió.

24. — *Féu escriptura.* El contracte dotal. L'acta matrimonial havia estat feta abans (VII, 16). — *De llur traspàs.* S'entén del traspàs de Raguel i de la seva muller.

Aquest capítol IX és més curt en el Gr. del v. 1 al 7. Els vv. 8-12 hi manquen.

4. — *Si jo tardava un dia més.* Fa suposar que Tobias féu la demanda a l'àngel l'endemà del seu matrimoni. Les festes de noces que, habitualment, duraven vuit dies, devien ajornar-les fins a la tornada de Rafael amb Gabel. Les dues setmanes esmentades en VIII, 23, serien un període indeterminat que permetés a l'àngel i als seus acompanyants d'anar i tornar de Rages, ciutat força distant d'Ecbatana.

s'havia esdevingut a Tobias, fill de Tobias, i el féu anar amb ell a
les noces.
[8] En havent entrat en la casa de Raguel, trobà Tobias assegut a
taula, el qual s'aixecà, i es besaren l'un a l'altre; i Gabel plorà i
beneí Déu, [9] i digué: Que et beneeixi el Déu d'Israel, per tal com
ets fill d'un home molt bo, just i temerós de Déu, i faedor d'almoi-
nes. [10] Que la benedicció s'estengui damunt la teva esposa i damunt
els vostres pares, [11] i que pugueu veure els vostres fills i els fills dels
vostres fills fins a la terça i quarta generació; i sigui la vostra semen-
ça beneïda pel Déu d'Israel, qui regna pels segles dels segles. [12] I
havent tots respost: Amén, posaren-se a taula, i és amb temor de
Déu com celebraren el convit de noces.

Retorn a Nínive. Partença d'Ecbatana

(C. X.) [1] I mentre Tobias s'atardava a causa de les noces, el seu
pare Tobias estava anguniós i deia: ¿Per quina raó et sembla que tri-
ga el meu fill o per què s'ha aturat allí? [2] ¿Et sembla si Gabel ha mort
i ningú no li torna els diners? [3] Començà, doncs, ell a entristir-se
fora mida i amb ell Anna la seva dona, i tots dos començaren a plo-
rar plegats, per tal com el seu fill no havia tornat a casa seva el dia
assenyalat. [4] Plorava la mare amb llàgrimes inestroncables, i deia:
Ai de mi, fill meu! ¿Per què t'enviàrem a terres estranyes a tu, llum
dels nostres ulls, bàcul de la nostra vellesa, solaç de la nostra vida i
esperança de la nostra posteritat? [5] Tenint-ho tot ensems en tu sol,
no devíem deixar anar-te'n de nosaltres. [6] Tobias li deia: Calla, i
no et contorbis; el nostre fill està bo; ben fidel és l'home amb el
qual l'enviàrem [7] Però ella de cap manera no es podia consolar;
ans, sortint cada dia, mirava arreu i voltava per tots els camins per

X. — Llevat d'algunes omissions i variants de poca importància, el Gr. i la Vg. concorden àdhuc en els detalls.

3. — *No havia tornat... el dia assenyalat.* El vell Tobias havia calculat aproximadament (amb precisió no podien fixar-ho) el temps que podria esmerçar el seu fill d'anada i tornada de Nínive a Rages. Ignorant encara el fet de les noces d'Ecbatana, començà d'anguniejar-se per la tardança.

on semblava d'haver-hi esperança que ell tornaria, a fi que, si fos possible, el veiés de lluny que venia.

[8] Amb tot, Raguel deia al seu gendre: Romanací, i jo trametré noves sobre la teva salut al teu pare Tobias. [9] Tobias li respongué: Jo sé que el meu pare i la meva mare ara compten els dies, i que llur esperit és en ells turmentat. [10] I després que Raguel hagué instat molt i molt Tobias, no volent aquest atendre a cap raó, li lliurà Sara amb la meitat de tots els seus béns en esclaus i en esclaves, en ramats, en camells i en vaques, i en una porció de diners; i el deixà marxar de casa seva sa i joiós, [11] dient: Que el sant àngel del Senyor sigui en el vostre camí i us meni sans i bons; que ho trobeu tot pròsperament a casa dels vostres pares, i que els meus ulls puguin veure els vostres fills abans no mori. [12] I prengueren els pares llur filla, la besaren i la deixaren marxar, [13] bo i recomanant-li que honorés els seus sogres, que estimés el seu marit, que conduís la seva família, que governés la casa, i que ella mateixa es mostrés irreprotxable.

Arribada a Nínive

(C. XI.) [1] I com se n'haguessin tornat, arribaren el dia onzè a Caran, que es troba a mig camí devers Nínive. [2] I l'àngel digué: Tobias, germà meu, saps en quin estat deixares el teu pare. [3] Per tant, si et plau, avancem-nos, i que els teus servents segueixin amb pas lent el nostre camí ensems amb la teva muller i els animals. [4] I com hagués plagut a Tobias això de marxar, Rafael li digué: Emporta't fel del peix, car el necessitaràs. Prengué, doncs, Tobias d'aquell fel, i partiren.

13. — El Gr. afegeix: «I Edna digué a Tobias: Germà estimat... vet ací que et confio la meva filla; procura de no causar-li cap pena.»

1. — *Caran.* Aquesta localitat (escrita de diverses maneres en les versions) no ha estat identificada. Probablement estava a l'est de Nínive, a la frontera entre la Mèdia i l'Assíria. No s'ha de confondre amb Caran o Haran de la Mesopotàmia.

2. — En el Gr. l'àngel afegeix un altre motiu perquè Tobias prengui la davantera, i era de preparar la casa per rebre Sara.

[5] Anna, però, s'asseia cada dia vora el camí, al cim d'una munta-
nya, des d'on podia albirar lluny. [6] I mentre s'estava atalaiant des
d'allí l'arribada del seu fill, el veié de lluny i conegué a l'instant que
era ell que venia, i, corrents, anà a anunciar-ho al seu marit, dient:
Mira, ve el teu fill.

[7] I digué Rafael a Tobias: Quan hauràs entrat a casa teva, adora
encontinent el Senyor ton Déu, i, en havent-li donat gràcies, acos-
ta't al teu pare, i besa'l. [8] I unta-li tot seguit els ulls amb aquest
fel de peix que portes amb tu, car has de saber que de seguida
s'obriran els seus ulls, i el teu pare veurà la llum del cel, i s'alegrarà
a la teva vista.

[9] Aleshores corregué endavant el gos, que amb ells havia anat de
camí, i, com un missatger que es presenta, solaçava's movent la cua.
[10] El pare de Tobias, orb, s'aixecà i es posà a córrer i ensopegà amb
els peus; i havent donat la mà a un criat, eixí a l'encontre del seu
fill. [11] I, en rebre'l, el besaren, ell i la seva dona, i començaren tots
dos a plorar de goig. [12] I un cop hagueren adorat Déu i li hagueren
retut gràcies, s'assegueren. [13] Prengué llavors, Tobias, fel del peix i
untà els ulls del seu pare, [14] el qual esperà cosa de mitja hora; i co-
mençà a desprendre's dels seus ulls la cataracta així com un tel d'ou.
[15] Tobias l'agafà i la hi tragué dels ulls, i aquell recobrà tot seguit la
vista. [16] I glorificaren Déu, tant ell com la seva muller, i tots els
qui el coneixien. [17] I deia Tobias: Us beneeixo, Senyor Déu d'Israel,
per tal com Vós m'heu castigat i Vós m'heu guarit; i vet ací que jo
veig ja el meu fill Tobias.

[18] Al cap de set dies, arribaren també Sara, la muller del seu fill,

7. — *Entrat a casa.* Els LXX afegeixen: «Jo sé que el teu pare desclourà els ulls.»

9. — *Aleshores corregué endavant...* Els LXX: «I Anna corregué vers ell, es tirà al coll del seu fill, i li digué: T'he tornat a veure, fill meu; ara ja em puc morir. I ploraren tots dos.»

12. — Aquest verset manca en el Gr., com també els 15-16. — Tota la narració de l'encontre de Tobias amb els seus pares, sobretot en la versió de la Vg., és plena de sinceritat i d'emoció viscuda; enlloc no es veu ni l'ombra de ficció, ni la recerca d'un fàcil efectisme. El mateix detall del gos palesa la veritat i ingenuïtat amb què els fets són contats.

14. — *Esperà cosa de mitja hora.* No està en els LXX. En lloc del contingut d'aquest verset, els LXX diuen: «I els tels es desprengueren com escates per cada angle dels ulls; i, en veure el seu fill, el besà.»

18. — Manca en els LXX.

i tots els servents, amb sanitat, i els ramats i els camells i la porció
de diners de la muller, i, a més a més, els que havia rebut de Gabel.
[19] I Tobias relatà als seus pares tots els beneficis que Déu havia
obrat en ell, mitjançant l'home que l'havia guiat. [20] I Aquior i Nabat,
cosins de Tobias, vingueren a trobar-lo joiosos, i el felicitaren per
tots els béns que Déu li havia fet. [21] I celebrant el convit durant set
dies hagueren una gran alegria.

L'ÀNGEL ES REVELA A TOBIAS

(C. XII.) [1] Aleshores Tobias cridà vora seu el seu fill, i li digué:
¿Què podem donar a aqueix sant home que t'ha acompanyat?
[2] Responent Tobias digué al seu pare : Pare, ¿quin salari li donarem?
¿o quina cosa podrà dignament correspondre als seus beneficis? [3] Ell
m'ha conduït i reconduït sa i bo; ell ha cobrat els diners de Gabel;
ell ha fet que jo tingués esposa, de la qual ha foragitat el dimoni;
ha dut la joia als pares d'ella; m'ha alliberat a mi del peix que anava
a devorar-me; t'ha fet veure a tu la llum del cel, i per ell hem estat
omplerts de tota llei de béns. ¿Què li podrem donar corresponent
a això? [4] Et prego, amb tot, pare meu, que li demanis si per ventura
es dignaria a acceptar la meitat de tot el que havem dut. [5] El crida-
ren, doncs, és a dir, pare i fill se l'endugueren a part, i començaren
a demanar-li que es dignés a acceptar la meitat de tot el que ha-
vien dut.

19. — *L'home que l'havia guiat.* Els LXX afegeixen: «I Tobit anà a l'encontre de la nora, ple de joia i beneint el Senyor, a la porta de Nínive. I els qui el veien passar es meravellaren del que veien. I Tobit caminava glorificant el Senyor, car Déu havia tingut pietat d'ells. I quan Tobit arribà prop de Sara, la seva nora, la beneí dient: Que vinguis amb salut, filla meva. Beneït sigui Déu que t'ha portat cap a nosaltres. Beneïts siguin el teu pare i la teva mare. I hi hagué gran joia entre els germans que eren a Nínive.»

20. — *Aquior i Nabat, cosins de Tobias.* Aquior = Aquiacar (cf. I, 24 nota), era, segons els LXX, nebot de Tobias, fill del seu germà Anael. — Nabat (Sinaític: Nabad. L'un i l'altre, els anomenen «nebots de Tobias»). El cod. Vat. l'anomena «Nasbas, el seu nebot»; l'ítala, Nabal.

1-5. — El text dels LXX és més abreujat en aquests versets. Les delicadeses de pare i fill envers l'àngel, inconegut encara, demostren que no el consideraven com un simple company llogat a jornal, ans com un home excepcional summament benfactor.

[6] Llavors els digué en secret: Beneïu el Déu del cel, i davant de
tots els vivents, reteu-li glòria; puix que ha exercit amb vosaltres la
seva misericòrdia. [7] Car és bo d'amagar el secret del rei; però és
cosa lloable de revelar i publicar les obres de Déu. [8] Bona és l'ora-
ció amb el dejuni, i l'almoina val més que no pas amagar tresors
d'or; [9] puix que l'almoina deslliura de la mort, i és ella la que es-
borra els pecats i fa trobar la misericòrdia i la vida eterna. [10] Els qui,
però, cometen el pecat i la iniquitat, enemics són de llur pròpia
ànima. [11] Us manifesto, doncs, la veritat, i no us ocultaré res ama-
gat. [12] Quan pregaves amb llàgrimes, i enterraves els morts, i deixa-
ves el teu menjar, i escondies els morts durant el dia, a casa teva, i
de nit els sepultaves, jo presentí al Senyor la teva oració. [13] I puix
que eres grat al Senyor, calgué que la temptació et provés. [14] I ara
el Senyor m'ha enviat per guarir-te, i per alliberar del dimoni Sara,
muller del teu fill. [15] Car jo sóc l'àngel Rafael, un dels set que estem
davant del Senyor.

[16] Havent ells oït aquests mots, es torbaren, i tremolant caigueren
faç en terra. [17] I els digué l'àngel: La pau sigui amb vosaltres; no
temeu, [18] puix que mentre amb vosaltres estava, hi estava per voler
de Déu; beneïu-lo i canteu les seves lloances. [19] Semblava, certa-

7-10. — *El secret del rei.* Aci comença una sèrie de proverbis no mancats del parallelisme i de les metàfores propis de la poesia hebraica.

7.—Els LXX afegeixen: «Feu el bé, i el mal no us atenyerà.»

8. — *L'almoina val més que no pas amagar tresors d'or.* Els LXX diuen: «... i l'almoina i la justícia. Val més la mediocritat amb la justícia que l'abundància amb la iniquitat.»

9. — *Fa trobar la misericòrdia.* Els LXX diuen: «Els qui fan almoina i justícia tindran llarga vida.»

11. — Després de: «No us ocultaré, etc.», els LXX repeteixen el v. 7.

12.—*Quan pregaves.* Els LXX diuen: «Quan tu pregaves, tu i Sara, la teva nora, jo presentava al Déu Sant la vostra oració.»

13. — *La temptació.* El sofriment afina l'esperit i purifica; la contrarietat prova la paciència i vigoritza la virtut. Aquest sentit té aquí la paraula *temptació.*—Aquest verset manca en els LXX.

15. — *Un dels set.* Els LXX diuen: «un dels set àngels (B = Vat.: sants) que presenten les oracions dels sants, i que tenen accés davant la glòria del Sant.» — En aquesta expressió hom ha volgut trobar, alambinant-ho molt, reminiscències de zoroastrisme, però ha estat debades. El nombre 7 era sagrat entre els hebreus, prescindint de tota influència forastera; era un nombre simbòlic.—*Davant del Senyor.* Expressió de dependència i de servei.

19. — *Semblava, certament, que jo menjava.* Això no significa que l'àngel, en forma humana, no mengés realment; vol dir simplement que l'aliment material no li era necessari, puix que tenia un *aliment invisible,* ço és, la visió beatífica.

ment, que jo menjava i bevia amb vosaltres; sinó que jo uso d'un aliment invisible i d'una beguda que no pot ésser vista pels homes.
20 Ja és temps, doncs, que me'n torni cap a Aquell que m'ha enviat; vosaltres, però, beneïu Déu i conteu totes les seves meravelles.
21 Acabat de dir això, fou arrabassat a llur vista, i ja no el pogueren
veure més. 22 Llavors, abocats en terra, durant tres hores beneïren
Déu, i, en aixecar-se, contaren totes les seves meravelles.

20. — *Conteu totes les seves meravelles.* Els LXX diuen: «*Escriviu* en un llibre tot el que us ha esdevingut.»

EPÍLEG

Càntic de Tobias

(C. XIII.) [1] I el vell Tobias obrí la seva boca, beneí el Senyor, i digué:

Gran sou, Senyor, eternament;
i el vostre regne, per tots els segles.
[2] Car Vós flagel·leu i salveu,
meneu l'home a la fossa i l'en traieu,
no hi ha ningú que escapi de la vostra mà.
[3] Celebreu el Senyor, fills d'Israel,
i davant les nacions lloeu-lo.
[4] Car per això us dispersà entre les nacions que no el coneixen,
perquè vosaltres confèssiu les seves meravelles i els féssiu saber
que cap altre Déu totpoderós no hi ha fora d'Ell.
[5] Ell ens ha punit a causa de les nostres iniquitats,

2, Dt. xxxii, 39; I Sm. ii, 6; Sap. xvi, 13.

1. — Els LXX diuen: «I Tobit escriví una pregària en senyal de gaudi i digué.» — En aquest càntic profètic, Tobias anuncia l'alliberament dels jueus i la restauració de Jerusalem. Els Sants Pares hi veuen, amb fonament molt seriós, la fundació de l'Església i la conversió futura del poble d'Israel. En el text es noten moltes reminiscències dels Salms, els quals eren la pregària habitual dels jueus.

3.—*Celebreu el Senyor*. Doneu glòria al Senyor davant de les nacions. La providencial captivitat d'Israel, a més d'ésser el càstig de les infidelitats del poble, fou un mitjà de propagar entre les nacions infidels i politeistes el culte del veritable Déu.

i ell ens salvarà a causa de la seva misericòrdia.
6 Considereu, doncs, què ha fet amb nosaltres,
i amb temor i tremolor celebreu-lo,
i exalceu el Rei dels segles en les vostres obres.
7 I jo, el glorificaré en la terra de la meva captivitat,
puix que ha manifestat la seva majestat damunt una nació pecadora.
8 Convertiu-vos, doncs, pecadors, i practiqueu la justícia davant [Déu,
creient que exercirà envers vosaltres la seva misericòrdia.
9 Jo, però, i la meva ànima en Ell ens alegrarem.
10 Beneïu el Senyor, tots els seus escollits,
celebreu dies de gaubança i reteu-li glòria.
11 Jerusalem, ciutat de Déu, t'ha castigat el Senyor, a causa de les [obres de les teves mans.
12 Glorifica el Senyor en els teus béns i beneeix el Déu dels segles,
per tal que reedifiqui en tu el seu tabernacle,
i a tu faci tornar tots els captius,
i frueixis per tots els segles dels segles.
13 Resplendiràs amb llum esclatant,
i t'adoraran tots els termenals de la terra.
14 Les nacions vindran de lluny cap a tu,
i, en dur-te presents, adoraran en tu el Senyor,
i la teva terra tindran com un santuari.
15 Car el gran nom invocaran dintre teu.
16 Maleïts seran els qui et menyspreïn,
i condemnats tots els qui et flastomin,
i beneïts seran els qui et basteixin.
17 I tu, t'alegraràs en els teus fills,
ja que tots seran beneïts, i s'aplegaran prop del Senyor.
18 Benaurats els qui t'estimen, i frueixen en la teva pau.

14, Is. LX, 5.

5. — *De la seva misericòrdia.* Els LXX afegeixen: «I ens aplegarà del mig de totes les nacions on estàvem dispersats, si torneu a Ell amb tot el vostre cor i la vostra ànima, per tal de practicar davant d'Ell la veritat; aleshores Ell tornarà cap a vosaltres i no us amagarà la seva faç.»

19 Ànima meva, beneeix el Senyor,
perquè ha alliberat Jerusalem, la seva ciutat,
de totes les seves tribulacions, Ell, el Senyor Déu nostre.
20 Benaurat seré si existien romanalles de la meva nissaga,
per a veure la resplendor de Jerusalem.
21 Les portes de Jerusalem seran edificades amb safir i maragda,
i amb pedres precioses tot el volt de les seves muralles.
22 Amb pedres brillants i netes seran enllosades totes les seves places,
i per tots els seus carrers hom cantarà: Al·leluia!
23 Beneït el Senyor, qui l'ha exalçada,
i duri el seu regne damunt d'ella per tots els segles dels segles.
[Amén.

Darrers anys del vell Tobias

(C. XIV.) 1 I finiren les paraules de Tobias. I després de reco-
brar la vista, visqué Tobias quaranta-dos anys, i veié els fills dels
seus néts. 2 I havent complert cent dos anys, fou enterrat honorífi-
cament a Nínive. 3 Car als cinquanta-sis anys perdé la vista i la
recuperà essent sexagenari. 4 La resta de la seva vida transcorregué
tota amb goig, i amb un bon avançament en el temor de Déu tras-
passà en pau.
5 A l'hora de la seva mort, cridà a la vora el seu fill Tobias i els
set joves fills d'aquest, néts seus, i els digué: 6 Aviat s'esdevindrà la
ruïna de Nínive, car la paraula del Senyor no es perd; i els nostres

21, Apc. xxi, 18. — 6, Esr. iii, 8.

20. — Aquest verset no es troba en el Gr. del cod. Vatic., però es troba en el Sinaític.

2. — *Cent dos anys.* El Sinaític i l'Ítala posen cent dotze anys.

6. — *La ruïna de Nínive.* S'esdevingué l'any 606. La ciutat fou presa i saquejada per Nabopolasar, rei de Babilònia, i per Ciaxar I, rei dels medes. — *La paraula del Senyor.* En altres textos Tobias fa al·lusió a dites dels antics profetes; el Gr. de la Sixtina recorda la profecia de Jonàs sobre la destrucció de Nínive, ajornada per la penitència que practicaren els ninivites sota les amenaces de l'home de Déu. El còdex Sinaític cita Nahum, i és més extens que B (Vat.). Diu: «I quan era morent, cridà Tobias el seu fill, i li digué: Fill meu, porta'm els teus infants i cerca refugi a la Mèdia, puix que jo crec que la paraula de Déu sobre Nínive, segons oracle de Nahum, i tot el que s'ha dit sobre Ater (Assur) i Nínive, s'esdevindrà. I la salvació serà a la Mèdia, més que no pas a l'Assíria; puix

germans que hi ha dispersats fora de la terra d'Israel, hi tornaran.
7 I tota la terra deserta es repoblarà, i la casa de Déu que hi fou cre-
mada s'edificarà altre cop, i allà tornaran tots els qui temen Déu.
8 I les nacions abandonaran llurs ídols, i aniran a Jerusalem, 9 i hi
habitaran, i s'hi alegraran tots els reis de la terra adorant el rei
d'Israel.

10 Escolteu, doncs, fills meus, el vostre pare: Serviu el Senyor en
veritat i maldeu per fer allò que li és plaent. 11 I als vostres fills,
recomanen-los que facin obres de justícia i almoines; que es recor-
din de Déu i el beneeixin tostemps en veritat i amb totes llurs
forces.

12 Ara doncs, fills meus, escolteu-me, i no romangueu pas ací,
sinó que el dia que haureu sepultat la vostra mare prop meu, dins
un mateix sepulcre, llavors mateix poseu-vos en camí per eixir d'ací,
13 car veig que la iniquitat durà Nínive a la ruïna.

14 I s'esdevingué que Tobias, després de la mort de la seva mare,
sortí de Nínive amb la seva muller, els seus fills i els fills dels seus
fills, i tornà a casa dels seus sogres. 15 I els trobà estalvis, en una
bona vellesa; i prengué cura d'ells, i ell mateix els clogué els ulls.

que jo crec que tot el que Déu ha dit es complirà i cap de les seves paraules no es perdrà. I els germans que habiten la terra d'Israel seran dispersats i duts en captivitat, lluny de la terra excellent (d'Israel), i tota la terra d'Israel serà deserta, i Samaria i Jerusalem seran desertes, i la casa de Déu estarà de dol, i hi calaran foc.» — Aquesta predicció de la crema del Temple es troba indicada, en una altra forma, en el v. 7 de la Vg., però tot el que el text llatí posa en passat, B ho posa en futur; la recensió del Gr. és millor, puix que Nabucodonosor no havia encara destruït el Temple ni portat Judà en captivitat.

7. — *I es repoblarà.* Aquest verset és més extens en el Gr. (א = Sinaític, i B); diu: «I novament Déu tindrà pietat d'ells (els israelites) i Déu els tornarà a la terra d'Israel, i bastiran de nou la casa (de Déu), no com la primera, fins al temps en què el temps dels temps (el temps fixat) serà acomplit. I després d'això tornaran de la captivitat i reedificaran Jerusalem amb magnificència, i la casa de Déu serà refeta, com han dit els profetes d'Israel.»

13. — *Car veig.* En lloc d'aquest v., el Gr. diu: «Fill, considera el que Aman (א i Ítala: Nadab) ha fet a Aquiacar, qui l'havia nodrit, com l'ha conduït de la llum a la tenebra i quina recompensa li ha donat. Però Aquiacar fou salvat i Aman (Nadab) rebé el que mereixia, i fou precipitat a la tenebra. Manassès (א: Aquiacar) ha fet almoina i escapà del parany de mort que Aman (Nadab) li havia parat. Ara, doncs, fills meus, vegeu el fruit de l'almoina i com la justícia allibera. Dient això llançà el darrer sospir sobre el seu llit. Tenia l'edat de cent cinquanta-vuit anys i els seus fills l'enterraren amb honor.»

Percebé tota l'herència de la casa de Raguel, i veié els fills dels seus fills fins a la quarta generació.
[16] I havent complert noranta-nou anys en el temor del Senyor, el sepultaren amb goig.
[17] I tota la seva parentela i tota la seva descendència es mantingueren en vida bona i en sant capteniment, de manera que foren acceptes tant a Déu com als homes i a tots els habitants del país.

16. — *Noranta-nou anys.* Aquesta xifra varia en altres textos; alguns el fan viure fins a cent disset i cent vint-i-set anys. — *El sepultaren amb goig.* Posant la coma després de *amb goig,* i no abans — com sembla preferible — el sentit seria: «Després d'haver viscut noranta-nou anys en el temor del Senyor i amb goig, els seus fills el sebolliren.» Els LXX afegeixen: «S'assabentà, abans de morir, de la ruïna de Nínive, que fou presa per Nabucodonosor i Assuer; i, abans de morir, tingué goig pel fet de Nínive.»

JUDIT

Versió, Noticia preliminar i notes del P. Albert Bertomeu, sch. p.
Revisió del Dr. Ramon Roca-Puig, prev.

NOTÍCIA PRELIMINAR

Autor, llengua i historicitat del llibre de Judit

No és conegut l'autor del llibre de Judit. Ha estat atribuït a la mateixa heroïna que dóna nom al llibre. D'altres han volgut suposar que fou escrit pel gran Sacerdot Joaquim del qual es fa menció en el llibre o per Aquior l'Ammanites que hi juga un rol important. Tot són hipòtesis mancades de fonament. El que sembla indubtable és que l'autor era un jueu que habitava a Palestina i que el llibre fou escrit no molt temps després dels esdeveniments que en formen la trama.

El llibre fou escrit primitivament en caldeu o hebreu. Perdut el text original, hem de recórrer a la versió dels LXX. La traducció de la Vulgata en difereix notablement: sant Jeroni diu haver-la fet sobre un text caldeu; la seva versió fou feta atenent més al sentit que a l'exactitud original, «magis sensum e sensu quam ex uerbo uerbum transferens». Cal encara afegir que entre els diferents manuscrits dels LXX hi ha nombroses variants.

Luter fou el primer que posà en dubte la historicitat del llibre de Judit. El reformador hi veia una narració simbòlica de la contínua victòria que, a desgrat de nombroses fallides, obtingué Israel sobre els seus enemics. Els exegetes protestants i racionalistes han seguit la mateixa via i recentment no ha mancat entre els catòlics algun partidari de la interpretació simbòlica o al·legòrica. Tenim, però, a favor del caràcter històric del llibre :

a) La unanimitat de la tradició cristiana. Sant Climent Romà, tercer successor de sant Pere, el cita entre els llibres inspirats. El primer Concili de Nicea el comptava entre els llibres de la Sagrada Escriptura.

Els sants Pares parlen, lloant-la sempre, de Judit com d'un personatge històric.

b) La tradició cristiana és en aquest punt continuació de la tradició jueva. Per bé que el llibre no figura en el cànon jueu, el trobem en la versió dels LXX i dos midrashim hebreus ens donen un versió independent dels fets que narra l'hagiògraf. Per consegüent, els jueus de Palestina i d'Egipte els creien vertaders. Les pregàries del primer i segon dissabte de la festa de la Dedicació contenien un resum del llibre de Judit i bé cal suposar que els jueus no regraciarien Déu per un alliberament imaginari.

c) Malgrat dificultats innegables relatives a l'època i al lloc, la crítica interna dóna testimoniança a favor de la historicitat. El marc del llibre és ben oriental i ben jueu. Hi trobem el despotisme, l'èmfasi oriental, el providencialisme dels jueus convençuts sempre que són el poble de Déu, el qual els parlà per Moisès i els profetes. L'assiriologia assegura la historicitat del llibre; les modernes inscripcions, lluny de desmentir, confirmen la narració dels fets fins al punt que hom ha dit que res no manca als annals cuneïformes del llibre de Judit sinó el nom d'Holofernes.

Divisió del llibre de Judit

La nostra traducció està feta sobre la versió grega de l'edició sixtina, de la qual solament ens apartem en dos o tres passatges per exigències indefugibles del sentit. Seguint Vigouroux, dividim el llibre en set seccions:

1.ª L'Àsia occidental rebutja el jou dels assiris. Campanya de Nabucodonosor contra Arfaxad, rei dels Medes. Refús d'ajudar-lo per part dels pobles d'Occident. Ira del rei. Desfeta d'Arfaxad.

2.ª Campanyes d'Holofernes. Excursions bèl·liques efectuades contra els pobles d'Occident.

3.ª Resistència d'Israel. Mesures estratègiques. Penitència, dejuni i pregària.

4.ª Història d'Aquior. Aquior fa a Holofernes un resum de la història d'Israel. Ira del cabdill. Aquior és portat a Betúlia.

5.ª Déu suscita Judit. Holofernes posa setge a la ciutat de Betúlia. Els habitants assedegats volen retre's.

6.ª Judit va amb la seva esclava al campament d'Holofernes, es guanya el favor del cabdill i després d'un convit li talla el cap. Retornen ella i l'esclava a la ciutat de Betúlia.

7.ª Victòria d'Israel sobre els assiris. Judit mostra als habitants de Betúlia la testa d'Holofernes. Joia del poble i acció de gràcies. Simulen un atac al campament dels fills d'Assur. Aquests descobreixen la mort de llur cabdill i fugen perseguits pels hebreus. El gran sacerdot Joaquim visita i beneeix Judit. Càntic de Judit en acció de gràcies. Solemnitats a Jerusalem. Darrers dies de Judit.

SECCIÓ PRIMERA

L'ÀSIA OCCIDENTAL REBUTJA EL JOU DELS ASSIRIS

Campanya de Nabucodonosor contra Arfaxad

(C. I.) [1] L'any dotzè del regnat de Nabucodonosor, el qual regnà sobre els assiris a Nínive, la gran ciutat, en els dies d'Arfaxad, el qual regnà sobre els medes a Ecbatana [2] i edificà a Ecbatana i a l'entorn murs de carreus escairats d'amplada tres colzes, de llargària sis colzes, i féu el mur de setanta colzes d'alçada i de cinquanta d'amplada [3] i dreçà les seves torres sobre les portes en cent colzes i fonamentà la seva amplada fins a seixanta colzes [4] i féu les seves portes, portes enlairades fins a l'alçada de cinquanta colzes i l'amplada de quaranta, per les sortides dels seus forts exèrcits i els exercicis dels seus infants. [5] I el rei Nabucodonosor féu guerra en aquells dies contra el rei Arfaxad a la gran plana, això és, als confins de Ragau. [6] I eixiren a trobar-lo tots els que poblaven la muntanya i tots els que poblaven l'Eufrates i el Tigris i l'Hidaspes i a la plana d'Erioc, el rei dels Elimeus, i es reuniren pobles molt nombrosos per tal de combatre els fills de Queleul.

[7] Nabucodonosor, rei dels assiris, trameté missatge a tots els que

1. — *L'any dotzè del regnat de Nabucodonosor.* És gairebé cert que el Nabucodonosor de la Bíblia és l'Assurbanípal de les inscripcions cuneïformes que ens conten les seves gestes en termes ben semblants als del llibre de Judit.

En els dies d'Arfaxad, el qual regnà sobre els medes a Ecbatana. Arfaxad sembla ésser Fraortes que succeí el seu pare Dejoces en el reialme de la Mèdia l'any 655 a. J. C. Heròdot parla de nou murs concèntrics que aquest príncep féu bastir o reforçar.

habitaven la Pèrsia i, tots els que habitaven vers ponent, els que
habitaven Cilícia i Damasc, el Líban i l'Antilíban i tots els que sojor-
naven de cara al mar [8] i els pobles del Carmel i de Galaad i els de
més enllà de Galilea i de la gran plana d'Esdrelon, [9] i tots els de
Samaria i de les seves ciutats i tots els de l'altra banda del Jordà fins
a Jerusalem i Betane i Quelos i Cades i del riu d'Egipte i Tafnes
i Ramses i tota la terra de Gessè fins a arribar més enllà de Tanais
i de Memfis i tots els que habitaven l'Egipte fins a pervenir als con-
fins de l'Etiopia. [10] A tots aquests pobles, Nabucodonosor, rei
d'Assíria, envià missatgers.

[11] I menystingueren tots els que habitaven tota la terra la paraula de Nabucodonosor, rei dels assiris, i no se li ajuntaren per a la guerra, perquè no el temien, ans era per a ells com un home qualsevol. I acomiadaren els seus missatgers buits i amb deshonor de llur presència.

[12] I s'enfellonì Nabucodonosor contra tota aquella terra en gran
manera i jurà pel seu soli i el seu reialme de venjar-se de totes les
contrades de Cilícia, Damasc i Síria, de perdre amb el seu glavi
aquests i tots els que sojornaven a Moab i els fills d'Ammon i tota
la Idumea i tots els d'Egipte, fins a arribar al límit de les dues mars.
[13] I preparà la batalla amb el seu exèrcit, contra Arfaxad rei, l'any
dissetè i es féu fort en la seva guerra i féu recular tot l'exèrcit d'Ar-
faxad i tota la seva cavalleria i tots els seus carros, [14] i dominà totes
les ciutats d'ell i pervingué fins a Ecbatana i s'apoderà de les torres
i lliurà al saqueig les seves places i convertí la seva bellesa en el seu
oprobi. [15] I capturà Arfaxad a les muntanyes de Ragau i el travessà
amb els seus dards i el perdé del tot fins a aquest dia.

[16] I tornà amb tots els seus aliats, una munió d'homes molt guerrers, i estava allí descansant i fent convits ell i el seu exèrcit durant cent vint dies.

11.—*I acomiadaren els seus missatgers buits i amb deshonor.* És a dir, sense els presents que era costum oferir en penyora i senyal de submissió.

12. — ... *Fins a arribar al límit de les dues mars.* La Mediterrània i la Mar Roja.

SECCIÓ SEGONA

PRIMERES CAMPANYES D'HOLOFERNES

Holofernes enviat pel rei

(C. II.) 1 L'any divuitè, el vint-i-dos del primer mes, es féu
declaració al palau de Nabucodonosor, rei dels assiris, de fer la
revenja de tota la terra tal com havia dit.
2 I convocà tots els seus servidors i tots els seus prohoms i exposà
davant d'ells el secret del seu consell i resumí amb la seva boca tota
la dolenteria de la terra. 3 I ells judicaren d'exterminar tota carn,
els que no havien seguit el manament de la seva boca. 4 I s'esde-
vingué que en acabar el seu consell Nabucodonosor, rei dels assi-
ris, cridà Holofernes, general en cap del seu exèrcit, que era el segon
després d'ell, i li digué:
5 Això diu el gran rei, el senyor de tota la terra: Ve't ací que tu
eixiràs de la meva presència i prendràs homes confiats en llur força;
d'infants cent vint milers, i una multitud de cavalls amb dotze miría-
des de cavallers 6 i sortiràs a l'encontre de tota la terra de ponent,
perquè desobeïren el manament de la meva boca. 7 I que preparin
terra i aigua, car aniré en contra d'ells amb el meu furor i cobriré
tota la faç de la terra amb les petjades del meu exèrcit i els lliu-
raré com a presa. 8 I llurs ferits ompliran els barrancs i les torrente-
res i el riu sobreeixint anirà ple de llurs cadàvers. 9 I emmenaré llurs
captius fins als termenals de tota la terra. 10 Tu, però, eixint, ocupa
per a mi totes llurs contrades i es lliuraran a tu i me les reservaràs
fins al dia de llur puniment. 11 Contra els desobeïdors no perdoni res

7. — ... *I que preparin terra i aigua...* Fórmula per a intimar la rendició usada pels pobles antics.

el teu ull; lliura'ls a la mort i al saqueig en tota la teva terra. 12 Per
la meva vida i el poder del meu reialme he dit això i ho faré amb la
meva mà. 13 Tu, però, no ultrapassis en res les paraules del teu
senyor, ans cumpleix-les fidelment com t'he manat i no tardis pas a
fer-ho.

14 Eixí Holofernes de la presència del seu senyor i cridà tots els
magnats, els generals i els cabdills de l'exèrcit d'Assur, 15 i comptà
fins a dotze miríades d'homes escollits per al combat, i dos mil mi-
ríades d'arquers a cavall, tal com li havia manat el seu senyor.
16 Els arranjà a faisó de guerra, ordenà la multitud. 17 I prengué una
gran multitud de camells, ases i mules per a llur bagatge, i ovelles,
bous i cabres per a proveïment llur, tants que no tenien nombre.
18 I menges per a tothom en abundor i molt d'or i d'argent del palau
del rei.

Primera campanya

19 Eixí ell i tot el seu exèrcit de camí, per tal de precedir el rei
Nabucodonosor i cobrir tota la faç de la terra de ponent amb carros
i cavalls i llurs infants escollits. 20 I els seguia una multitud barre-
jada, com llagosta i com l'arena de la terra que no tenia nombre
per llur munió. 21 I eixiren de Nínive en tres jornades de camí fins
al davant de la plana de Baictilait i acamparen des de Baictilait prop
de la muntanya que està a l'esquerra de l'alta Cilícia. 22 I prengué
tot el seu exèrcit, els infants, i els cavallers, i els seus carros, i es
dirigí des d'allí a la terra muntanyosa. 23 I colpí Fud i Lud, i saquejà
tots els fills de Rassis i els fills d'Ismael, els de davant del desert
vers al migdia de Quelon. 24 I arribà a l'Eufrates i travessà la Meso-
potàmia i esboldregà totes les ciutats altes que estaven des del riu
Abrona fins arribar a la mar.

25 I s'apoderà de les regions de la Cilícia i abaté tots els que s'opo-
saven a ell. I pervingué fins als confins de Jafet vers el migjorn,
en faç de l'Aràbia. 26 I posà cercle a tots els fills de Madian i calà
foc a les tendes llurs i saquejà llurs estables.

[27] I baixà fins a la plana de Damasc en els dies de la collita dels
blats i incendià tots llurs camps, i lliurà a la destrucció els ramats, i
les vacades, i espolià llurs ciutats, i rodà per llurs planes, i colpí
tots els joves a fil d'espasa. [28] I caigué el temor i, espaordiment d'ell
sobre els que sojornaven a la costa, els que eren a Sidó i a Tir, i tots
els que habitaven a Assur i Oquina, i tots els de Jemnaan. I els
que sojornaven a Azot i Ascalon el temeren molt.

Submissió de viles i pobles

(C. III.) [1] I li trameteren missatgers amb mots de pau per a dir-li:
[2] Ve't ací que nosaltres, els servents de Nabucodonosor el gran
rei, ens presentem al davant teu per tal que facis amb nosaltres com
sigui plaent a la teva presència. [3] Ve't ací que els nostres estatges i
tota la plana dels blats i els ramats i vacades i tots els estables de
les nostres tendes estan a la teva presència per a usar-ne com et
plagui. [4] Ve't ací també que les nostres ciutats i els que hi habiten
són esclaus teus. Vina i surt al seu encontre si és grat als teus ulls.
[5] I es presentaren els barons a Holofernes i li acompliren el missatge
segons aquestes paraules.

[6] I baixà vers la costa ell i el seu exèrcit i posà guàrdia a les ciu-
tats altes. I d'elles prengué per la batalla barons escollits [7] i l'acolli-
ren ells i tota la rodalia amb corones i danses i címbals. [8] I destruí
totes les seves contrades i tallà tots els seus boscos sagrats. Car li
havia estat ordenat de destruir tots els déus de la terra per tal que
totes les nacions solament adoressin Nabucodonosor i totes les llen-
gües i totes les tribus l'invoquessin com a déu.

[9] I vingué a la faç d'Esdrelon prop de Dotaim que està al davant
de la gran serralada de Judea i establí l'exèrcit enmig de Gaba i Es-
citòpolis i romangué allí una mesada de dies per a acoblar tot el
bagatge del seu exèrcit.

SECCIÓ TERCERA

RESISTÈNCIA D'ISRAEL

La temença

(C. IV.) 1 S'assabentaren els fills d'Israel, els que habitaven en la Judea, de tot el que feia entre els gentils Holofernes, el general en cap de Nabucodonosor rei dels assiris, i de la faisó com havia espoliat tots llurs temples i els havia lliurat a la destrucció. 2 I s'espaordiren moltíssim de la seva presència i es contorbaren per mor de Jerusalem i del temple del Senyor Déu llur. 3 Car havien tornat de la captivitat i de bell nou tot el poble s'era aplegat en la Judea i els vasos i l'altar i el temple havien estat purificats de la profanació.

Mesures de defensa

4 I enviaren a totes les regions de Samaria, a Cona, i Betoron, i Belmen, i Jericó, i a Coba, i Esora, i a la vall de Salem, 5 i ocuparen tots els cimals de les muntanyes més altes, i emmurallaren les viles que hi havia, i hi posaren queviures per a preparar la guerra, car feia poc que llurs camps havien estat segats.

6 I escriví Joaquim el gran sacerdot, que estava aquells dies a

3. — *Car havien tornat de la captivitat...* Aquests mots semblen afavorir l'opinió d'alguns intèrprets segons la qual la campanya d'Holofernes i el setge de Betúlia, s'esdevingueren després de l'exili de setanta anys a Babilònia. És més natural, però, que faci referència a la deportació de Manassès i una part del poble d'Israel per Assurbanípal.

6. — *I escriví Joaquim el gran sacerdot.* La Vulgata l'anomena Eliacim. La seva intervenció resulta molt natural si hom admet que el setge de Betúlia ocorregué després de la deportació de Manassès. En absència del rei era el gran Pontífex que assumia el rol principal.

Jerusalem, als habitants de Betúlia i Betomestem, que està al davant
d'Esdrelon, en faç de la plana, prop de Dotaim, dient: [7] Retingueu
els colls de les muntanyes, car a través d'ells hi ha l'entrada a la
Judea. I ben fàcilment els impedireu d'entrar, car és el pas estret
fins per a dos homes. [8] I feren els fills d'Israel com els manà Joa-
quim el gran sacerdot i els ancians de tot el poble d'Israel que
tenien la seu a Jerusalem.

Penitència i oració

[9] I clamà a Déu tot baró d'Israel amb gran insistència i amb gran
insistència humiliaren llurs ànimes, [10] ells i llurs mullers i llurs in-
fants i llurs ramats i tot foraster i mercenari i esclau, i es posaren
sacs als seus lloms. [11] I tot baró d'Israel i dona i infants, els que
habitaven a Jerusalem, es postraren de cara al temple i posaren cen-
dra a llurs testes i estengueren llurs sacs a la faç del Senyor i volta-
ren l'altar amb un sac.

[12] I clamaren al Déu d'Israel tots ensems contínuament per tal
que no donés en rapinya llurs infantons i les mullers en pastura i
les ciutats de llur heretatge a destrucció i les coses santes a la pro-
fanació i oprobi i riota dels gentils. [13] I oí el Senyor llur veu i
esguardà llur aflicció. I romangué el poble dejunant molts dies a
tota la Judea i Jerusalem en presència del santuari del Senyor Tot-
poderós.

[14] Joaquim el gran sacerdot i tots els sacerdots que estaven
davant del Senyor i els que exercien el ministeri del Senyor, cenyits
els lloms amb sacs, feien l'ofrena de l'holocaust de perseverança i
dels vots i dels dons espontanis del poble [15] i hi havia cendra damunt
llurs mitres i clamaven al Senyor amb tota la força per tal que pro-
tegís en bé tota la casa d'Israel.

13, Ex. xvii, 12.

9. — *I clamà a Déu tot baró d'Israel amb gran insistència...* Els jueus acudeixen a Déu amb les manifestacions de penitència pròpies de tots els orientals: cenyir-se amb cilici, cobrir-se de cendra i dejuni. El que és ben propi d'ells és l'oració i el retret que fan al Senyor dels benifets rebuts i de l'aliança segellada amb els Patriarques.

SECCIÓ QUARTA

HISTÒRIA D'AQUIOR

HISTÒRIA D'ISRAEL RECONTADA PER UN FILL D'AMMON

(C. V.) [1] I fou anunciat a Holofernes, general en cap de l'exèr-
cit d'Assur, que els fills d'Israel es preparaven per la guerra i que
havien obstruït els colls de la muntanya i que havien emmurallat tot
cim de muntanya elevada i que havien posat paranys a les planes.
[2] I s'enfelloní molt i cridà tots els prínceps de Moab, els cabdills
d'Ammon i tots els sàtrapes de la costa, [3] i els digué: Expliqueu-me,
fills de Canaan, quin poble és aquest assentat a la muntanya i quines
són les ciutats en què sojornen, i la multitud de llur exèrcit, i en què
consisteix llur poder i vigoria, i qui sorgeix d'entre ells com a rei
per a conduir l'exèrcit llur, [4] i perquè han fet menyspreu i no han
vingut al meu encontre entre tots els que sojornen a ponent.
[5] I li digué Aquior, el capitost de tots els fills d'Ammon: Escolta,
senyor meu, la paraula de boca del teu esclau i t'ennovaré la veritat
pertocant al poble que sojorna a aquesta muntanya prop d'on tu
habites, i no eixirà mentida de boca del teu esclau.
[6] Aquest poble és descendent dels caldeus [7] i feien estada abans a
Mesopotàmia, per tal com no volgueren seguir els déus de llurs pares
que eren de terra de caldeus. [8] Ans eixiren del camí de llurs proge-
nitors i adoraren el Déu del cel, el Déu que havien conegut; i els
foragitaren de la faç de llurs déus i fugiren vers Mesopotàmia i so-
jornaren allí molts dies. [9] I els digué llur Déu que eixissin de llur

7, Gn. XI, 31. — 9, Gn. XII, 1; XLVI, 6.

5. — *I li digué Aquior, el capitost de tots els fills d'Ammon.* La narració d'Aquior és un dels passatges més remarcables del llibre de Judit. L'antigor parla per la seva boca; hi parlen també el seny i la prudència menystinguts pel servilisme i la sobergueria orientals.

8.—*Ans eixiren del camí de llurs progenitors...* La religió dels antics caldeus era l'adoració dels astres.

estatge i anessin cap a la terra de Canaan; i feren allí estada i abun-
daren d'or, argent i molts ramats en gran manera.
[10]I baixaren a l'Egipte, car la fam havia cobert la faç de la terra
de Canaan, i feren estada allí mentre s'alimentaven; i esdevingueren
allà una gran multitud i era innombrable llur nissaga. [11]I es dreçà
contra ells el rei d'Egipte i els enganyà; i els humilià amb treball i
amb rajol i els posà per esclaus. [12]I clamaren al Déu llur, qui colpí
tota la terra d'Egipte amb plagues per a les quals no hi havia guari-
ment. I els foragitaren els egipcis de llur presència [13]i Déu eixugà
la Mar Roja al davant d'ells.
[14]I els emmenà vers la via de Sinaí i Cades-Barne i expulsà tots
els que sojornaven en el desert.
[15]I feren estada en terra d'amorreus i amb llur fortitud anorrearen
tots els esebonites, i travessant el Jordà prengueren en heretatge
tota la regió muntanyenca. [16]I foragitaren de llur presència el ca-
naneu i el fereseu i el jebuseu i el siquemita i tots els guergueseus,
i habitaren allà molts dies. [17]I mentre no pecaven davant de llur
Déu hi havia entre ells prosperitat, car amb ells hi ha el Déu que
odia la injustícia. [18]Quan, però, s'apartaren del camí que els as-
senyalà foren capolats en gran manera per moltes guerres i esdevin-
gueren captius en terra no pròpia i el temple de llur Déu caigué
a terra i les ciutats llurs foren dominades pels adversaris.
[19]I ara, havent-se convertit a llur Déu, han pujat de la dispersió
en què estaven disseminats i s'han apoderat de Jerusalem on hi ha
llur santuari, i han establert llur sojorn a la muntanya que era
deserta.
[20]I ara, poderós senyor, investiguem si hi ha follia en aquest
poble i si pequen contra llur Déu i si entre ells hi ha aquest escàn-
dol, i aleshores pugem i combatem-los. [21]Però si no hi ha iniquitat
en llur nissaga, passa de llarg, senyor, per tal que llur Senyor no els
protegeixi amb el seu escut i llur Déu no sigui amb ells i esdevin-
guem la riota davant de tota la terra.
[22]I s'esdevingué que tantost cessà Aquior de dir aquestes paraules,

11, Ex. xiv, 5. — 12, Ex. xiv, 29.

mormolà tot el poble que, dempeus, voltava la tenda i proposaren
els magnats d'Holofernes i tots els que habitaven la maresma i Moab
d'occir-lo, [23] car «no tindrem por dels fills d'Israel. Ve't ací un po-
ble que no té exèrcit ni valor per a un combat ardit. [24] Per tant
pujarem i seran pastura de tot el teu exèrcit, oh poderós Holofernes.»

IRA DEL CABDILL ASSIRI

(C. VI.) [1] Però quan cessà l'aldarull dels homes que eren entorn
del consell, digué Holofernes, general en cap de l'exèrcit d'Assur, a
Aquior davant de tot el poble d'estrangers i de tots els fills de Moab:
[2] ¿Qui ets tu, Aquior, i tots els mercenaris d'Efraïm que profetitzes
entre nosaltres com has fet avui i assegures que la nissaga d'Israel
no serà batuda, car llur Déu els fa d'escut? [3] ¿I qui és el déu sinó
Nabucodonosor? Aquest tramet el seu poder i els farà perdre de la
faç de la terra i no els defensarà llur Déu; ans nosaltres els seus ser-
vents els colpirem com a un sol home i no resistiran la força dels
nostres cavalls. [4] Els incendiarem ells amb ells i llurs muntanyes
seran embriagues de la sang llur i les planes s'ompliran de llurs
cadàvers i no resistirà la petja de llurs peus en contra de nosaltres,
ans s'encaminen a la perdició, diu el rei Nabucodonosor, senyor de
tota la terra. Car ha parlat i no seran vans els mots del seu parla-
ment.

[5] Però tu, Aquior, mercenari d'Ammon, que has dit aquestes parau-
les en el dia de la teva injustícia, no veuràs més la meva faç des
d'aquest dia fins que castigaré la nissaga dels d'Egipte. [6] I llavors
el ferro del meu exèrcit i el poble dels meus servents traspassarà el
teu pit i quan retornin moriràs a causa de llurs ferides. [7] Els meus
esclaus et portaran a la muntanya i et col·locaran a una de les ciutats
de les collades [8] i no moriràs fins que seràs destruït junt amb ells.
[9] I si per cas confies en el teu cor que no seran presos, no decaigui
la teva faç. He parlat i no fallarà cap de les meves paraules.

SECCIÓ CINQUENA

MISSIÓ DE JUDIT

Holofernes posa setge a Betúlia

[10] I manà Holofernes als seus esclaus que estaven dempeus a la
seva tenda d'agafar Aquior i portar-lo a Betúlia i lliurar-lo a mans
dels fills d'Israel, [11] i l'agafaren els seus servents i l'emmenaren fora
del campament a la plana, i des del mig de la plana feren cap a la
muntanya i pervingueren a les deus que hi ha part davall de Betúlia.
[12] Però tantost els atalaiaren els homes de la ciutat des del cimal de
la muntanya, prengueren llurs armes i eixiren fora de la ciutat, vers
el cim de la muntanya, i tots els foners impedien llur pujada i llen-
çaven pedres contra ells. [13] I arrecerant-se al redós de la muntanya,
lligaren Aquior i el deixaren abandonat a la falda de la muntanya, i
tornaren a llur senyor.

[14] I baixant els fills d'Israel de la ciutat llur, anaren a ell, i deslli-
gant-lo el conduïren a Betúlia i el presentaren als prínceps de la
ciutat, [15] els quals eren aquells dies, Ozias, fill de Mica, de la tribu
de Simeó, i Abris, fill de Gotoniel, i Carmis, fill de Melquiel. [16] I
convocaren tots els ancians de la ciutat i corregueren tots els jovin-
cells llurs i les dones a l'aplec, i col·locaren Aquior enmig de tot el
poble llur i li preguntà Ozias què havia esdevingut. [17] I responent
els innovà les paraules del consell d'Holofernes i tots els mots que
digué enmig dels prínceps dels fills d'Assur i allò que superbiosa-
ment pronuncià Holofernes contra la casa d'Israel.

[18] I prostrant-se el poble adorà Déu, i clamà, dient: [19] Senyor Déu

13, Sup. v, 25.

10. — *I manà Holofernes... d'agafar Aquior i portar-lo a Betúlia.* Hom disputa sobre l'emplaçament d'aquesta ciutat. Del text sagrat pot deduir-se que estava prop de Dotaïn, en lloc estratègic. «Elle était donc la clé de la Samarie et de Juda, le boulevard de l'indépendance du peuple de Dieu.» (Vigouroux.)

del cel, esguarda llur supèrbia i compadeix-te de la humiliació del nostre poble, i gira l'esguard en aquest dia a la faç dels consagrats a Tu.

[20] I conhortaren Aquior i el lloaren moltíssim. [21] I des de l'aplec
Ozias l'acollí a casa seva i donà un convit als ancians.

I invocaren l'auxili del Déu d'Israel tota aquella nit.

L'angoixa a Betúlia

(C. VII.) [1] L'endemà manava Holofernes a tot el seu exèrcit i a tota la gent que havia arribat en ajut d'ell que aixequessin el campament contra Betúlia i ocupessin per endavant els colls de la muntanya i fessin guerra contra els fills d'Israel; [2] i mobilitzaren aquell
dia tots els seus homes ardits i l'exèrcit dels seus guerrers era de cent setanta mil d'a peu i dotze mil cavallers, sense el bagatge dels homes que anaven amb ells a peu, una multitud molt gran. [3] I
acamparen a una afrau prop de Betúlia sobre la deu i s'estengueren en amplada davant de Dotaim fins a Belbem i en llargària des de Betúlia fins a Coamon la qual és damunt d'Esdrelon.

[4] Els fills d'Israel, tantost veieren llur multitud, s'espaordiren molt, i digué cadascú al seu veí: Ara aquests rodaran per la faç de tota la terra i ni els cims més alterosos ni les valls ni les collades suportaran llur feixuguesa. [5] I prenent cadascú llurs eines de guerra
i encenent fogueres damunt llurs torres, romangueren atalaiant tota aquella nit.

[6] El segon dia emmenà Holofernes tots els seus cavalls contra els
fills d'Israel que eren a Betúlia, [7] i examinà les entrades de llur ciutat,
i féu cap a les déus de les aigües i se n'apoderà i hi posà guarnicions d'homes guerrers, i ell tornà vers la seva gent. [8] I acudiren a ell
tots els prínceps dels fills d'Esaú i tots els cabdills del poble de Moab,
i els cabdills de la maresma, dient: [9] Escolta, senyor nostre, aquest
mot per tal que no sigui fet estrall en el teu exèrcit. [10] Aquest poble
dels fills d'Israel no confia en les llances llurs, ans en l'altura de llurs muntanyes, on també nosaltres sojornem entre ells. Car no és

fàcil travessar els cimals de llurs muntanyes. [11] Ara, doncs, senyor,
no lluitis contra ells talment es fa en una lluita d'exèrcit, i no caurà
del teu poble ni un sol home. [12] Roman al teu campament, guarda
tots els homes del teu exèrcit i que els teus servents s'apoderin de
la deu d'aigua que brolla a la falda de la muntanya, [13] car d'ella beuen
tots els habitants de Betúlia i els matarà la set i et lliuraran llur
ciutat, i nosaltres i el nostre poble pujarem als cims de les muntanyes
properes i acamparem al damunt d'elles per a vigilar que no
surti de la ciutat un sol home. [14] I es consumiran per la fam ells i
llurs mullers i llurs fills, i abans de caure sobre ells el glavi seran
prostrats a les places de la seva població, [15] i els guardonaràs amb
mala retribució en lloc de la que esperaven, i no sortiran a l'encontre
de la teva faç amb pau.

[16] I plagueren les paraules d'ells a Holofernes i a tots els seus servents
i manà que es fes com digueren. [17] I marxà l'exèrcit dels fills
d'Ammon i amb ells cinc mil dels fills d'Assur, i acamparen a una
afrau, i s'apoderaren de les aigües, i de les deus de les aigües dels
fills d'Israel. [18] Els fills d'Esaú i els fills d'Ammon pujaren i acamparen
a la muntanya que està en faç de Dotaim, i n'enviaren d'ells vers
el migjorn i l'orient en faç d'Ecrebel que està prop de Cus, que està
prop del torrent Macmur, i la resta de l'exèrcit dels assiris acampà
a la plana, i cobrí tota la faç de la terra, i les tendes i els bagatges
d'ells eren al camp en gran confusió, i multitud molt gran.

[19] I els fills d'Israel clamaren vers el Senyor Déu llur, perquè s'afreví
llur esperit; car els voltaven tots els seus enemics i no podien
fugir pel mig d'ells. [20] I romangué a l'entorn llur tot el campament
d'Assur, els infants, i carros, i llurs cavallers, trenta-quatre dies. I
s'acabaren per tots els habitans de Betúlia tots llurs dipòsits d'aigües;
[21] i les cisternes es buidaren, i no podien beure aigua amb sacietat
un sol dia, perquè se'ls donava a beure amb mesura. [22] I s'esllanguien
llurs infants i les dones, i els jovencells defallien a causa de la
set i queien a les places de la ciutat i a les llindes de les portes, i no
hi havia entre ells virior.

13, Ex. v, 21. — 19, Ps. cv, 6.

23 I s'arremorà tot el poble contra Ozias i contra els prínceps de la
ciutat, els joves i les dones i els nois; i clamaren amb gran cridò-
ria, i digueren al davant dels ancians: 24 Que Déu judiqui entre
vosaltres i nosaltres, car ens haveu fet un gran tort de no parlamen-
tar pacíficament amb els fills d'Assur. 25 Ara no hi ha auxili per a
nosaltres, ans el nostre Déu ens ha venut a llurs mans per tal d'és-
ser prostrats al davant d'ells amb set i perdició gran.

26 Ara, doncs, crideu-los, i lliureu per al saqueig tota la ciutat al
poble d'Holofernes i a tot el seu exèrcit. 27 Car és millor per nosal-
tres esdevenir llur rapinya; serem com esclaus, i viurà la nostra
ànima i no veurem amb els nostres ulls la mort dels nostres infants,
ni les nostres mullers i els nostres fills deixar llurs vides. 28 Posem
de testimoni contra vosaltres, el cel i la terra i el Déu nostre i Senyor
dels nostres pares, que ens castiga segons els nostres pecats i els
mancaments dels nostres pares, si no obreu el dia d'avui de confor-
mitat amb aquestes paraules. 29 I unànimement s'esdevingué un
gran plany enmig de la reunió i amb gran crit clamaren al Senyor
Déu.

30 I els digué Ozias: Refeu el vostre coratge, germans, resistirem
encara cinc dies, dins els quals girarà envers nosaltres la seva mise-
ricòrdia el nostre Déu i Senyor, car no ens abandonarà pas fins a la
fi. 31 Però si passen aquests dies i no ve sobre nosaltres ajut, obraré
de conformitat amb les vostres paraules.

32 I dispersà el poble vers el seu propi campament, i pujaren da-
munt els murs i les torres de la ciutat llur, i enviaren les dones i els
fills a llurs cases. I estaven a la ciutat amb gran abatiment.

Judit promet l'alliberament

(C. VIII.) 1 I aquells dies en tingué esment Judit, filla de Merarí,
fill d'Hox, fill de Josep, fill d'Oziel, fill d'Helcia, fill d'Heliú, fill de

1. — *I aquells dies en tingué esment Judit.* Fins al vuitè capítol no entra en escena la protagonista del llibre. Comença ara la segona part i la més dramàtica de la narració. Judit és el femení de Judà: el Gènesi anomena així una de les mullers d'Esaú.

Quelciu, fill d'Eliab, fill de Natanael, fill de Samaliel, fill de Sarasa-
daí, fill d'Israel.
2 El seu marit Manassés era de la mateixa tribu i família d'ella;
havia mort en els dies de la sega dels ordis. 3 Car vigilava els que
lligaven garbes a la plana, i una insolació caigué en el seu cap, i
s'enllità i morí a Betúlia, la seva ciutat, i l'enterraren amb els seus
pares al camp d'entremig de Dotaim i Balamon. 4 I restà Judit vídua
a casa seva feia tres anys i quatre mesos.
5 I es féu un cobert al terrat de casa seva i posà als seus lloms un
sac i portava al damunt la vesta de la seva viduïtat. 6 I dejunava tots
els dies de la seva viduïtat llevat de les vigílies del dissabte i els dis-
sabtes, les vigílies del primer dia del mes i el primer dia del mes, i
les festes i jornades d'alegria del poble d'Israel.
7 Era bella d'aspecte i molt vistent a l'esguard. I li havia deixat
Manassés, el seu marit, or i argent i servents i serventes i ramats
i camps, i ella en tenia cura. 8 No hi havia qui li retragués cap cosa
dolenta, car temia molt Déu.
9 I tingué esment de les paraules del poble, dures pel príncep, i
que defallien per l'escassetat de les aigües. I s'assabentà Judit dels
mots que els digué Ozias quan els jurà de lliurar la ciutat als assiris
després de cinc dies. 10 I trameté la seva serventa que era l'encarre-
gada de tots els seus béns, i cridà Ozias, Cabrin i Carmis, els
ancians de la ciutat, 11 i anaren a ella, i els digué:
Oïu-me, prínceps dels habitants de Betúlia: no és recta la paraula
que heu dit davant del poble en el dia d'avui, i heu establert el jura-
ment que heu dit entre Déu i vosaltres, i heu dat paraula de lliurar
la ciutat als nostres enemics si el Senyor no es gira a ajudar-vos
durant aquests dies. 12 I ara, ¿qui sou vosaltres els que tempteu
Déu en el dia d'avui i us dreceu sobre Déu enmig dels fills dels
homes? 13 Ara examineu Déu totpoderós i res no sabreu fins a
l'eternitat. 14 Car no trobareu la pregonesa del cor de l'home ni
podreu capir els pensaments de llur intel·ligència, ¿com, doncs, pe-
netrareu Déu que ha fet tot això, i coneixereu la seva intel·ligència i
entendreu el seu pensament? De cap manera, germans, no irriteu

el Senyor Déu nostre. [15] Car si no vol ajudar-nos en els cincs dies,
ell té poder per a protegir-nos en els dies que vulgui i també per a
perdre'ns a la faç dels nostres enemics.

[16] Vosaltres, però, no exigiu garantia pels designis del Senyor Déu
nostre, car Déu no s'esporugueix com un home, ni és conduït com
els fills dels homes. [17] Per tant, esperant d'ell la salvació, invoquem-
lo per al nostre auxili, i escoltarà el nostre clam si li és plaent.
[18] Car no s'ha dreçat en les nostres generacions, ni hi ha en el dia
d'avui entre nosaltres ni tribu, ni família, ni poble, ni ciutat que
adori déus fets de mà com s'esdevenia en els dies d'abans. [19] Per mor
d'això foren lliurats al glavi i al saqueig els nostres pares, i els caigué
gran malaurança davant dels nostres enemics. [20] Nosaltres, però, no
reconeixem altre Déu que Ell. Esperem, doncs, que no ens malmi-
rarà a nosaltres ni la nostra nissaga.

[21] Car en condemnar-nos, seria trossejada tota la Judea, saque-
jat el nostre santuari i cercada la seva profanació per mitjà de la
nostra sang; [22] i l'occisió dels nostres germans i l'esclavatge de la
terra i la privació del nostre heretatge caurà damunt la nostra testa
entre els gentils, si n'esdevenim esclaus, i serem escàndol i vergonya
davant dels que ens occeixen. [23] Car no s'adreça el nostre esclavatge
vers la gràcia, ans el Senyor Déu nostre el posà vers deshonor.

[24] I ara, germans, demostrem als nostres germans que de nosaltres
depèn la vida llur i que el santuari, el temple i l'altar seran sostin-
guts per nosaltres. [25] Per tot això regraciem el Senyor Déu nostre
que ens prova com féu també amb els nostres pares. [26] Recordeu el
que féu amb Abraam i com provà Isaac i allò que s'esdevingué a
Jacob quan a Mesopotàmia de Síria pasturava els ramats de Laban
el germà de la seva mare; [27] car així com no els provà per a turment
de llur cor, tampoc no ens punirà, ans per advertiment flagel·la el
Senyor els que s'acosten a Ell.

[28] I li respongué Ozias: Tot el que has dit, de bon cor ho has dit,
i no hi ha qui pugui oposar-se a les teves paraules. [29] Car no és pas
des d'avui palesa la teva saviesa, ans des del començament dels teus

22, Gn. XXII, 1. — 25, I Cor. X, 9.

dies coneix tot el poble el teu seny i com és de bo el caràcter del
teu cor. [30] Però el poble està molt assedegat i ens obligarà a fer
com li diguérem, o farà recaure sobre nosaltres el jurament si el
transgredim. [31] Ara, doncs, prega per nosaltres, perquè ets dona
piadosa, i trametrà el Senyor la pluja per a omplir les nostres cisternes i ja no defallirem.

[32] Els digué Judit: Escolteu-me, i faré una gesta que arribarà de
generació en generació entre els fills de la nostra nissaga. [33] Vosal-
tres esteu dempeus a la porta aquesta nit i eixiré jo amb la meva
criada, i en els dies que heu dit de lliurar la ciutat als nostres enemics, el Senyor protegirà Israel per la meva mà. [34] Vosaltres, però,
no investigueu el que faci, car no us ho diré fins haver acomplert el
que jo faig.

[35] I li digueren Ozias i els prínceps: Vés-te'n en pau, i el Senyor
Déu vagi al teu davant per a puniment dels nostres enemics.

[36] I retornant de la tenda, feren via a llurs tasques.

Pregària de Judit

(C. IX.) [1] Judit caigué faç en terra i posà cendra damunt la seva testa i es despullà del sac que s'havia cenyit. Poc abans havia estat ofert a Jerusalem al temple de Déu l'encens d'aquell vespre, i clamà Judit amb veu forta al Senyor, i digué:

[2] Senyor, Déu del meu pare Simeó, al qual donares a la mà una
espasa per a puniment dels estrangers que desfloraren amb oprobi
una verge, despullaren el seu flanc amb vergonya i la profanaren
amb deshonor. Car digueres: No serà així, [3] i ho feren. Per això
lliurares llurs prínceps a la mort i el jaç on els lligava llur engany
a la sang i colpires els esclaus després dels senyors i els senyors

2, Gn. xxxiv, 25.

2. — *Senyor, Déu del meu pare Simeó al qual donares.* Al·lusió a la revenja que Simeó i els seus germans prengueren dels fills de Siquem a causa de la deshonra de Dina llur germana. Jacob reptà els seus fills per la crueltat que empraren i l'engany de què es valgueren. Judit no mira més que el zel per l'honra del seu poble i de seva família.

després de llurs solis, 4 i donares llurs mullers al pillatge i llurs filles
en captiveri, i totes llurs despulles per repartir entre els fills amats
per Tu que zelaven el teu zel i abominaren de l'oprobi de llur sang
i a Tu clamaven auxili. Oh Déu, oh Déu meu, escolta'm a mi, la
vídua. 5 Car Tu feres les coses anteriors a aquestes i coneixes aques-
tes i les de després i les d'ara i les venidores: esdevindran les que
coneixes 6 i foren les que volgueres, i digueren: Heusací que estem
a punt. Car tots els teus camins són preparats i el teu judici és co-
negut abans.

7 Ve't ací que els assiris estan plens de llur força, s'han altivat pel
cavall i el cavaller, i enorgullit pel braç dels infants; es refien de l'es-
cut, dard, arc i bassetja, i no saben que Tu, Senyor, ets el que es-
micola les guerres; Senyor és el teu nom.

8 Trenca llur poder amb la teva força i romp llur vigoria amb la
teva ira, car determinaren de profanar el teu santuari, de sollar el
tabernacle del descans del nom de la teva glòria i d'abatre amb ferro
el corn del teu altar. 9 Esguarda vers llur supèrbia i tramet la teva
ira a llurs testes; dóna a la meva mà de vídua, força pel que he pro-
jectat; 10 colpeix, mitjançant la seducció dels meus llavis, el servent
després del príncep, i el príncep després del seu servent; estavella
llur altivesa per la mà d'una dona. 11 Car la teva força no és pel
nombre, ni el teu poder a causa dels valents, ans ets Déu dels humi-
liats, auxili dels minvats, defensor dels febles, protector dels menys
coneguts, salvador dels desemparats. 22 Sí, sí, Déu del meu pare i
Déu de l'herència d'Israel, dominador dels cels i de la terra, creador
de les aigües, rei de tota la teva creació. Tu has oït la meva pregà-
ria. 13 Dóna'm paraula i seducció per a ferida i verdanc d'aquells
que han determinat de fer malvestats contra la teva aliança i el teu
sant temple i la muntanya de Sion i la casa d'habitació dels teus fills.
14 Fes una manifestació envers el teu poble i tota la tribu, perquè
vegin que Tu ets Déu de tota força i poder i que no hi ha altre que
protegeixi amb l'escut la nissaga d'Israel sinó Tu.

6, Ex. XIV, 9. — 15, Idc. IV, 21; V, 26.

SECCIÓ SISENA

JUDIT CORATJOSA

Agençament vistós

(C. X.) [1] I s'esdevingué que en cessar de clamar al Déu d'Israel i
d'acomplir totes aquestes paraules, [2] s'aixecà de la prosternació i cri-
dà la seva esclava i baixà a la casa en la qual passava els dies dels
dissabtes i les seves festes, [3] i es tragué el sac amb què s'havia vestit,
i es despullà dels vestits de la seva viduïtat, i banyà el cos amb
aigua, i l'ungí amb una rica pomada, i pentinà els cabells del seu cap,
i hi posà una diadema, i es posà els vestits de la seva alegria amb
els quals s'abillava els dies en què vivia el seu marit Manassés, [4] i
prengué sandàlies pels seus peus, i es voltà amb collars i braçalets i
anells i arracades i tot el seu agençament, i s'embellí molt als ulls
dels homes que tal volta la veurien. [5] I donà a la seva serventa un
bot de vi i una sellona d'oli, i omplí una alforja amb pans d'ordi i
pans de figues i menges pures, i embolicà tots els seus atuells, i ho
carregà damunt d'ella.

[6] Arribaren a la porta de la ciutat de Betúlia, i hi trobaren apostats
allí Ozias i els ancians de la vila, Cabrin i Carmis. [7] Tant punt la
veieren—era trasmudada la seva faç i canviat el vestit,—s'admiraren
per la seva bellesa en gran manera, i li digueren: [8] El Déu dels nos-
tres pares et doni gràcia, i acompleix els teus propòsits per a orgull
dels fills d'Israel i enlairament de Jerusalem. I adorà Déu [9] i els
digué: Disposeu que em sigui oberta la porta de la ciutat i eixiré
per acompliment de les paraules que parlàreu amb mi. I manaren
als jovencells d'obrir-li conforme havien parlat. [10] I ho feren així.
I eixí Judit, ella i la seva serventa, i l'esguardaven de lluny els

barons de la ciutat fins que baixà la muntanya, fins que travessà la
vall. I ja no la veieren més.

11 I passà per la vall fins a la plana i eixí a trobar-la la guàrdia dels
assiris, 12 i la detingueren, i li preguntaren : ¿De quins ets, d'on
véns i on vas? I digué : Sóc filla dels hebreus i m'escapoleixo de llur
presència, perquè estan a punt d'ésser-vos donats en pastura. 13 Jo
vinc a la presència d'Holofernes, general en cap del vostre exèrcit,
per tal d'anunciar-li paraules de veritat. Mostraré al seu davant un
camí per on anirà i dominarà tota la serralada, i no serà occit un sol
dels seus homes, ni cap dels vivents.

14 Tant punt oïren els homes les seves paraules i consideraven
la seva faç que era davant d'ells admirable per la gran bellesa, li di-
gueren : 15 Has salvat la teva vida, afanyant-te a baixar a presència del
senyor nostre. Ara acosta't a la seva tenda i alguns de nosaltres
t'acompanyarem fins a lliurar-te a les seves mans. 16 Quan estiguis
al davant d'ell no temis en ton cor, ans anuncia-li segons les teves
paraules, i et farà bé.

17 I d'entre ells escolliren cent homes i feren escorta a ella i la seva
serventa, i les conduïren fins a la tenda d'Holofernes. 18 I es féu
concurrència en tot el campament, car s'esbombà per les tendes
l'arribada d'ella, i acudint l'envoltaven mentre estava fora de la tenda
d'Holofernes fins que li donaren la nova d'ella.

19 I s'admiraren de la seva bellesa i a causa d'ella admiraven els
fills d'Israel. I digué cadascú al seu pròxim : ¿Qui menyspREARà
aquest poble que té en ell tals dones? Car no estaria bé negligir
d'entre ells un sol home, els quals si els deixéssim de banda podrien
seduir tota la terra. 20 Sortiren tots els comensals d'Holofernes i
tots els seus servents i la introduïren a la tenda.

21 Estava Holofernes descansant damunt el seu llit en el conopeu,
que era entreteixit de porpra, or i maragdes i de pedres precioses.
22 Li anunciaren l'arribada d'ella, i eixí a l'avantenda, i el precedien
lampadaris d'argent. 23 Quan Judit arribà a presència d'ell i dels
seus servents, s'admiraven tots per la bellesa de la faç; ella, però,
caient faç en terra l'adorà. I l'aixecaren els seus servents.

Judit es guanya Holofernes

(C. XI.) [1] I li digué Holofernes: Anima't, dona, no temis en el
teu cor, car jo no he fet mal a cap home que vulgui servir Nabuco-
donosor, rei de tota la terra. [2] Ara si el teu poble que té estatge a
la muntanya no em menystingués, jo no prendria contra ells la meva
llança, però per ells mateixos s'han fet això. [3] Ara, digues-me, per
quina causa has fugit d'ells i has vingut a nosaltres. Tu véns per a
salvar-te. Anima't: viuràs per aquesta nit i per la resta, [4] car no hi
ha qui et faci tort, ans et faran bé, com s'esdevé als servents del meu
senyor Nabucodonosor, rei.

[5] I li digué Judit: Accepta les paraules de la teva esclava i parlarà
la teva donzella al davant teu i no anunciaré mentida al meu senyor
aquesta nit. [6] Si segueixes els mots de la teva donzella, Déu acom-
plirà amb tu una gesta perfecta, i no fracassarà el meu senyor en les
seves empreses. [7] Car viu Nabucodonosor, rei de tota la terra, i viu
el seu poder, el qual t'envia per a destrucció de tot vivent, car per
tu no solament els homes el serveixen, sinó també les bèsties del
camp i els ramats i els ocells del cel per la teva força viuen davant
Nabucodonosor i tota la seva casa. [8] Car hem oït la teva saviesa i les
astúcies del teu esperit, i ha estat anunciat a tota la terra que només
tu ets bo en tot el reialme, i potent en ciència i admirable en expe-
dicions bèl·liques.

[9] I ara el mot que digué Aquior en el teu consell: oírem les seves
paraules, perquè li han donat sopluig els homes de Betúlia i els ha
assabentat de tot el que prop teu digué. [10] Per tant, poderós senyor,
no deixis de banda la seva paraula, ans conserva-la en el teu cor,
car és veritable; no seria castigada contra la nostra nissaga, no pre-
valdria l'espasa contra ells si no pequéssin contra llur Déu. [11] I ara,

7, Sup. v, 5.

5. — *I li digué Judit: Accepta les paraules de la teva esclava.* Judit afalaga la vanitat d'Holofernes emprant sempre un llenguatge amfibològic que el cabdill dels fills d'Assur havia d'interpretar com a favorable. Altrament, com fa constar sant Tomàs, la Sagrada Escriptura lloa l'heroisme de Judit, no pas la seva mentida.

per tal que el meu senyor no sigui foragitat i fracassi, i caigui la
mort damunt llur faç i s'apoderi d'ells el pecat amb el qual han irri-
tat llur Déu quan han comès mancament.

12 Car des que els mancaren queviures i escassejà tota l'aigua,
volgueren acudir a llurs ramats i han determinat consumir totes
aquelles coses que els manà Déu en les seves lleis de no menjar.
13 Les primícies del blat i els delmes del vi i de l'oli, que servaven,
santificant-les per als sacerdots que són a Jerusalem davant la faç del
nostre Déu, han pensat consumir-les, les quals coses ni tan sols era
lícit de tocar-les amb les mans a ningú del poble. 14 I han tramès a
Jerusalem, car també els que allí sojornen han fet això, alguns que
els portin el perdó dels ancians. 15 I s'esdevindrà que quan els sigui
anunciat i ho facin et seran lliurats a perdició en aquell dia.

16 Quan jo, la teva serventa, he sabut totes aquestes coses, m'he
escapolit de llur presència. I Déu m'envia per a fer amb tu gestes
de les quals s'esbalairà tota la terra, aquells que ho sentin. 17 Car la
teva serventa és piadosa i serveix nit i dia el Déu del cel; ara, però,
romanc amb tu, senyor meu, i sortirà la teva serventa cada nit al
torrent i pregaré Déu, i em dirà quan cometran llurs delictes, 18 i
venint t'ho manifestaré. Sortiràs amb tot el teu exèrcit i no hi haurà
entre ells qui et resisteixi.

19 Et conduiré pel mig de la Judea fins a arribar davant de Jerusa-
lem, i posaré el teu carro al mig d'ella, i els emmenaràs com ovelles,
per les quals no hi ha pastor. I ni un gos no lladrarà amb la seva
llengua al davant teu, car això em fou dit amb presciència i em fou
anunciat i he estat tramesa a innovar-t'ho.

20 I plagueren els mots d'ella davant d'Holofernes i davant de tots
els seus servents, i s'admiraren per la seva saviesa, i digueren: 21 No
hi ha dona semblant, de cap a cap de la terra, per la faç bella i savie-
sa de mots. 22 I li digué Holofernes: Bé ha fet Déu que t'ha enviat
davant del poble per tal que esdevingui la força en les nostres mans
per a perdició dels que menyspreen el meu senyor. 23 I ets agrada-
ble pel teu aspecte i bona per les teves paraules. Si es fa segons
has parlat, el teu Déu serà el meu Déu, i tu tindràs seient reial al

palau de Nabucodonosor rei, i seràs anomenada per tota la terra. (C. XII.) [1]I manà d'introduir-la on eren posats els seus tresors i li manà que es nodrís de les seves menges delicades i que begués del seu vi. [2]Digué, però, Judit: No en menjaré per tal de no ésser escàndol, sinó que em serviré dels que han estat portats per mi. [3]I li digué Holofernes: Però quan manquin els que tens, ¿d'on en traurem de semblants per a donarte'n? Car no hi ha entre nosaltres ningú de la teva nissaga. [4]I li digué Judit: Viu la teva ànima, senyor meu, car no consumirà la teva serventa els que porto amb mi fins que el Senyor faci per la meva mà el que ha determinat.

[5]La conduïren els servents d'Holofernes a la tenda, i dormí fins a mitja nit, i es llevà a trenc d'alba, [6]i envià a dir a Holofernes: Disposi el meu senyor que permetin a la teva serventa d'eixir per la pregària. [7]I manà Holofernes als guàrdies de cos que no ho impedissin. I romangué al campament tres dies, i sortia cada nit al congost de Betúlia, i féu l'ablució prop del campament a la font d'aigua. [8]I tantost pujava pregava al Senyor Déu d'Israel d'adreçar la seva via per a alliberament dels fills del seu poble. [9]I en tornar romania pura a la tenda, fins que prenia el seu aliment al vespre.

[10]S'esdevingué que el quart dia féu Holofernes un convit pels seus servents sols, i no cridà a la festa cap dels que acostumava. [11]I digué a Bàgoa, l'eunuc que era constituït per damunt de tots els seus criats: Vés, i convenç a aquella dona hebrea que està prop de tu, de venir i menjar i beure amb nosaltres. [12]Car mira que és vergonyós a la nostra faç deixar passar una dona semblant sense conèixerla, i si aquesta no l'atraiem, es trufaran de nosaltres. [13]Sortí Bàgoa de la presència d'Holofernes, i entrà a ella, i digué: No atardi la formosa donzella de venir vers el meu senyor per a ésser honorada en presència d'ell i beure amb nosaltres el vi del plaer, i esdevindrà en aquest dia com una filla dels fills d'Assur de les que sojornen al palau de Nabucodonosor. [14]I li respongué Judit: ¿Qui sóc jo per a

9. — *I en tornar romania pura a la tenda, fins que prenia el seu aliment al vespre.* És a dir, no es sollava amb impuresa legal amb el tracte o participació en els costums dels gentils.

oposar-me al meu senyor? Tot el que és plaent als seus ulls, apres-
sant-me ho faré, i serà això la meva alegria fins al dia de la meva
mort.
[15] I aixecant-se s'ornà amb el mantell i amb tot l'agençament fe-
mení, i la precedí la seva serventa que estengué a terra, davant
d'Holofernes, les pells que rebé de Bàgoa pel seu dinar de cada dia,
per a menjar reclinada damunt d'elles. [16] I entrant, es prosternà
Judit, i s'abrusà el cor d'Holofernes per ella, i s'agità la seva ànima.
Car estava molt cobejós d'unir-se a ella i cercava avinentesa per a
enganyar-la, des del dia que la veié. [17] I li digué Holofernes: Beu i
sigues amb nosaltres pel plaer. [18] Respongué Judit: Bec, senyor, i
és engrandit avui el meu viure més que tots els dies de la meva nai-
xença. [19] I prenent, menjà i begué davant d'ell el que havia preparat
la seva serventa.
[20] I s'alegrà Holofernes a causa d'ella i begué molt de vi, tant com
mai no n'havia begut ni un sol dia des que va néixer.

Judit mata Holofernes

(C. XIII.) [1] Quan es féu tard s'acuitaren d'anar-se'n els servents
d'ell i Bàgoa tancà la tenda per fora, i tragué els que estaven a pre-
sència del seu senyor, i se n'anaren a llur jaç, car estaven tots lassos
per tal com la beguda havia estat més del compte.
[2] Fou deixada Judit sola a la tenda, i Holofernes caigut damunt
del seu llit, car estava tot amarat de vi.
[3] Digué Judit a la seva serventa d'estar-se fora del seu dormitori
i esperar la seva sortida com cada dia, puix que digué que sortiria per
la seva pregària; i havia parlat a Bàgoa segons aquests mots. [4] I s'ha-
vien allunyat tots del davant i ningú no romangué al dormitori, des
del petit fins al gran.
I dempeus Judit prop del llit d'ell, digué en el seu cor: Senyor
Déu de tot poder, posa l'esguard aquest moment en les obres de les
meves mans per a l'enlairament de Jerusalem, [5] car ara és l'avinen-

tesa de recobrar la teva herència i d'acomplir el meu propòsit per a
destrucció dels enemics que es redreçaren contra nosaltres.
[6] I acostant-se a la columna del llit que estava prop del cap d'Ho-
lofernes en despenjà l'alfange, [7] i atansada al llit agafà la cabellera
del seu cap, i digué: Valga'm Déu d'Israel en aquest dia! [8] I colpí
amb la seva força dues vegades el seu coll, i separà el seu cap, [9] i
apartà el cos del llit, i arrencà el conopeu de les columnes. I des-
prés de poc sortí i donà a la seva esclava la testa d'Holofernes [10] i la
tiraren a l'alforja dels seus menjars, i eixiren les dues ensems segons
llur costum.

I travessaren el campament, donaren la volta a la vall, i pujaren la muntanya de Betúlia i arribaren a les seves portes.

SECCIÓ SETENA

DESFETA DELS ASSIRIS

Lloances de Judit

[11] I digué Judit des de lluny als que feien guàrdia sobre les portes:

Obriu, obriu la porta,
amb nosaltres està Déu, el nostre Déu;
per tal de fer encara força a favor d'Israel
i poder contra els seus enemics,
tal com ho ha fet avui.

[12] I s'esdevingué que tan punt els homes de la seva ciutat oïren la
seva veu, s'afanyaren a baixar a la porta de llur ciutat i convocaren
els ancians. [13] I corregueren tots ells, del petit al gran, puix que era
cosa extraordinària per ells que ella vingués, i obriren la porta i les

reberen, encengueren foc a les torxes i les voltaren. 14 Ella, però,
els digué amb veu forta:

> Lloeu Déu, lloeu-lo;
> lloeu Déu,
> el qual no ha decantat la seva misericòrdia
> de la casa d'Israel,
> ans castigà els nostres enemics,
> amb la meva mà, aquesta nit.

15 I prenent la testa de l'alforja, la mostrà, i els digué: Heus ací
la testa d'Holofernes, general en cap de l'exèrcit d'Assur, i heus ací
el conopeu on jeia en la seva embriaguesa: el colpí el Senyor per la
mà d'una dona. 16 Viu el Senyor que m'ha conservat en el camí que
he seguit, car per la seva perdició el seduí la meva faç i no féu amb
mi pecat de sollament i vergonya.

17 I s'engrescà molt tot el poble, i amb el cap cot adoraren Déu, i
digueren tots a una: Lloat sigues, oh Déu nostre, que has anorreat
en el dia d'avui els enemics del teu poble.

18 I li digué Ozias: Beneïda sigues, filla, pel Déu Altíssim, entre
totes les dones de damunt la terra. I beneït el Senyor Déu que creà
els cels i la terra que et portà de dret a colpir la testa del príncep
dels nostres enemics, 19 car no s'apartarà la teva esperança del cor
dels homes que recorden la força de Déu per sempre. 20 Ha fet amb
tu això Déu per a enlairament etern, per a protegir-te entre els bons
pels quals no planyeres la teva vida, a causa de la humiliació de la
nostra nissaga, 21 ans t'avançares a la nostra ruïna anant per camí
dret al davant del nostre Déu.

I digué tot el poble: Així, així.

21, Ps. cv, 1; Ps. cvi, 1.

16. — *I no féu amb mi pecat de sollament i vergonya.* Judit bé cura del seu honor i vol que consti que no l'ha perdut en el campament assiri.

Terror dels assiris

(C. XIV.) [1] I els digué Judit: Escolteu-me, germans, agafeu
aquest cap i pengeu-lo als merlets del vostre mur, [2] i ben aviat quan
brilli l'aurora i surti el sol damunt la terra, prendreu cadascú les
vostres eines de guerra i tots els homes ardits sortireu fora la ciutat,
i us donareu un cabdill, i fareu com qui baixa al planell contra la
guàrdia dels fills d'Assur, però no hi baixareu. [3] Ells prendran llurs
armes i correran al campament llur i despertaran els generals de
l'exèrcit d'Assur, i ensems correran vers la tenda d'Holofernes i no
el trobaran, i caurà damunt d'ells el temor, i fugiran de la vostra
presència. [4] I encalçant-los vosaltres i tots els que sojornen per tota
la muntanya d'Israel, destroceu-los en llurs camins. [5] Abans, però,
de fer això, crideu-me Aquior l'ammanita per tal que conegui
aquell que menystenia la casa d'Israel, aquell que era tramès contra
nosaltres per a la mort.
[6] I cridaren Aquior a la casa d'Ozias. Tantost arribà i veié la testa
d'Holofernes en mans d'un home enmig de l'aplec del poble, caigué
faç en terra i defallí el seu esperit. [7] Quan tornà en si caigué als
peus de Judit i es prosternà a la faç d'ella, i digué: Beneïda tu en
totes les tendes de Judà i en tots els pobles; aquells qui s'assabentin
del teu nom s'esbalairan. [8] I ara anuncia'm el que has fet aquests
dies. I li innovà Judit enmig del poble tot el que havia fet des que
marxà fins al dia en què parlaven. [9] Quan cessà de parlar, l'aclamà
el poble a gran veu, i ressonà el crit de jubilació en la ciutat llur.
[10] Veient Aquior tot el que féu el Déu d'Israel, cregué molt en
Ell i circumcidà la carn del seu prepuci, i fou admès al poble d'Israel
fins aquest dia.
[11] Aviat, però, quan apuntà el dia, penjaren al mur la testa d'Holo-

1. — *Agafeu aquest cap i pengeu-lo als merlets del vostre mur.* Costum dels antics. Judas Macabeu manà també penjar la testa de Nicanor als murs de Sion.

2.—*Però no hi baixeu.* Judit continua mostrant-se astuta i els aconsella un atac simulat amb l'objecte que els assiris s'assabentin de la fi de llur cabdill.

fernes, i tot baró d'Israel prengué les seves armes, i eixiren a escamots pels pendissos de la muntanya.
[12] Els fills d'Assur quan els veieren ho assabentaren a llurs cabdills,
els quals acudiren als generals i capitosts i a tots llurs prínceps.
[13] I anaren a la tenda d'Holofernes i digueren a l'encarregat de tots els seus: Desperta't, senyor nostre, car els esclaus han tingut la gosadia de baixar en guerra contra nosaltres, per tal que els perdem del tot.
[14] Entrà Bàgoa i tustà a la porta de la tenda, car sospitava que ell
jeia amb Judit. [15] Com sia que ningú no respongué, atansant-se,
entrà al dormitori i el trobà al dintell ajaçat, mort, i que li havia
estat llevada la testa. [16] I a gran veu cridà amb plor i gemec i fort
crit, i esquinçà els seus vestits.
[17] Entrà a la tenda on havia estat Judit estatjada i no la trobà, i
anà corrent vers el poble cridant: [18] S'han revoltat els esclaus; una
sola dona dels hebreus ha fet ultratge a la casa del rei Nabucodonosor; heus ací Holofernes per terra, i sense cap. [19] Tan punt oïren
aquestes paraules, els prínceps de l'exèrcit d'Assur esquinçaren llurs túniques, i es torbà molt llur ànima. I es féu aldarull i gran cridòria enmig del campament.

Desfeta dels assiris

(C. XV.) [1] Tan punt hagueren esment els que estaven a les ten-
des, s'esbalaïren pel que s'era esdevingut, [2] i caigué al seu damunt
l'esglai i el temor, i no hi havia home que romangués davant del seu veí, ans escampant-se, fugiren tots ensems per tots els viaranys de la plana i la muntanya.
[3] I els que havien romàs a la muntanya a l'entorn de Betúlia també recularen fugint, i llavors els fills d'Israel, — tot home guerrer d'entre ells, — eixiren en contra.
[4] I trameté Ozias a Betomestem i a Cobé i a Cola i a tots els llocs
d'Israel missatgers de les coses acomplertes per tal que tots ataques-
sin els enemics fins a llur extermini. [5] Quan ho saberen els fills

d'Israel tots ensems caigueren damunt d'ells, i els colpiren fins a Cobar. Semblantment també els de Jerusalem acudiren de tota la regió muntanyenca, car els havien innovat el que havia esdevingut al campament de llurs adversaris. També els de Galaad i els de Galilea els atacaren pel flanc amb gran destroça fins que arribaren a Damasc i a la seva rodalia.

6 Els altres que sojornaven a Betúlia atacaren el campament d'As-
sur, el saquejaren i s'enriquiren molt. 7 I els fills d'Israel, retornant
de la mortaldat, es feren amos de la resta; i els pobles i les masies,
a la muntanya i al pla, foren enfortits amb moltes despulles, la
quantitat de les quals era gran.

8 Joaquim el gran sacerdot i els ancians dels fills d'Israel que so-
jornaven a Jerusalem vingueren per tal de contemplar els beneficis
que féu el Senyor a Israel i per tal de veure Judit i donar-li la pau.
9 Quan arribaren prop d'ella la beneïren tots ensems i li digueren:
Tu ets l'enaltiment de Jerusalem, tu la gran alegria d'Israel, tu la
gran glòria del nostre poble. 10 Has fet tot això amb la teva mà, has
fet beneficis a Israel i Déu en ells s'ha complagut. Beneïda sies pel
Senyor totpoderós fins al temps etern. I digué tot el poble: Sigui
així.

11 I tot el poble espolià el campament durant trenta dies, i donaren
a Judit la tenda d'Holofernes i tots els objectes de plata i els llits i
els vasos i tots els seus atuells, i ella prenent-ho, ho posà damunt la
seva mula i enganxà els seus carros i ho amuntegà damunt. 12 I cor-
rien totes les dones d'Israel per a veure-la i la beneïen, i li feien una
dansa; i prengué rams a les seves mans i els donà a les dones que
estaven amb ella, 13 i es coronaren amb l'olivera ella i les altres. I
anava al davant de tot el poble conduint en la dansa totes les dones,
i seguien tots els barons d'Israel ornats amb corones i amb himnes
en llurs boques.

9. — *Quan arribaren prop d'ella la beneïren tots ensems i li digueren.* Són les paraules ben sabudes que l'Església ha incorporat en la seva litúrgia com una lloança a la Verge Santíssima.

Càntic de Judit

(C. XVI.) [1] I començà Judit aquesta confessió amb tot Israel i
corejava tot el poble aquesta lloança. [2] I digué Judit:

Invoquem el meu Déu amb tímpans,
canteu al Senyor amb címbals,
moduleu-li un salm i càntic,
enaltiu i invoqueu el seu nom,
[3] car el Senyor és el Déu que esmicola les guerres,
[4] car dels seus campaments, enmig del poble,
em tragué de la mà dels que m'encalçaven.
[5] Vingué Assur de les muntanyes del bòreas,
vingué amb les miríades del seus exèrcits;
llur multitud embussava els torrents,
llur cavalleria cobria els cims;
[6] digué que abrusaria les meves regions,
que occiria amb el glavi els meus adolescents;
que rebotria els meus nadons per terra,
que donaria com a presa els meus infants,
i espoliaria les meves verges.
[7] El Senyor omnipotent els castigà per mà d'una dona!
[8] El que entre ells era fort no caigué per causa de joves
ni el colpiren els fills dels titans,
ni altíssims gegants el combateren,
ans Judit, filla de Merari, l'enrampà amb la seva bellesa.
[9] Es despullà de la seva vesta vidual
a enlairament dels que sofrien a Israel,

1. — *I començà Judit.* El cant de Judit és un dels més bells fragments lírics dels Llibres Sants. Amarada de gratitud, emportada per l'entusiasme, Judit canta no la seva gesta sinó la bondat del Senyor que ha colpit el poderós per la mà d'una dona. Es rabeja en posar de relleu aquest contrast que fa palès el poder diví.

10 ungí la seva faç amb pomada,
lligà les seves trenes amb diadema
i prengué un vestit de lli per a seduir-lo,
11 la seva sandàlia s'endugué el seu esguard,
la bellesa d'ella captivà el seu esperit,
l'alfange travessà el seu coll.
12 Els perses s'eriçaren de la gosadia d'ella
i els medes s'horroritzaren pel seu coratge;
13 llavors xisclaren els que m'humiliaven
i temeren els que m'afeblien i s'esglaiaren:
aixecaren llur veu i recularen.
14 Els fills de dona els han ferit
i com nois que fugen els feriren:
es perderen en el combat del meu Senyor.
15 Cantaré al meu Déu un càntic nou.
16 Senyor, ets gran i gloriós,
admirat per la puixança, insuperable.
17 A Tu serveix tota la teva creació,
car digueres i foren fetes les coses,
enviares el teu esperit i fou poblada.
I no hi ha qui resisteixi la teva veu,
18 car les muntanyes des dels fonaments
amb les aigües seran commogudes;
les roques davant la teva faç
talment cera es fondran;
pels que et temen, però, Tu et mostres propici,
19 car és petit tot sacrifici en olor de suavitat,
i més petit tot greix per als teus holocaustos,
però qui tem el Senyor és gran per a sempre.
20 Ai dels pobles que s'aixequen contra la meva nissaga!
El Senyor omnipotent els castigarà en el dia del judici:
21 donarà foc i cucs a llurs carns
i ploraran amb sentiment fins a l'eternitat.

17, Gn. I; Ps. XXXII, 9.

[22] Quan anaren a Jerusalem adoraren Déu. I quan fou purificat el
poble, oferiren llurs holocaustos i sacrificis espontanis i ofrenes.
[23] I oferí Judit tots els atuells d'Holofernes que el poble li havia
donat i el conopeu que ella prengué del dormitori d'ell, i els donà a
Déu en presentalla. [24] I estava el poble gaudint a Jerusalem a la faç
del santuari durant tres mesos, i Judit restà amb ells.

[25] Després d'aquests dies retornà cadascú al seu heretatge. I Judit
marxà a Betúlia i romangué tenint cura dels seus béns, i esdevingué
des de llavors famosa en tota la terra. [26] Molts la desitjaren, però
cap baró no la conegué en tots els dies de la seva vida, des que
morí Manassés, el seu marit, i fou posat amb el seu poble. [27] I anà
esdevenint molt gran.

[28] Envellí a casa del seu marit fins a cent cinc anys i donà llibertat
a la seva esclava, i morí a Betúlia, i l'enterraren a l'espluga del seu
marit Manassés. [29] I la plorà el poble d'Israel set dies.

I repartí els seus béns abans de morir entre els parents de Manassés, el seu marit, i els parents de la seva nissaga.

[30] No hi havia qui causés temença a Israel els dies de Judit i després de morir ella durant molts de dies.

22. — *I quan fou purificat el poble.* De la impuresa legal provinent de la mort i enterrament dels gentils.

ESTER

Versió del P. Marc de Castellví, o. m. cap.
Noticia preliminar i notes del P. Antoni M.ª de Barcelona, o. m. cap.

NOTÍCIA PRELIMINAR

Autor i data del llibre d'Ester

Aquest llibre porta el nom de l'heroïna, de l'alliberadora de l'extermini decretat per Xerxes I de Pèrsia contra el poble jueu. Els hebreus l'anomenen *Mehillath-Esther* (el rotlle d'Ester) o senzillament *Esther*.

Els fets narrats s'esdevingueren en temps d'Assuer (Vg.), que segons les inscripcions persanes s'identifica amb Xerxes I, anomenat pels LXX *Artaxerxes* (Ἀρταξέρξης), fill de Darius I, fill d'Histaspes, el qual regnà de l'any 485 a 465 a. de J. C. La forma hebraica del nom *Ahashverosh* correspon a la persa *Kahsayarsha,* fent-la precedir de l'alef prostètic, que Vg. tradueix per Assuer.

Tant el nom d'Assuer com els detalls que dóna d'aquest personatge el llibre d'Ester, convenen perfectament amb el caràcter i el tarannà excèntric de Xerxes I, segons descriu Heròdot i altres autors profans : és el mateix home libidinós, sensual, cruel, inconstant i dement que féu occir tots els qui treballaven en la construcció d'un pont sobre l'Hel·lespont, perquè una tempesta el destruí; i féu flagel·lar i encadenar les mateixes aigües de l'Hel·lespont en un rampell d'ira (Heròdot, VII, 31); Piti de Lidia, que l'ajudà generosament en la guerra contra Grècia, li demanà que servés un dels seus fills enrolat en l'exèrcit persà, i Xerxes tot seguit el féu trossejar i féu passar els seus soldats per damunt de les despulles mutilades del jove (Heròdot, VII, 37-39; Sèneca, *De ira,* VII, 17). A la batalla de les Termòpiles, segons diu Diodor de Sicilia, posà els soldats medes a les primeres files de xoc per tal de fer-los matar. Després del seu fracàs a Grècia, Xerxes volgué oblidar els desastres de la guerra lliurant-se esbojarradament a tota mena de disbauxes (Heròdot, IX, 108 ss.). Aquest bàrbar era l'Assuer o Xerxes I del llibre d'Ester.

És difícil de fixar d'una manera definitiva l'autor del llibre. Els Talmu-

distes l'atribueixen als barons de la «gran Sinagoga»; sant Agustí i sant Isidor de Sevilla, a Esdras; però tant l'una com l'altra sentència presenten serioses dificultats. Climent Alexandrí, i després d'ell Nicolau de Lira, Dionís el Cartoixà, Generabrardus, Serarius i molts d'altres, l'atribueixen al mateix Mardoqueu. La majoria dels exegetes catòlics moderns (Scholz, Herbst-Welte, Reusch, Vigouroux, Zschokke, Gillet, etc.) creuen que fou compost, poc temps després dels esdeveniments narrats, per un jueu habitant en l'imperi persà, utilitzant les memòries de Mardoqueu. Altres (Cornely, Fillion, etc.) creuen que tota la part primera fins a IX, 20, és escrita per Mardoqueu, i l'altra fins a X, 1, almenys, fou completada per un altre jueu contemporani. Aquesta opinió és la que a nosaltres ens sembla més probable.

És cert que les descripcions que fa l'autor de l'atri i de les dependències del palau, dels costums de la cort, de les intervencions d'Ester, de l'exalçament de Mardoqueu, etc. exigeixen un testimoni ocular dels fets. Moltes coses sols podien ésser trameses per Ester i Mardoqueu (XI, 3 ss.; X, 4 ss.; XIII, 9 ss.; XIV, 1 ss.); i l'autor havia d'ésser un personatge influent, puix que podia disposar de l'arxiu reial. No hi ha res, doncs, que dificulti l'acceptació de Mardoqueu com a autor del llibre, almenys fins a IX, 20, on es llegeix que «Mardoqueu escriví totes aquestes coses, i, adjuntant-hi una lletra, envià l'escrit als jueus.» L'altra part podia molt ben ésser escrita per Esdras després de la institució de la festa dels *Purim,* erigida per a commemorar els fets d'Ester.

La data de la composició és fàcil així de deduir. Xerxes (Assuer) regnà des de l'Índia a l'Etiopia, damunt cent vint-i-set províncies, que no s'han de confondre amb les vint satrapies que Darius, fill d'Histaspes, havia establert en els seus Estats. Les províncies, eren divisions geogràfiques i ètniques; les satrapies, eren les divisions administratives. Quan comença la narració, Assuer era a Susa, capital de la província Susiana, on el rei dels perses passava llargues temporades. El terç any del seu regnat era el 482 a. de J. C. El llibre, doncs, fou escrit a Susa en aquesta època; l'autor dóna copiosos detalls dels noms dels eunucs i ministres del rei; cita literalment alguns edictes reials, i és tan precisa la narració, que acusa un contemporani i familiar d'Ester. Altrament, l'estil és el de l'època de les Cròniques (Paralipòmens), d'Esdras i de Nehemias.

Objecte, caràcter i divisió del llibre

El drama d'Ester, en el qual es decidí la sort dels jueus exiliats, es descabdella a la cort de Xerxes (Assuer). La regina Vasti (en antic

persa *Vahista, excellent;* grec *Asti,* Ἀστὶν) refusà de presentar-se a exhibir la seva bellesa davant la gent embriagada, com li havia ordenat el rei, per la qual cosa fou repudiada per aquest. Providencialment fou elegida reina, en lloc de Vasti, una piadosa jueva anomenada Ester, que havia estat educada i nodrida pel seu parent Mardoqueu. Aquest es congrià l'odi implacable d'Aman, primer ministre del rei, el qual, per venjança, obtingué d'Assuer un decret d'extermini contra els jueus. Ester, però, aconseguí fer-lo revocar; Aman i la seva parentela foren occits, i Mardoqueu ocupà el lloc de primer ministre. El poble, salvat per miracle, esclatà en accions de gràcies que constituïren la festa jueva dels *Purim*.

L'objecte del llibre no és sols de justificar la festa dels Purim en memòria de l'alliberament d'Israel, ans és per a mostrar amb fets històrics com Jahvè tenia cura del seu poble i el preservava de tota destrucció en vista del Messias promès. (Cf. X, 12-13; XI, 9 ss.; XIII, 15 ss.; XIV, 5 ss.)

Aquest llibre, junt amb el Pentateuc, és l'únic que es llegia íntegrament en el temple i en les sinagogues, i que ha conservat, entre els jueus, l'antiga forma de rotlle. El Talmud diu: «Els profetes i els hagiògrafs podran ésser destruïts; però el Pentateuc i el llibre d'Ester són indestructibles.» (Tractat *Mehilloth,* I, 7.)

Aquest llibre pot dividir-se en tres parts:

PRIMERA PART. — *Els jueus amenaçats de mort.*

1. Repudi de la reina Vasti (I, 1-22).
2. Elecció d'Ester (II, 1-18).
3. Mardoqueu descobreix una conjuració contra el rei (II, 19-23).
4. Aman demana la destrucció dels jueus (III, 1-15).
5. Mardoqueu i Ester preparen la defensa de llur poble (IV, 1-17).

SEGONA PART. — *Salvació del poble jueu.*

1. Ester és rebuda favorablement per Xerxes (V, 1-8).
2. Aman prepara el patíbul per a Mardoqueu (V, 9-14).
3. Honors tributats a Mardoqueu pel rei (VI, 1-13).
4. Càstig d'Aman i promoció de Mardoqueu (VI, 14-VIII, 2).
5. Ester aconsegueix la salvació del seu poble (VIII, 3-IX, 19).

TERCERA PART. — *Suplements deuterocanònics.*

1. Acabament del llibre (X, 4-XI, 1).

2. Pròleg del llibre. El somni de Mardoqueu (XI, 2-XII, 6).
3. Suplement núm. 1 (XII, 6-XIII, 7) al cap. III, 14.
4. Suplement núm. 2 (XIII, 8-XIV, 19) al cap. IV, 17.
5. Suplement núm. 3 (XV, 1-3) al cap. IV, 8.
6. Suplement núm. 4 (XV, 4-19) al cap. V, 1 s.
7. Suplement núm. 5 (XVI, 1-24) al cap. VIII, 13.

Text i versions

Del llibre d'Ester s'han conservat dos textos: l'hebreu, més abreujat, i el grec, més extens. «Librum Esther — diu sant Jeroni —, uariis translatoribus constat esse uitiatum, quem ego de archiuis Hebraeorum releuans, uerbum e uerbo pressius transtuli. Quem librum editio uulgata (és a dir, el text grec divulgat a l'Orient i la versió llatina Ítala estesa a l'Occident abans de sant Jeroni) laciniosis hinc inde uerborum sinibus trahit: addens ea, quae ex tempore dici poterant et audiri, sicut solitum est scholaribus disciplinis sumpto themate, excogitare quibus uerbis uti potuit, qui iniuriam passus est, uel ille, qui iniuriam intulit. Vos autem, o Paula et Eustochium... per singula uerba nostram translationem aspicite, ut possitis cognoscere me nihil etiam argumentasse addendo, sed fideli testimonio simpliciter, sicut in hebraeo habetur, historiam hebraicam latinae linguae tradidisse.» (*Praef. in l. Esther.*) Sant Jeroni, doncs, tradui fidelment i literalment el text hebreu, considerat per ell com l'únic genuí. Les amplificacions que es troben en el grec — considerades com a fragments deuterocanònics —, les posà com a apèndixs; és el criteri que han seguit la majoria dels editors i traductors, sense que això llevi res a la historicitat d'aquells fragments.

Aquests complements grecs són antiquíssims, i certament provinents d'un text hebreu. Gorionides, escriptor jueu del segle VIII, en cita diversos fragments al peu de la lletra; es troben també en la paràfrasi caldaica; en la versió grega de Teodoció, en la qual, com afirma Orígenes, tots els fragments anomenats deuterocanònics, figuraven integrament. Hi ha sobretot un testimoni contundent de l'autenticitat d'aquells fragments en la subscripció del text grec, feta l'any 4 del regnat de Ptolomeu i Cleopatra, bastants anys abans de J. C. (Cf. Cornely, *Intr.*, vol. II, 1 [1897], pp. 418 ss.). És per això que els Pares del Concili Tridentí, recolzant en els testimonis de tota l'antiguitat, els declararen canònics.

La nostra versió respon al text hebreu i pels suplements deuterocanònics o canònics, al text grec.

El caràcter històric del llibre queda suficientment avalat (a més del que hem dit més amunt), per l'índole interna del seu contingut, per la precisió amb què s'esmenten els noms propis, per la coordinació amb el que sabem de la història dels perses, i sobretot per la contínua celebració de la festa dels *Purim,* la causa i l'origen de la qual exposa el llibre.

PRIMERA PART

EL POBLE JUEU AMENAÇAT DE MORT

(I, 1-IV, 17)

Repudi de la reina Vasti

(C. I.) [1] I s'esdevingué que, després d'aquestes coses, en els dies
d'Assuer (l'Assuer que regnà de l'Índia fins a l'Etiopia sobre cent
vint-i-set províncies) [2] en aquells dies en què seia el rei Assuer en el
tron, a Susa, la capital, [3] en el terç any del seu imperi, féu un convit
a tots els seus prínceps i servents, a l'exèrcit dels perses i dels medes i als prefectes de les províncies, [4] per a mostrar les riqueses del
seu reialme i l'esclat de la magnificència del seu poder durant molts
dies, cent vuitanta dies. [5] Transcorreguts aquests, el rei féu un altre
convit de set dies, en el pati del jardí del palau reial, a tot el poble,

1. — *Després d'aquestes coses.* Els LXX comencen relatant un somni de Mardoqueu que comprèn 17 versets, els quals la Vg. posa en apèndix (XI, 2-XII). La Vg., seguint l'hebreu, comença: «In diebus Assueri qui regnauit ab India usque Aetiopiam.» En el Gr. manca «a l'Etiopia.» — *Artaxerxes*, segons els LXX, *Assuerus*, la Vg. = *Xerxes I.* (Cf. *Notícia preliminar.*)

2. — *Susa,* capital de la Susiana, sobre l'Euleu, una de les residències dels reis de Pèrsia.

3. — *En el terç any del seu imperi.* El 482, de retorn de la seva campanya desgraciada contra l'Egipte. — *Féu un convit.* Els reis persans, segons els historiadors grecs, solien donar grans àpats quan preparaven alguna campanya o quan en tornaven. En aquesta ocasió el convit era per a ocultar el desastre sofert.

4. — *Cent vuitanta dies.* Els comensals no eren, evidentment, els mateixos, sinó que se succeïen els uns als altres, segons anaven arribant de les diverses províncies i satrapies.

5.—*En el pati del jardí.* L'*apadana* o sala del tron, completament separada del palau reial, era una immensa sala

del més petit al més gran, que es trobava a Susa, la capital. [6] Tapissos de cotó blancs, verds i blaus, per mitjà de cordons de lli i porpra, penjaven de barres d'argent i de columnes de marbre. Els divans eren daurats i argentats damunt d'un paviment de pòrfir, de marbre blanc, de nacre i de marbre negre. [7] Hom servia la beguda en veires d'or de diferents formes, i vi reial, a balquena, com esqueia a la liberalitat del rei.

[8] I l'ordre era de no constrènyer ningú a beure, perquè el rei havia manat a tots els majordoms de la seva casa de conformar-se al daler de cadascú.

[9] També Vasti la reina donà un convit a les dones al palau del rei Assuer.

[10] El setè dia, en sentir el cor del rei els alegrois del vi, ordenà a Maunan, Bazata, Harbona, Bagata, Abgata, Zetar i Carcas, els set eunucs que servien davant el rei Assuer, [11] d'introduir a la seva presència la reina Vasti amb la diadema reial, per a mostrar als pobles i als prínceps la seva beutat; perquè era d'aspecte gentil. [12] Però la reina Vasti refusà de presentar-se segons el manament del rei donat per mitjà dels eunucs; i s'enfurismà el rei molt i molt, i s'arborà d'ira.

[13] Llavors el rei preguntà als savis que eren sabedors dels temps: (perquè els afers del rei eren sempre proposats davant d'aquells que sabien la llei i el dret; [14] i els més a la vora d'ell eren Carsena, Setar, Admata, Tarsin, Marès, Marsana i Mamucan, els set prínceps de Pèrsia i de Mèdia, que veien la faç del rei i que ocupaven el primer rang en el reialme:) [15] ¿Què s'havia de fer a la reina Vasti, per

de prop d'una hectàrea de superfície, situada al nord de l'acròpolis de Susa. Segons les reconstruccions arqueològiques, estava voltada de jardins; dues grans estàtues separaven els jardins de la terrassa, i d'aquesta es davallava a la plaça d'armes per una escala amplíssima. Aquests detalls de la magnificència dels reis de Pèrsia, estan confirmats per les excavacions fetes a Susa el 1884-1886 per Dieulafoy.

7. — La Vg. diu: «Bibebant qui inuitati erant, aureis poculis, et aliis atque aliis uasis cibis inferebantur, etc.»

11. — *La diadema*. Gr. *kidaris,* una mena de turbant acabat en punta en la part superior.

12. — *La reina Vasti refusà*. Cf. la *Notícia preliminar*.

14. — Els LXX donen solament tres noms.

La Vg. en posa set.

no haver executat l'ordre del rei Assuer, donada per mitjà dels eu-
nucs? [16] I digué Mamucan davant el rei i els prínceps: No sols con-
tra el rei ha mancat la reina Vasti, sinó contra tots els prínceps
i contra tots els pobles de totes les províncies del rei Assuer.
[17] Puix que, en saber totes les dones aquesta feta de la reina
Vasti, vindran a menysprear llurs marits, dient: El rei Assuer havia
ordenat d'introduir a la seva presència la reina Vasti, i ella no hi
anà. [18] Des d'ara, les dames de Pèrsia i de Mèdia que hagin sabut
la feta de la reina, ho retrauran a tots els prínceps del rei, i haurà
molt menyspreu i enuig. [19] Si plau al rei, mani un edicte reial, i
sigui inscrit entre les lleis de Pèrsia i de Mèdia, talment que sigui
irrevocable, segons el qual Vasti no pugui comparèixer més a la pre-
sència del rei Assuer; i doni el rei el seu regne a una altra, millor
que ella. [20] I en ésser conegut l'edicte del rei en tot el seu vast
imperi, totes les dones tributaran honor a llurs marits, des del més
gran al més petit.

[21] I el consell plagué als ulls del rei i dels prínceps, i el rei féu com
havia dit Mamucan. [22] I envià lletres a totes les províncies del reial-
me, a cada província segons la seva faisó d'escriure i a cada poble
segons la seva llengua; que tot marit fos amo a casa seva, i que
parlés la llengua del seu poble.

Elecció d'Ester

(C. II.) [1] Després d'aquestes coses, quan la indignació del rei
Assuer fou mitigada, es recordà de Vasti, del que ella havia fet i del
que havia decretat contra ella. [2] I els qui estaven de servei vora el
rei li digueren: Cal cercar per al rei donzelles d'aspecte gentil; [3] que
estableixi el rei en totes les províncies del seu reialme delegats, que
congreguin totes les donzelles d'aspecte gentil, a Susa, la capital, al
gineceu, a la cura d'Egeu, l'eunuc reial, custodi de les dones, que

3. — *A la cura d'Egeu.* Vg.: «Sub manu Egei eunuchi.» Egeu no és cap nom propi, significava el guarda o el superintendent del gineceu o harem reial.

El gineceu o palau on habitava la reina i les altres esposes i concubines reials, estava separat de la casa del rei, però els dos palaus es comunicaven directament pels jardins de l'*apadana*.

les proveirà dels cosmètics adients; [4] i la donzella que plagui als ulls del rei, regni en lloc de Vasti. La cosa plagué als ulls del rei i ho féu així.

[5] Hi havia a Susa, la capital, un jueu que nomia Mardoqueu, fill de Jaïr, fill de Semei, fill de Cis, del llinatge de Benjamí; [6] que havia estat emmenat de Jerusalem entre els captius deportats amb Jeconias, rei de Judà, per Nabucodonosor, rei de Babilònia. [7] I havia criat Edissa, que és Ester, filla del seu oncle, car no tenia ni pare ni mare; i la donzella era molt formosa i de visatge gentil. Morts son pare i sa mare, Mardoqueu l'havia adoptada per filla.

[8] S'esdevingué, doncs, que, en haver-se divulgat l'edicte reial i el seu acord, i en haver-se congregat un gran nombre de donzelles a Susa, la capital, a càrrec d'Egeu, Ester fou també presa per a la casa del rei, confiada a Egeu, custodi de les dones. [9] I la donzella plagué als seus ulls, i trobà gràcia davant d'ell; per això ell s'apressà a proveir-la de cosmètics adients i de ració, i a donar-li set donzelles triades de la casa del rei, i la féu passar amb elles al millor indret del gineceu. [10] Ester no revelà ni el seu poble ni la seva nissaga, perquè Mardoqueu li havia prohibit de parlar-ne. [11] I Mardoqueu es passejava cada dia davant el pati de l'harem per saber com es trobava Ester i com era tractada.

[12] Ara, quan tocava el torn a una donzella d'anar vers el rei As-

6, II Rg. xxiv, 15; Inf. xi, 4.

5-6. — *Mardoqueu... que havia estat emmenat.* *Que* no es refereix a Mardoqueu, ans al seu avantpassat Cis, que fou deportat per Nabucodonosor («eo tempre, quo Iechoniam regem Iuda», com afegeix Vg.); altrament, Mardoqueu tindria uns cent vint anys (puix que la deportació de Jeconias s'efectuà el 599). Referint-se *que* a Cis, que és la cosa més probable, Mardoqueu devia tenir de trenta a quaranta anys. El nom de Mardoqueu (hebreu = Mardekai) és babilonenc i no jueu, la qual cosa fa suposar que nasqué a Babilònia.

7. — *Ester.* Vg. diu: «Edissae, quae altero nomine vocabatur Esther.» Edissa és nom hebreu que significa «murtra», el qual canvià pel nom persà Ester = astre. Era costum, a la cort de Pèrsia, de canviar els noms dels personatges en altres que fossin adients a llur condició, per tal de fer oblidar el nom propi. — *Filla del seu oncle.* Vg. diu: «filia fratris sui», i en aquest cas Ester seria cosina de Mardoqueu, mentre l'hebreu i els LXX fan d'Ester la neboda de Mardoqueu. Vg. diu també que l'adoptà com a filla, la qual cosa no contradiu els LXX que porten que volia fer de la noia la seva muller. Si Ester era única hereva dels seus pares, segons la Llei havia d'emmaridar-se amb un pròxim parent de la mateixa tribu.

suer, després d'haver-se passat dotze mesos complint el que era prescrit a les dones (perquè tant durava el temps de llurs adreços: sis mesos amb oli de mirra i sis mesos amb perfums i ceretes d'ús entre les dones), [13] la donzella anava vers el rei, i li era permès d'emportar-se'n el que volgués de la casa de les dones a la casa del rei. [14] Se n'hi anava al capvespre, i l'endemà matí passava a la segona casa de les dones, a càrrec de Susagaz, eunuc del rei i custodi de les concubines. No tornava més vers el rei, llevat que el rei la desitgés i fos cridada pel seu nom.

[15] I en tocar el torn a Ester, la filla d'Abihaïl, oncle de Mardoqueu, que l'havia adoptada per filla, d'anar vers el rei, no demanà res més fora d'allò que li fou indicat per Egeu, eunuc del rei, custodi de les dones. I Ester plaïa als ulls de tots els qui l'esguardaven. [16] Ester fou, doncs, conduïda al rei Assuer, en la seva casa reial, el desè mes, que és el Tebet, l'any setè del seu regnat.

[17] I el rei amà Ester entre totes les dones; i trobà gràcia i benvolença als seus ulls més que totes les altres donzelles; tant, que li cenyí la diadema reial a la testa i la féu reina en lloc de Vasti. [18] I el rei donà un gran convit a tots els seus prínceps i als seus servents, el convit d'Ester; alleujà les províncies i atorgà mercès a la mida de la facultad reia .

Mardoqueu contreu mèrits davant el rei

[19] La segona vegada que eren acoblades les donzelles, Mardoqueu restava a la porta del rei. [20] I Ester, conforme li tenia ordenat Mar-

16. — *El Tebet.* Era comprés entre desembre i gener. — *L'any setè.* El 479 abans de J. C. Era, doncs, després de la desastrosa expedició de Xerxes contra la Grècia. Durant els preparatius i el temps de l'expedició, Ester degué romandre en el gineceu o harem, i no fou desposada com a reina fins al retorn del rei. Això explica l'interval de quatre anys passats entre el repudi de Vasti l'elevació d'Ester.

18. — *Alleujà.* La Vg. diu: «Et dedit requiem uniuersis prouinciis, ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalem.» Totes les versions vénen a dir el mateix: que es tractava d'una disminució o condonació d'impostos; d'això, se'n deia fer reposar el país (cf. Heròdot, III, 67).

19. — *Mardoqueu restava a la porta del palau.* Ell no deixava de vetllar per Ester. Xenofont parla sovint de com els principals dels perses tenien el costum de passejar i conversar a la

doqueu, no havia declarat ni la seva nissaga ni el seu poble; perquè
Ester seguia les ordres de Mardoqueu com quan era educada per ell.
21 En aquells dies en què Mardoqueu estava assegut a la porta del
rei, Bagatan i Tares, dos eunucs del rei, custodis de la porta, en-
duts per la còlera, tractaven de posar la mà damunt el rei Assuer.
22 Però en heure esment d'això Mardoqueu, ho denuncià a la reina
Ester, i Ester en parlà al rei en nom de Mardoqueu. 23 Esbrinada la
cosa i trobada certa, ambdós eunucs foren penjats en un pal. I això
fou registrat en el llibre de les Cròniques, a presència del rei.

Aman i el decret d'extermini contra els jueus

(C. III.) 1 Després d'aquestes coses, el rei Assuer exalçà Aman,
fill d'Amadata, del país d'Agag; i posà el seu setial per damunt de

porta exterior del memnònium; la presència de Mardoqueu en aquell indret no podia, doncs, inspirar cap sospita. Vg. diu: «Cumque secundo quaererentur uirgines, et congregarentur, Mardochaeus manebat ad ianuam regis.» Aquest nou acoblament de donzelles, segons III, 7, degué ésser entre l'any setè i el tretzè del regnat de Xerxes. Aquest fet d'anar renovant de tant en tant les dones del príncep, entrava de ple (i encara ara) en els costums orientals. Això havia d'augmentar encara més el neguit de Mardoqueu.

21. — *Dos eunucs.* Aquest verset queda molt resumit en els LXX. Ve a significar, segurament, que la presència de Mardoqueu en aquell lloc els molestava, puix que pel seu parentiu amb la nova reina no podien allunyarlo, i, en canvi, podia descobrir el complot que estaven tramant contra el rei. Vg. dóna més detalls i el text resulta més clar; diu: «Eo igitur tempore quo Mardochaeus ad regis ianuam morabatur, irati sunt Begathan et Thares, duo eunuchi regis, qui ianitores erant, et in primo palatii limine praesidebant: uolueruntque insurgere in regem et occidere eum.»

22. — *En heure esment.* Segons Flav. Jos., la conspiració fou descoberta pel jueu Barnabàs, el qual ho comunicà a Mardoqueu, i aquest ho contà tot a a Ester, i ella al rei, de part de Mardoqueu, com diu Vg.: «Ex nomine Mardochaei, qui ad se rem detulerat.»

23. — *Les Cròniques.* Ço és, en els annals que es conservaven després en l'arxiu reial. La redacció metòdica dels annals del reialme i de les gestes dels reis, era un costum de la cort de Pèrsia, com ho havia estat també de les corts dels reis de Nínive i de Babilònia. Ctèsias veié els annals reials. D'aquests tragué, encara que de segona mà, Nicolau de Damasc els detalls que dóna sobre les batalles de Pasagard, entre Cirus i Astiages. (Vigouroux, *Bibl. Pol.*).

1. — *Aman.* Era un meda, originari de la província d'Agag, de la Mèdia. No té res a veure amb la descendència amalecita d'Agag, com s'havia cregut algun temps. Sabem per les inscripcions de Khorsabad que el país d'Agag formava part de la Mèdia. No deixa d'ésser aquest detall una prova de la valor històrica del llibre d'Ester.

ots els prínceps que eren amb ell. [2] I tots els servents del rei, que
eren a la porta del rei, s'agenollaren i es postraven davant Aman,
perquè així ho havia ordenat el rei, però Mardoqueu no s'agenollava
ni es postrava. [3] Els servents que eren a la porta del rei, digueren a
Mardoqueu: ¿Per què traspasses el manament del rei? [4] Ara, com
sia que ells li ho repetien cada dia, i ell no se'ls escoltava, ho
denunciaren a Aman, per veure si la resolució de Mardoqueu seria
mantinguda, car ell els havia dit que era jueu. [5] Aman veié que
Mardoqueu no s'agenollava i no es postrava davant d'ell; i Aman
s'enutjà fora mida. [6] Però desdenyà de posar la mà sobre Mar-
doqueu solament (que ja li havien declarat el poble de Mardoqueu)
i Aman cuidà destruir el poble de Mardoqueu, tots els jueus que es
trobaven en el reialme d'Assuer.

[7] El primer mes, que és el mes de Nisan, l'any dotzè del rei As-
suer, es llançà el *Pur,* és a dir, la sort, davant Aman, de dia en dia i
de mes en mes, fins el mes dotzè, que és el mes d'Adar. [8] Llavors
Aman digué al rei Assuer: Hi ha un poble escampat entre els po-
bles de totes les províncies del teu regne, que viu apartat de tots,
les lleis del qual són diverses de les de tot altre poble, i que no ob-
serven les lleis del rei, i no interessa al rei de tolerar-los. [9] Si plau
al rei, escrigui's que siguin destruïts; i jo pesaré deu mil talents
d'argent entre les mans dels encarregats d'hisenda, perquè siguin

4. — *Ho denunciaren a Aman.* Ve a dir: Per veure si el motiu que donava Mardoqueu per a refusar l'homenatge a Aman — l'ésser jueu —, seria admès com una excusa vàlida. Segurament que Mardoqueu considerava aquesta prosternació com un acte idolàtric.

7. — *L'any dotzè.* Era el 474 a J. C. Vg. diu: «Mense primo (cuius uocabuum est Nisan)» = març-abril. — *Llançà el Pur,* sembla més aviat un derivat de l'antic persà, corresponent al llatí *pars.* Vegeu el text del decret d'Aman en XIII, fragment B.

Les supersticions d'aquella època menaren Aman a fixar la desfeta dels jueus en un dia determinat per les fetilleries persanes. Davant la pregunta que hom feia per a saber el destí, la *sort* (pur) donava l'oracle per *sí* o per *no.* (Sobre les supersticions dels perses, cf. Heròdot, III, 128; Xenofont, *Cyrop.* I, 6, 46.) Si la desfeta dels jueus havia d'esdevenir-se, segons la fetilleria del *pur,* en el mes Adar (començament de març), els jueus tenien encara una bona temporada per a prevenir-se.

9. — *Deu mil talents d'argent.* Si eren talents hebreus, farien uns 85.000,000 de pessetes; si eren babilonencs, equivaldrien a uns 21.000,000. Aman confiava recollir aquest diner per la confiscació dels béns dels jueus condemnats a mort.

portats al tresor reial. [10] Llavors el rei es tragué l'anell de la mà, i
el donà a Aman, fill d'Amadata, del país d'Agag, enemic dels jueus.
[11] I el rei digué a Aman: El diner és teu, el poble també, fes-ne el
que et sembli.

[12] El dia tretzè del primer mes foren cridats els secretaris del rei,
i hom escriví conforme a totes les ordres d'Aman, als sàtrapes del
rei, als governadors de cada província i als caps de cada poble, i a
cada província segons la seva escriptura, i a cada poble segons la
seva llengua, i en nom del rei Assuer fou escrit i segellat amb l'anell
reial. [13] I foren enviades lletres per mans dels correus a totes les
províncies del rei per a destruir i matar i exterminar tots els jueus,
joves i vells, infants i dones, en un mateix dia, el tretzè del mes dot-
zè, que és el mes d'Adar, i per a arrabassar llurs béns.

[14] La còpia de l'escrit que es donava per manament a cada provín-
cia, fou publicada en tots els pobles, a fi que estiguessin aparellats
per a aquell dia. [15] Els correus partiren encontinent segons l'ordre
del rei, i l'edicte fou promulgat a Susa, la capital. I mentre el rei i
Aman feien convits, la ciutat de Susa s'estremia.

Angúnia dels jueus i el determini d'Ester

(C. IV.) [1] Tot d'una que Mardoqueu sabé tot el que passava, es-
quinçà els seus vestits, es vestí de sac i cendra, i eixí pel mig de la
ciutat clamant en alta i amarga veu. [2] I pervingué fins a la porta

13. — *Els correus.* Sembla que el servei de correus fou inventat a Pèrsia, en temps de Cirus, segons els historiadors grecs. Aquests «correus» eren rapidíssims: utilitzaven cavalls de les estables reials, criats especialment per a aquest servei en les valls de la Mèdia. — *En un mateix dia... del mes dotzè.* El dia 13 del mes Adar, com havia caigut en sort. Actualment els jueus celebren l'alliberament dels seus avantpassats els dies 13, 14 i 15 Adar; el primer dia és dejuni, en memòria del dejuni d'Ester; els altres dies són de festa.

15. — *Partiren encontinent.* La Vulgata diu: «Festinabant cursores qui missi erant, regis imperium implere. Statimque in Susam pependit edictum.»

1. — *Esquinçà els seus vestits.* Era costum dels jueus davant d'un desconhort o d'una calamitat pública, com de vestir-se un sac i escampar-se cendra al damunt, i fer grans crits i planys per les places.

del rei, perquè a ningú, vestit de sac, no era lícit de franquejar la
porta reial. [3] A cada província, pertot on arribava l'ordre del rei i el
seu edicte, hi hagué gran desconhort entre els jueus; dejunaven,
ploraven, es lamentaven, sac i cendra servien de llit a molts.

[4] Vingueren les donzelles d'Ester i els seus eunucs, i li ho referi-
ren; i la reina se'n condolgué fortament; i envià vestits a Mardo-
queu perquè se'ls posés i es tragués de sobre el sac; però no ho
acceptà. [5] Llavors Ester, cridà Atac, un dels eunucs que el rei
havia posat al servei d'ella, i li ordenà d'anar a Mardoqueu a dema-
nar què era allò i per què.

[6] Sortí, doncs, Atac vers Mardoqueu, a la plaça de la ciutat,
davant la porta del rei. [7] I Mardoqueu li contà tot el que havia suc-
ceït, i li féu avinent la suma de diner que Aman havia promès de
pesar per al tresor reial en paga de la matança dels jueus. [8] Li donà
també una còpia de l'edicte publicat a Susa per a llur extermini, a fi
que el mostrés a Ester, l'assabentés de tot, i li recomanés de presen-
tar-se al rei per tal d'intercedir a favor del seu poble.

[9] Atac tornà a Ester i li referí les paraules de Mardoqueu. [10] Lla-
vors ordenà a Atac d'anar a dir a Mardoqueu: [11] Tots els servents
del rei i el poble de les seves províncies saben que si algú, home o
dona, va al rei, al pati de dintre, sense ésser cridat, per una llei
única s'enduu pena de mort, a menys que el rei no decanti vers ell
el ceptre d'or; llavors té salvada la vida; i jo no he estat cridada per
anar al rei ja fa trenta dies. [12] I foren referides a Mardoqueu les
paraules d'Ester.

5.—*Què era allò?* Ço és, per què vestia de dol i per quina raó no volia llevar-se el sac o cilici.

11.—*No he estat cridada... ja fa trenta dies.* Donat l'humor atrabiliari d'Assuer tenint en compte les lleis que regulaven les audiències reials, Ester no gosa presentar-se tot seguit al rei; i a més té motiu de creure que hagi caigut en desgràcia del sobirà, puix que «ja fa trenta dies» que el rei no ha mostrat desig de veure-la. I en aquestes circumstàcies ¿com demanar una audiència per proposar un favor tan extraordinari? Per altra banda, mancaven encara onze mesos per a l'execució del decret, i a Ester, durant aquell llarg període, se li haurien ocorregut altres mitjans per a solucionar un afer tan complicat. Però Mardoqueu apressa Ester que intervingui sense pèrdua de temps prop del sobirà; car el decret ja havia estat publicat, i era de témer que el furor popular, fomentat pels partidaris d'Aman, no esclatés en diversos indrets abans del dia establert.

[13] I Mardoqueu féu donar aquesta resposta a Ester: No t'imaginis pas que tu sola t'alliberaràs d'entre tots els jueus, perquè ets a casa
del rei. [14] Car, si ara tu callaves, socors i alliberament pervindrien als jueus d'alguna altra part; però tu i la casa del teu pare us perdreu; i ¿qui sap si per a aquesta hora justament t'han fet arribar al regne?

[15] Llavors Ester féu dir a Mardoqueu: [16] Vés, i aplega tots els jueus que són a Susa, i dejuneu per mi, sense menjar ni beure durant tres dies, nit i dia. Jo també amb les meves donzelles dejunaré igualment, i després aniré al rei, encara que sigui contra la llei; i si he de morir, moriré.

[17] Mardoqueu se n'anà i féu tot allò que Ester li havia ordenat.

14.—*D'alguna altra part...* Mardoqueu manifesta la seva fe en les prometences divines, encara que no esmenti el nom de Déu. Ell sap que Israel és immortal, i Déu té sempre a mà l'instrument que calgui per a salvar-lo. I ¿qui sap si aquesta vegada és Ester.? Per alguna cosa ha estat enlairada a tan alta dignitat. Així raonava, i encertadament, Mardoqueu.

15.—*Féu dir.* És a dir, Ester envià a dir a Mardoqueu: Vés, etc. Com diu Vg.: «Rursumque Ester haec Mardochaeo uerba mandauit.»

16.—*Dejuneu per mi.* L'hebr., els LXX i la Vulgata diuen: «Pregueu per mi, sense menjar ni beure, etc.»

Tres dies. Ço és, una part de dues nits i un dia sencer, puix que Ester menjà amb el rei abans del tercer dia. «Tres dies i tres nits», era una manera de dir dels jueus (cf. Mt. XII, 40).

Vegeu l'exhortació de Mardoqueu a Ester en XV, 1-3, fragments D.

Mardoqueu i Ester imploren la protecció de Déu, cf. XIII, 8-XIV, frag. C.

Vegeu també la presentació d'Ester al rei, en XV, 4 ss., frag. E.

SEGONA PART

SALVACIÓ DEL POBLE JUEU

(V, 1-X, 3)

El convit d'Ester

(C. V.) 1 Al tercer dia es posà Ester el seu abillament reial i s'atu-
rà en el pati interior de la casa del rei, davant la cambra reial. El
rei estava assegut en el tron, en la cambra reial, enfront de l'entra-
da. 2 I en veure el rei la reina Ester dempeus en el pati, ella trobà
gràcia als ulls d'ell; el rei decantà vers Ester el ceptre d'or que
tenia a la mà; i Ester avançà i tocà la punta del ceptre. 3 I digué el
rei: ¿Què tens, reina Ester, i què demanes? Ni que fos la meitat
del meu regne, se't donarà. 4 I Ester digué: Si plau al rei, vingui
avui el rei amb Aman al banquet que li he aparellat. 5 I respongué
el rei: Cerqueu tot seguit Aman, per tal d'executar el que ha dit
Ester.

Vingué, doncs, el rei amb Aman al convit que Ester havia apare-
llat. 6 I digué el rei a Ester en el banquet del vi: ¿Què desitges?
Ni que sigui la meitat del meu regne, l'hauràs. 7 Llavors respongué

1.—*Enfront de l'entrada*. En els palaus reials el tron era posat ordinàriament enfront de l'ingrés. Ester s'atura davant la cambra reial, de tal faisó que, a través de l'entrada oberta, pot veure el rei assegut en el tron, i aquest pot veure a ella, que és a fora en el pati.

Aquests dos versets es troben ampliats amb gran riquesa de detalls en la part deuterocanònica (XV, 4-19).

Ester i digué: Heus ací la meva demanda i el meu desig: 8 Si he
trobat gràcia als ulls del rei, i si plau al rei d'atorgar la meva de-
manda i d'acomplir el meu desig, que el rei vingui amb Aman al con-
vit que jo els aparellaré, i demà faré al rei la resposta que demana.

Aman prepara el patíbul per a Mardoqueu

9 Aman eixí aquell dia content i alegre de cor; però en veure
Mardoqueu a la porta del rei, que no s'alçava ni es movia davant
d'ell, s'enfelloní contra Mardoqueu. 10 Amb tot, Aman es con-
tingué i vingué a casa seva, i envià i convocà els seus amics i Zares
la seva muller. 11 Aman els parlà de la magnificència de les seves
riqueses, del gran nombre dels seus fills, i de tot el que havia fet el
rei per a honorar-lo i enaltir-lo per damunt dels seus prínceps i ser-
vents. 12 I afegí Aman: Fins la reina Ester no féu venir amb el rei
ningú més que a mi al convit que donà, i fins demà també sóc con-
vidat per ella amb el rei. 13 Però tot això no em basta mentre vegi
aquell jueu de Mardoqueu assegut a la porta del rei. 14 Zares
la seva muller, i tots els seus amics li digueren: Que hom prepari
una forca alta de cinquanta colzades, i demà matí demana al rei que
hom hi pengi Mardoqueu; i te n'aniràs joiós al convit amb el rei. I
plagué això als ulls d'Aman i féu preparar la forca.

Els honors capgirats

(C. VI.) 1 Aquella nit el rei, havent perdut el son, es féu dur
el llibre dels Annals, les Cròniques; i les llegiren davant el rei.

14.—*Una forca alta de cinquanta colzades.* L'alçada hiperbòlica — vint-i-cinc metres — vol fer ressaltar més la magnitud humiliant del suplici. Tots donen per descomptat que, Assuer tan fàcil de convèncer per a decretar l'extermini dels jueus, no sabia negar al seu conseller predilecte Aman el cap de Mardoqueu.

1.—*El llibre dels annals.* En la Cort de Pèrsia, com en les altres Corts de Nínive, Babilònia, Jerusalem existien els historiadors professionals, a sou del rei, amb l'encàrrec d'escriure la Crònica dels esdeveniments cabdals del reialme.

[2] Hom trobà escrit que Mardoqueu havia denunciat pertocant a Ba-
gatan i Tares, els dos eunucs del rei, custodis del palau, que havien
volgut posar la mà sobre el rei Assuer. [3] I el rei digué: ¿Quin
honor o quina distinció hom ha conferit a Mardoqueu a causa
d'això? I respongueren els servents del rei qui eren vora d'ell: No
s'ha fet res amb ell. [4] Llavors digué el rei: ¿Qui hi ha al pati? (Ara
Aman havia vingut al pati exterior de la casa del rei, per demanar al
rei de fer penjar Mardoqueu en la forca que ell havia preparat.) [5] I
els servidors del rei li respongueren: Heus ací, Aman és al pati. I el
rei digué: Que entri. [6] Entrà, doncs, Aman i el rei li digué: ¿Què
caldria fer per a l'home a qui el rei vol honorar? I digué Aman en
el seu cor: ¿A qui voldrà el rei honorar més que a mi? [7] I respon-
gué Aman al rei: Per a l'home que el rei vol honorar, cal prendre un
abillament reial, del qual es vesteix el rei, i un cavall que el rei ca-
valqui, i damunt la testa del qual sigui posada la corona reial; [8] i que
es consigni el vestit i el cavall a un dels principals caps del rei, per tal
de fer posar aquell vestit a l'home a qui el rei desitja honorar, i per
fer-li recórrer a cavall la gran plaça de la ciutat, [9] mentre es pregone-
rà davant d'ell: Així és fa amb l'home que el rei vol honorar.
[10] Llavors el rei digué a Aman: No triguis, doncs, pren l'abillament
i el cavall, com tu has dit, i fes-ho així amb el jueu Mardoqueu,
que seu a la porta del rei: no ometis res de tot el que has indicat.
[11] Aman prengué l'abillament i el cavall, revestí Mardoqueu i el pas-
sejà a cavall a través de la plaça de la ciutat, cridant davant d'ell:
És així que es fa amb l'home que el rei vol honorar.

[12] Mardoqueu tornà a la porta del rei, i Aman se'n tornà encon-
tinent a casa seva, afligit, i el cap velat. [13] Aman contà a Zares, la
seva muller, i a tots els seus amics tot allò que li havia esdevingut;

7.—*I damunt la testa.* L'hebreu suposa que la diadema era posada sobre el cap del corser reial. De fet, en antics monuments assiris i perses hom veu un ornament de tres puntes sobre la testa dels cavalls. Amb tot, no s'ha de confondre la diadema exclusivament reial — consistent en una cinta de color blau-cel, que era cenyida a l'entorn dels cabells o la tiara — amb la corona metàl·lica. Aquesta, a Pèrsia, era una condecoració, que el rei podia atorgar a qualsevol dels seus súbdits. Els exegetes fan remarcar com la descripció del triomf de Mardoqueu cau de ple en els costums perses.

els seus savis i Zares la seva muller li digueren: Si Mardoqueu,
davant el qual has començat a caure, és de la raça dels jueus, no
podràs res contra ell, ans sucumbiràs certament davant d'ell.

Ester salva el seu poble

14 Encara estaven ells parlant amb ell, que arribaren els eunucs del
rei amb grans presses per a fer venir Aman al convit que Ester havia
aparellat.
(C. VII.) 1 El rei i Aman vingueren al convit d'Ester. 2 I també,
el segon dia, digué el rei a Ester en el convit del vi: ¿Quina és la
teva demanda, reina Ester, i et serà atorgada? ¿Quin és doncs el teu
desig? Ni que fos la meitat del regne, l'hauràs. 3 Llavors la reina
Ester respongué i digué: Oh rei, si he trobat gràcia als teus ulls, i
si plau al rei, em sigui donada la meva vida: heus ací la meva de-
manda; i el meu poble, heus ací el meu desig. 4 Perquè jo i el meu
poble hem estat venuts per a ésser destruïts, matats i exterminats.
Ara, si haguéssim estat venuts per a esdevenir esclaus i esclaves,
hauria callat, per bé que el nostre adversari no repararia el menys-
capte fet al rei per la nostra mort.
5 I respongué el rei Assuer i digué a la reina Ester: ¿Qui és,
i on és, aquell qui empeny el seu cor a obrar així? 6 Ester respon-

13.—*Els seus savis.* Són els magues, consellers d'ofici.—*De la raça dels jueus.* Entre els idòlatres subsistia la creença que la raça jueva era objecte d'una especial protecció divina. El nostre autor sembla al·ludir veladament les malediccions contra Amalec, esmentades en Ex. XVII, 16; Nm. XXIV, 26; Dt. XXV, 17-19; i les suposa conegudes directament o indirecta per Aman, descendent d'Agag, pels savis i per la seva pròpia muller. De bell antuvi no s'havien adonat d'això, però ara comencen a pressentir-ne la tràgica transcendència.

4.—*Hem estat venuts.* Fa referència a a suma que Aman havia estipulat a favor de l'erari públic (cf. III, 9). *No repararia...* La destrucció del poble jueu reportaria al reialme danys irreparables, privant-lo de tanta multitud de súbdits i dels rèdits conseqüents per a l'erari reial. Aman, el tirà, no reeixiria amb la suma promesa a rescabalar el país de tan gran pèrdua. Cal advertir que el sentit de la frase original no és del tot clar. I ja sentiren la dificultat de precisar-lo els LXX, que tradueixen així: «puix que el calumniador no és digne de la Cort reial.» I la Vulgata: «però ara tenim per enemic un home, la crueltat del qual recau sobre el rei.»

gué: L'enemic, l'adversari, és aquest malvat Aman! Llavors Aman
s'esfereí a la presència del rei i de la reina. [7] I el rei en el seu
furor s'alçà del banquet del vi, vers el jardí del palau; però Aman
restà per demanar la gràcia de la vida a la reina Ester, perquè
veia prou, que de part del rei, la seva ruïna era decidida.
[8] En tornar el rei del jardí del palau a la sala del banquet del
vi, caigut que era Aman sobre el divan on es trobava Ester, el rei
exclamà: Vejam si violenta la reina davant meu, a casa meva! Tan-
tost com aquesta paraula eixí de la boca del rei, el rostre d'Aman fou
velat. [9] I digué Harbona, un dels eunucs de davant del rei: Heus
ací que la forca aparellada d'Aman per a Mardoqueu, qui ha par-
lat en bé del rei, és dreçada en la casa d'Aman a una alçada de cin-
quanta colzades. I el rei digué: Pengeu-l'hi. [10] Així penjaren Aman
en la forca que ell havia fet aparellar per a Mardoqueu. I la ira del
rei s'apaivagà.

És revocat l'edicte contra els jueus

(C. VIII.) [1] Aquell mateix dia, el rei Assuer donà a la reina Es-
ter la casa d'Aman, l'enemic dels jueus, i Mardoqueu es presentà al
rei, al qual Ester havia revelat el que era respecte d'ella. [2] El rei es
llevà el seu anell, que havia reprès d'Aman, i el donà a Mardoqueu;
i Ester constituí Mardoqueu sobre la casa d'Aman.
[3] Després Ester tornà a parlar en presència del rei, es llançà als
seus peus, i li suplicà amb llàgrimes als ulls d'anul·lar la malvestat

8.—*Caigut... sobre el divan,* en el qual la reina s'havia recolzat en el convit. Aman s'hauria postrat als peus d'Ester per tal d'implorar la seva misericòrdia. Però el rei, obcecat d'ira, interpreta l'acte d'Aman com un atemptat a la virtut d'Ester.

El rostre... velat. Al·ludeix el costum de cobrir prèviament amb un vel el rostre del condemnat al patíbul, com acostumaven els grecs (Q. Curci, VI, 8, 22) i així mateix els llatins (Tit. Liv. I, 26, 25). Els LXX llegeixen altrament: «En oir això (els mots del rei) la faç d'Aman esdevingué roja.»

1.—*La casa d'Aman.* Entre els perses la pena capital incloïa una conseqüent confiscació dels béns del condemnat (cf. Eròdot, III, 129). Assuer renuncia el seu dret a profit d'Ester. Amb «la casa d'Aman» ha d'entendre's no sols l'edifici material, sinó també els béns mobles i immobles de la propietat d'Aman.

d'Aman, l'Agageu, i els designis que havia tramat contra els jueus.
4 El rei decantà el ceptre d'or vers Ester, que s'alçà i estigué dempeus
davant el rei. 5 I digué : Si plau al rei, i si he trobat gràcia als seus
ulls, que hom escrigui per a revocar les lletres establertes per Aman,
fill d'Amadata, l'Agageu, que va escriure per a destruir els jueus que
són en totes les províncies del rei. 6 Perquè ¿com podré jo veure la
calamitat que colpirà el meu poble?, ¿i com podré jo veure la
destrucció de la meva nissaga? 7 I respongué el rei Assuer a la rei-
na Ester i al jueu Mardoqueu : Heus ací que jo he donat a Ester la
casa d'Aman, i, a aquest, l'han penjat a la forca, per haver estès la mà
contra els jueus. 8 Escriviu doncs vosaltres als jueus, com us plaurà,
en nom del rei, i segelleu amb l'anell del rei, car una lletra escrita en
nom del rei i segellada amb l'anell reial no pot ésser revocada.

9 Llavors foren cridats els secretaris reials en el mes tercer de
Sivan, i hom escriví conforme a tot el que ordenà Mardoqueu, als
jueus, als sàtrapes, als prínceps i als caps de les provincies que hi
havia de l'Índia a l'Etiopia, cent vint-i-set províncies ; a cada provín-
cia segons la seva escriptura i a cada poble segons la seva llengua,
als jueus també segons llur escriptura i llur idioma. 10 Hom escriví
en nom del rei Assuer, hom segellà amb l'anell reial, i hom envià les
lletres per correus a cavall, muntats en corsers del servei reial, pro-
vinents de les quadres reials. 11 Per aquestes lletres el rei permetia
als jueus, en qualsevol ciutat que es trobessin, d'acoblar-se i defen-
sar llur vida, de destruir, matar i exterminar, no exclosos infants i
dones, tota gent armada de qualsevol poble o província que els assal-
tés, i de saquejar llurs béns ; 12 i això en un mateix dia, en totes les
províncies del rei Assuer, el dia tretzè del mes dotzè, que és el
mes d'Adar.

13 Una còpia de l'edicte, que havia de publicar-se com a llei en
cada província, deia que els jueus estiguessin alerta per a aquell dia,
per a venjar-se de llurs enemics. 14 Els correus, doncs, muntats so-

5.—*Revocar les lletres.* Ester demana quelcom que és desacostumat entre els reis perses, i Assuer li ho fa avinent en el verset 8.

9.—*El mes tercer de Sivan.* Correspon a maig-juny. Per tant, dos mesos i deu dies després de la promulgació de l'edicte d'Aman (cf. III, 21).

bre corsers de les quadres reials, partiren tot seguit, segons el co-
mandament del rei. L'edicte fou promulgat a Susa, la capital.
15 Mardoqueu eixí de la presència del rei amb vestit reial blau i blanc,
i una gran corona d'or, i un mantell de lli i porpra; i la ciutat de
Susa es va alegrar i féu festa. 16 Per als jueus tot era llum i joia, exul-
tació i glòria. 17 I a cada província i a cada ciutat, on arribà el
manament del rei, els jueus tingueren goig i alegria, festins i festes.
I molta gent dels pobles del país es féu jueva, car l'esfereïment dels
jueus els havia colpits.

(C. IX.) 1 El mes dotzè, que és el mes d'Adar, al tretzè del mes
quan l'ordre del rei i el seu edicte havien d'executar-se, al dia en què
els enemics dels jueus havien esperat de dominar sobre d'ells, fou el
contrari que s'esdevingué, els jueus dominaren sobre llurs enemics.
2 Els jueus s'acoblaren en llurs ciutats, en totes les províncies del rei
Assuer, per tal de colpir aquells que cercaven llur ruïna, i ningú no
pogué resistir-los, car l'esfereïment dels jueus havia colpit totes les
contrades. 3 I tots els prínceps de les províncies, i els sàtrapes i
capitans i oficials del rei sostingueren els jueus, car l'esfereïment de
Mardoqueu els havia colpits. 4 Car Mardoqueu era gran en la
casa del rei i la seva anomenada s'escampava per totes les provín-
cies, puix que aquest home, Mardoqueu, anava engrandint-se. 5 I els
jueus colpiren llurs enemics a nafra de glavi, de mortaldat i de
perdició; i tractaren llurs enemics com els plagué. 6 I a Susa, la
capital del regne, mataren i exterminaren els jueus a cinc-cents
homes, 7 i mataren Farsandata, Delfon, Espata, 8 Forata, Adalia,
Aridala, 9 Fermesla, Arisai, Aridai i Ierata, 10 els deu fills d'Aman,
fill d'Amadata, l'enemic dels jueus. Però no posaren la mà en el
botí. 11 El mateix dia, pervingué a coneixença del rei el nombre
dels qui havien estat occits a Susa, la capital. 12 I el rei digué a la

10.—*Però no posaren la mà en el botí.* És a dir, no es lliuraren al saqueig, malgrat de posseir permís del rei per a tal cosa (cf. VIII, 11). Amb tot, els LXX constaten el contrari. La intenció de l'Autor és ben manifesta: els jueus s'escudaven en aquell edicte reial amb l'únic fi de defensar la pròpia vida amenaçada. No volien treure'n un profit, que els hauria fet mal veure, com hauria estat el d'enriquir-se amb les despulles de llurs enemics. Amb el goig de la venjança ja es donaven per ben pagats.

reina Ester: A Susa, la capital, els jueus han mort i exterminat cinc-cents homes, i deu fills d'Aman; ¿què hauran fet en les altres províncies del rei? ¿Quina és doncs la teva demanda i et serà atorgada? ¿O què més és el teu desig i serà acomplert? [13] Ester respongué: Si plau al rei, que sigui permès als jueus de Susa de fer demà també segons el decret d'avui, i que hom pengi a la forca els deu fills d'Aman. [14] El rei ordenà de fer-ho així; i l'edicte fou promulgat a Susa, [15] i hom penjà els deu fills d'Aman. I els jueus de Susa, havent-se congregat de nou el dia catorzè del mes d'Adar, mataren a Susa tres-cents homes. Però no posaren la mà al botí.

[16] Els altres jueus que eren en les altres províncies del rei, es congregaren per defensar llur vida, i tingueren repòs de llurs enemics, i mataren de llurs contraris setanta-cinc mil; però no posaren la mà al botí.

La festa dels Purim

[17] Era el tretzè del mes d'Adar; i al catorzè del mateix mes reposaren i el feren dia de banquet i de joia. [18] Els jueus de Susa s'acoblaren en el tretzè i el catorzè del mateix mes, i al quinzè reposaren i el feren dia de banquet i de joia. [19] És per això que els jueus del camp que habiten en poblets sense muralles, fan el catorzè del mes d'Adar el dia de joia i de banquet i de festa en què hom envia porcions els uns als altres.

[20] I escriví Mardoqueu aquestes coses, i envià lletra a tots els jueus que eren en les províncies del rei Assuer, veïns i llunyans, [21] ordenant-los que celebressin el dia catorzè del mes d'Adar, i el quinzè, cada any, [22] com a dies en què els jueus tingueren repòs de llurs enemics, i el mes que se'ls tornà de trist en alegre, dia de dol en

19.—*El catorzè del mes d'Adar.* En els temps de l'Autor els jueus observaven la festa dels Purim el catorzè d'Adar (cf. VIII, 12), mentre els de ciutat festivaven el quinzè del mateix mes. I la raó és aquesta: que els jueus escampats en les províncies havien dedicat un sol dia a la matança, i els de Susa, dos.

20.—*Aquestes coses...* S'entén el contingut de les lletres que segueixen, que ell envià a tots els jueus.

dia de festa; que els fessin dies de convit i exultació, i que es tra-
metessin porcions els uns als altres, i dons als pobres.
23 I els jueus volgueren continuar, com començaren, a fer allò que
Mardoqueu els escriví. 24 Car Aman, fill d'Amadata, l'Agageu, ene-
mic de tots els jueus, havia projectat contra els jueus de perdre'ls,
i havia llançat el Pur, ço és, la Sort, per a consumir-los i anorrear-
los. 25 Però en presentar-se Ester davant el rei, aquest insinuà per
escrit: El designi malvat que aquell concebé contra els jueus, recai-
gui sobre el seu cap i que el pengin a ell i els seus fills a la forca.
26 Per això anomenaren aquest dies Purim, del mot Pur. Per tots
els mots d'aquesta lletra, i pel que ells veieren sobre això, i pel que
pervingué a llur coneixement, 27 els jueus establiren i adoptaren per
a ells i llurs descendents i per tots els acostats a ells de celebrar
immancablement, aquests dos dies segons el tenor d'aquell missat-
ge, al temps fixat. 28 Aquells dies hauran d'ésser commemorats i
celebrats de generació en generació, en tota família, en tota provín-
cia i en tota ciutat; i aquells dies de Purim no seran mai abolits
enmig dels jueus, i el record d'ells no cessarà en llur semença.
29 La reina Ester, filla d'Abitrahïl, i el jueu Mardoqueu escriviren
altre cop amb tota eficàcia, per tal de confirmar aquesta lletra sobre
els Purim. 30 Hom envià lletres a tots els jueus, a les cent vint-i-set
províncies del reialme d'Assuer, paraules de pau i de fidelitat, 31 per
tal de mantenir aquests dies de Purim en llurs temps assenyalats,
segons els havia constituïts Mardoqueu, jueu, i la reina Ester, i com
havien adoptat per a ells i llur semença, amb els dejunis i les lamen-
tacions. 32 Així l'ordre d'Ester establí aquestes coses pertocant als
Purim, i això fou escrit en el llibre.
(C. X.) 1 I el rei Assuer imposà un tribut en el continent i en les

27.—*Els jueus establiren...* La Festa dels Purim és encara celebrada a les Sinagogues. El 13 d'Adar que Aman havia triat per a la destrucció dels jueus, la vigília de la festa, és consagrat al dejuni — «dejuni d'Ester» — i en el capvespre hom llegeix tot el llibre d'Ester, mentre els assistents fan remor. El dia 14 al matí hom repeteix la lectura del llibre d'Ester, i el restant de la jornada es passa en la joia i en convits.

1.—*Un tribut.* Segurament, per refer-se de l'expedició desastrosa contra Grècia, que havia ocasionat una gran fallida econòmica al país.

illes de la mar.
[2] I tota l'obra de la seva fortitud i la seva valentia i
la descripció de la grandesa de Mardoqueu, amb què el rei l'enaltí
¿no és escrit per ventura en els annals del rei de Mèdia i de Pèrsia?
[3] Perquè Mardoqueu jueu fou el segon després del rei Assuer, gran
entre els jueus, i estimat entre la multitud dels seus germans. Cercà
el bé del seu poble i parlà per la benaurança de la seva nissaga.

3.—*El segon després del rei.* Ço és, Mardoqueu, esdevingué primer ministre de la Cort persa, i l'Autor es complau a fer remarcar com sabé usar del poder i de la dignitat, que li conferí el rei, en benefici dels seus connacionals.

Ací termina el text hebreu.

SUPLEMENTS DEUTEROCANÒNICS

(X, 4-XVI, 24)

Somni de Mardoqueu

4 I digué Mardoqueu: De Déu ha vingut tot això.
5 Em recordo d'un somni que viu pertocant a aquestes coses; ni
un mot respecte a això ha estat traspassat. 6 Una petita deu esdevin-
gué riu; hi hagué una llum i un sol i aigües abundoses. Ester és el
riu, que el rei prengué per muller i la féu reina. 7 Els dos dragons
som jo i Aman. 8 Els pobles són els qui s'havien aplegat per tal de
perdre el nom dels jueus, 9 la nissaga meva, ço és, Israel, el qual,
clamant a Déu, fou salvat. Car salvà el Senyor el seu poble i ens
alliberà de tots aquests mals i féu Déu senyals i prodigis grans, com
no n'esdevingueren entre les nacions.
10 Per això féu dues sorts: una per al poble de Déu i una altra
per a tots els pobles. 11 I vingueren les dues sorts en temps i avinen-
tesa, en el dia del judici, en faç de Déu per a tots els pobles. 12 I es
recordà Déu del seu poble i féu justícia a la seva herència. 13 I el
catorzè i el quinzè del mes d'Adar, seran per a ells dies d'aplecs,
festa i alegria davant Déu, segons les generacions, fins per a sempre,
en el seu poble d'Israel.

4-13. — Interpretació del somni de Mardoqueu. El somni és contat en el cap. següent (XI, 2-12).

6. — *Una petita deu.* Aquesta significa Ester, eixida de condició obscura i humil i enlairada al tron de Pèrsia, i d'allí estant irradiant com un sol benfactor damunt el seu poble. Cal recordar ací que el nom d'Ester significa astre.

(C. XI.) 1 L'any quart del regnat de Ptolomeu i Cleopatra, Do-
siteu, que deia ésser sacerdot i levita, i Ptolomeu el seu fill, porta-
ren aquesta lletra dels Purim que digueren haver estat interpretada
per Lisímac, fill de Ptolomeu, a Jerusalem.
2 L'any segon del regnat d'Assuer el gran rei, el dia primer de
Nisan, Mardoqueu, fill de Jaïr, fill de Semeí, fill de Cis, de la tribu
de Benjamí, tingué un somni. 3 Era un baró jueu que sojornava a la
ciutat de Susa, baró il·lustre que servia al palau del rei. 4 Era dels
captius que prengué Nabucodonosor, rei de Babilònia, amb Jeconias,
rei de Judea.
5 Aquest fou el seu somni: 6 Veus ací llamps i remor, trons i terra-
trèmol i pertorbació damunt la terra: i veus ací dos grans dragons
preparats per a entrar tots dos en batalla i fent grans crits; 7 a llur
veu es prepararen tots els pobles a la lluita per a combatre contra el
poble dels justos. 8 I heus ací un dia de foscor i de tenebres, d'aflicció
i d'angoixa, de dissort i fort aldarull damunt la terra. 9 I es pertorbà
tot el poble just tement per a ells la dissort i es prepararen a ésser
destruïts 10 i clamaren a Déu. Per llur clam és féu com d'una petita
fontana un gran riu amb molta aigua. 11 Brillaren el sol i la llum, i
els humils foren enlairats i devoraren els gloriosos.
12 I deixondit Mardoqueu, que veié aquest somni, es capficà pen-
sant què volia fer Déu, i fins la nit, desitjà de comprendre'l.

4, II Rg. xxiv, 15; Sup. ii, 6.

1.—Ptolomeu, seria el Ptolomeu VI Filomètor, el qual, junt amb la seva muller Cleopatra, es mostra favorable als jueus. L'any quart del seu regnat coincidiria amb el 177 a. J. C.

Aquesta lletra dels Purim. Ço és, el llibre d'Ester, com es troba en els LXX amb tots els seus afegitons. — *Interpretada.* Ço és, traduïda de l'hebreu al grec. D'això hom conclou que el text hebreu devia contenir també aquests afegitons, que ara es troben sols en el text grec.

Com és evident, aquest verset no pertany ni a l'original ni al traductor llibre, ans és un simple afegit dels jueus alexandrins, que volgueren testificar la data memorable de l'any en què reberen traduït al grec el llibre sagrat i recordar qui l'havia traduït i els l'havia portat.

2.—*L'any segon* d'Assuer, correspon al 484 a. J. C. Per tant, el somni de Mardoqueu fou anterior a l'elecció d'Ester a reina (II, 16) i a tots els esdeveniments recontats en el text hebreu actual. Enraonadament, doncs, el passsatge XI, 2-XII, 6 en el grec forma el principi del llibre d'Ester, o sia els primers 17 versets del cap. I

Descobriment d'una conspiració

(C. XII.) [1] I descansava Mardoqueu al palau amb Gabata i Tarra, els dos eunucs del rei que vigilaven el palau, [2] i oí llurs converses cercà llurs projectes i s'assabentà que estaven preparats per a posar llurs mans sobre el rei Assuer i ho descobrí al rei. [3] I el rei féu causa als dos eunucs, i havent confessat, foren occits.

[4] I escriví el rei aquestes coses per a recordança, i Mardoqueu escriví també respecte d'això. [5] I manà el rei a Mardoqueu de servir a palau i li donà presents a causa d'aquestes coses.

[6] Aman, però, fill d'Amadata, l'Agageu, era gloriós davant del rei i cercà de noure Mardoqueu i el seu poble per mor dels dos eunucs del rei.

L'edicte contra els jueus

(C. XIII.) [1] Aquesta és la còpia de la lletra: El gran rei Assuer, als prínceps i governadors establerts a les cent vint-i-set províncies des de l'Índia fins a l'Etiopia, escriu això:

[2] Per bé que comandi un gran nombre de nacions i hagi sotmès tot l'univers, no vull pas abusar del meu poder per enaltir-me, sinó més bé per un govern suau, garantir als meus súbdits una vida perpetualment tranquil·la, i procurar al meu reialme la calma i la seguretat fins als seus darrers termenals, i fer reflorir la pau cobejada per tothom.

[3] Preguntant als meus consellers com això arribaria a terme, un entre nosaltres, excel·lent per la prudència, del tot semblant en benvo-

1, Sup. II, 21; VI, 2.

XII, 1-6.—Vegeu el lloc paral·lel II, 21-23. Les dues narracions es completen mútuament.

XIII, 1-7.—Còpia de l'edicte de proscripció contra els jueus. Pertocant a l'origen i preparació de l'edicte, vegeu III,8-15.

Aquest document com el del capítol XVI estan escrits en un grec més pur, s'explica si es té en compte que l'autor transcriví probablement les còpies autèntiques dels decrets, que foren publicats en grec per totes les províncies de l'Imperi, en les que es parlava aquest idioma.

lença i destacat per la seva ferma adhesió i que té el segon lloc en el
reialme, anomenat Aman, [4] ens mostrà, escampat en totes les tribus
de l'univers, un poble indòmit oposat pels seus usatges a tot poble,
que menysprea contínuament allò manat pels reis per tal de no con-
tribuir a la concòrdia, bellament constituïda entre nosaltres.

[5] Tingut, doncs, esment que aquest poble sol és contrari a tot
home, té una mena de lleis estranyes, rep malament els nostres pre-
ceptes, perpetra les pitjors malvestats i no és un ajut pel reialme,
[6] manem que tots els que us siguin senyalats per Aman, encarregat
dels afers i nostre segon pare, tots amb mullers i fills, siguin radi-
calment destruïts per l'espasa dels enemics sense misericòrdia ni
perdó, el catorzè del dotzè mes d'Adar del present any, [7] per tal que
els adesiara hostils, precipitats per la força en un sol dia a l'infern,
en el temps futur ens permetin amb prosperitat i ordre absolut de
portar els afers a llur fi.

Pregària de Mardoqueu

[8] Pregà Mardoqueu al Senyor recordant-se de totes les seves obres,
[9] i digué: Senyor, Senyor Rei de tot poder, car en vostre poder tot
està i no hi haurà qui us resisteixi si voleu salvar Israel, [10] car Vós
féreu el cel i la terra i tot el que hi ha d'admirable sota el cel. [11] Sou
amo de tot i no hi ha qui us resisteixi, Senyor.

[12] Vós coneixeu totes les coses; Vós sabeu, Senyor, que no per
insolència, ni per supèrbia, ni per amor a la glòria he fet això de no
adorar el superbíssim Aman. [13] Car m'hauria abellit de besar les
plantes dels seus peus per la salvació d'Israel. [14] Però ho fiu per tal
de no retre honor a un home per damunt de l'honor de Déu, car jo

6.—*El catorzè.* En els altres llocs paral·lels diu el tretzè. Tal vegada es tracti d'una errada del copista; o bé la matança començada el tretzè acabés el catorzè.

13.—*Besar les plantes dels seus peus.* El bes als peus era l'homenatge tributat dels súbdits als sobirans oriental i als grans dignataris de la Cort. Mardoqueu, davant els pretensions superbes d'Aman, seria disposat a fer aquest acte d'humiliació, però no gosa per por que la seva acció no sigui interpretada com un acte d'idolatria, i per això mateix no sigui motiu d'escàndol als seus connacionals.

no adoraré ningú sinó Vós, Senyor meu, i no ho faré amb supèrbia.
[15] I ara, oh Senyor, Déu i Rei, Déu d'Abraam, perdoneu el vostre
poble, car ens sotgen per a la nostra perdició i volen anorrear del tot
la vostra herència. [16] No menyspreeu la vostra part per Vós mateix
salvada de la terra d'Egipte. [17] Oïu la meva pregària i compadiu la
vostra herència i convertiu el nostre dol en joia, per tal que vivint
cantem el vostre nom, Senyor. No feu pas emmudir la boca dels
que us lloen.

[18] I tot Israel clamà amb insistència, car veia la mort davant els
seus ulls.

Oració d'Ester

(C. XIV.) [1] Ester, la reina, es refugià al Senyor, lliurada a l'an-
goixa de la mort [2] i deposà els abillaments de la seva glòria, es vestí
dels abillaments de tristesa i de dol, i en lloc dels preadíssims cosmè-
tics omplí la seva testa de cendra i pols, i afligí molt el seu cos, i
tots els llocs de joia omplí de cabells arrencats de les seves trenes
riçades.

[3] I pregà al Senyor Déu d'Israel, i digué: Senyor meu, Rei nostre,
Vós sou l'únic; ajudeu-me a mi sola, car no hi ha ajut sinó en Vós,
[4] puix que el meu perill està a les meves mans.

[5] Jo he oït des de la meva naixença a la tribu del meu pare que
Vós, Senyor, escollíreu Israel entre tots els pobles i els nostres pares
entre tots llurs avantpassats, com a herència eterna i féreu per a ells
tot el que havíeu dit. [6] Ara hem pecat davant Vós i ens lliureu a
mans dels nostres enemics, [7] els déus dels quals hem adorat. Sou
just, Senyor.

[8] I ara no en tenen prou amb l'amargor del nostre esclavatge, ans
posen llurs mans damunt les mans de llurs ídols, [9] volen fer balder

5, Dt. IV, 34.

3.—*Rei nostre.* Encara que en l'exili, i sota la dominació estrangera, Israel venia considerant-se com a poble teocràtica i mirava el seu Déu, com l'únic rei.

4. — *El perill està a les meves mans.* Ço és, tan imminent que el toca amb les mans.

el poder de la vostra paraula, i fer fonedissa la vostra herència, i em-
mudir la boca dels que us adoren, i apagar la glòria del vostre tem-
ple i del vostre altar, 10 i obrir la boca dels gentils en lloança dels
ídols, i enlairar per a sempre un rei de carn.

11 No lliureu, Senyor, el vostre ceptre als que no són, per tal que
no riguin en la nostra ruïna, ans convertiu llur voler contra ells, i
avengonyiu el que ha començat contra nosaltres. 12 Feu memò-
ria, Senyor, doneu-vos a conèixer en temps de la nostra dissort, i
conforteu-me, Rei dels déus i de tota potestat. 13 Doneu un llen-
guatge adient a la meva boca en faç del lleó, i trasmudeu el seu cor
a l'odi del que ens combat per a perdició d'ell i dels que li són sem-
blants.

14 A nosaltres, allibereu-nos amb la vostra mà i ajudeu-me a mi
sola, car no tinc sinó Vós, Senyor. Teniu ciència de totes les coses,
15 i sabeu que he odiat la glòria dels injustos, i que avorreixo el llit
dels incircumcisos i de tot estranger. 16 Vós sabeu la meva necessi-
tat, que detesto el senyal del meu enlairament que porto a la testa
les jornades d'ostentació; que el detesto com drap sollat i no el por-
to els dies del meu recés. 17 Que no ha menjat la vostra serventa a
la taula d'Aman, i que no ha honorat el convit del rei, ni begut el vi
de les libacions, 18 i que no s'ha alegrat la vostra serventa des del jorn
del meu trasllat fins ara, sinó amb Vós, oh Senyor Déu d'Abraam.
19 Oh Déu més poderós que tots: oïu la veu dels desconhortats i
allibereu-nos de la mà dels inics, i salveu-me de la meva temença.

Ester, impulsada per Mardoqueu, es presenta al rei

(C. XV.) 1 I li féu dir que ella s'introduís al rei per tal de pre-
gar-li pel seu poble i per la seva pàtria. 2 Recorda't, vaig dir-li, dels
dies de la seva humiliació, com eres educada en les meves mans;
car Aman, el segon en el reialme, ha parlat contra nosaltres per a la
perdició. 3 Però tu invoca al Senyor i parla per nosaltres al rei;
allibera'ns de la mort.

[4]I al tercer dia, finida la seva pregària, deposà el vestit de peni-
tència i es revestí de la seva glòria. [5]I en l'esclat del seu ornament,
després d'haver invocat Déu, àrbitre i salvador de tothom, prengué
dues esclaves [6]i recolzant-se en una d'elles com una dona delicada,
[7]l'altra la seguia portant el ròssec del seu vestit. [8]Ella enrogida en
l'esclat de l'extrema bellesa, feia un visatge alegroi i amable, però el
seu cor era angoixat per la temença.

[9]I, franquejades totes les portes, s'aturà en faç del rei. Aquest
seia sobre el tron del seu reialme, revestit del mantell de la seva
glòria, esclatant d'or i gemmes. El seu aspecte era terrible. [10]I en
alçar la seva testa radiant de majestat, i en esguardar amb ulls en-
cobrits, la reina s'esvaí i, trasmudat el seu color en pal·lidesa, es
decantà sobre l'espatlla de l'esclava que la precedia.

[11]Llavors canvià Déu l'esperit del rei en mansuetud, i neguitós,
s'alçà del seu tron i la sostingué en els seus braços fins que tornà en
si i li parlà amb mots d'afecte, [12]i li digué:

¿Què hi ha Ester? Jo só el teu germà. Anima't, [13]no moriràs,
car és pel comú la nostra llei. [14]Vina.

[15]I, prenent el ceptre d'or, el posà damunt la seva espatlla, i li
donà un bes, i digué:

Parla'm.

[16]I respongué Ester:

Us he vist, senyor, com un àngel de Déu i ha tremolat el meu
cor pel temor de la vostra majestat, [17]car sou granment admirable,
senyor, i la vostra faç és plena d'amabilitat.

[18]Mentre parlava s'esvaí, bo i defallint. [19]I el rei contorbat i tots
els seus servents l'encoratjaven.

4-19.—La narració d'aquests detalls foren compendiats en el text hebreu (cap. V, 1-2). Molts incidents d'aquest passatge són també recontats per Flavi Josep, *Ant. Jud.* XI, 6, 9.

11. — *Canvià Déu.* Aquests mots expressen clarament que l'alliberament dels jueus tou una obra duta a terme per una especial intervenció de Déu, el qual té el cor a la mà. (Prv. XXI, 1.) La predilecció d'Assuer per Ester fou un mitjà del qual es valgué la Providència pels seus altíssims fins.

Revocació de l'edicte d'Aman

(C. XVI.) [1] Aquesta és la còpia de la lletra escrita:
Assuer, el gran rei, a les cent vint-i-set satrapies des de l'Índia fins a l'Etiopia, als caps de les províncies i als que ens obeeixen, salut.
[2] Molts, desprès d'ésser rublerts de distincions per la gran bonesa dels benefactors, s'insolenten. [3] I no solament cerquen de noure els nostres súbdits no podent portar l'honor, sinó que incapaços de suportar el pes dels honors, assagen bregues contra llurs propis benefactors, [4] i no solament no regracien pels beneficis, ans inflats per l'arrogància d'aquells que no saben què és un benefici, es pensen defugir la justícia santíssima del Déu que tot ho veu. [5] Moltes vegades, molts dels encimbellats en poder que confiaven administrar els afers dels emirs, han estat responsables de sang innocent [6] i han produït dissorts inguaribles enganyant amb una mentida malvada la recta intel·ligència dels que manen.
[7] Això és pot cercar no solament a les velles històries, sinó recercant allò que està sota els vostres peus fet malvadament per la indigna corrupció dels dinastes; [8] i cal prevenir tot això per a preservar el reialme de pertorbació, i assegurar la pau amb tots els homes, [9] usant de canvis per tal com judiquem sempre amb la més convenient justesa el que es presenta a nostra vista.
[10] Un tal Aman, fill d'Amadata, macedoni, estrany a la veritat i a la sang dels perses i molt distant de la nostra benignitat, fou rebut com estranger entre nosaltres, [11] i trobà la benvolença que tenim envers

1, Sup. I, 1. — 10, Sup. III, 1.

3.—*No podent portar l'honor.* No satisfets de les distincions i dignitats rebudes, ambicionen amb majors honors, i per aconseguir-ho són capaços d'esdevenir rebels i trair llurs propis benefactors, ço és, príncceps.

4.—*No regracien.* En la cort de Pèrsia hom feia gran cas de la gratitud. La persona que incorregués en ingratitud a beneficis rebuts se la podia cridar a judici, i per aquest sol motiu ésser condemnada a penes greus. Els reis perses es feien una greu obligació el recompensar amb grans premis i honors els serveis prestats. Es comprèn, doncs, perquè la lletra insisteix tant en la gravetat de la culpa d'Aman, ingrat i vil. Contra ell van la majoria de les expressions d'aquest edicte.

5-6.—És una bona argumentació per a justificar el capteniment d'Assuer en el primer edicte, fent recaure tota la culpabilitat damunt d'Aman (III, 8-13).

tot poble, fins al punt que era anomenat pare nostre i adorat per tots
com el segon en el tron reial. [12] No dominant la supèrbia, empren-
gué de privar-nos del comandament [13] i la vida demanant-nos amb
moltes mentides la mort del nostre salvador i sempre benefactor
Mardoqueu, i de la irreprensible consort en el reialme, Ester, i de tot
el seu poble, [14] car pensava que així estant nosaltres sols, el poder
dels perses el traslladaria als macedonis.

[15] Nosaltres, però, hem trobat que els jueus lliurats a la destrucció
per aquest malvat, no són autors de malvestat, sinó que governats
per justíssimes lleis [16] són fills de l'altíssim i perfectíssim Déu vivent
que conserva per a nosaltres, com per als nostres avantpassats aquest
reialme amb la millor prosperitat.

[17] Féreu, doncs, bellament no executant els decrets enviats per
Aman, fill d'Amadata. [18] Per haver emprès això fou penjat amb la
seva parentela a les portes de Susa, donant-li ben prompte Déu om-
nipotent una punició condigna.

[19] Fixada la còpia d'aquesta lletra, segueixin en tot lloc, els jueus,
amb llibertat les pròpies lleis, [20] permetent-los encara, que, els que
en el jorn de l'aflicció anaven a atacar-los, sien morts el dia tretzè
del dotzè mes d'Adar, [21] aquell mateix dia en què Déu, que ho go-
verna tot, en lloc de dia de perdició ha fet per a ells dia d'alegria.

[22] Vosaltres doncs entre les vostres successives festes celebreu
aquest dia senyalat amb tota alegria, [23] per tal que adesiara per vosal-
tres i els perses fidels sia record de salvació i de la perdició dels que
ens sotjaven.

[24] Tota ciutat o tota contrada que no fes segons això, sia lliurada
amb ira a l'espasa i al foc, i no solament sia inaccessible als homes
sinó esdevingui odiosa per sempre a les feres i als ocells.

Que les còpies d'aquest edicte siguin exposades als ulls de tot l'imperi, i que així tots els jueus estiguin aparellats, pel dia susdit, per combatre contra llurs enemics.

16. — *Conserva... aquest reialme.* Assuer confessa que el Déu dels jueus li ha posat el reialme a les seves mans, com el seu predecessor Cirus, i el mantè en un estat florent. Malgrat això, Assuer no deixava de tributar culte a les divinitats perses (cf. Esd. 1-2).

I i II DELS MACABEUS

Versió del P. Albert Bertomeu, sch. p., i P. Josep M.ª Tous, sch. p.
Noticia preliminar i notes del P. Antoni M.ª de Barcelona, o. m. cap.
Revisió del Dr. C. Cardó, prev.

NOTÍCIA PRELIMINAR

Els dos llibres dels Macabeus (Μακκαβαίων α' i β'), per bé que són d'autors diferents i tenen també una diversa finalitat, és costum d'agrupar-los perquè conten gairebé els mateixos fets i mútuament es completen.

Macabeu és el sobrenom de Judas, tercer fill del sacerdot Matatias, que li fou donat per la fortitud i la puixança amb què va batre, del·seu vivent, els exèrcits dels Selèucides. Aquest sobrenom, esdevingut cognom, passà no sols a tota la família, ans també als qui amb ells lluitaren en defensa de la religió i de la pàtria contra l'opressió estrangera. Segons l'opinió mès probable, Macabeu ve de l'hebreu *maqqâb* (arameu: *maqqâbâ*) que significa «martell». En el Talmud, Flavi Josep i altres, els descendents de Matatias són anomenats Asmoneus, nom de llur avantpassat Asamon.

Els dos llibres dels Macabeus constitueixen l'única documentació històrica que posseïm sobre els quatre segles transcorreguts entre Nehemias i el naixement de J. C. No és, doncs, una història seguida d'aquest llarg període de temps, sinó un compendi de les lluites que hagueren de sostenir els jueus contra la «impietat» durant uns trenta-tres anys, de 168 a 135 a. de J. C.

Després del retorn de Babilònia, una gran part dels jueus es conservà fidel a Déu i a les tradicions religioses d'Israel; però l'enemistat de llurs veïns, àdhuc després de la reconstrucció laboriosa de les muralles de Jerusalem, no els deixava viure en pau. De més a més, el jou i els formidables impostos amb què els carregaven els perses esdevenien insuportables. Això va fer que una part de la població, la més tarada, es decantés del gran partit religiós i patriòtic i fes sovint el joc de l'enemic, mentre l'altra observava la Llei amb un zel infrangible. Els sacerdots i els escribes foren els capdavanters del mosaisme. Amb Malaquias acabà el profetisme d'Israel; els profetes, pel que fa a la conservació i explica-

ció de la Llei, foren substituïts pels escribes, la major part dels quals eren alhora sacerdots o levites, la qual cosa augmentà considerablement llur influència. Aquests esdevingueren els campions de la religió i del patriotisme, fins que, en temps dels Macabeus, assumiren també la potestat civil i militar.

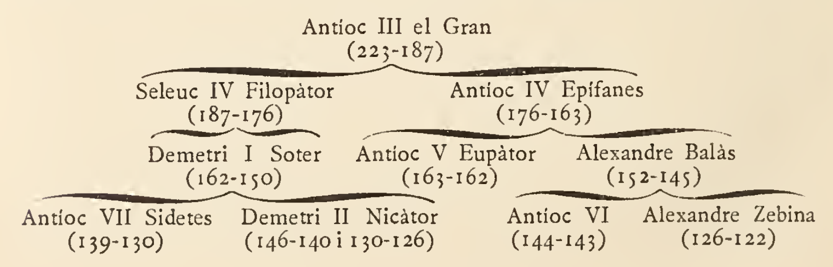
Les coses empitjoraren encara quan Alexandre el Gran destruí l'imperi dels perses i el distribuí entre els seus generals. La Palestina estava entremig del regne egipcià dels Ptolomeus i l'imperi asiàtic dels Selèucides, i era sovint el camp de batalla dels dos grans bel·ligerants i, naturalment, resultava alternativament oprimida pels uns o pels altres. Mort Alexandre, la Palestina fou dominada pels Ptolomeus, els quals no perseguiren d'una manera oberta la religió dels jueus. Antíoc III el Gran, el primer dels Selèucides, l'any 200 a. de J. C., en treure els Ptolomeus de l'Àsia i possessionar-se de la Palestina, afavorí els jueus i concedí singulars privilegis al Temple (Flav. Josep, *Antiq.*, XII, 3, 3). El seu successor Seleuc IV Filopàtor, al començ del seu regnat, seguí l'exemple del seu pare, però a les darreries ja intentà de saquejar el Temple. La persecució greu, l'excità Antíoc IV Epífanes. Desesperats els *Assideus,* amb Matatias i els seus fills al cap, s'alçaren contra els siris, i desprès d'una guerra que durà uns quaranta anys, alliberaren llur pàtria. Aquestes guerres formen l'argument dels llibres dels Macabeus ([1]).

Autors i època de la composició

Ignorem completament qui són els autors d'aquests dos llibres. Es dedueix, però, amb certesa, que foren jueus i eren ferms patriotes. La

([1]) *Assideus, Assidaei,* Ἀσιδαῖοι, els piadosos, en contraposició als hel·lenitzants, anomenats impiadosos, inics, pecadors.

Per tal de fer més entenedora la cronologia dels llibres dels Macabeus, posem la genealogia dels Selèucides dels quals es fa menció. La doble branca familiar ocasionà no poques dissensions dinàstiques.

precisió de les dades topogràfiques, sobretot en el primer llibre, fa creure que l'autor vivia certament a la Palestina. L'autor del segon llibre, probablement també domiciliat a la Palestina, ens diu (II Mcc. II, 24) que ell no fou més que un compilador que abreujà l'obra en cinc llibres de Jasó de Cirene. Ignorem també qui era aquest Jasó. Es desprèn del text, que vivia en temps de Judas Macabeu i que era originari de la Cirenaica.

El primer llibre ens forneix algunes dades interessantíssimes per a fixar l'època de la seva composició. En el cap. VIII, per la manera de parlar dels romans i de com es conduïen generosament amb llurs aliats, en contrast amb la tirania insuportable dels Selèucides, demostra clarament que Pompeu no s'havia apoderat de Jerusalem (68 a. J. C.). En el cap. XIII, 30, diu que el sepulcre construït a Modín per Simó existia en el seu temps; això suposa que ell escriví poc temps després del govern d'aquell fill de Matatias. El resum que fa l'autor del govern de Joan Hircà, successor de Simó, dóna a entendre que aquell príncep encara vivia quan ell escriví el seu llibre. L'opinió més probable és, doncs, que el llibre fou publicat algun temps abans de la mort de Joan Hircà, l'any 106 abans de J. C. No hi ha cap al·lusió que pugui relacionar-se amb fets posteriors.

Quant al segon llibre dels Macabeus, la primera lletra que serveix d'introducció porta la data de l'any 188 de l'Era dels Selèucides (124 a. de J. C.). El llibre, doncs, en la seva forma actual, no podia ésser escrit abans. La segona lletra no porta data, però suposa que Judas vivia quan va ésser escrita; per tant, abans del 161, any en què va morir el gran Macabeu. En aquesta lletra es conta la mort desastrosa d'Antíoc, segurament Epífanes (163 a. de J. C.); per tant, hagué d'ésser escrita probablement el 162. Durant aquest temps, Jasó degué escriure els cinc llibres, puix que assenyala la mort d'Antíoc IV, i el darrer fet que conta és anterior a la de Judas. Quant a l'obra del compilador, pot molt ben datar-se en l'època de la primera lletra, ço és, pels volts de l'any 124, durant el temps de Joan Hircà.

Fonts i historicitat

L'autor del primer llibre dels Macabeus no indica explícitament les fonts de les quals es va servir; a més, però, dels records personals i dels relats dels testimonis oculars — que no eren escassos ni avars a contar, com a bons orientals, àdhuc els mínims detalls de llurs gestes —, es desprèn del text que tingué una bona documentació al seu abast. A l'acabament del llibre (XVI, 23-24) declara que totes les gestes i els fets de Joan estaven escrits oficialment i ben conservats, la qual cosa insinua

que s'havia fet altre tant amb els governs precedents, els quals tingueren per al poble una major transcendència encara. En IX, 22, remarca l'autor que no havia estat possible d'escriure tots els fets de guerra de Judas Macabeu, a causa del seu gran nombre; i això ve a dir que se n'havien escrit alguns, segurament els més sobresortints: cosa que està confirmada per II Mcc. II, 14. Altrament, l'autor cita una quantitat considerable de documents d'Estat, de l'època que està historiant (cf. VIII, 23-32; X, 18-20; 25-45; XI, 30-37, etc.). És, doncs, evident que l'autor disposà de documents humans i escrits de primera mà que, per cert, sabé utilitzar mestrívolament. Qui llegeixi aquest llibre sense prejudicis, podrà veure que l'autor ha volgut fer i ha fet història rigorosa. Alguns crítics racionalistes han volgut negar, com sempre, algun passatge o algun document, però no han pogut donar cap prova de llurs negacions. Altrament, hi ha una coincidència notable entre la narració bíblica i les històries profanes en els fets sincrònics d'autors grecs o romans que han escrit sobre el mateix període, com Polibi, Diodor de Sicília, Titus-Livi, etc. I cal fer constar que aquests darrers no són pas criteri de veritat ni pedra de toc, puix que tots ells són pròdigs en fallides històriques. Les monedes dels reis sirians, contemporanis dels Macabeus, confirmen l'exactitud de la cronologia dels llibres sants. En les notes podrem demostrar aquestes coses a bastament.

Quant al segon llibre dels Macabeus, l'autor anònim indica palesament la font on ha pouat, ço és, l'obra de Jasó. Perduda aquesta, es fa difícil de saber si la seva tasca de vulgaritzador fou estrictament fidel. Com que moltes de les narracions són bastant extenses, hom creu que fora de pocs passatges realment condensats (p. e. XIII, 22-26), l'abreujament ha consistit més aviat a suprimir parts més o menys considerables de l'obra primitiva que no pas a condensar el fons o la forma per a disminuir l'extensió (Fillion). Els fets narrats en aquest llibre, a desgrat de les digressions i comentaris que fa l'autor per compte propi, són perfectament històrics. Per a impugnar seriosament la seva veracitat, caldria demostrar, o que l'abreujador ha condensat infidelment les narracions de Jasó, o que aquest no mereix cap confiança: dues demostracions igualment impossibles.

El text i l'estil

El primer llibre fou escrit certament en hebreu, encara que el text original es perdé i sols el coneixem a través de la versió grega dels LXX. Sant Jeroni (*Prologus galeatus*) afirma haver vist el text hebreu: «Maccha-

baeorum primum librum hebraicum reperi.» Segons Orígenes (Eusebi *H. E.* VI, 25, 2) el títol del llibre en hebreu era: Σαρβὴθ Σαρβανὲ ἔλ que equivaldria probablement a *Sarbat sar benê 'El* = «Història del príncep dels fills de Déu» (Judas Mac.), o segons altres, a *Sarbît sârê benê 'El* = «El ceptre dels prínceps dels fills de Déu» (Govern dels Macabeus). El testimoni d'aquests dos Pares, els més familiaritzats amb la llengua i la literatura hebraiques, és decisiu. Altrament, el mateix text grec ho confirma. «A través de la traducció en grec alexandrí, semblant al dels LXX, traspua la frase semítica; les expressions són hel·lèniques, la construcció i la manera de parlar són hebraiques.» (Vigouroux, *Man. Bibl.*, vol. II, núm. 565.) En efecte, els hebraismes són tan abundants que suposen necessàriament l'original hebreu. La traducció és, sens dubte, antiquíssima; és probable que fos feta poc temps després de l'aparició de l'original.

En canvi, el segon llibre fou escrit originàriament en grec. Sant Jeroni ho afirma també categòricament: «Secundus (liber Macch.) graecus est» (*l. c.*) i afegeix encara la prova intrínseca: «Quod ex ipsa quoque phrasi probari potest.» Fora de certs hebraismes que es troben en tots els escriptors jueus en redactar llurs obres en grec, l'estil és pur, semblant al dels escriptors profans del segle anterior a J. C. Les dues lletres introductòries, malgrat ésser adreçades als jueus d'Egipte pels de Jerusalem, també devien ésser escrites en grec, puix que els jueus de la Diàspora desconeixien ja la parla nacional.

L'*estil* del primer llibre dels Macabeus és ordinàriament sobri, senzill; relata simplement els fets sense comentar-los. És semblant al dels altres llibres històrics de l'A. T. Sols en algunes ocasions emocionants, com en parlar de les desgràcies o dels triomfs d'Israel, pren una volada lírica de viril eloqüència, i àdhuc utilitza el paral·lelisme. Sovint són els mateixos personatges els qui componen les elegies o pregàries que l'autor transmet amb un verisme que exclou tota ficció (cf. II, 7-13; 49-60; III, 18-21; 50-53; IV, 8-11, etc.).

El llibre segon és més retòric; l'autor comenta i parafraseja els fets i afegeix a la narració històrica les reflexions subjectives que aquells li suggereixen. L'escalf de l'autor és atractiu i comunica al lector les pròpies emocions.

Aquestes particularitats dels dos autors provenen de la diversa finalitat que es proposaven, de llur temperament intel·lectual i de llur formació literària. El primer volia contar simplement la història dels Macabeus; el segon perseguia, de més a més, una finalitat doctrinal o homilètica, i per això és pròdig en exhortacions de caràcter moral.

La versió llatina de la nostra Vulgata no està feta per sant Jeroni; és la mateixa versió de l'antiga Ítala. En general tradueix fidelment el text grec, per bé que amb algunes variants i petites addicions o supressions que esmentarem en les notes respectives.

Canonicitat

Pel fet de no constar els dos llibres dels Macabeus en la Bíblia hebraica, se'ls classifica entre els llibres anomenats deuterocanònics. L'Església, però, els ha catalogats sempre entre els llibres inspirats. Els testimonis patrístics són antiquíssims: sant Pau, en l'*Ep. als Hebreus* (XI, 35) al·ludeix palesament la història del vell Eleazar contada en II Mcc. VI, 19 i 22. En el segle I, Hermas empra un passatge de II Mcc. V, 28. Del segle II en avall les citacions són nombroses tant a l'Orient com a l'Occident: Climent Alexandrí (*Strom.* I, 21), Orígenes (*De Princip.* II, 1); sant Efrem (*In Dan.* VIII i XII), Tertul·lià (*Adv. Iud.* 4), sant Cebrià (*Exhort. ad Mart.* 5), sant Atanasi (*In Ps.* LXXVIII), sant Ambròs (*De Iacob et de uita beata* II, 10 ss.), sant Jeroni (*In Is.* XXIII, 2; *In Gal.* III, 14), etc. Els Concilis d'Hipona, de Cartago, el Trul·là, els catàlegs de sant Innocenci I i el Gelasià, així com posteriorment els Concilis Tridentí (Sess. IV) i el Vaticà (Sess. III, cap. 2) inclouen els dos llibres dels Macabeus dins el cànon dels Llibres Sagrats. El fet de trobar-se en la Bíblia dels LXX demostra que els jueus d'Alexandria els consideraven com a canònics i inspirats.

Divisió del Llibre I

Introducció. — 1.r Conquestes d'Alexandre el Gran i divisió del seu imperi (I, 1-10).

2.n Mals ocasionats a la Judea pels jueus infidels sota el regnat d'Antíoc IV; saqueig de Jerusalem i del Temple; construcció d'una fortalesa sobre el mont Sion; introducció del culte politeista (I, 11-67).

3.r Indignació del sacerdot Matatias; alçament dels jueus fidels sota el cabdillatge de Matatias i els seus fills; mort de Matatias (II).

Primera part. — *Gestes de Judas Macabeu* (III, 1-IX, 22):

1.r En temps d'Antíoc IV Epífanes (III, 1-VI, 16):

a) Derrotes dels generals sirians Apol·loni i Seron, Gòrgias i Lísias, virrei d'Antíoc.

b) Presa de Jerusalem, purificació del Temple i restabliment del culte.

c) Vençuts els sirians, Judas castiga els pobles veïns que els havien hostilitzats: Idumeus i Ammonites.

d) Mort d'Antíoc, el perseguidor dels jueus.

2.n En temps d'Antíoc V Eupàtor (VI, 17-63):

a) Antíoc V emprèn la campanya contra Judas, mentre aquest assetjava la ciutadella de Jerusalem.

b) Un gran exèrcit sirià s'aboca a la Palestina. La campanya no és decisiva ni de l'un cantó ni de l'altre.

3.r En temps de Demetri I Soter (VII, 1-IX, 18):

a) Demetri, incitat per Alcim, envia Bàcquides contra Judas, al qual no pot vèncer.

b) Expedició de Nicanor, el qual és vençut en dues batalles i mor. En memòria d'aquestes victòries, els jueus institueixen una festa.

c) Judas aprofita el temps de pau per a fer aliança amb els romans.

d) Mort de Judas Macabeu.

Segona part. — *Gestes de Jonatàs* (IX, 23-XII, 34):

1.r Fins a la pau amb la Síria (IX, 23-XII, 34):

a) Elecció de Jonatàs com a successor del seu germà Judas.

b) Del desert de Tècue passa a castigar els beduïns de Màdaba. Entretant, Bàcquides li barra el pas vora el Jordà, però és batut.

c) Bàcquides, en revenja, omple la Judea de places fortes. Mor Alcim, i Bàcquides torna a Antioquia. I la terra reposa dos anys.

d) Retorn de Bàcquides a Judea, cridat pels jueus del seu partit; assetja Betbessèn on estava refugiat Jonatàs; batut Bàcquides per Simó, demana la pau.

2.n Gestes de Jonatàs en temps d'Alexandre Balàs (X, 1-89):

a) En la lluita entre Alexandre i Demetri, pel tron de Síria, Jonatàs, sol·licitat pels dos contendents, pren partit per Alexandre.

b) Havent triomfat Alexandre, amb l'ajut dels jueus, ell i el seu sogre Ptolomeu Filomètor honoren Jonatàs.

c) Volent Demetri II la corona dels Selèucides, envia Apol·loni contra els jueus; Jonatàs, fidel a Alexandre, el bat, i aquesta victòria li val noves prerrogatives a favor de la llibertat.

3.r Gestes de Jonatàs en temps de Demetri II Nicàtor i d'Antíoc VI (XI, 1-74):

a) En la guerra entre Ptolomeu VI Filomètor d'Egipte i Alexandre, Jonatàs conserva els seus avantatges. Morts ambdós, Demetri confirma als jueus llurs prerrogatives i el domini de tota la Palestina.

b) Demetri II trenca la paraula donada.

c) En el litigi dinàstic entre Demetri i Antíoc VI, fill d'Alexandre, Jonatàs pren el partit d'aquest, i vencen.

d) Jonatàs renova el pacte d'amistat amb els romans i els espartans.

e) Després d'algunes victòries sobre els generals de Demetri, augmenta les fortificacions de Jerusalem.

f) Jonatàs mor víctima d'una vilania de Trifó, pretendent al tron de Síria.

Tercera part. — *Gestes de Simó* (XIII, 1-XIV, 49):

1.r Començ del principat de Simó (XIII, 1-XIV, 49):

a) Simó succeeix al seu germà Jonatàs; per a aquest i els seus fills, morts traïdorament per Trifó, fa construir un magnífic sepulcre a Modín.

b) Obté de Demetri diversos privilegis i recupera la ciutadella de Jerusalem. Constitueix el seu fill Joan (Hircà) cap de l'exèrcit.

c) Aprofita els anys de pau per a engrandir el seu Estat, ornar el Temple, i fer prosperar el comerç; renova el pacte d'aliança amb els romans i els lacedemonis; el poble, agraït, el reconeix a ell i els seus descendents, com a gran sacerdot i príncep.

2.n Gestes de Simó en temps d'Antíoc VII (XV, 1-XVI, 10):

a) Antíoc VII, fill de Demetri, volent recuperar el tron contra Trifó, cerca l'aliança amb Simó, li renova totes les concessions fetes pels seus predecessors, i li concedeix el dret d'encunyar moneda. Retorn dels legats enviats a Roma.

b) Quan Antíoc, ajudat per Simó, venç Trifó, no es recorda de les prometences fetes, i envia el seu general Cendebes contra els jueus; però és derrotat per Judas i Joan, fills de Simó.

3.r Mort de Simó (XVI, 11-24):

a) Simó, mentre visita les ciutats de Judà, és assassinat amb traïdoria pel seu gendre Ptolomeu, governador de Jericó, que cobejava el pontificat.

b) Joan Hircà succeeix el seu pare en el sacerdoci i en el principat.

Divisió del Llibre II

Introducció (I, 1-II, 19):

a) Lletra dels jueus de Jerusalem als d'Egipte invitant-los a la festa dels Tabernacles.

b) Lletra del Sanedrí a Aristòbul, preceptor de Ptolomeu VI, i als jueus d'Egipte, anunciant-los la mort d'Antíoc III i altres esdeveniments importants; acaba amb una invitació a la festa dels Tabernacles.

Primera part (II, 20-X, 9):

Pròleg en el qual l'autor indica que resumeix els cinc llibres de Jasó.

1.r Començ de la persecució, l'últim any de Seleuc IV (III, 1-IV, 6):

a) Havent denunciat al rei sirià que en el Temple hi havia grans tresors, Seleuc envia Heliodor a prendre'ls.

b) Entrat Heliodor al Temple, és flagel·lat miraculosament i desisteix de cometre l'espoliació.

2.n Persecució d'Antíoc Epífanes (IV, 7-X, 9):

a) Ocasió de les persecucions.

b) Descripció de la persecució.

c) El per què Déu ho permet.

d) Martiri del vell Eleazar i d'una mare amb set fills.

e) Alçament dels jueus a les ordres de Judas Macabeu; derrota de Nicanor, Bàcquides i Timoteu.

f) Mort d'Epífanes.

g) Purificació del Temple i de la ciutat.

Segona part (X, 10-XV, 35):

1.r Esdeveniments en temps d'Antíoc V Eupàtor (X, 10-XIII, 26):

a) Górgias, lloctinent d'Eupàtor, junt amb els idumeus, hostilitza els jueus. Judas, després de sotmetre els idumeus i d'ocupar llurs fortaleses, derrota Timoteu, general sirià, i havent-lo fet presoner a Gazara, el fa occir.

b) Lísias, procurador d'Eupàtor, envia un nou exèrcit contra Judas. Havent quedat vençuts els sirians, comencen a gestionar la pau.

c) Lletres sobre aquestes gestions: de Lísias als jueus, d'Eupàtor a Lísias i als jueus, i dels romans als jueus.

d) Noves lluites contra els veïns pagans i nova guerra contra Eupàtor.

2.n Lluites en temps de Demetri Soter (XIV, 1-XV, 38):

a) Expedició de Nicanor contra Judas. Per les intrigues d'Alcim, jueu infidel, Demetri envia Nicanor per tal d'apoderar-se de Judas.

b) Nicanor fingeix amistat amb Judas, per tal de portar-lo captiu fraudulentament a Antioquia.

c) Desfeta i mort de Nicanor.

Aquest llibre comprèn un període de quinze anys, de 175 a 161 abans de J. C., del darrer any abans de la mort de Seleuc IV (175) fins a la mort de Nicanor (161).

CRONOLOGIA

Els dos llibres dels Macabeus segueixen la cronologia de l'Era dels Selèucides, que comença l'1 octubre 312 abans de J. C. L'autor del I llibre comença els anys per la primavera, mes de Nisan, segons el costum jueu; el del II comença els anys en el mes Tisri, a la tardor. Això produeix lleugeres divergències cronològiques que s'expliquen perfectament tenint en compte el que acabem de dir. El llibre II algunes vegades deixa l'ordre cronològic per acoblar els fets en un ordre temàtic.

En la nota posem una taula comparativa dels principals fets contats en els dos llibres dels Macabeus, seguint una cronologia rigorosa, extreta de Fillion (*La sainte Bible,* vol. VI) (1).

(1) *Taula comparativa dels fets principals contats en els dos llibres dels Macabeus seguint l'ordre cronològic:*

Anys a. J. C.		*I Macabeus*	*II Macabeus*
336-323	Regne d'Alexandre el Gran	I, 1- 7	
323-187	Successors d'Alexandre fins a Seleuc IV, rei de Síria	I, 8-10	
187-176	Regnat de Seleuc IV; temptativa sacrílega d'Heliodor		III, 1-IV, 6
176-175	Adveniment d'Antíoc Epífanes	I, 11	IV, 7
176-171	Regne d'Antíoc fins a la seva segona expedidió a Egipte	I, 12-16	IV, 7-50
171-170	Segona expedició d'Antíoc Ep. a l'Egipte . .	I, 17-20	V, 1-10
170	Entra a Jerusalem, assassina els habitants i saqueja el Temple	I, 21-28	V, 11-21
170-168	Filip el Frigi governa la Judea amb crueltat .		V, 22-33
168	Nous degollaments i saqueigs a Jerusalem per Apolloni.	I, 29-42	V, 24-27
168-167	L'edicte d'Antíoc i la persecució religiosa . .	I, 43-67	VI, 1-VII, 42
167	Alçament de Matatias	II, 1-70	
166-165	Primeres gestes de Judas Macabeu	III, 1-26	VIII, 1-7
166-165	Victòries sobre Nicanor i Gòrgias	III, 27-IV, 27	VIII, 8-36
165-164	Primera expedició de Lísias	IV, 28-35	
165-164	Dedicació i purificació del Temple	IV, 36-59	X, 1-9
165-164	Judas fortifica Jerusalem i Betsura	IV, 60-61	
164-163	Campanyes de Judas contra els pobles pagans veïns de la Judea	V, 1-68	X, 15-38; XII, 3-46
164-163	Mort d'Antíoc Epífanes; adveniment del seu fill Eupàtor	VI, 1-16	IX, 1-29
163	Segona expedició de Lísias a Judea; tractat de pau		X, 10-14; XI, 1-38
163-162	Tercera expedició de Lísias i nova pau . . .	VI, 17-63	XIII, 1-26
162	Mort d'Eupàtor i adveniment de Demetri I. .	VII, 1-4	XIV, 1-2
162	Alcim elevat al suprem pontificat.	VII, 5-25	XIV, 3-14
162-161	Expedició de Nicanor contra els jueus . . .	VII, 26-50	XIV, 15-XV, 40
161	Ambaixada de Judas prop dels Romans. . .	VIII, 1-32	
161-160	Expedició de Bàcquides a Judea; mort de Judas Macabeu	IX, 1-22	

La nostra versió és feta a base del text grec, tenint en compte les variants més importants de la Vg.

Anys a. J. C.		*I Macabeus*	*II Macabeus*
160-159	Guerra de Bàcquides contra Jonatàs. . . .	IX, 23-57	
158-157	Segona expedició de Bàcquides a Judea. . .	IX, 58-72	
157-152	Jonatàs governa en pau els jueus	IX, 73	
152-151	Guerra civil entre Alexandre Balàs i Demetri I.	X, 1-50	
151-150	Entrevista de Jonatàs amb els reis de Síria i d'Egipte	X, 51-56	
148-147	Demetri II envia un exèrcit contra els jueus .	X, 67-89	
147-146	Guerra civil entre Alexandre Balàs i Demetri II.	XI, 1-18	
146-145	Mort Alexandre Balàs, Demetri honora Jonatàs .	XI, 19-37	
146,145	Guerra civil entre Demetri II i Trifó . . .	XI, 38-59	
145	Campanya victoriosa de Jonatàs contra els partidaris de Demetri.	XI, 60-74	
145-144	Jonatàs envia ambaixadors a Roma i a Esparta.	XII, 1-23	
144	Diverses campanyes de Jonatàs	XII, 24-38	
144	Jonatàs presoner de Trifó	XII, 39-54	
144-143	Mort de Jonatàs; el succeeix el seu germà Simó.	XIII, 1-33	
142	El rei de Síria reconeix la independència de Judea.	XIII, 34-42	
141	Simó s'apodera de Gàzer i de la ciutadella de Jerusalem	XIII, 43-53	
141-140	Expedició de Demetri contra els partes . . .	XIV, 1-3	
140-139	Període de pau i de prosperitat per als jueus .	XIV, 4-49	
139-138	Antíoc Sidetes envaeix la Síria i lluita contra Trifó.	XV, 1-25	
138-137	Viola el pacte clos amb els jueus i envia un exèrcit contra ells.	XV, 26-XVI, 10	
136-135	Simó mor assassinat.	XVI, 11-17	
135-106	Govern de Joan Hircà	XVI, 18-24	

LLIBRE I DELS MACABEUS

HISTÒRIA PRELIMINAR DE L'ALÇAMENT DELS MACABEUS

(I, 1 - II, 70)

I. CAUSES DE L'ALÇAMENT

(I, 1 - 64)

Introducció. Els Diàdocs

(C. I.) [1] Després que Alexandre, fill de Filip el Macedònic —
eixit de la terra de Cetim — hagué guerrejat, succeí que baté també
Darius, rei dels Perses i dels Medes, i començà a regnar en lloc seu,
el primer d'entre els Grecs. [2] I promogué nombroses guerres, i s'en-
senyorí de fortaleses, i occí reis, [3] i travessà fins als confins de la

1-10.—Resum històric de l'hegemonia de la Grècia a l'Orient, de la batalla d'Arbel·la (331 a. J. C.) fins a l'adveniment d'Antíoc Epifanes al tron de Síria (175 a. J. C.). — *Després que...* Aquest començament està calcat en la fórmula hebraica *vayy'hi*, la qual suposa que es refereix a una narració anterior que ara continua. — *Alexandre... el Macedònic*, el Gran (356-323 a. J. C.) succeí al seu pare Filip II en 336. Encara que no ostentà el títol de rei de Grècia, de fet la senyorejà completament. — *Cetim*, nom que els hebreus donaven a la Macedònia. — *Darius* III Codoman, el darrer rei dels Perses (336-331). Alexandre passà l'Hel·lespont amb el seu exèrcit en 334, baté els perses en el mes de juny del mateix any, derrotà Darius en el novembre de 333 a Issus, i finalment en 331 a Arbel·la. Darius morí assassinat i Alexandre s'apoderà del seu reialme.

2.—*I occí reis*. D'aquelles terres. Féu morir Bessus, l'assassí de Darius, que prengué el nom d'Artaxerxes i el títol de rei. Pot considerar-se'l també causa de la mort del mateix Darius, puix que aquest finà violentament després de la seva desfeta.

3.—*Als confins de la terra*. És a dir, fins a l'Índia; per als antics no hi havia

terra, i prengué les despulles de molts pobles, i la terra emmudí al
seu davant. [4] I el seu cor s'enaltí i sobergueja. I aplegà un exèrcit
poderós fora mida, [5] i comandà regions i pobles i sobirans i li esde-
vingueren tributaris. [6] I després d'això, caigué damunt del llit i co-
negué que es moria; [7] i cridà els seus ministres, els nobles, els no-
drits amb ell des de la joventut, i els repartí, encara vivent, el seu
reialme. [8] I regnà Alexandre dotze anys, i morí. [9] I entraren a
regnar els seus ministres, cadascun en el seu lloc, [10] i tots es cenyi-
ren diademes després de morir ell, i llurs fills darrera d'ells durant
molts anys, i es multiplicaren els mals damunt de la terra.

Antíoc i els mals jueus

[11] I eixí d'entre ells una rel pecadora, Antíoc Epifani, fill d'Antíoc,
el rei, que havia estat d'ostatge a Roma, i entrà a regnar l'any cent
trenta-set del reialme dels grecs. [12] En aquells dies, eixiren d'Israel

més món que aquest. Prop del Coenus els soldats d'Alexandre es planyien d'ésser conduïts per ell fins als termenals del món. — *Despulles de molts pobles.* Després de les batalles d'Issus i d'Arbel·la, i sobretot quan s'apoderà de les quatre grans ciutats de Babilònia, Susa, Persèpolis i Ecbatana. Es diu que, havent estat molt generós amb l'exèrcit, li quedaren per a ell 180,000 talents o més de mil milions de pessetes, que guardà a Ecbatana. — *La terra emmudí.* Frase hebr. que vol dir que ningú no gosà fer resistència a l'empenta d'Alexandre.

4.—*El seu cor s'enaltí...* Hebraisme. Cf. Ez. XXVIII, 2, 17; Dan. XI, 12. S'enorgullí talment per les seves victòries que, a més d'adoptar un luxe oriental fastuosíssim, exigí que se li tributessin honors divins i es féu dir rei de tota la terra. Féu occir el filòsof Carlistene perquè es refusà a adorar-lo.

En el grec, aquesta frase forma la primera part del verset (sembla millor) i el v. 5 és continuació de l'anterior. Això es repeteix en altres indrets del mateix capítol, per la qual cosa, mentre el grec sols té 64 versets, la Vulgata en compta 67.

8.—*Regnà... dotze anys.* I vuit mesos, de 336 a 323. Emmalaltí a la nit del darrer dia de maig a l'1 de juny, i morí el dia 11 de juny.

9.—*Els seus ministres.* Els seus generals posseïren un reialme: Antígon a l'Àsia, Ptolomeu a l'Egipte, Seleuc a Babilònia i després a Antioquia, Lisímac a la Tràcia, i Cassandre a Macedònia.

11.—*Antioc Epifani*, ço és l'il·lustre. Fill d'Antíoc el Gran. — *L'any cent trenta-set del reialme dels grecs.* Era dels Selèucides, correspon a l'any 175 a. J. C. Regnà, doncs, de 175 a 164. L'Era dels Selèucides data de la victòria que Seleuc I Nicàtor, fundador de la dinastia dels Selèucides, obtingué contra Nicanor, general d'Antígon, durant l'estiu de l'any 313; segons el càlcul dels sirians, comença per la tardor de 312, i segons el dels jueus, per la primavera del mateix any.—Entre les condicions de pau que Antioc III hagué de

uns homes inics i en persuadiren molts, dient: Anem i fem aliança
amb les nacions de l'entorn nostre, car des que ens n'havem separat,
ens han pervingut molts mals. [13] I els caigué bé el discurs. [14] I cuita-
ren alguns del poble, i anaren al rei, i els donà permís de seguir els
usatges dels gentils. [15] I bastiren un gimnàs a Jerusalem segons les
lleis de les nacions. [16] I es feren prepuci i s'apartaren de l'aliança
santa i es junyiren a les nacions i es vengueren per obrar el mal.

Espoliació del Temple per Antíoc

[17] I semblà ferm el regne als ulls d'Antíoc, i pensà a regnar en la
terra d'Egipte, per tal de regnar sobre tots dos reialmes. [18] I entrà
a l'Egipte amb una multitud poderosa, amb carros, i elefants, i ca-
valleria, i un gran estol de vaixells; [19] i mogué guerra contra Ptolo-
meu, rei d'Egipte, i Ptolomeu sentí temença davant d'ell i fugí; i
en caigueren molts de ferits, [20] i s'apoderaren de les ciutats fortes
en la terra d'Egipte, i arrabassà les despulles d'Egipte.

[21] I Antíoc se'n tornà, després d'haver batut l'Egipte l'any cent
quaranta-tres, i pujà a Israel [22] i a Jerusalem amb un gran exèrcit,
[23] i entrà en el santuari orgullosament, i arrabassà l'altar d'or, i el
canelobre de la llum, i tots els seus atuells, i la taula de la proposi-
ció, i els calzes, i els vasos i encensers d'or, i el vel i les corones, i
l'ornament d'or de la façana del Temple, i ho descrostà tot. [24] I

suportar dels romans després de la batalla de Magnèsia (189), hi havia que el rei de Síria havia de lliurar als vencedors vint ostatges, entre ells el seu fill. En 174, Antíoc Epifani fou subtituït a Roma pel fill del seu germà Seleuc IV Filopàtor. Mentre Antíoc tornava a la Síria, Seleuc fou assassinat per Heliodor, que volia el tron. Antíoc, amb l'ajuda de la gent de Pèrgam, desféu els designis d'Eliodor i ell fou reconegut com a rei pels romans.

15.—*Gimnàs.* Lloc on es feien exercicis d'atletisme anant completament nus. És per això que els jueus amagaven o dissimulaven les marques de la circumcisió.

18.—*Entrà a l'Egipte.* Antíoc organitzà diverses campanyes contra l'Egipte. Aquí es tracta de la segona (cf. II Mcc. V, I).

19.—*Ptolomeu, rei d'Egipte.* Segons l'opinió més seguida, es tracta de Ptolomeu VI Filomètor (180-146), o del seu germà Ptolomeu VII (170-117), que regnà per primera vegada quan Filomètor estava en poder d'Antíoc. Els esdeveniments al·ludits ací són tractats més detalladament en II Mcc. III, 3; IV, 21.

21.—L'any 143 dels Selèucides correspon al 168 a. J. C.

prengué l'argent i l'or i els estris cobejables, i prengué els tresors
amagats que trobà. I agafant-ho tot, se n'anà a la seva terra. [25] I
féu una mortaldat, i parlà amb gran sobergueria.

Lamentació

[26] I hi hagué un gran dol a Israel
en tots els seus indrets.
[27] I gemegaren prínceps i ancians,
donzelles i minyons es marciren,
i es trasmudà la bellesa de les dones.
[28] Tot nuvi alçà una complanta,
l'asseguda en la cambra nupcial esclatà en plors.
[29] I tremolà la terra per causa del seus habitants
i tota la casa de Jacob es vestí de confusió.

Atac d'Apolloni

[30] I després de dos anys de dies, el rei trameté l'encarregat dels
tributs a les ciutats de Judà, i arribà a Jerusalem amb molta gent.
[31] I els parlà paraules pacífiques amb engany, i se'l cregueren. [32] I
caigué sobtosament damunt la ciutat, i la colpí d'una plaga gran,
i occí molta gent d'Israel.

[33] I prengué les despulles de la ciutat, i la lliurà al foc, i destruí
les seves cases i les seves muralles a l'entorn. [34] I emmenaren cap-
tius llurs dones i fills, i s'apropiaren llur bestiar.

[35] I voltaren la ciutat de David d'una muralla gran i forta amb
torres fermes, i els serví de ciutadella. [36] I varen posar-hi una raça

24.—*Tresors amagats.* El tresor del Temple i els dipòsits en diner de què parla el llibre II Mcc. III, 10-12. L'autor d'aquest llibre (v. 21) avalua la rapinya del Temple en 1,800 talents, uns 10 milions de pessetes.

30.—*Anys de dies.* Hebr. que vol dir anys enters, complets.—*El rei...* Cf. II Mcc. V, 3; 24 ss.—*Encarregat dels tributs.* Apol·loni, encarregat de cobrar els impostos, que posteriorment féu una campanya contra els jueus, en la qual perdé la vida. Cf. III, 10-11.

pecadora, homes inics, i s'hi feren forts; i col·locaren armes i que-
viures i, aplegant les despulles de Jerusalem, [37] les posaren allí; i
esdevingué un gran parany.

Lamentació sobre el Temple

[38] I fou per al Temple una emboscada,
i a tota hora un mal adversari per a Israel.
[39] I vessaren sang innocent a l'entorn del santuari,
i contaminaren el santuari.
[40] I fugiren els habitants de Jerusalem per causa d'ells,
i esdevingué habitació d'estrangers.
I esdevingué estrangera per als nats en ella,
i els seus fills l'abandonaren.
[41] I restà el seu Temple desert com un erm,
en dol es convertiren les seves festes,
els seus sàbats en oprobi,
la seva honor en menyspreu.
[42] A l'igual de sa glòria s'ha multiplicat sa ignomínia,
i el seu enaltiment s'ha convertit en dol.

Edicte religiós d'Antíoc. Persecució

[43] I escriví el rei a tot el seu reialme per tal que fossin tots un
poble únic i abandonés cadascun les seves lleis. [44] I consentiren totes
les nacions a la paraula del rei. [45] I molts d'Israel s'avingueren al
seu culte, i sacrificaren als ídols, i profanaren el sàbat. [46] I el rei en-
vià lletres per mà de missatgers a Jerusalem i a les ciutats de Judà,
per tal que seguissin els usatges dels estrangers a la terra, [47] i de prohi-
bir els holocaustos i els sacrificis i les libacions del santuari, [48] i de
profanar els sàbats i les festes, [49] sollar el santuari i els sants, [50] bastir

41, Tob. II, 6; Am. VIII, 10.

49.—*Sollar el santuari i els sants,* menjant viandes prohibides (II Mcc. VI, 18 ss.).—*Els sants.* Millor com Vg. «el sant poble d'Israel», profanat també per haver fet suprimir la circumcisió (II Mcc. VI, 2).

altars i boscos sagrats i temples d'ídols, i sacrificar porcs i animals
comuns, [51] i deixar llurs fills incircumcisos, i tacar llurs ànimes amb
tota impuresa i profanació, per tal d'oblidar-se de la llei i alterar
totes les prescripcions; [52] i el que no fes segons el manament del
rei, fos occit.

[53] D'aquesta faisó escriví a tot el seu reialme i establí inspectors
sobre tot el poble; [54] i manà a totes les ciutats de Judà de sacrificar
de ciutat en ciutat. [55] I molts del poble se'ls ajuntaren, tots els qui
abandonaven la llei, i feren malvestats en la terra, [56] i foragitaren el
poble d'Israel als amagatalls, a tota mena de refugis.

[57] En el dia quinze del mes de Casleu de l'any cent quaranta-cinc,
bastiren una abominació de desolació damunt l'altar, i a l'entorn de
les viles de Judà bastiren altars, [58] i a les portes de les cases i en les
places cremaven encens; [59] i els llibres de la llei que trobaven, des-
prés d'esquinçats, els cremaven al foc; [60] i quan es trobava a algú el
llibre de l'aliança, i si algú observava la llei, l'edicte del rei el con-
demnava a mort.

[61] En llur violència feien així a Israel, als qui sorprenien un dia
cada mes per les ciutats. [62] I en el dia vint-i-cinc del mes, sacrificaven
sobre l'ara que hi havia a l'altar, [63] i les dones que havien circumci-
dat llurs fills, les occien, segons l'edicte, [64] i els penjaven els nadons
de llurs colls, i saquejaven llurs cases; els qui els havien circumci-
dats, els occien.

[65] I molts d'Israel s'afermaren i es feren forts dintre seu per a no
menjar menges immundes, i escolliren de morir per tal de no sollar-
se en les ares [66] i no profanar l'aliança santa; i moriren. [67] I es féu
sobre Israel una ira molt gran en extrem.

57.—*El dia quinze del mes de Casleu.* Novembre - desembre. Per tot el que segueix, es pot deduir que el dia quinze el rei ordenà o publicà el decret d'alçar un altar idolàtric en el Temple, damunt l'altar dels holocaustos (cf. FLAV. JOS., *Ant.* XII, V, 4), el qual s'executà el 25 Casleu. — L'ídol abominable era Júpiter Olímpic (II Mcc. VI, 2).

63.—*I les dones...* Cf. II Mcc. 10.

II. OCASIÓ DE L'ALÇAMENT
(II)

La família de Matatias

(C. II.) [1] En aquells dies, sorgí Matatias, fill de Joan, fill de Simeó, sacerdot dels fills de Joarib, de Jerusalem, i s'establí a Modín; [2] i tenia cinc fills: Joan, l'anomenat Caddis, [3] Simó, l'anomenat Tassis, [4] Judas, l'anomenat Macabeu, [5] Eleazar, l'anomenat Abaron, i Jonatàs, l'anomenat Affus.

Lamentació sobre Jerusalem

[6] I veié els ultratges comesos a Judà i a Jerusalem, [7] i digué:

Ai las! ¿Per què he nascut per a veure l'esmicament del meu [poble
i l'esmicament de la ciutat santa,
i estar-me ací assegut,
quan ella és lliurada en mans dels enemics,
i el santuari en mans dels estrangers?
[8] Son Temple ha esdevingut com un baró sense honra,
[9] l'adreç de sa glòria, se l'han endut captiu,
han estat occits per les places sos infants,
sos minyons pel glavi de l'enemic.

1.—*Matatias* (=do de Jahvè), abreujat en *Matias* per Flav. Jos., el qual l'anomena també l'*Asmoneu*, d'on es deriva la designació d'Asmoneus que es dóna a la família dels Macabeus, com a descendents d'Asamon.—*Modín* (Vg.: «In monte Modin»), avui *el-Medieh*. En el mosaic geogràfic de Madâba, al N.E. de Lydda, es veu una localitat designada així: «Môdeim, avui Môdhita: d'aquesta vila eren els macabeus.»

2-5.—*Cinc fills.* Cadascun d'ells porta un sobrenom adient al seu caràcter: Gâddis=l'afortunat; Tassis=l'ardent; Macabeu (gr. Μακκαβαῖος, del caldeu *maqqâbâ*)=martell; Abaron=traspassar, travessar (probablement de l'àrab), probable al·lusió a l'elefant mort per Eleazar; Affus=hàbil (de l'hebreu *haphas*).

8.—*Com un baró sense honra.* És probable que el text hebreu digués: «la seva casa ha esdevingut com (la casa d') un home infame» = *beîthah ke' isch nibzeh;* Gr. i Vg., no tenint compte de l'el·lipsi, han posat el nominatiu: «com un infame» (Cram.).

[10] ¿Quina raça no ha heretat son reialme
i no s'ha apoderat de ses despulles?
[11] Tot son ornament ha estat arrencat,
i en comptes de lliure s'ha tornat esclava.
[12] I ve't aquí que el nostre santuari, la nostra formosor
i la nostra glòria han estat desolats,
i els han sollats les nacions.
[13] ¿Per què viuríem encara?

[14] I Matatias i els seus fills esquinçaren llurs vestits, i es vestiren de cilici, i ploraren molt.

Gesta de Matatias

[15] I arribaren els del rei, els que obligaven a l'apostasia, a la ciutat
de Modín per tal que sacrifiquessin.
[16] I molts d'Israel anaren amb ells; però Matatias, i els seus fills
es juntaren. [17] I digueren els del rei i parlaren a Matatias, dient:
Ets príncep, i gloriós, i gran en aquesta vila, i reforçat amb fills i
germans; [18] ara, doncs, vina el primer i acompleix el precepte del
rei, com han fet totes les nacions i els barons de Judà i els que han
romàs a Jerusalem, i seràs tu amb la teva casa dels amics del rei, i tu
i els teus fills sereu honorats amb argent i or i nombrosos presents.
[19] I respongué Matatias, i digué amb veu forta: Baldament tots
els pobles que són dintre el reialme del rei l'escoltessin per a apos-
tatar cadascun del culte dels seus pares i consentissin en els precep-
tes d'ell, [20] jo i els meus fills i el meus germans romandrem en
l'aliança dels nostres pares. [21] Déu nos en guard, d'abandonar la llei i
els estatuts. [22] No escoltarem pas les paraules del rei per a decan-
tar-nos de la nostra religió cap a la dreta o cap a l'esquerra.
[23] Tot d'una que acabà de dir aquestes paraules, s'avançà un baró
jueu a la vista de tots a cremar encens damunt de l'altar de Modín,

18.—*Amics del rei.* Títol oficial que es donava als grans personatges de la cort, equivalent a principals o primers.

segons el precepte del rei. [24] I ho veié Matatias, i s'indignà, i s'es-
tremiren els seus ronyons, i deixà muntar la ira, segons la llei, i
precipitant-se, el degollà damunt de l'ara; [25] i occí alhora el baró
del rei, que forçava a sacrificar, i destruí l'altar. [26] I fou zelador de
la llei, tal com ho havia fet Finees amb Zambri, fill de Salom.

Començament de les lluites

[27] I cridà Matatias per la ciutat amb veu forta, dient: Tothom qui
tingui zel per la llei i mantingui l'aliança, que surti darrera meu.
[28] I fugiren ell i els seus fills a les muntanyes, i abandonaren tot el
que tenien a la ciutat. [29] Aleshores molts que cercaven la justícia i
el dret baixaren al desert a sojornar-hi, [30] ells i llurs fills i llurs dones
i llur bestiar, per tal com es multiplicaven damunt d'ells les cala-
mitats.

[31] I s'ennovà als barons del rei i a les forces que eren a Jerusa-
lem, ciutat de David, que uns homes, que havien transgredit el
precepte del rei, havien baixat cap als amagatalls, en el desert. [32] I
corregueren molts darrera d'ells, i aconseguint-los, acamparen en
contra, i prepararen la batalla en el dia del sàbat, [33] i els digueren:
Ara prou! Eixiu i feu segons l'ordre del rei, i viureu. [34] I digue-
ren: Ni eixirem, ni obeirem l'ordre del rei de profanar el dia del
sàbat. [35] I cuitaren a començar contra d'ells la lluita. [36] I no els
respongueren, ni els tiraren cap pedra, ni barraren les esplugues,
[37] dient: Morim tots en la nostra simplicitat; el cel i la terra ens
siguin testimonis que injustament ens occiu. [38] I sorgiren contra
ells per a combatre'ls en sàbat; i moriren ells i llurs dones i llurs
fills i llur bestiar, fins a un miler d'ànimes d'homes.

[39] I se n'assabentaren Matatias i els seus amics, i els ploraren
molt. [40] I es digueren l'un a l'altre: Si tots fem com han fet els

26, Nm. xxv, 13.

29.—*Desert.* De Judà, a la riba occ. de la mar Morta; és una gran estepa, excepte en els llocs de les deus, on hi ha ufana.

38. — *Un miler d'ànimes d'homes.* Hebraisme que significa mil persones.

nostres germans, i no lluitem contra els gentils per les nostres vides
i per les nostres institucions, llavors ens exterminaran de la terra
més que de pressa. 41 I es resolgueren aquell dia, dient: Si algú
vingués vers nosaltres en so de guerra en el dia de sàbat, lluitarem
contra ell i no morirem tots com moriren els nostres germans en
les esplugues.

42 Aleshores se'ls juntaren un esbart d'assideus, els més valerosos
d'Israel, tothom qui tenia voluntat a la llei. 43 I tots els qui fugien
de les calamitats se'ls juntaren i els foren un reforç.

44 I constituïren un exèrcit i colpiren els pecadors en llur ira, i els
homes inics en llur furor; i els restants fugiren a salvar-se a les na-
cions. 45 I rondaven Matatias i els seus fills, i destruïren llurs altars,
46 i circumcidaren per força tots els nens incircumcisos que trobaren
en els termes d'Israel, 47 i perseguiren els sobergs, i reeixí l'obra en
llurs mans, 48 i rescataren la llei de mans de les nacions i de mà dels
reis, i no reteren el front al pecador.

Darreres benediccions i mort de Matatias

49 I s'apropà per a Matatias el dia de morir, i digué als seus fills:

Ara s'ha enfortit la sobergueria i el càstig,
i és el temps de la destrucció i de la ira encesa.
50 Ara, doncs, fills, tingueu zel per la llei,
i doneu les vostres vides per l'aliança dels vostres pares.
51 Recordeu-vos de les gestes dels vostres pares
que acompliren en llurs generacions,
i reberen una glòria gran i un nom etern.
52 ¿No fou, per cas, Abraam trobat fidel en la prova,
i li fou reputat a justícia?

52, Gn. xxii, 2.

42.—*Assideus.* Forma grega de l'hebreu *chasîdim,* ço és piadós, just, sant. Constituïen un partit o agrupació d'addictes a la Llei que, ja abans dels Macabeus, reaccionaren contra les filtracions paganes.

47.—*Els sobergs.* Els sirians.

48.—*Rescataren la llei...* ço és, alliberaren la llei de la servitud dels gentils i dels reis, i no deixaren que Antíoc abusés de la seva força.

53 Josep en el temps de la seva angoixa guardà el precepte,
i esdevingué senyor de l'Egipte.
54 Finees, el nostre pare, per tenir un zel ardorós,
rebé el testament d'un sacerdoci etern.
55 Josuè, en acomplir la paraula,
esdevingué jutge a Israel.
56 Caleb, en donar testimoni en l'assemblea,
rebé una terra en heretat.
57 David, per sa misericòrdia,
heretà el tron d'un regne etern.
58 Elias, pel seu zel fogós per la llei,
fou portat amunt fins al cel.
59 Ananias, Azarias, Misael, havent cregut,
es salvaren de la flama.
60 Daniel, en sa innocència,
fou alliberat de la gola dels lleons.
61 I així aneu rumiant de generació en generació,
com tots els qui esperen en Ell no defalleixen.
62 I de les amenaces d'home pecador, no en tingueu paüra,
perquè sa glòria serà femta i cucs.
63 Avui comanda i demà no es troba,
car se n'ha tornat a la seva pols
i els seus pensaments han deperit.
64 I vosaltres, fills, sigueu forts i virils en la vostra llei,
perquè en ella sereu glorificats!

65 I heus aquí que Simó, el vostre germà, conec que és baró de
consell; escolteu-lo sempre; ell us serà com un pare.
66 I Judas
Macabeu, fort i vigorós des de la seva jovenesa, serà per a vosaltres cabdill de l'exèrcit i dirigirà la guerra contra els gentils.
67 I

53, Gn. XLI, 40. — 54, Nm. XXV, 13; Eccli. XLV, 23.—55, Ios. I, 2.—56, Nm. XIV, 6; Ios. XIV, 14. — 57 II Sm. II, 4. — 58, II Rg. II, 11. — 59, Dn. III, 16. — 60, Dn. VI, 22.

57. — *El tron d'un regne etern.* La dinastia davídica feia segles que no regnava; Matatias fa referència als oracles profètics sobre el regne del Messias, de la nissaga de David.

aplegueu amb vosaltres tots els qui acompleixen la llei i feu la re-
venja del vostre poble. [68] Doneu llur paga a les nacions i tingueu
cura dels preceptes de la llei.

[69] I els beneí, i fou juntat als seus pares. [70] I morí l'any cent
quaranta-sis, i el soterraren els seus fills en el sepulcre dels seus
pares, i el planyé tot Israel amb un gran plany.

70.—L'any 146 dels selèucides corresponent al 166 a. J. C.

PRIMERA PART

GESTES DE JUDAS MACABEU

(III, 1 - IX, 22)

I. FINS A LA PURIFICACIÓ DEL TEMPLE

(III - IV)

LLOANCES DE JUDAS

(C. III.) [1] I sorgí Judas, l'anomenat Macabeu, fill seu, al lloc
d'ell. [2] I l'ajudaren tots els seus germans i tots els que s'havien
aplegat amb el seu pare, i lluitaren les lluites d'Israel gojosament.

[3] I dilatà la glòria del seu poble,
i es vestí de cuirassa com un gegant.
I es cenyí sos estris bèl·lics
i emprengué guerres protegint el campament amb son glavi.
[4] I s'assemblava al lleó en ses gestes,
i a un cadell de lleó bruelant vers la presa.
[5] I perseguí els inics, recercant-los,
i els qui pertorbaven son poble lliurà a les flames.

III. — Aquesta secció (III, 1-IX, 22) comprèn la història de les guerres de Judas Macabeu: la presa de Jerusalem i la purificació del Temple (III-IV), les ràtzies pels pobles veïns (V), la mort d'Antíoc Epifanes (VI, 1-16), la campanya contra Antíoc Eupàtor (VI, 17-63), la desfeta de Bàquides, Alcim i Nicanor (VII), l'aliança amb els romans (VIII), i la mort de Judas (IX, 1-22).

[6] I recularen els inics per temor d'ell,
i tots els faedors d'iniquitat foren contorbats,
i reeixí la salvació en les seves mans.
[7] I fou l'amargor de molts reis,
i alegrà Jacob amb ses gestes,
i per sempre serà beneït son record.
[8] I anà per les viles de Judà,
i n'exterminà els impiadosos
i apartà d'Israel la indignació.
[9] I tingué anomenada fins als confins de la terra,
i aplegà els qui es perdien.

Victòries sobre Apolloni i Seron

[10] I Apol·loni aplegà les nacions i un gran exèrcit de Samaria per
lluitar contra Israel. [11] I en assabentar-se'n Judas, li eixí a l'encon-
tre, i el baté, i l'occí, i en caigueren molts de ferits, i els restants
fugiren. [12] I prengueren llurs bagatges, i el glavi d'Apol·loni, el pren-
gué Judas, i combatia sempre amb ell.
[13] I oí Seron, cabdill dels exèrcits de Síria, que Judas havia aplegat
gent, i que tenia amb ell un esbart de fidels, i que eixien a la guerra,
[14] i digué: Em faré una anomenada, i seré glorificat en el reialme, i
combatré Judas i els que estan amb ell, que menyspreen el precepte
del rei; [15] i es llançà de nou, i pujà amb ell un poderós exèrcit d'im-
piadosos per a ajudar-lo i fer la revenja contra els fills d'Israel. [16] I
s'apropar en fins a la pujada de Betoron; i eixí Judas al seu encontre
amb poca gent. [17] Tot d'una que veieren l'exèrcit que venia a l'en-
contre d'ells, digueren a Judas: ¿Com podrem, essent tan pocs,
lluitar contra una multitud tan gran? I nosaltres estem rendits, de

10.—*Apol·loni*. Segons Flav. Jos., era prefecte de Samaria; probablement era el mateix comissari de contribucions esmentat en I, 30. L'autor suposa que aquest personatge és prou conegut dels lectors.

15. — *D'impiadosos*. Jueus apòstates.

16.—*Betoron*. Vila d'Efraïm, a l'entrada dels congostos que menen a la Sefela o plana dels filisteus.

no haver menjat res avui. [18] I digué Judas: Ben fàcil és que molts
siguin encerclats en mans de pocs, i no hi ha pas diferència davant del
cel entre salvar per mitjà de molts o per mitjà de pocs; [19] car no
està en la multitud dels exèrcits la victòria de la guerra, sinó en la
força del cel. [20] Ells vénen a nosaltres amb molta insolència i ini-
quitat a destruir-nos a nosaltres, i les nostres dones, i els nostres
fills, i a espoliar-nos; [21] nosaltres, però, lluitem per les nostres vides
i per les nostres lleis; [22] i Ell els esmicolarà a la nostra faç; vosal-
tres, doncs, no en tingueu por.

[23] I tot seguit que acabà de parlar, es llançà contra ells de sobte,
i fou esmicolat Seron i el seu exèrcit davant d'ell. [24] I els encalçà
per la baixada de Betoron fins a la plana, i caigueren d'ells uns vuit-
cents homes, i els restants fugiren a la terra dels Filisteus.

[25] I començà la temor de Judas i els seus germans; i la paüra
planà damunt les nacions de llur entorn. [26] I arribà fins al rei el seu
nom, i dels combats de Judas, en parlaven tots els pobles.

Antíoc dóna ordres a Lísias

[27] Així que el rei Antíoc oí aquestes coses, s'aïrà molt i envià a
aplegar totes les forces del seu reialme, un exèrcit molt fort, [28] i
obrí el seu tresor, i donà la soldada als seus exèrcits per un any,
i els manà d'estar preparats per a tot servei. [29] I veié que mancava
l'argent en els seus tresors, i que la tributació del país era poca per
causa de la discòrdia i de la calamitat que havia provocat en la terra,
en abolir les consuetuds que hi havia des dels temps antics; [30] i
temé que, com una i altra vegada, no en tindria per a les despeses i
presents que donava abans amb mà generosa i en les quals guanyava
tots els reis anteriors. [31] I es congoixà molt en la seva ànima i re-
solgué d'anar a Pèrsia a percebre els tributs de les regions i reunir
molt de diner.

31.—*A Pèrsia.* Es pren en sentit ampli, puix que designa la província de la Síria que s'estenia més enllà de l'Eufrates i agafava també la Mèdia.

[32] I deixà Lísias, home noble i de nissaga reial, d'encarregat dels
afers reials des del riu Eufrates fins als confins d'Egipte, [33] i per a
nodrir Antioc, el fill seu, fins que tornés. [34] I li donà la meitat dels
seus exèrcits i els elefants, i li comandà totes les coses que volia, i
respecte als qui habitaven la Judea i Jerusalem; [35] que enviés contra
ells un exèrcit per a esmicolar i anorrear la força d'Israel i les ro-
manalles de Jerusalem, i esborrar del lloc el seu record, [36] i fer ha-
bitar gent estrangera en tots els seus termes i repartir-los a la sort
llur terra. [37] I el rei prengué l'altra meitat dels exèrcits, i eixí d'An-
tioquia, la seva capital, l'any cent quaranta-set, i travessà el riu Eu-
frates i recorregué les terres altes.

Es preparen els dos exèrcits

[38] I Lísias escollí Ptolomeu, fill de Dorimenes, i Nicanor i Gòr-
gias, homes valents entre els amics del rei, [39] i envià amb ells qua-
ranta mil infants i set mil genets per a anar a la terra de Judà i des-
truir-la, segons la paraula del rei. [40] I partiren amb tot llur exèrcit,

32. — *Lísias.* Tingué el comandament de l'exèrcit sirià sota Antíoc IV Epífanes i sota Antíoc V Eupàtor. S'encarregà del govern del reialme i de sotmetre la Judea, mentre Antíoc IV piratejava enllà de l'Eufrates; envià contra Judas Macabeu un exèrcit manat per Ptolomeu, Nicanor i Gòrgias (166-165), el qual fou derrotat; l'any següent, organitzà una segona expedició manada personalment per ell, que també fou batuda i desfeta pel Macabeu. Lísias, tornat a Antioquia, preparà una nova campanya quan s'assabentà de la mort d'Antioc Epífanes. Aquest rei confià la regència a un tal Filip (cf. VI, 14) mentre durés la minoria d'edat d'Antíoc Eupàtor; Lísias, però, sense respectar la voluntat del difunt, s'apoderà del poder en nom del nou rei i en 163-162 emprengué una nova guerra contra la Judea. Al començament li fou favorable: Judas Macabeu fou vençut i Jerusalem fou assetjada. La situació dels jueus era crítica, quan males noves de la Síria obligaren Lísias a suspendre la guerra i fer les paus amb Judas per a tornar precipitadament a Antioquia. Lísias triomfà de Filip, el seu rival. Això no obstant, poc després, Demetri I féu occir Lísias i el seu protegit Antíoc V (162 a. J. C.). Cf. Vig., *Bibl. Polyg.*

37. — 147 any selèucida corresponent al 164 a. J. C. — La continuació d'aquesta expedició d'Antíoc és contada en el cap. VI. — *Les terres altes* (Vg. «superiores regiones»). La Pèrsia i la Mèdia.

38. — *Ptolomeu, fill de Dorimenes,* anomenat Macron; era governador de la Cele-Síria. Més tard caigué en desgràcia d'Antíoc V Eupàtor i s'emmetzinà (cf. II Mcc. IV, 45 ss.; VIII, 8; X, 12 ss.). — *Nicanor.* Era fill de Patrocle i un dels més furiosos enemics dels jueus; morí en un combat contra Judas Macabeu (cf. Mcc. VIII, 9 ss.). — *Gòrgias* fou el general sirià sobre el qual Judas aconseguí la seva primera gran victòria; conf. IV, 1; V, 59 ss.; II Mcc. X, 14; XII, 32 ss.

i arribaren; i acamparen a la vora d'Emmaús, a la plana. [41] I oïren
llur nom els marxants de la comarca, i prengueren moltíssim d'ar-
gent i or i grillons, i anaren al campament per prendre els fills
d'Israel per esclaus; i se'ls afegiren tropes de la Síria i de la terra
dels filisteus.

[42] I veieren Judas i els seus germans que es multiplicaven els mals
i que els exèrcits acampaven en llurs confins, i hagueren esment de
les ordres del rei, del que havia manat que es fes al poble per a la
seva perdició i ruïna, [43] i es digueren l'un a l'altre: Aixequem la pros-
tració del nostre poble, i lluitem pel nostre poble i el santuari. [44] I
s'aplegà la comunitat per tal d'estar preparats per a la guerra, i per
tal de pregar i demanar misericòrdia i pietat.

[45] I Jerusalem era com un erm, deshabitada,
cap dels seus fills no hi era entrant ni sortint.
I el santuari era trepitjat,
i els fills dels estrangers ocupaven la ciutadella,
estatge dels gentils.
I la gaubança fou treta de Jacob,
i emmudiren la flauta i la cítara.

[46] I s'acoblaren i anaren a Masfa davant de Jerusalem, per tal com
a Masfa hi havia hagut abans un lloc d'oració per a Israel. [47] I de-
junaren aquell dia i es posaren cilicis i cendra damunt de llurs testes

40.—*Emmaús.* Avui Amuàs, a l'extrem de la plana de la Sefela, al peu de les primeres muntanyes de Judà, a mig camí entre Jaffa i Jerusalem. Aquesta vila fortificada per Bàquides (cf. IX, 50) fou cremada per Quintilius Varus i reedificada per l'emperador Heliogàbal amb el nom de Nicòpolis. Actualment és una desolació.

41.—*Oïren llur nom.* S'assabentaren de l'arribada llur.—*Marxants...* Els fenicis i els filisteus es dedicaven en gran escala al comerç d'esclaus. Els darrers són, probablement, els designats ací amb el nom d'estrangers. Nicanor cridà els mercaders d'esclaus per tal de pagar, amb el diner que aquests li donarien pel gran nombre d'esclaus jueus que pensava fer, el tribut que el rei de Síria havia de pagar als romans.

45.—*Entrant ni sortint.* Hebr. que vol dir: que circulés.

46.— *Masfa.* La Neby-Samuil actual, des d'on es domina Jerusalem, la Mediterrània i les muntanyes de l'est del Jordà, a cinc milles romanes de Jerusalem, prop de Rama. Estant sollat i profanat el Temple pels gentils, els jueus fidels es reunien a Masfa per celebrar els actes del culte. Ja abans de l'edificació del Temple havia estat lloc de pregàries (cf. I Rg. VII, 5, 9).

i esquinçaren llurs vestidures. [48] I estengueren el llibre de la llei,
en el qual cercaven els gentils les imatges de llurs ídoles. [49] I
aportaren els mantells del sacerdoci i les primícies i els delmes, i
feren sorgir els natzareus que havien acomplert els dies. [50] I cla-
maren a crits vers el cel, dient: ¿Què els farem a aquests i on els
conduirem? [51] I el teu santuari és trepitjat i profanat, i els teus sa-
cerdots en plor i humiliació. [52] I ve't aquí que les nacions s'aple-
guen contra nosaltres per a arrasar-nos. Tu saps el que pensen
contra nosaltres. [53] ¿Com podrem sostenir-nos davant d'ells, si Tu
no ens ajudes? [54] I tocaren les trompetes i cridaren amb grans veus.
[55] I després d'això, establí Judas cabdills del poble, i capitans de
mil, i de cent, i de cinquanta, i de deu. [56] I digué als qui bastien
casa, i als qui prenien mullers, i als qui plantaven vinyes, i als
porucs, que se'n tornessin cadascun a casa seva, segons la llei.
[57] I partí l'exèrcit, i acamparen al migdia d'Emmaús. [58] I digué
Judas: Cenyiu-vos, i sigueu homes valents, i estigueu preparats a
punta de dia per a lluitar amb aquestes nacions que s'han juntat
contra nosaltres, per a arrasar-nos a nosaltres i el nostre santuari.
[59] Car millor ens és morir a la guerra que no pas veure els mals del
nostre poble i del nostre santuari. [60] Com sigui la voluntat en el
cel, així es faci.

Derrota de Nicanor

(C. IV.) [1] I Gòrgias prengué cinc mil homes i mil de cavalleria
escollida, i l'exèrcit partí de nit [2] per llançar-se damunt del cam-
pament dels jueus i batre'ls de sobte; i la gent de la ciutadella els
feien de guia. [3] I se n'assabentà Judas, i partiren ell i els valents

56, Dt. xx, 5 s.; Idc. vii, 3.

48.—Els gentils cercaven en els Llibres sants pretextos per a induir els jueus a la idolatria.

54. — *I tocaren.* La Llei ordenava (Nm. X, 8, 9) als sacerdots de fer sonar les trompetes abans del combat.

56.—*Segons la llei.* Cf. Dt. XX, 5 ss.

58.—*Cenyiu-vos.* Hebr. que vol dir: estigueu preparats, a punt de partir. «Cenyir els lloms» es deia entre els antics hebreus de l'home que emprèn un viatge o va a la guerra.

2.—*Gent de la ciutadella.* Lit.: els « fills de la ciutadella », hebr. que significa els sirians que defensaven la ciutadella del Mont-Sion.

per a batre l'exèrcit del rei a Emmaús, [4]mentre les forces estaven
disperses fora del campament. [5]I arribà Gòrgias al campament de
Judas de nit i no trobà ningú; i el cercava per les muntanyes, car
digué: Aquests fugen de nosaltres.

[6]I quan es féu de dia, aparegué Judas en la plana amb tres mil
homes; llevat que d'escuts i glavis no en tenien com volien; [7]i veie-
ren el campament dels gentils fort, atrinxerat, i que la cavalleria el
circumdava, i ells, destres en la guerra.

[8]I digué Judas als homes que eren amb ell: No us faci por llur
multitud i no temeu llur escomesa. [9]Recordeu-vos de com foren
salvats els vostres pares en la Mar Roja, quan els encalçava Faraó
amb un exèrcit. [10]Ara, doncs, clamem al cel, per si es compadeix
de nosaltres, i es recorda de l'aliança dels nostres pares, i esmicola
avui aquest exèrcit als nostres ulls, [11]i totes les nacions sabran que
hi ha qui redimeix i salva Israel.

[12]I els estrangers alçaren els ulls i el veieren venint a l'encontre,
[13]i sortiren del campament per a la lluita, i tocaren la trompeta els
que estaven amb Judas, [14]i s'escometeren; i foren esclafades les na-
cions, i fugiren a la plana; [15]i tots els endarrerits caigueren per
l'espasa, i els perseguiren fins a Gàzer i fins als camps de la Idu-
mea i Azot i Jàmnia, i caigueren d'entre ells uns tres mil homes.

[16]I tornà Judas i el seu exèrcit d'anar-los a l'encalç, [17]i digué al
poble: No cobegeu les despulles, car hi ha un combat contra nos-
altres, [18]i Gòrgias i l'exèrcit són a la muntanya prop nostre; ans

9, Ex. xiv, 9.

6.—*Tres mil homes.* Aquests formaven el cos d'atac, comandat personalment per Judas; a reraguarda, i com a reserva, hi havia tres mil homes més sota les ordres de Simó, Josep i Jonatàs; tot l'exèrcit de Judas era d'uns 7,000 homes (cf. II Mcc. VIII, 16, 22, 23).

12.—*Els estrangers.* Les tropes sirianes que romangueren en el campament durant la partença de Gòrgias.

15.—*Per l'espasa.* En el v. 6 es diu que els jueus « no tenien buiracs ni glavis », però el Gr. i alguns exemplars de Vg. afegeixen: *tants com haurien volgut,* que és una lliçó preferible. Havent guanyat dues grans batalles contra Apol·loni i contra Seron, quedant-se les despulles i l'armament de l'enemic, no podien trobar-se desarmats.— *Gàzer.* O Gèzer (IV Rg. V, 2) de la tribu d'Efraïm. — *Idumea,* no la regió, sinó els camps que es trobaven al migdia de Judà. — *Azot i Jàmnia,* viles filistees que eren al sud d'Emmaús. — *Tres mil homes.* Aquests foren occits en l'escomesa; entre aquests i els que caigueren en la fugida, el II Mcc. VIII, 24, compta més de 9,000 morts.

ara planteu-vos contra els nostres enemics, i combateu-los, i després d'això, preneu amb llibertat les despulles. [19] Encara no havia
acabat Judas aquestes paraules, fou vista una partida que treia el cap des de la muntanya. [20] I veié que havien estat posats en fuga
i que havien incendiat el campament, car el fum que es contemplava palesava el que s'havia esdevingut. [21] Ells, veient això, s'es-
pantaren molt, i veient també l'exèrcit de Judas en la plana preparat en ordre de batalla, [22] fugiren tots cap a la terra dels filisteus.

[23] I tornà Judas per al saqueig del campament, i prengué molt d'or i plata i estofes de jacint i porpra marina i una gran riquesa.
[24] I bo i tornant-se'n, himnejaven i beneïen el cel: Perquè és bo, és eterna la seva misericòrdia. [25] I s'esdevingué una gran salvació per a
Israel en aquell dia.

PRIMERA CAMPANYA DE LÍSIAS

[26] Tants com se n'havien escapat, dels estrangers, anant a Lísias, li anunciaren tot el que havia succeït; [27] ell, en sentir-ho tot, en
fou consternat i abatut, perquè no havia succeït a Israel tot el que volia i no havia reeixit com li manà el rei.

[28] I a l'any vinent, concentrà seixanta mil homes escollits i cinc mil cavallers, per tal de batre'ls. [29] I anaren a la Idumea i acampa-
ren a Betoron, i els eixí a l'encontre Judas amb deu mil homes. [30] I
veié el poderós exèrcit, i pregà, dient: Sigues beneït, oh Salvador d'Israel, que anorreares l'escomesa del gegant per la mà del teu servent David, i lliurares el campament dels filisteus en mans de

30, I Sm. XVII, 50; XIV, 13.

24. — *Perquè és bo...* Vegeu Ps. CXXXV.

26.—*Estrangers.* En aquest v. no es tracta dels filisteus, com en el 22, sinó dels soldats sirians fugitius, com es desprèn del context.

29.—*I anaren a la Idumea... a Betoron.* El Gr. posa: «a la Idumea... a Betsur.» Però com que Lísias féu encara duesaltres campanyes en la regió de Betsur (II Mcc. XI, 5; XIII, 9), hom creu que el text grec deu haver estat modificat, identificant aquesta campanya amb la de II Mcc. XI. L'actual, en canvi, s'esdevingué abans de la mort d'Epifanes (VI, 6) i acabà amb la retirada de Lísias, el qual resolgué de tornar amb més forces; l'altra es féu al començament del regnat d'Eupàtor i acabà amb una pau que Lísias hagué de pregar, vista la inutilitat dels seus esforços. És preferible, doncs, la lliçó *Betoron* que dóna Vg. i F. Jos.

Jonatàs, fill de Saül, i del seu escuder. [31] Encercla aquest exèrcit
en les mans del teu poble Israel, i siguin confosos amb l'exèrcit i
cavalleria llur. [32] Dóna'ls paüra i confon l'audàcia de llur força, i
siguin trontollats en llur desfeta. [33] Abat-los amb el glavi dels qui
t'estimen, i lloïn-te amb himnes tots els qui coneixen el teu nom.
[34] I s'escometeren uns amb altres, i caigueren de l'exèrcit de Lísias
uns cinc mil homes, i caigueren davant d'ells.

[35] Veient Lísias la derrota del seu exèrcit i l'audàcia de Judas i
que estaven disposats a viure o morir generosament, se n'anà a Antioquia, i reclutà mercenaris per tal de completar de bell nou l'exèrcit i tornar a la Judea.

Purificació del Temple

[36] I digueren Judas i els seus germans: Ve't aquí que ja han estat
capolats els nostres enemics; pugem a purificar el santuari i dedicar-lo. [37] I reuní tot l'exèrcit i pujà a la muntanya de Sion. [38] I
veié el santuari desert, i l'altar profanat, i les portes cremades, i en
els atris les mates crescudes com en el bosc o com per les muntanyes, i les cambres destruïdes. [39] I esquinçaren llurs vestidures, i
es lamentaren amb un gran plany, i posaren cendra sobre llurs testes, [40] i caigueren faç en terra, i tocaren les trompetes dels senyals,
i clamaren al cel.

[41] Aleshores ordenà Judas als homes que combatessin els de la
ciutadella, fins que ell hagués purificat el santuari. [42] I escollí sacerdots sense màcula, amants de la llei, [43] i purificaren el santuari i llançaren les pedres contaminades a un lloc immund; [44] i deliberaren de
l'altar de l'holocaust, profanat, què en farien. [45] I els vingué el bon
pensament de destruir-lo, no fos que esdevingués per a ells en
oprobi, car l'havien sollat els gentils, i destruïren l'altar. [46] I en depositaren les pedres a la muntanya del temple, en lloc condecent, fins

38. — *Cambres*. Vg.: *pastophoria*. Magatzems i habitacions dels sacerdots.
43. — *Pedres contaminades*. Les que havien servit d'altar sacríleg, bastit damunt l'altar dels holocaustos (I, 57).
46. — *La muntanya del temple*. El Mòria, un dels turons de Sion, on estava edificat el Temple.

que vingués un profeta per a decidir respecte a elles. 47 I prengue-
ren pedres tosques, segons la llei, i bastiren un nou altar com el
primer. 48 I bastiren el santuari i l'interior del temple, i santificaren
els atris. 49 I feren nous els vasos sants, i posaren en el temple el
canelobre, i l'altar dels holocaustos i dels perfums, i la taula. 50 I
feren fumejar l'encens damunt l'altar i encengueren les llànties de
damunt del canelobre, i brillaren en el temple. 51 I posaren pans
damunt de la taula, i estengueren els vels, i acompliren totes les
obres que estaven fent.

Dedicació del Temple

52 I s'alçaren a trenc d'alba el dia vint-i-cinc del mes novè—aquest
és el mes de Casleu—de l'any cent quaranta-vuit; 53 i oferiren un
sacrifici segons la llei damunt del nou altar dels holocaustos, que
havien fet. 54 En tal mes i en tal dia que l'havien profanat les na-
cions, en aquell mateix fou dedicat amb cants i cítares i arpes i
címbals. 55 I tot el poble caigué prostrat, i pregaren i beneïren el
cel que els havia portats a bon terme. 56 I festivaren la dedicació
de l'altar durant vuit dies, i oferiren holocaustos joiosament, i feren
un sacrifici pacífic i de lloança, 57 i ornaren la façana del temple amb
corones d'or i escudets, i restauraren les portes i les cambres, i hi
posaren portes. 58 I hi hagué una alegria molt gran en el poble, i
s'esvaí l'oprobi dels gentils.

59 I estatuïren Judas i els seus germans i tota la comunitat d'Israel
que els dies de la dedicació de l'altar se celebressin cada any en el
seu temps durant vuit dies, des del vint-i-cinc del mes Casleu, amb
goig i alegria. 60 I bastiren en aquell temps al voltant de la mun-
tanya de Sion muralles altes i torres fermes, no fos que, venint les

59, Jo. x, 22.

47.—*Segons la llei.* Cf. Ex , XX, 25.

48.—*I bastiren el santuari.* Restauraren el santuari pròpiament dit, ço és, el Sant i el Sant dels sants (ὁ ναὸς).

52.—*Casleu.* Cf. nota a I, 57.—L'any 148 dels grecs correspon al 163 a. J. C.

56.—*Dedicació de l'altar.* Gr. ἐγκαινισμὸν o *Encènies* (Io. X, 22), en recordança de la restauració del culte. En II Mcc. és anomenada aquesta festa *Escenopègia* del mes de Casleu o *purificació del temple.*

nacions, ho trepitgessin, com havien fet abans. [61] I disposà tropa per a guardar-lo, i fortificà per a guardar-lo Betsur, per tal de tenir el poble una fortalesa enfront de la Idumea.

II. ALTRES COMBATS I VICTÒRIES FINS A LA MORT DE JUDAS

(V, 1 - IX, 22)

Lluites contra els pobles veïns

(C. V.) [1] I succeí que, quan oïren les nacions de l'entorn que
es bastia l'altar i es dedicava el santuari com abans, s'encoleriren
molt, [2] i resolgueren d'extingir la nissaga de Jacob, que era enmig
d'ells, i començaren a occir en el poble i a destruir. [3] I combaté
Judas contra els fills d'Esaú en la Idumea, a l'Acrabatena, per tal
com assetjaven Israel, i els baté amb gran mortaldat, i els humilià i
prengué llurs despulles. [4] I es recordà de la maldat dels fills de
Baian, que eren per al poble un parany i un ensopec quan insidia-
ven en els camins. [5] I foren assetjats per ells en les torres, i acampà
contra ells, i els votà a anatema, i calà foc a llurs torres amb tots
els que eren dins. [6] I passà cap als fills d'Ammon, i trobà un exèrcit
poderós i molta gent, i Timoteu que era llur cabdill. [7] I féu contra
ells moltes batalles, i els esclafà al seu davant, i els baté. [8] I pren-
gué Jazer i les ciutats filles seves, i se'n tornà a la Judea.

61.—*Betsur*. Vila de la tribu de Judà, actualment Kherbet Beit-Sur, situada dalt d'una collada rocosa plena de grutes sepulcrals; dominava el camí d'Hebron, que en aquella època pertanyia als idumeus. Els sirians havien atacat diverses vegades la Judea passant pel sud de la Mar Morta; d'aquí la importància de Betsur com a primera plaça forta per a deturar les incursions sirianes.

3.—*Acrabatena*. Lloc situat a l'extrem meridional de la Mar Morta, frontera de la Idumea. Probablement és el mateix congost anomenat en altres indrets «muntanya dels Escorpins» (Nm. XXXIV, 4; Jos. XV, 3).

6.—Cf. II Mcc. VIII, 30; X, 24.—*Fills d'Amon*. Ammonites, habitaven el N.E. de la Mar Morta, entre l'Arnon i el Jaboc.—*Timoteu*. Nom grec, era segurament el general sirià de II Mcc. X, 24.

8.—*Jazer*. Vila de la tribu de Gad que estava en poder dels ammonites, és l'actual es-Sir.—*Filles seves*. Els poblats que depenien de la capital Rabbat-Ammon.

Campanyes de Galilea i Galaad

9 I s'aplegaren els gentils de Galaad contra Israel, els qui habi-
taven en llurs confins, per anihilar-los, i fugiren a la fortalesa de
Datema, 10 i enviaren lletres a Judas i als seus germans, dient:
S'han ajuntat contra nosaltres les nacions de l'entorn nostre per a
anihilar-nos, 11 i estan preparats per a venir i prendre la fortalesa on
ens havem refugiat, i Timoteu mena llur exèrcit. 12 Ara, doncs,
vina a alliberar-nos de llurs mans, car de nosaltres n'ha caigut gran
munió; 13 i tots els nostres germans que eren en la terra de Tubin
han estat occits, i s'emmenaren captius llurs dones i llurs fills i
l'adreç llur, i occiren allí cosa d'un miler d'homes.

14 Encara es llegien les lletres, i ve't aquí que uns altres missat-
gers arribaren de Galilea, esquinçades les vestidures, portant aques-
tes noves 15 i dient: S'han reunit contra ells gent de Ptolemaida i
de Tir i Sidon i tota la Galilea dels gentils per a destruir-nos.

16 Tot just oïren Judas i el poble aquestes paraules, reuniren una
gran assemblea per tal de deliberar què farien per a llurs germans
que es trobaven en la tribulació i eren atacats per ells. 17 I digué
Judas a Simó, germà seu: Tria't homes i vés a alliberar els teus
germans que són a Galilea; jo i el meu germà Jonatàs farem via a
la Galaadítide. 18 I Josep, fill de Zacarias, i Azarias, cabdills del
poble, amb els restants de l'exèrcit, els deixà a la Judea per a la
vigilància, 19 i els manà, dient: Presidiu aquest poble i no empren-
gueu cap batalla contra les nacions fins haver tornat nosaltres. 20 I
foren repartits a Simó tres mil homes per a anar a la Galilea, i a Ju-
das vuit mil per a la Galaadítide.

21 I Simó anà a la Galilea i lliurà molts combats contra les na-
cions, i capolà les nacions a sa faç, 22 i les perseguí fins a les portes

9.—*Datema.* Lloc desconegut. Gr. diu: Diathema, que alguns confonen amb Ratma.

11.—*Timoteu.* Sembla que no és el mateix personatge del v. 6, el qual fou mort junt amb el seu germà Quereas a Gazara l'any anterior (II Mcc. X, 37).

13.—*Tubin.* Probablement la terra de Tob, enllà del Jordà, en el país de Galaad.

de Ptolemaida, i caigueren de les nacions uns tres mil homes, i
prengué llurs despulles; [23] i els recollí de la Galilea i d'Arbates amb
les dones i fills i totes les coses que tenien, i els conduí a la Judea
amb gran alegria.

[24] I Judas Macabeu i Jonatàs, el seu germà, travessaren el Jordà
i feren tres dies de camí pel desert. [25] I trobaren els Nabateus, i els
reberen pacíficament, i els contaren tot el que havia succeït a llurs
germans a la Galaadítide, [26] i que molts d'ells estaven bloquejats a
Bosora i a Bosor i a Alama i a Casfor i a Maqued i a Carnaïm;
ciutats totes elles fortificades i grans. [27] En les restants ciutats de la
Gaaladítide estaven també tancats, i per a l'endemà havien ordenat
de llançar-se contra la fortalesa i prendre-la, i anihilar-los tots en
un sol dia.

[28] I canvià sobtosament Judas i el seu exèrcit la marxa cap al de-
sert, a Bosor; i prengué la ciutat, i occí tot mascle a fil d'espasa, i
prengué totes llurs despulles, i la lliurà al foc. [29] I sortí d'allí de
nit, i anà fins a la fortalesa; [30] i es féu de dia, i alçaren llurs ulls, i
ve't aquí una munió innombrable de gent portant escales i màquines
per a prendre la fortalesa; i els combatien. [31] I veié Judas que
havia començat la lluita, i l'aldarull de la ciutat pujava fins al cel
amb els sons de les trompetes i un gran clamoreig, [32] i digué als
barons de l'exèrcit: Lluiteu avui pels nostres germans. [33] I sortí
amb tres grups per darrera d'ells, i tocaren les trompetes, i clama-
ren en oració. [34] I conegué l'exèrcit de Timoteu que era el Maca-
beu, i fugiren del seu davant, i els baté amb una gran desfeta, i
caigueren d'entre ells en aquell dia uns vuit mil homes.

[35] I es decantà vers Masfa, i la combaté, i la prengué, i occí tot
mascle d'ella, i prengué les seves despulles, i la lliurà al foc. [36] Se
n'anà d'allí, i s'apoderà de Casfor, Maqued, Bosor, i les altres ciutats
de la Galaadítide.

25.—*Nabateus.* Vg. *Nabuthaei.* Poble nòmada de l'Aràbia Pètrea.

26.—Les viles esmentades en aquest v. són gairebé desconegudes. Alguns identifiquen *Basara* amb Bosra, ciutat de l'Hauran; *Casfor*, Casbon del v. 26, o Casfin de II Mcc. XII, 13, amb l'actual Khastin, a l'est del llac Tiberíades; *Carnaïm*, Astharot-Carnaïm, amb Tell Aschter, a l'est de la Mar Morta.

[37] Després d'aquests esdeveniments, Timoteu aplegà un altre
exèrcit, i acampà al davant de Rafon, a l'altra banda del torrent.
[38] I envià Judas a explorar el campament, i l'avisaren dient: Se'ls
han ajuntat totes les nacions de l'entorn nostre, un exèrcit molt
gran, [39] i els àrabs estan a sou per ajudar-los, i acampen a l'altra
banda del torrent, promptes a tirar-se contra tu en so de guerra. I
Judàs anà a llur encontre. [40] I digué Timoteu als cabdils del seu
exèrcit, en atansar-se Judas i les seves tropes al torrent de l'aigua:
Si travessa cap a nosaltres primer, no podrem resistir-lo, car podrà
més que nosaltres. [41] Però si té por, i acampa a l'altra banda del
riu, traspassem vers ell, i podrem més que ell. [42] Però quan Judas
s'acostà al torrent de l'aigua, col·locà els escribes del poble ran del
torrent, i els manà, dient: No deixeu acampar ningú, ans vinguin
tots a la lluita. [43] I travessà envers ells el primer i tot el seu poble
darrera d'ell, i foren capolades al seu davant totes les nacions, i llan-
çaren totes llurs armes, i fugiren al santuari de Carnaïm. [44] I pren-
gueren la ciutat, i calaren foc al santuari amb tots els que eren dins;
i fou abatuda Carnaïm, i no pogueren resistir més en faç de Judas.
[45] I Judas congregà tot Israel, els que eren a la Galaadítide, del
més petit al més gran, i llurs dones i llurs fills i llur bagatge, un
exèrcit molt gran, per anar-se'n a la terra de Judà. [46] I pervingue-
ren a Efron, i aquesta és una ciutat molt gran, en un pas estret,
molt fortificada; i hom no podia decantar-se'n ni a la dreta ni a
l'esquerra, ans calia passar pel bell mig. [47] I els de la ciutat s'hi
tancaren i n'obstruïren les portes amb pedres. [48] I Judas els envià
a dir amb paraules pacífiques: Travessarem per la teva terra per a
anar a la nostra terra, i ningú no us farà mal; tan sols a peu passa-
rem. I no volgueren obrir-li. [49] I Judas féu fer una crida per a
l'exèrcit, que es deturés cadascú en el lloc on era. [50] I es deturaren
els homes de l'exèrcit, i combateren la ciutat tot aquell dia i tota la
nit, i es lliurà la ciutat a les seves mans. [51] I occí tot mascle a
fil d'espasa, i destruí tots els fonaments, i prengué les despulles

42.—*Escribes del poble.* Funcionaris encarregats de la lleva i comiat dels soldats i de l'avituallament de l'exèrcit.

de la ciutat, i passà a través de la ciutat per damunt dels morts.
[52] I travessaren el Jordà envers la gran plana enfront de Betsan.
[53] I Judas anava esperonant els rerassagats, i exhortant el poble durant
tot el camí, fins arribar a la terra de Judà; [54] i pujaren a la mun-
tanya de Sion amb goig i alegria, i oferiren holocaustos per tal
com no n'havia caigut un de sol fins a haver tornat en pau.

Desfeta de Josep i d'Azarias

[55] I en aquells dies en què Judas i Jonatàs eren en la terra de
Galaad, i Simó, son germà, en la Galilea enfront de Ptolemaida,
[56] oïren Josep, fill de Zacarias, i Azarias, caps de l'exèrcit, les gestes
i la guerra que feien, [57] i digueren: Fem-nos també nosaltres un
nom, i anem a combatre contra les nacions de l'entorn nostre. [58] I
donaren ordres als de l'exèrcit, que anava amb ells, i se n'anaren
contra Jàmnia. [59] I eixí de la ciutat Gòrgias i la seva gent a l'en-
contre d'ells per a combatre. [60] I foren posats en fuga Josep i Aza-
rias, i foren perseguits fins als límits de Judea, i caigueren en aquell
dia del poble d'Israel uns dos mil homes; [61] i s'esdevingué una gran
desgràcia en el poble, perquè no havien escoltat Judas i els seus
germans, creient-se que farien grans coses; [62] ells no eren pas de la
nissaga d'aquells barons, per les mans dels quals era donada la sal-
vació a Israel.
[63] I el valerós Judas i els seus germans foren molt glorificats da-
vant tot Israel i totes les nacions on arribà llur nom; [64] i hom se'ls
ajuntava felicitant-los.

Campanya del sud

[65] I eixiren Judas i els seus germans, i combateren els fills d'Esaú
en el país del migdia, i baté Hebron i les ciutats filles seves, i de-

52.—*La gran plana.* La plana d'Esdrelon.
Betsan. La Scythopolis dels grecs, sota el lloc on el Jordà surt de Genezaret.
65.—*Hebron.* Chebron i els poblats de la rodalia.

molí la seva fortalesa i incendià les seves torres a l'entorn. [66] I
partí per a anar a la terra dels filisteus, i passà per Maressa. [67] Aquell
dia caigueren en la batalla uns sacerdots que volien fer l'home, ei-
xint imprudentment a la guerra. [68] I es decantà Judas vers Azot,
terra dels filisteus, i destruí llurs ares, i cremà les estàtues de llurs
déus, i prengué les despulles de la ciutat, i se'n tornà a la terra
de Judea.

MORT D'ANTÍOC

(C. VI.) [1] I el rei Antíoc anava per les terres altes i oí que hi
havia a Elimaida, a Pèrsia, una ciutat cèlebre per la riquesa en ar-
gent i or, [2] i que el temple que hi havia era molt ric, i que hi havia
cortines d'or i cuirasses i armes que havia deixat allí Alexandre, fill
de Filip, el rei Macedònic, que regnà el primer d'entre els grecs.
[3] I hi anà, i cercava de prendre la ciutat i saquejar-la, i no pogué, car
fou coneguda la intenció pels de la ciutat, [4] i s'alçaren contra ell en
so de guerra; i fugí, i se n'anà d'allí amb gran pena per a tornar-
se'n a Babilònia.

[5] I arribà un a Pèrsia ennovant-li que havien estat posats en fuga
els exèrcits que havien anat a la terra de Judà, [6] i que, en primer
lloc, havia eixit Lísias amb un gran exèrcit, i que havia reculat da-
vant d'ells, i s'havien fet poderosos en armes i tropa i molt de botí,
pres dels exèrcits que havien derrotat. [7] I havien destruït l'abomi-
nació que havia edificat damunt de l'altar a Jerusalem, i que havien
voltat el temple amb altes muralles, tal com era primerament, i
també Betsur, ciutat seva.

[8] I s'esdevingué que quan oí el rei aquestes paraules, s'esglaià i es
commogué molt, i caigué damunt del llit, i caigué en llangor per
tristesa, perquè no li havia sortit com desitjava. [9] I s'estigué allí
molts dies, puix que requeia en una gran malenconia, i pensà que s'a-

66.—*Maressa.* Així llegeixen Ít. i F. Jos. És una vila de Judà, prop de Beit-Djibrin. Els LXX i Vg. llegeixen «Samaria».

1.—*Elimaida.* Era una província de la Pèrsia; segons II Mcc. IX, 2, es tracta de la ciutat de Persèpolis.

nava a morir. [10] I cridà tots els seus amics, i els digué: S'ha allu-
nyat la son dels meus ulls, i ha defallit el meu cor per l'angoixa,
[11] i he dit al meu cor: Fins a quina tribulació he arribat i en quina
gran maror em trobo ara; car jo era bo i estimat en el meu poder.
[12] Ara em recordo dels mals que vaig fer a Jerusalem; vaig prendre
tots els atuells d'or i d'argent que hi havia i vaig enviar a extermi-
nar els habitants de Judà, sense cap raó. [13] Conec que per causa
d'això m'han agafat aquestes calamitats; i ve't aquí que em moro
en gran aflicció en una terra estrangera.

[14] I cridà Filip, un dels seus amics, i el constituí sobre tot el seu
reialme, [15] i li donà la diadema i el seu mantell i l'anell, per tal de
dirigir el seu fill Antíoc i criar-lo per a regnar. [16] I finà allí el rei
Antíoc l'any cent quaranta-nou.

[17] I s'assabentà Lísias que havia mort el rei, i establí per a regnar
en lloc d'ell el seu fill Antíoc, que havia nodrit de jove, i li donà el
cognom d'Eupàtor.

Els renegats demanen l'auxili del rei

[18] I els de la ciutadella tenien clos Israel a l'entorn del santuari,
i cercaven tothora de fer-li mal, i eren una refermança per als gen-
tils. [19] I Judas resolgué de destruir-los, i congregà tot el poble per
a assetjar-los.

[20] I s'aplegaren tots ensems, i els assetjaren l'any cent cinquanta,
i feren contra ells ballestes i màquines. [21] I alguns d'ells s'escapa-
ren del setge, i se'ls ajuntaren alguns dels impiadosos d'Israel, [22] i
anaren al rei, i digueren: ¿Fins a quan no faràs justícia i venjaràs
els nostres germans? [23] A nosaltres ens plagué de servir el teu
pare, i procedir segons les seves ordres, i obeir els seus preceptes.
[24] I per causa d'això, els del nostre poble s'allunyaren de nosaltres;
endemés, tots els nostres que foren agafats foren occits i les nos-

14.—*Filip.* Germà de llet d'Epifanes. Aquest el nomenà regent, però Lísias el foragità d'Antioquia i Filip fugí a l'Egipte (II Mcc. X).

16.—L'any 149 dels grecs correspon al 162 a. J. C.

22.—*Els nostres germans.* Els sirians i els jueus apòstates.

tres heretats foren saquejades. [25] I no solament sobre nosaltres han
estès les mans, sinó sobre totes llurs fronteres. [26] I ve't aquí que
avui estan acampats contra la ciutadella a Jerusalem per tal de pren-
dre-la; i el Temple, i Betsur, els han fortificats. [27] I si no els prens
per mà ràpidament, faran coses majors que aquestes i no podràs
dominar-los.

Campanya de Lísias i Eupàtor

[28] I s'encolerí el rei en oir-ho, i reuní tots els seus amics i els
cabdills del seu exèrcit i de la cavalleria. [29] I d'altres reialmes i de
les illes dels mars li vingueren exèrcits mercenaris. [30] I era el nom-
bre de les seves forces cent mil infants i vint mil genets i trenta-dos
elefants ensinistrats per a la guerra.

[31] I anaren per la Idumea, i acamparen davant de Betsur, i lluita-
ren molts dies; i fabricaren ginys de guerra; però sortiren, i els
cremaren, i lluitaren baronívolament. [32] I Judas sortí de la ciuta-
della, i acampà a Betzacaria, enfront dels campaments del rei. [33] I
s'alçà el rei de bon matí, i conduí l'exèrcit amb braó pel camí de
Betzacaria, i els exèrcits s'aprestaren per a la batalla, i tocaren les
trompetes, [34] i mostraren suc de raïm i de móres als elefants per
excitar-los a la lluita. [35] I repartiren les bèsties entre les falanges,
i col·locaren ran de cada elefant mil homes amb cuirasses de cotes
de malla i elms d'aram en llurs caps, i cinc-cents cavallers escollits
foren assignats a cada bèstia.

[36] Allà on era la bèstia, allí eren aquests per endavant, i si cami-
nava, caminaven ensems; no se n'apartaven. [37] I hi havia fortes
torres de fusta sobre cada bèstia protegint-la, instal·lades damunt
d'elles amb màquines, i a cada una trenta-dos homes que combatien

28.—Aquesta expedició és relatada en II Mcc. XIII, 9-26.

32.—*Betzacaria.* A quatre hores de distància al S.O. de Jerusalem.

37.—*Trenta-dos homes.* Aquesta xifra és evidentment exagerada. Hom suposa que el text hebreu original posava dos o tres homes, i que, per una falsa combinació de guarismes, resultà aquest nombre impossible.

al damunt, i el seu indi. 38 I la cavalleria restant es col·locà a banda
i banda de les dues ales de l'exèrcit, hostilitzant i protegint les fa-
langes. 39 I quan lluí el sol damunt dels elms d'or i aram, brillaren
les muntanyes a causa d'ells i resplendiren com llànties de foc. 40 I
es desplegà una part de l'exèrcit del rei sobre les muntanyes altes, i
alguns en les terres baixes, i anaven amb seguretat i amb ordre. 41 I
tremolaven tots els qui oïen els crits de llur multitud i el caminar
llur i el xoc de les armes; car era un exèrcit molt gran i fort.

42 I s'atansà Judas i el seu exèrcit en ordre de batalla, i caigueren
del camp del rei sis-cents homes. 43 I Eleazar, l'Avaran, veié una
de les bèsties cuirassada amb cuirasses reials i que sobrepassava
totes les bèsties, i cregué que hi havia el rei. 44 I es donà a si
mateix per a salvar el seu poble i per a guanyar-se un nom etern.
45 I corregué vers ella valerosament pel mig de la falange, i matava
a dreta i esquerra, i els separava a una i altra banda; 46 i s'escorre-
gué sota l'elefant i l'atacà per sota, i l'occí; i caigué en terra da-
munt d'ell, i morí allí. 47 I veieren la força del reialme i l'empenta
dels exèrcits, i es retiraren d'allí.

48 Però els de l'exèrcit del rei pujaren a l'encontre d'ells a Jerusa-
lem, i el rei acampà contra la Judea i contra la muntanya de Sion,
49 i féu la pau amb els de Betsur, i eixiren de la ciutat, per tal com
no hi tenien queviures per a estar-hi assetjats, car era sàbat per a la
terra. 50 I el rei prengué Betsur, i va posar-hi una guarnició per a
guardar-la. 51 I acampà davant del Temple durant molts dies, i va
establir-hi catapultes, i màquines, i llançadores de foc, i tiradores
de pedra, i escorpins per a llançar sagetes i fones. 52 I ells feren
també màquines contra les màquines llurs, i combateren una pila de
dies. 53 No hi havia queviures en els dipòsits, per tal com era l'any
setè, i els de les nacions repatriats a la Judea havien consumit el
restant de la provisió. 54 I havien restat en el Temple pocs ho-
mes, car la fam se n'havia apoderat i es dispersaren cadascú a
casa seva.

La pau. Perfídia del rei

[55] I oí Lísias que Filip, el que havia constituït el rei Antíoc, quan encara vivia, perquè pugés el seu fill Antíoc per a regnar, [56] havia tornat de Pèrsia i de Mèdia, i amb ell els exèrcits que se n'havien anat amb el rei, i que cercava de possessionar-se del govern. [57] I es donà pressa, i s'inclinà a anar-se'n, i digué al rei i als cabdills de l'exèrcit i als barons: Defallim de dia en dia, i tenim pocs queviures, i la plaça que assetgem és fortificada, i pesa sobre nosaltres la cura del reialme. [58] Ara, doncs, donem la mà a aquests homes, i fem la pau amb ells i tota llur nació, [59] i assegurem-los de viure segons llurs usatges com abans, car per causa de llurs usatges, que havem abolit, s'han encolerit i han fet tot això.

[60] I plagué el discurs al rei i als cabdills, i envià vers ells a fer la pau, i l'acceptaren. [61] I els ho jurà el rei i els cabdills; ells sortiren de la fortalesa, [62] i entrà el rei a la muntanya de Sion, i veié la fortalesa del lloc, i trencà el jurament que havia fet, i manà enderrocar la muralla del voltant. [63] I se n'anà de pressa i tornà a Antioquia, i trobà Filip senyorejant la ciutat, i el combaté i prengué la ciutat per la força.

Demetri i Alcim

(C. VII.) [1] L'any cent cinquanta-u, eixí Demetri, fill de Seleuc, de Roma, i s'embarcà amb pocs homes vers una ciutat de marina, i regnà allí. [2] I s'esdevingué que quan entrà al palau del reialme

1. — *L'any cent cinquanta-u.* És el 160 a. J. C. — *Demetri* I Sòter, fill de Seleuc IV Filopàtor, primogènit d'Antíoc III el Gran. A Demetri tocava la successió del reialme, però mort el seu pare, fou ostatge a Roma, cosa que aprofità el seu oncle Epifanes per a erigir-se rei. Mort aquest, Demetri cercà de fer reconèixer els seus drets pel Senat romà. Roma, però, trobà que li convenia més que el tron de Síria fos ocupat per un minyó, Antíoc V Eupàtor. Demetri tenia aleshores vint-i-dos anys i no inspirava confiança als romans. Tanmateix, aconseguí d'escapar-se de Roma i arribar a Síria amb un vaixell cartaginès. Desembarcà a Trípoli, i amb les tropes que reuní i les que es passaren a la seva banda, es possessionà del reialme, després de fer morir Antíoc i Lísias. (Vig.).

dels seus pares, les tropes agafaren Antíoc i Lísias per a emmenar-
los-hi. [3]I s'assabentà del fet, i digué: No m'ensenyeu pas la faç
llur. [4]I les tropes els occiren. I s'assegué Demetri sobre el tron
del seu reialme, [5]i anaren vers ell tots els homes inics i impiadosos
d'Israel, i els guiava Alcim, que volia ésser pontífex. [6]I acusaren
el poble prop del rei, dient: Judas i els seus germans han occit tots
els teus amics, i a nosaltres ens han foragitat de la nostra terra;
[7]ara, doncs, tramet un baró de confiança, que venint, vegi tota la
destroça que ens han fet a nosaltres i al país del rei, i els castigui a
ells i a tots els qui els ajuden.

Campanya de Bàquides

[8]I el rei escollí Bàquides, un dels amics del rei, que senyorejava
a l'altra banda del riu i era gran en el reialme i fidel al rei, [9]i envià
a ell amb l'impiadós Alcim, al qual refermà el sacerdoci i li ordenà de
fer la revenja en els fills d'Israel. [10]I partí, i se n'anà amb un gran exèr-
cit a la terra de Judà, i envià missatgers a Judas i als seus germans
en termes pacífics amb ficció. [11]I no escoltaren llurs paraules, car
veien que havien vingut amb un gran exèrcit.

[12]I s'ajuntaren a Alcim i a Bàquides una colla d'escribes per a
cercar justícia. [13]I els assideus eren els primers entre els fills d'Is-
rael, i els demanaven la pau, [14]per tal com deien: Un baró sacer-
dot de la semença d'Aaró ha vingut amb els exèrcits, i no ens farà
pas tort. [15]I parlà amb ells paraules pacífiques, i els jurà, dient:
No us cercarem mal a vosaltres i als vostres amics. [16]I se'l cregue-
ren. I agafà d'entre ells seixanta barons, i els occí en un sol dia,
segons les paraules que estan escrites:

[17]Les carns dels teus sants i la seva sang
vessaren a l'entorn de Jerusalem
i no hi havia qui els soterrés.

[18]I caigué la por d'ells i l'espaordiment damunt del poble, car

17, Ps. LXXVIII, 1-3.

digueren: No hi ha pas en ells veritat i justícia, puix que han violat
l'estatuït i el jurament que prestaren.

[19] I partí Bàquides de Jerusalem, i acampà a Bezet; i envià a aga-
far molts dels que havien desertat d'ell, i alguns del poble, i els
occí en la cisterna gran. [20] I lliurà la terra a Alcim, i deixà amb ell
un exèrcit per a ajudar-lo, i partí Bàquides vers el rei. [21] I Alcim
maldava pel pontificat, [22] i se li acoblaren tots els qui pertorbaven
el poble, i s'ensenyoriren de la terra de Judà, i feren un gran estrall
a Israel.

[23] I veié Judas tot el mal que feien Alcim i els seus als fills d'Israel,
més que no els gentils; [24] i eixí a tots els confins de la Judea i a
l'entorn, i féu justícia en els barons que havien desertat, i els impedí
d'anar pel país. [25] Quan Alcim veié que prevalien Judas i els seus
i conegué que no podia resistir-los, se'n tornà vers el rei i els acusà
de maldats.

Campanya de Nicanor

[26] I el rei envià Nicanor, un dels seus famosos generals, ple
d'odi i d'enemistat contra Israel, i li manà d'anihilar el poble. [27] I
Nicanor anà a Jerusalem amb un gran exèrcit, i envià a dir a Judas
i als seus germans amb mots de pau fingidament: [28] No hi hagi
lluita entre jo i vosaltres, i vindré amb poca gent per tal de veure
en pau la vostra faç. [29] I anà a Judas, i es saludaren l'un a l'altre
amistosament; i els enemics estaven preparats per a agafar Judas.
[30] I fou coneguda la cosa per Judas, que aquell havia vingut vers ell
amb engany, i se n'apartà de pressa, i no volgué veure més la seva
faç. [31] I Nicanor conegué que el seu designi estava descobert, i eixí
a l'encontre de Judas prop de Cafarsalama. [32] I caigueren dels de
Nicanor uns cinc-cents homes, i fugiren a la ciutat de David.

[33] I després d'això, pujà Nicanor a la muntanya de Sion. I eixiren
alguns dels sacerdots del santuari i alguns dels ancians del poble a
saludar-lo amistosament i mostrar-li l'holocaust ofert pel rei; [34] i en

26, II Mcc. xv, 1.

féu mofa i se'n rigué, i els sollà, i parlà superbiosament, [35]i jurà
amb ira, dient: Si no és lliurat ara Judas i el seu exèrcit a les meves
mans, quan tornaré en pau, cremaré aquest temple. I eixí amb
gran ira. [36]I entraren els sacerdots, i estigueren dempeus en faç
de l'altar i del santuari, i ploraren, i digueren: [37]Tu escollires
aquesta casa per a ésser-hi invocat el teu nom, per a ésser casa
d'oració i pregària per al teu poble; [38]pren justícia d'aquest home
i del seu exèrcit, i caiguin pel glavi; recorda't de llurs blasfèmies i
no els donis sojorn.

El dia de Nicanor

[39]I eixí Nicanor de Jerusalem, i acampà a Betoron, i li eixí a l'en-
contre un exèrcit de Síria. [40]I Judas acampà a Adasa amb tres mil
homes, i orà Judas, i digué: [41]Quan els del rei blasfemaren, eixí
el teu àngel i en percudí cent vuitanta-cinc mil. [42]Esclafa avui
igualment aquest exèrcit davant nostre, i sàpiguen els qui restin que
malparlà del teu santuari i judica'ls segons la seva maldat. [43]I s'es-
cometeren els exèrcits en batalla el tretze del mes d'Adar, i fou es-
micolat l'exèrcit de Nicanor, i ell caigué el primer en el combat.

[44]Tot d'una que el seu exèrcit veié que havia caigut Nicanor,
llançant llurs armes, fugiren. [45]I els encalçaren camí d'un dia des
d'Adasa fins arribar a Gàzer, i tocaren darrera d'ells les trompetes
dels senyals. [46]I eixiren de tots els llogarrets de la Judea a l'entorn
atacant-los pels flancs; i es giraren ells contra ells, i caigueren tots
pel glavi, i no en restà ni un de sol. [47]I prengueren llurs despulles
i llur botí, i tallaren el cap de Nicanor i la seva mà dreta, que havia
estès superbiosament, i la portaren, i la penjaren prop de Jerusalem.

[48]I s'alegrà molt el poble, i celebraren aquell dia com un dia d'a-
legria gran. [49]I estatuïren de celebrar cada any aquell dia en el
tretze de l'Adar.

[50]I estigué per uns pocs dies tranquil·la la terra de Judà.

41, II Rg. XIX, 35; Tob. I, 21; Eccli. XLVIII, 24; Is. XXXVII, 36; II Mcc. VIII, 19.

43.—*Mes d'Adar*. Ultims de febrer i començament de març; el 14 era la fes- dels *Purim* (Est. IX, 21). Segons II Mcc. XV, 1, ss., s'esqueia en dissabte.

45.—*Adasa*. Probablement l'Adarsa del v. 40.

LA FAMA DELS ROMANS ARRIBA A JUDAS

(C. VIII.) [1] I oí Judas l'anomenada dels romans, com són pode-
rosos i forts, i complauen en tot els qui s'alien amb ells, i esta-
tueixen amistat amb tots els qui se'ls uneixen i van amb ells, [2] i
que són poderosos i forts. I li contaren llurs guerres i les gestes
que feren entre els Gàlates, i que els dominaren i els subjectaren a
tribut; [3] i tot el que feren en el país d'Espanya per a apoderar-se de
les mines d'argent i d'or que hi ha; [4] i s'apoderaren de tot el país
amb el seu seny i paciència — i la regió era molt lluny d'ells—, i
també dels reis que anaren contra ells des de l'extrem de la terra,
fins que els capolaren i percudiren amb una gran mortaldat; i els
restants els paguen tribut anual. [5] I Filip i Perseu, rei dels Ceteus,
i els qui s'alçaren contra ells, els capolaren en un combat i els sot-
meteren: [6] i Antíoc el Gran, rei de l'Àsia, que anava contra ells en
so de guerra i tenia cent vint elefants, i cavalleria, i carros, i un
exèrcit molt gran, fou capolat per ells; [7] i l'agafaren viu, i estatuïren
que els donaria ell i els que regnessin després d'ell un gran tribut,
que els donaria ostatges i territori, [8] i el país indi, i medi, i líbic, i
les més belles regions llurs; i prenent-les-hi, les havien donades al
rei Eumenes, [9] i que els de l'Hèl·lada pensaven d'anar a anihilar-los,
[10] i els fou coneguda la intenció, i enviaren contra ells un general,
i els combateren, i en caigueren molts de ferits, i emmenaren en
captiveri llurs dones i llurs fills, i els devastaren, i s'apoderaren de
llur terra, i arrasaren llurs fortaleses, i els devastaren i sotmeteren
fins el dia d'avui. [11] I els altres reialmes, i les illes, i tots els

3. — *D'Espanya*. Els fenicis havien fet excursions a Espanya per al mercadeig de metalls preciosos. La possessió de les mines d'argent fou el motiu de la segona Guerra Púnica. Després de la batalla de Zama (201), els cartaginesos cediren per força el país als romans.

8. — Aquest verset ofereix alguna dificultat, puix que en aquella època no hi ha notícia que els romans lluitessin a l'Índia ni a la Mèdia. Crampon i altres autors creuen que es tracta d'un error dels copistes, els quals varen transcriure Ἰνδικῆν per Ἰόνικην, i Μηδείαν per Μυσίαν; es tractaria de Jonians en comptes d'indians, i de misians (Àsia Menor) en lloc de medes.

qui algun cop s'havien aixecat contra ells, els havien destruïts i
sotmesos.
[12] Però envers llurs amics i envers els qui confiaven en ells, serva-
ven l'amistat; i es feren amos dels reialmes de prop i de lluny, i
tots els qui oïen llur nom n'eren espaordits. [13] I els qui ells volen
ajudar a regnar, regnen; i els qui volen, els treuen; i s'enlairen
molt. [14] I en tot això, cap d'ells no portava diadema ni s'abillava
de porpra per a envanir-se amb ella. [15] I es feren un consell, i cada
dia deliberaven tres-cents vint d'ells discorrent sempre sobre la mul-
titud del poble per a prosperar-lo. [16] I confien cada any a un de sol
de governar-los i dominar tota la seva terra, i tots obeeixen a un de
sol i no hi ha entre ells enveja ni gelosia.

Aliança amb els romans

[17] I Judas escollí Eupòlem, fill de Joan, fill d'Accos, i Jasó, fill
d'Eleazar, i els envià a Roma per a estatuir amb ells amistat i
aliança, [18] i per a treure llur jou, car veié que el reialme dels grecs
reduïa Israel a l'esclavatge; [19] i anaren a Roma, i el camí era molt
llarg; i entraren en el Senat, i digueren: [20] Judas, el Macabeu, i els
seus germans, i el poble dels jueus, ens han enviat a vosaltres, a es-
tatuir amb vosaltres aliança i pau, i a inscriure'ns com a aliats i
amics vostres. [21] I aquest parlar els fou plaent.
[22] I aquesta és la còpia del rescripte que escriviren en taules
d'aram i enviaren a Jerusalem, per tal que fos prop d'ells un memo-
rial de pau i aliança:
[23] «Benanança per sempre als romans i a la nació dels jueus en la
mar i en la terra! I que siguin ben lluny d'ells el glavi i l'enemic!
[24] Si sobrevé una guerra a Roma, la primera, o a tots els seus aliats
en tot llur Imperi, [25] lluitarà amb ells la nació dels jueus, com les
circumstàncies els ho demanin, a ple cor; [26] i als combatents no do-
naran ni subministraran blat, armes, argent, naus, com sembla bé a
Roma, i guardaran llurs compromisos sense rebre res.

[27] De la mateixa manera, si a la nació dels jueus els sobrevé els
primers una guerra, lluitaran amb ells els romans de bon grat, com
les circumstàncies els ho dictin; [28] i als aliats no els serà donat blat,
armes, argent, com sembla bé a Roma; i guardaran aquests com-
promisos sense engany.
[29] Segons aquests termes, així han convingut els romans amb el
poble dels jueus. [30] I si després d'aquests tractats volguessin uns o
altres afegir-hi o treure'n, faran segons llur albir, ço que afegiran o
trauran serà vàlid.
[31] I quant a les malvestats que els fa el rei Demetri, li havem es-
crit dient: ¿Com és que fas pesar el teu jou damunt dels jueus,
amics i aliats nostres? [32] Si, doncs, tornen a queixar-se de tu, els
farem justícia i et combatrem per mar i per terra.»

Derrota i mort de Judas

(C. IX.) [1] I oí Demetri que havien caigut Nicanor i els seus
exèrcits en la batalla, i envià Bàquides i Alcim per segona vegada a
la terra de Judà, i l'ala dreta amb ells. [2] I anaren pel camí de Gàl-
gala, i acamparen a Mesalot, que és a Arbelas, i la prengueren, i
occiren moltes vides d'homes. [3] I en el mes primer de l'any cent
cinquanta-dos acamparen contra Jerusalem. [4] I partiren i marxaren
a Berea amb vint mil homes i dos mil cavallers.
[5] I Judas havia acampat a Elasa i amb ell tres mil homes escollits.
[6] I veieren la munió dels exèrcits, com eren molts, i s'espantaren
força, i molts es feren escàpols del campament, i no hi restaren sinó
vuit-cents homes. [7] I veié Judas que es desfeia el seu exèrcit i que
el constrenyia el combat, i es crebantà de cor, per tal com no tenia

31-32.—Aquests dos vv. no formen part del tractat d'aliança; és probablement una resposta feta de paraula pel Senat a les reclamacions dels jueus contra Demetri.

3.—L'any 152 dels selèucides correspon al 160 abans de Jesucrist.

4.—*Berea.* Beroth, vila de la tribu de Benjamí.

5.—*Elasa.* Alguns llegeixen Adasa; sembla que era una localitat situada al sud o a l'oest de Jerusalem.

temps per a aplegar-los, [8] i defallí, i digué als que restaven: Sorgim
i tirem-nos contra els nostres adversaris, per si podem lluitar contra
ells. [9] I l'en dissuadien dient: No podrem pas; ans bé, salvem ara
les nostres vides: ja tornarem amb els nostres germans i lluitarem
contra ells; però nosaltres som pocs. [10] I digué Judas: No m'es-
devingui mai de fer això de fugir d'ells, i si és arribada la nostra
hora, morim amb valor per causa dels nostres germans, i no deixem
un blasme a la nostra glòria.

[11] I l'exèrcit partí del campament, i s'establiren a l'enfront d'ells,
i es dividí la cavalleria en dues parts, i els foners i els ballesters ana-
ven davant de l'exèrcit, i tots els més esforçats a primera fila. [12] I
Bàquides era a l'ala dreta, i s'aproximà la falange pels dos costats, i
sonaren les trompetes; i tocaren també els de Judas les trompetes,
[13] i es commogué la terra per la cridòria dels exèrcits, i hi hagué
lluita contínuament del matí fins al vespre. [14] I veié Judas que Bà-
quides i la força de l'exèrcit era a la dreta, i s'ajuntaren amb ell tots
els de cor valent. [15] I capolà l'ala dreta llur, i els empaità pel darrera
fins a la muntanya d'Azot. [16] Però els de l'ala esquerra veieren que
era capolada l'ala dreta, i es giraren immediatament al darrera de
Judas i dels seus. [17] I s'agreujà la lluita i en caigueren molts de
ferits d'uns i d'altres; [18] i Judas caigué i els restants fugiren.

[19] I Jonatàs i Simó alçaren llur germà, i el soterraren en el sepul-
cre dels seus pares a Modín. [20] I el plorà allí i el planyé tot Israel
amb un gran plany, i ploraren molts dies, i digueren:

[21] Com ha caigut el fort
el que salvava Israel!

[22] I les altres coses de Judas, i les guerres i gestes que féu, i la
seva grandesa, no han estat descrites; car foren moltíssimes.

SEGONA PART

GESTES DE JONATÀS

(IX, 23 - XII, 54)

I. PRIMERS COMBATS

(IX, 23 - 73)

JONATÀS ÉS ELEGIT CABDILL

[23] I succeí que, després del traspàs de Judas, eixiren fora els inics
en tots els indrets d'Israel i tragueren el cap tots els qui obraven la
iniquitat. [24] En aquells dies hi hagué una fam molt gran i la terra
fou infidel junt amb ells. [25] I escollí Bàquides barons impietosos i
els constituí senyors del país, [26] i cercaven i investigaven els amics
de Judas, i els emmenaven a Bàquides; i els castigava i es befava
d'ells. [27] I s'esdevingué una gran tribulació a Israel, com no n'hi havia
hagut des del dia en què no s'havia mostrat entre ells cap més
profeta.

[28] I s'ajuntaren tots els amics de Judas i digueren a Jonatàs:
[29] Des que el teu germà Judas finà, no hi ha cap baró semblant a
ell per a eixir contra els enemics, i Bàquides, i els qui odien el nos-
tre poble. [30] Ara, doncs, avui t'havem escollit a tu per tal que

28.—*Jonatàs.* Fou valent en els combats, però fou, ans que tot, un polític summament hàbil, que aprofità les dissensions de la Síria per a alliberar la seva terra de Judea.

siguis per a nosaltres, en compte d'ell, príncep i cabdill per a fer la
nostra guerra. [31] I acceptà Jonatàs en aquell temps el comandament
i sorgí en lloc de Judas, son germà.

Maldat i càstig dels Jambrites

[32] I se n'assabentà Bàquides i cercava d'occir-lo. [33] I ho conegue-
ren Jonatàs i Simó, germà seu, i tots els que estaven amb ell, i fugi-
ren al desert de Tècue i acamparen prop de l'aigua de la cisterna
d'Asfar. [34] I ho sabé Bàquides en el dia del sàbat i anaren ell i tot
el seu exèrcit a l'altra banda del Jordà. [35] I envià el seu germà com
a capdavanter de la multitud, i pregà als Nabateus, amics seus, per
a dipositar-los llur impedimenta, que era molta. [36] I eixiren els fills
de Jambri de Màdaba, i agafaren Joan i tot el que tenia, i se n'ana-
ren emportant-s'ho.
[37] Després d'això, ennovaren a Jonatàs i a Simó, son germà, que
els fills de Jambri feien unes grans noces, i conduïen amb gran
pompa des de Nadabat la núvia, filla d'un dels més grans magnats
de Canaan. [38] I es recordaren de Joan, llur germà, i pujaren i s'a-
magaren al redós de la muntanya. [39] I alçaren els seus ulls, i veie-
ren, i ve't aquí una remor i molt d'aparat, i eixiren el nuvi i els seus
amics i els seus germans a l'encontre d'ells amb timbals i músiques
i moltes armes. [40] I sorgiren contra ells des de l'emboscada, i els
occiren, i caigueren molts ferits, i la resta fugí a la muntanya, i
prengueren totes les despulles llurs.

[41] I es convertiren les noces en plor
i la veu de llurs músics en plany.
[42] I de la sang de llur germà prengueren revenja
i se'n tornaren als aiguamolls del Jordà.

Combat a la vora del Jordà

[43] I ho sentí Bàquides, i anà en dia de sàbat a les vores del Jordà
amb molta força. [44] I digué Jonatàs als seus germans: Sorgim, ara,

34. — Vg.: «Die sabbatorum uenit ipse et omnis exercitus eius.»

i lluitem per les nostres vides, car no és pas avui com ahir i despús-
ahir. [45] Ve't aquí el combat al davant nostre i al darrera nostre, i
l'aigua del Jordà ací i allà, i els aiguamolls, i el bosc, i no hi ha lloc
per a escapar-nos. [46] Ara, doncs, clameu al cel per tal que sigueu
salvats de la mà dels vostres enemics. [47] I començà la batalla, i
allargà Jonatàs la seva mà per a percudir Bàquides, però aquest es
decantà d'ell cap enrera. [48] I saltà Jonatàs i els seus al Jordà, i pas-
saren nedant a l'altra banda; i no travessaren contra ells el Jordà.
[49] I caigueren de Bàquides aquell dia devers mil homes.

Fortaleses de Bàquides

[50] I tornà a Jerusalem. I bastí ciutats fortificades a la Judea, les
fortaleses de Jericó, i d'Emmaús, i de Betoron, i de Betel, i de
Tamnata, i de Faraton, i Tefon amb muralles altes i portes i forre-
llats. [51] I va posar-hi guarnició per a hostilitzar Israel. [52] I fortificà
les ciutats de Betsur i de Gezer i la ciutadella, i va posar-hi tropes
i provisió de queviures. [53] I agafà en ostatges els fills dels princi-
pals del país, i els posà a la ciutadella de Jerusalem a la presó.

Mort d'Alcim

[54] I l'any cent cinquanta-tres, en el mes segon, ordenà Alcim
d'enderrocar la paret de l'atri interior del santuari, i destruir l'obra
dels profetes; i començà d'enderrocar. [55] En aquell temps, fou
colpit Alcim i impedides les seves obres. I fou closa la seva boca,
i quedà baldat, i no pogué dir cap més paraula, ni donar cap ordre
a casa seva. [56] I morí Alcim en aquell temps amb gran turment.
[57] I veié Bàquides que havia mort Alcim, i tornà al rei, i restà tran-
quil·la la terra de Judà durant dos anys.

46, II Par. xx, 3.

TERCERA GUERRA AMB BÀQUIDES. LA PAU

58 I deliberaren tots els inics, dient: Ve't aquí que Jonatàs i els
seus viuen confiats en pau; ara, doncs, fem venir Bàquides, i els
agafarà tots en una sola nit. 59 I, havent-hi anat, tingueren consell
amb ell. 60 I partí per a anar amb molta força, i envià lletres d'a-
magat a tots els seus aliats que eren a la Judea, per tal que aga-
fessin Jonatàs i els seus; i no pogueren, puix que fou coneguda la
intenció llur. 61 I agafaren uns cinquanta homes del país, capitosts
de la maldat, i els occiren. 62 I es retirà Jonatàs i Simó i els seus a
Betbasi, que és al desert, i bastí el que estava enderrocat, i la for-
tificà.

63 I ho sabé Bàquides, i reuní tota la seva tropa, i cridà els de
Judea. 64 I anà a acampar contra Betbasi, i la combaté molts dies,
i va construir màquines. 65 I Jonatàs deixà Simó, son germà, en la
ciutat, i eixí pel país, i anava amb poca gent. 66 I baté Odomer i
els seus germans i els fills de Fasiron en llurs tendes, i començà de
percudir i d'augmentar l'exèrcit. 67 I Simó i els seus eixiren de la
ciutat, i cremaren les màquines, 68 i lluitaren contra Bàquides, i fou
capolat per ells, i l'afligiren molt, per tal com la seva intenció i la
seva escomesa havien estat debades. 69 I s'enfurismà contra els
barons inics que li havien aconsellat de venir al país, i n'occí molts,
i decidí de tornar-se'n a la seva terra.

70 I se n'assabentà Jonatàs, i li envià legats per a fer la pau amb
ell i perquè els tornés els captius. 71 I ho acceptà, i féu segons les
seves proposicions, i li jurà de no cercar-li mal per tots els dies de
la seva vida; 72 i li tornà els captius que havia fet abans en la terra
de Judà, i tornant-se'n, se n'anà a la seva terra, i no tornà més a
venir a llurs fronteres. 73 I reposà el glavi a Israel, i habità Jonatàs
a Macmas; i començà Jonatàs a judicar el poble i netejar Israel
d'impiadosos.

66.—*Odomer i els seus germans i els fills de Fasiron.* Tribus d'àrabs nòmades dels voltants de Betbessen.

II. RELACIONS AMB ELS REIS DE SÍRIA

(X, 1 - XI, 74)

Demetri i Alexandre cerquen l'amistat de Jonatàs

(C. X.) [1] I l'any cent seixanta pujà Alexandre, fill d'Antíoc, l'Il·lus-
tre, i prengué Ptolemaida, i l'acceptaren, i va regnar-hi. [2] I ho sentí
el rei Demetri, i congregà forces molt nombroses, i li eixí a l'encon-
tre en so de guerra. [3] I Demetri envià a Jonatàs lletres en termes pa-
cífics per tal de pujar-lo de dignitat, [4] car deia: Avancem-nos a fer
la pau amb ell, abans no la faci ell amb Alexandre contra nosaltres;
[5] puix que es recordarà de totes les maleses que hem fet contra ell i
contra els seus germans i contra el seu poble. [6] I li donà facultat
per a reunir exèrcits i fabricar-se armes i ésser el seu aliat, i digué
que els ostatges que hi havia a la ciutadella li fossin tornats.

[7] I Jonatàs anà a Jerusalem, i llegí les lletres a oïdes de tot el
poble i dels de la ciutadella. [8] I s'espaordiren amb una gran por
quan oïren que el rei els havia donat permís per a reunir forces.
[9] I els de la ciutadella lliuraren a Jonatàs els ostatges i els tornà a
llurs pares. [10] I Jonatàs s'establí a Jerusalem, i començà a bastir i a
renovar la ciutat; [11] i digué als que feien les obres que edifiquessin
les muralles i voltessin la muntanya de Sion de pedres escairades
per a fortificar-la; i ho feren així. [12] I fugiren els estrangers que

1.—*L'any 160 dels selèucides*. El 152 a. J.C.—La pau amb Bàquides durà cinc anys. — *Alexandre* I Balàs, fill d'Antíoc Epifanes. Demetri I Sòter s'havia fet impopular i estava enemistat amb els reis veïns; Roma tampoc no li tenia simpatia, perquè el tenia massa independent. Àtal II, rei de Pèrgam, el presentà — a ell i la seva dona Laodicea, filla, sembla, d'Àtal — al Senat romà per tal que fos reconegut com hereu d'Epifanes. Amb l'ajut de Ptolomeu VI d'Egipte i dels reis de Capadòcia i de Pèrgam, Alexandre s'apoderà de Ptolemaida. Demetri, per a lluitar contra Alexandre, féu les paus amb Jonatàs. Sembla que Alexandre no era tal fill d'Epifanes, sinó un aventurer que Àtal trobà a Esmirna i que es retirava molt a Antíoc Eupàtor, el fill d'Epifanes que Demetri féu degollar; tanmateix Alexandre passà per fill legítim del rei sirià.

2-3.—Demetri i Alexandre cercaren l'amistat de Jonatàs. Aquest es malfià de Demetri i es decantà per Alexandre, el qual baté Demetri en una batalla en què aquest morí.

eren a les fortaleses bastides per Bàquides; [13]i abandonà cadascú
el seu lloc i se n'anà a la seva terra; [14]sols a Betsur romangueren
alguns dels que havien apostatat de la llei i manaments, puix que
era per a ells lloc de refugi.

[15]I oí el rei Alexandre les prometences que havia tramès Demetri
a Jonatàs, i li contaren les guerres i gestes que havien fet ell i els
seus germans, i els fatics que havien sofert, [16]i digué: ¿Per ventura
trobarem un home semblant? Ara, doncs, fem-nos-el amic i aliat
nostre. [17]I escriví lletres i les hi envià. Deien així:

[18]El rei Alexandre al germà Jonatàs: salut. [19]Havem oït de tu
que ets baró puixant de força i ets apte per a ésser amic nostre;
[20]ara, doncs, t'havem constituït avui pontífex del teu poble i decla-
rat amic del rei — i li envià la púrpura i una corona d'or —, i que
tinguis cura de les nostres coses i servis l'amistat envers nosaltres.

[21]I Jonatàs es vestí la sagrada vesta el setè mes de l'any cent
seixanta en la festa de l'Escenopègia, i reuní forces, i fabricà moltes
armes.

Noves ofertes de Demetri

[22]I oí Demetri aquestes coses, i s'entristí, i digué: [23]¿Què hem
fet, que Alexandre ens ha passat davant per a establir amistat amb
els jueus per refermar-s'hi? [24]Jo també els escriuré paraules per-
suasives i d'enaltiment i de donatius, per tal que estiguin amb mi
per a ajudar-me. [25]I els envià lletres en aquesta forma:

El rei Demetri al poble dels jueus: salut. [26]Com haveu guardat
els pactes envers nosaltres i haveu romàs en la nostra amistat i no
us haveu atansat als nostres enemics, ho hem sabut i n'hem hagut
gaubança. [27]Ara, doncs, continueu perseverant a conservar envers
nosaltres la fidelitat, i us recompensarem amb beneficis els que vos-
altres ens haveu fet, [28]i us condonarem molts deutes i us farem

21.—*Jonatàs.* El pontificat feia set anys que estava vacant, desprès de la mort de l'impiadós Alcim, imposat als jueus per Antíoc V Eupàtor. Mort Onias III, no hi hagué successor legítim en el suprem pontificat. Jonatàs podia assumir aquesta dignitat perquè era de nissaga sacerdotal.

presents. [29] I ara, a tots els jueus, us absolc i perdono de tots els tributs i de l'impost de la sal i de les corones, [30] i del terç de la semença, i de la meitat del fruit de l'arbre que em pertoca de rebre; renuncio d'avui endavant a rebre'ls de la terra de Judà i dels tres territoris agregats a ella de la Samaria i Galilea des del dia d'avui i per tot temps.

[31] I que Jerusalem sigui santa i afranquida, i també el seu territori, els seus delmes i els seus tributs. [32] Cedeixo també el meu domini de la ciutadella, que és a Jerusalem, i en faig do al pontífex per tal que hi estableixi homes, que escollirà ell mateix, per a custodiar-la. [33] I tota ànima de jueus que hagi estat emmenada captiva de la terra de Judà a tot el meu reialme, la deixo anar lliure graciosament, i tots siguin alliberats dels tributs àdhuc per llurs ramats. [34] I totes les festes i sàbats i neomènies i dies legals i tres dies abans de la festa i tres dies després de la festa, siguin tots ells dies d'immunitat i de franquícia per a tots els jueus que hi ha en tot el meu reialme, [35] i ningú no tingui potestat de fer pagar o causar molèstia a cap d'ells per qualsevulga afer.

[36] I siguin inscrits d'entre els jueus en els exèrcits del rei fins a trenta mil homes i se'ls doni la soldada, com pertoca a totes les tropes del rei, [37] i alguns d'ells siguin posats en les grans fortaleses del rei, i d'altres siguin admesos en els càrrecs del reialme, que són de confiança, i els seus superiors i els capitans siguin d'entre ells i visquin segons llurs lleis, com ho ha manat el rei per la terra de Judà.

[38] I els tres territoris agregats a la Judea de la regió de Samaria siguin afegits a la Judea i considerats com formant una unitat, per tal de no obeir altra autoritat que la del pontífex. [39] Ptolemaida i els seus voltants, l'he donada en present al temple de Jerusalem per a les despeses necessàries al santuari. [40] I dono cada any quinze

29.—*Impost de la sal.* A desgrat de posseir les salines de les voreres de la Mar Morta, els jueus havien de pagar un impost per l'ús de la sal (XI, 35). — *Les corones* eren d'or, i més que un obsequi dels prínceps o de les ciutats als reis a qui tributaven vassallatge, era un important tribut equivalent a una quantitat determinada d'or.

30. — *Dels tres territoris.* Caps de *toparquia*, o de comarca; eren Lida, Ràmata i Aferema.

mil sicles d'argent de les finances del rei dels llocs que convingui;
41 i tot el sobrant, que no han lliurat els funcionaris del fisc, com en
els anys anteriors, des d'ara ho donaran per a les obres del temple.
42 I a més d'això, cinc mil sicles d'argent, que sostreien de les ne-
cessitats del santuari en els anys anteriors, també aquests són con-
donats, per tal com pertanyen als sacerdots que exerceixen el minis-
teri. 43 I tots els qui es refugiïn en el santuari que és a Jerusalem
i en tot el seu enclòs, reus d'una culpa contra el rei i de qualse-
vulga afer, siguin lliures amb tot el que tinguin en el reialme. 44 I
per a bastir-se i renovar-se les obres del temple, sigui també pagada
la despesa del tresor del rei; 45 i per a construir les muralles de Jeru-
salem i fortificar-les a l'entorn, siguin pagades les despeses del tresor
del rei, i per a construir les muralles de la Judea.

Es consolida el poder d'Alexandre

46 Quan oïren Jonatàs i el poble aquestes coses, no les cregueren
ni les acceptaren, per tal com es recordaren de la gran malvestat
que havia fet a Israel, i com els havia afligits molt. 47 I posaren llur
complaença en Alexandre, perquè havia estat per a ells l'iniciador
de converses pacífiques, i combatien sempre al seu costat.
48 I el rei Alexandre congregà grans exèrcits i acampà contra De-
metri. 49 I començaren la batalla els dos reis, i fugí l'exèrcit de
Demetri, i Alexandre el perseguí, i portà avantatge damunt d'ells.
50 I s'aferrissà molt la lluita fins a posta de sol, i caigué Demetri en
aquell dia.

Noces de Ptolemaida. Jonatàs és honorat

51 I envià Alexandre a Ptolomeu, rei d'Egipte, ambaixadors que
diguessin així: 52 Puix que he tornat al meu reialme i m'he assegut

46, Sup. VII, 11.

50. — *Demetri I* havia regnat de 162 a 150.

sobre el tron dels meus pares, i m'he apoderat del comandament, i
he esmicolat Demetri, i he pres possessió del nostre país, [53]i he
lliurat contra ell una batalla, i ha estat capolat ell i el seu exèrcit
per nosaltres, i ens havem assegut en el tron del seu reialme; [54]es-
tablim, doncs, mútua amistat, i dóna'm ara la teva filla per muller,
i seré el teu gendre, i et donaré a tu i a ella presents dignes de tu.
[55]I respongué el rei Ptolomeu, dient: Feliç el dia en què has
tornat a la terra dels teus pares, i t'has assegut en el tron de llur
reialme; [56]ara, doncs, et faré el que m'has escrit; però vina'm a
trobar a Ptolemaida, per tal que ens vegem mútuament, i et faré el
meu gendre, com has dit.
[57]I eixí Ptolomeu d'Egipte, ell i la seva filla Cleopatra, i anà a
Ptolemaida l'any cent seixanta-dos; [58]i li eixí a l'encontre el rei
Alexandre, i li presentà la seva filla Cleopatra, i féu les noces d'ella
a Ptolemaida, com a reis, amb gran magnificència.
[59]I el rei Alexandre escriví a Jonatàs que anés al seu encontre,
[60]i anà amb pompa a Ptolemaida, i es trobà amb els dos reis, i els
donà, com també a llurs amics, argent i or i molts presents, i trobà
gràcia davant d'ells. [61]I s'ajuntaren contra ell homes pestilents
d'Israel, barons inics, per a acusar-lo; però el rei no els escoltà.
[62]I per manament del rei, despullaren Jonatàs dels seus vestits i el
vestiren de porpra; i ho feren així. [63]I l'assegué el rei prop seu, i
digué al seus magnats: Eixiu amb ell enmig de la ciutat, i feu una
crida que ningú no li posi querella sobre cap afer, i ningú no l'a-
moïni per res. [64]I s'esdevingué que quan veieren els que l'atacaven
com s'anunciava la seva glòria, i a ell vestit de porpra, fugiren tots;

57.—*Cleopatra*, de la qual s'ha dit que havia estat una dona funesta per als Selèucides, es casà amb Alexandre Balàs l'any 150. Sols estigué quatre anys amb el seu marit. Havent fet aliança Ptolomeu VI amb Demetri II Nicator contra el seu gendre Alexandre, Cleopatra es casà amb Demetri, del qual tingué dos fills, Seleuc V i Antioc VIII. Quan Demetri II caigué presoner dels parts, Cleopatra es casà amb el germà del rei vençut, Antíoc VII Sidetes, el qual ocupà el tron durant la captivitat del seu germà. Quan aquest, alliberat, tornà al seu reialme, la reina es retirà a Ptolemaida. En 125, Demetri fugí davant Alexandre II Zebina, i cercà refugi prop de la seva antiga esposa, però aquesta el refusà, i hom l'acusà d'haver-lo fet assassinar a Tir. Cleopatra féu morir també el seu propi fill Seleuc V, però el seu germà Antíoc VIII obligà la seva mare a beure les metzines que ella havia preparat per a ell.

[65]i l'honorà el rei, i l'inscriví entre els primers amics, i el constituí
general i meridarca. [66]I Jonatàs se'n tornà a Jerusalem amb pau i
alegria.

Demetri II. Victòria de Jonatàs sobre Apol·loni

[67]I l'any cent seixanta-cinc vingué Demetri, fill de Demetri, de
Creta a la terra dels seus pares. [68]I el rei Alexandre n'hagué es-
ment, i en fou molt apenat, i se'n tornà a Antioquia. [69]I Demetri
constituí Apol·loni sobre la Cele-Síria, i reuní un gran exèrcit, i
acampà a Jàmnia, i envià a dir al pontífex Jonatàs: [70]Tu sol t'alces
contra nosaltres, i jo sóc la riota i la vergonya per causa de tu; ¿i
per quina raó manes tu contra nosaltres en les muntanyes? [71]Ara,
doncs, si confies en els teus exèrcits, baixa vers nosaltres a la plana,
i ens ho mesurarem tots dos allí, perquè amb mi està la força de
les ciutats. [72]Pregunta i aprèn qui sóc jo i els altres que ens aju-
den, i diuen: No hi haurà estrep per al vostre peu en faç de nosal-
tres, car dues voltes foren derrotats els teus pares en llur terra;
[73]i ara no podràs resistir la cavalleria i un exèrcit tan gran en la
plana, on no hi ha pedra ni pedreta ni lloc per a fugir.
[74]Tot d'una que Jonatàs oí les paraules d'Apol·loni, s'alterà en el
seu cor, i escollí deu mil homes, i eixí de Jerusalem; i el seu germà
Simó se li ajuntà per ajudar-lo. [75]I acampà davant de Joppe, i els
de la ciutat el tancaren fora, car hi havia una guarnició d'Apol·loni
a Joppe i l'atacà. [76]I espantats, els de la ciutat obriren, i Jonatàs
s'ensenyorí de Joppe.
[77]I ho sabé Apol·loni, i prengué tres mil cavallers i un gran exèr-
cit, i se'n anà a Azot com qui travessa, i al mateix temps avançà
vers la plana, per tal com tenia molta cavalleria i confiava en ella.
[78]I anà a l'encalç darrera d'ells vers Azot, i s'escometeren els exèr-
cits en batalla. [79]I Apol·loni havia deixat mil cavallers d'amagat
darrera d'ells. [80]I Jonatàs conegué que hi havia un parany darrera

69.—*La Cele-Síria* era el país comprès entre el Líban i l'Antilíban; el govern d'aquest país comprenia també la Fenícia i part de Palestina.

d'ell; i li encerclaren el campament i engegaven sagetes contra el
poble del matí fins a la posta; [81]però el poble estigué ferm,
com ho havia manat Jonatàs, i es fatigaren llurs cavalls. [82]I Simó
féu seguir el seu exèrcit, i es llançà contra la falange, car la ca-
valleria estava debilitada, i foren capolats per ell, i fugiren. [83]I la
cavalleria s'escampà per la plana, i fugiren a Azot, i entraren a Bet-
dagon, llur ídol, per a salvar-se. [84]I Jonatàs incendià Azot i les
ciutats de les seves rodalies, i prengué llurs despulles, i el santuari
de Dagon, i els qui s'hi refugiaren, els abrusà. [85]I foren els abatuts
pel glavi, juntament amb els cremats, uns vuit mil homes.

[86]I Jonatàs se n'anà d'allí, i acampà contra Ascalon, i eixiren els
de la ciutat al seu encontre amb grans honors. [87]I se'n tornà Jo-
natàs amb els seus, duent un gran botí.

[88]I succeí que quan el rei Alexandre oí aquestes coses, honorà
encara més Jonatàs; [89]i li envià una fíbula d'or, com és costum
d'ésser donada als parents dels reis, i li donà Accaró i tots els seus
confins en possessió.

Alexandre és vençut i mort

(C. XI.) [1]I el rei d'Egipte reuní exèrcits nombrosos, com la
sorra que hi ha a la vora de la mar, i moltes naus; i cercà de pos-
sessionar-se per astúcia del reialme d'Alexandre i d'afegir-lo al seu
reialme. [2]I eixí cap a la Síria amb paraules de pau, i els de les ciu-
tats l'obriren i li eixiren a l'encontre, perquè era precepte del rei
Alexandre d'eixir-li a l'encontre, per tal com era el seu sogre. [3]I
quan Ptolomeu entrava en les ciutats, deixava les tropes com a
guarnició a cada ciutat.

[4]I quan s'apropà a Azot, li mostraren el temple de Dagon incen-
diat, i Azot i els seus ravals destruïts, i els cadàvers llançats, i els
cremats, que cremà en la batalla, car n'havien fet pilots en el seu
camí. [5]I contaren al rei el que havia fet Jonatàs, per tal de blas-
mar-lo; però el rei callà. [6]I Jonatàs eixí gloriosament a l'encontre

1.—*El rei d'Egipte.* Ptolomeu Filopàtor.

del rei a Joppe, i es saludaren mútuament i pernoctaren allí. 7 I
Jonatàs acompanyà el rei fins al riu anomenat Eleuteros i se'n tornà
a Jerusalem.

8 I el rei Ptolomeu s'ensenyorí de les ciutats de la costa fins a
Selèucia de mar, i portava males intencions contra Alexandre. 9 I
envià ambaixadors al rei Demetri, dient: Vina, estatuïm entre nos-
altres una aliança, i et donaré la meva filla, que té Alexandre, i
regnaràs en el reialme del teu pare; 10 car em penedeixo d'haver-li
donat la meva filla, puix que cercà d'occir-me.

11 I el blasmava perquè cobejava el seu reialme; 12 i prenent-li la
seva filla, la donà a Demetri; i canvià la faç d'Alexandre, i es féu
pública llur enemistat. 13 I entrà Ptolomeu a Antioquia, i es cenyí
la diadema de l'Àsia, i cenyí amb dues diademes la seva testa, la de
l'Àsia i la de l'Egipte.

14 El rei Alexandre era a Cilícia en aquells temps, perquè s'havien
rebel·lat els d'aquelles terres; 15 i ho sabé Alexandre, i anà contra
ell en so de guerra; i Ptolomeu tragué l'exèrcit, i li eixí a l'encontre
amb grans forces, i el féu recular. 16 I fugí Alexandre a l'Aràbia
per a refugiar-s'hi; i el rei Ptolomeu s'enaltí. 17 I Zabdiel, l'Àrab,
tallà el cap d'Alexandre i l'envià a Ptolomeu. 18 I el rei Ptolomeu
morí el dia tercer; i els que estaven en les seves fortaleses foren
occits pels habitants de les fortaleses. 19 I començà a regnar De-
metri l'any cent seixanta-set.

JONATÀS S'ENTÉN AMB DEMETRI

20 En aquells dies, aplegà Jonatàs els de la Judea per a expugnar la
ciutadella de Jerusalem, i féu contra ella moltes màquines. 21 I
anaren alguns que odiaven llur nissaga, homes inics, vers el rei, i
li ennovaren que Jonatàs assetjava la ciutadella. 22 I en oir-ho,
s'encolerí; així que ho hagué oït, marxant immediatament, anà a
Ptolemaida, i escriví a Jonatàs que no assetgés i que anés a trobar-

7.—*Eleuteros.* El *Nahr el-Kebir*, que té les fonts en el Líban i emboca en la Mediterrània, separava la Síria de Fenícia.

lo per a conferenciar al més aviat possible a Ptolemaida. [23] Quan
ho oí Jonatàs, manà assetjar, i escollí alguns dels ancians d'Israel i
dels sacerdots, i s'exposà ell mateix al perill, [24] i havent pres argent
i or i vestits i molts altres presents, anà vers el rei a Ptolemaida, i
trobà gràcia davant d'ell.

[25] I l'acusaven alguns inics del poble. [26] Però el rei li féu com li
havien fet els seus predecessors, i l'exalçà davant tots els seus amics.
[27] I l'estatuí en el pontificat i en tots els altres honors que tenia
abans, i el féu comptar entre els primers amics. [28] I demanà Jona-
tàs al rei de fer franques de tributs la Judea i les tres toparquies de
la Samaria, i li prometé tres-cents talents. [29] I el rei s'hi avingué, i
escriví a Jonatàs lletres sobre totes aquestes coses d'aquesta faisó:

[30] El rei Demetri a Jonatàs, germà seu, i al poble dels jueus:
salut. [31] La còpia de la lletra, que havem escrit a Lastenes, parent
nostre, respecte de vosaltres, us l'havem escrita també a vosaltres
per tal que ho sapigueu.

[32] El rei Demetri a Lastenes, son pare: salut. [33] Al poble dels
jueus, amics nostres, i que acompleixen envers nosaltres els seus
deures, havem determinat de fer bé en gràcia a llur benvolença en-
vers nosaltres. [34] Els havem estatuït, doncs, els límits de la Judea
i els tres territoris d'Afairema i Lidda i Ramataïm, els quals foren
afegits de Samaria a la Judea, i totes llurs dependències; i a tots els
qui sacrifiquen a Jerusalem, els dispensem dels drets reials, que
abans rebia d'ells cada any el rei, dels productes de la terra i dels
arbres. [35] I les altres coses que ens pertanyen, des d'ara, els del-
mes i els tributs que ens pertanyen, i les salines i les corones que
ens pertanyen, tot això els ho cedim. [36] I res d'això no serà anul·lat
des d'ara i per sempre més. [37] Ara, doncs, cureu de fer-ne una
còpia, i sigui donada a Jonatàs, i sigui col·locada en la muntanya
santa en lloc adient i distingit.

JONATÀS AJUDA DEMETRI

[38] I el rei Demetri veié que callà la terra al seu davant, i que
ningú no li resistia, i llicencià tots els seus exèrcits, cadascú a la

seva terra, excepte les forces d'estrangers que havia contractat de
les illes de les nacions; i s'enemistaren amb ell totes les tropes que
havien estat dels seus pares. [39] I Trifó era primerament dels d'Ale-
xandre, i veié que tots els exèrcits murmuraven contra Demetri, i
anà a Emalcuai, l'Àrab, el qual criava el noi Antíoc, fill d'Alexandre.
[40] I l'instava perquè l'hi lliurés, per tal de regnar en lloc del seu pare;
i l'assabentà de tot el que havia fet Demetri, i de l'enemistat que li
tenien els seus exèrcits, i romangué allí molts dies.

[41] I Jonatàs escriví al rei Demetri per tal que tragués els de la
ciutadella de Jerusalem i els que eren a les fortaleses, car atacaven
Israel. [42] I Demetri envià a dir a Jonatàs: No solament faré això
per tu i pel teu poble, sinó que t'ompliré de glòria a tu i el teu
poble, si en trobo avinentesa. [43] Però, ara, faràs bé d'enviar-me
gent que lluitin amb mi, perquè han fet defecció totes les meves
tropes. [44] I Jonatàs li envià tres mil homes molt valents a Antio-
quia; i anaren al rei, i s'alegrà el rei de llur arribada.

[45] I es congregaren els de la ciutat al mig de la ciutat, cent vint
mil homes, i volien occir el rei. [46] I el rei fugí al palau, i prengue-
ren els de la ciutat els carrers de la ciutat, i començaren a comba-
tre; [47] i el rei cridà els jueus en auxili, i s'acoblaren amb ell tots a
una, i s'escamparen per la ciutat; i n'occiren en la ciutat aquell dia
uns cent mil, [48] i calaren foc a la ciutat, i prengueren aquell dia
moltes despulles, i salvaren el rei. [49] I veieren els de la ciutat que
s'havien apoderat els jueus de la ciutat, tal com volien, i defallí llur
coratge, i clamaren al rei pregant i dient: [50] Atorga'ns la pau, i
parin els jueus de combatre contra nosaltres i contra la ciutat. [51] I
llançaren les armes, i feren la pau; i foren glorificats els jueus da-
vant del rei i a la vista de tots els qui eren en el seu reialme; i tor-
naren a Jerusalem amb molt de botí.

39.—*Trifó*. El seu nom era Diodetes, però quan s'apoderà del tron de Síria l'anomenaren Trifó «el Disbauxat». Fou sempre un traïdor. Anà a cercar a l'Aràbia Antíoc VI, fill d'Alexandre Balàs, de qui havia estat oficial, el féu proclamar rei (145), i al cap de tres anys el féu assassinar i s'apoderà de la corona. Antíoc VII Sidetes (en 139-138) el combaté i el perseguí a Dora de Fenícia, a Ptolemaida, a Ortosiades i a Apamea, on Trifó fou assetjat i mort en 139.

[52] I el rei Demetri s'assegué en el tron del seu reialme, i callà la
terra al davant seu. [53] I mentí en tot el que havia dit, i es féu es-
trany a Jonatàs, i no correspongué pas a les benevolències que li
havia tingut, i l'afligí molt.

Antíoc VI. Jonatàs lluita com aliat seu

[54] Després d'això, tornà Trifó i amb ell Antíoc, minyó jove; i
regnà i es posà diadema. [55] I se li reuniren totes les forces que
havia viltingut Demetri, i lluitaren contra aquest, i fugí, i fou ven-
çut. [56] I Trifó prengué els elefants, i s'apoderà d'Antioquia. [57] I el
jove Antíoc escriví a Jonatàs, dient: T'estableixo en el pontificat i
et constitueixo sobre els quatre territoris, perquè siguis dels amics
del rei. [58] I li envià vasos d'or i vaixella de taula, i li donà facultat
de beure amb vasos d'or i abillar-se amb púrpura i gastar fíbula d'or.
[59] I a Simó, son germà, el constituí general des de l'Escala de Tir a
la frontera d'Egipte.

[60] I eixí Jonatàs, i passà a l'altra part del riu i a les ciutats, i se li
ajuntaren totes les forces de Síria com a aliades, i anà a Ascalon, i
eixiren honoríficament al seu encontre els de la ciutat. [61] I d'allí
anà a Gaza, i el tancaren fora els de Gaza, i l'assetjà, i calà foc als
seus ravals, i els espolià. [62] I pregaren els de Gaza a Jonatàs, i els
concedí la pau; i prengué els fills de llurs magnats en ostatges i els
envià a Jerusalem, i travessà el país fins a Damasc.

[63] I oí Jonatàs que havien arribat els cabdills de Demetri a Cades,
la de Galilea, amb moltes forces, volent apartar-lo de l'empresa.
[64] I anà a l'encontre d'ells, però deixà el seu germà Simó a la co-
marca. [65] I Simó acampà a Betsur, i l'atacà molts dies, i l'encerclà.
[66] I li pregaren de fer les paus, i ho féu. I els foragità d'allí, i s'a-
poderà de la ciutat, i posà en ella una guarnició. [67] I Jonatàs i el
seu exèrcit acamparen tocant a l'aigua de Gennesar, i arribaren de
bon matí a la plana d'Asor. [68] I ve't aquí que un exèrcit d'estran-
gers li anava a l'encontre en la plana, i li posaren un parany en les
muntanyes; però ells eixiren a l'encontre per la part oposada. [69] Les

emboscades sortiren dels seus llocs, i començaren la lluita. I fugiren tots els de Jonatàs; [70] no en quedà ni un, excepte Matatias, fill d'Absolom, i Judas, fill de Calfi, capitans de l'exèrcit. [71] I Jonatàs esquinçà el seu vestit, i posà terra damunt del seu cap, i pregà. [72] I se'n tornà envers ells en lluita, i els féu recular, i fugiren. [73] I els seus veieren que fugien, i tornaren vers ell, i perseguiren amb ell vers Cades fins a llur campament, i acamparen allí. [74] I caigueren dels estrangers en aquell dia uns tres mil homes; i Jonatàs se'n tornà a Jerusalem.

III. RELACIONS AMB ALTRES PAÏSOS I AMB TRIFÓ

Legacions als romans i als espartans

(C. XII.) [1] I veié Jonatàs que l'ocasió l'ajudava, i escollí barons, i els envià a Roma, a estatuir i renovar l'amistat envers ells. [2] I als espartans i als altres llocs envià lletres en el mateix sentit. [3] I anaren a Roma, i entraren en el Senat, i digueren: Jonatàs, el pontífex, i el poble dels jueus, ens han enviat a renovar l'amistat amb vosaltres i l'aliança com abans. [4] I els donaren lletres per a cada lloc per tal que els conduïssin amb pau a la terra de Judà.

[5] I aquesta és la còpia de les lletres que escriví Jonatàs als espartans:

[6] Jonatàs, pontífex del poble, i els ancians i els sacerdots i el poble restant dels jueus als espartans, llur germans: salut. [7] Ja en altre temps lletres foren enviades al pontífex Onias per a Arius, que regnava entre vosaltres, de com sou germans nostres, segons ho manifesta la còpia. [8] I Onias rebé honoríficament el baró que era

1. — Jonatàs degué enviar a Roma aquesta ambaixada de 143 a 142.

7. — *Onias*. Hi hagué quatre grans sacerdots que s'anomenaren Onias. Aquí sembla que es tracta d'Onias I, car és l'únic que fou contemporani d'Arius, rei d'Esparta, que regnà de 309 a 265 a. J. C.

enviat, i acceptà les lletres en les quals es tractava clarament d'a-
liança i amistat. 9 I nosaltres, encara que no tinguem necessitat
d'aquestes coses, per tal com tenim per conhort els llibres sants,
que són en les nostres mans, 10 maldem per enviar a renovar envers
vosaltres la germanor i l'amistat, per tal de no esdevenir estrangers
per a vosaltres; car molt de temps ha transcorregut d'ençà que ens
escrivíreu. 11 Nosaltres, doncs, tothora, sense mai parar, ens re-
cordem de vosaltres en les festes i en els altres dies corresponents,
en els quals oferim sacrificis, i en les pregàries, segons cal i és con-
venient de recordar-se dels germans. 12 I ens alegrem de la vostra
glòria. 13 I a nosaltres ens voltaren moltes aflicciones i moltes
guerres, i ens combateren els reis de l'entorn nostre. 14 Però no
volguérem molestar-vos a vosaltres i els altres aliats i amics
nostres en aquestes guerres. 15 Car tenim l'ajut del cel, que ens
ajuda, i ens deslliurà dels nostres enemics, i foren humiliats els
nostres enemics. 16 Escollírem, doncs, Numeni, fill d'Antíoc, i An-
típater, fill de Jasó, i els havem enviats als romans per tal de reno-
var amb ells l'amistat i l'aliança primera. 17 Els manàrem també de
fer via per la vostra terra i saludar-vos i donar-vos les nostres lletres
sobre la renovació de la nostra germanor. 18 I ara fareu bellament
de respondre'ns respecte d'això.

19 I aquesta és la còpia de les lletres que enviaren a Onias:

20 Arius, rei dels espartans, a Onias, gran sacerdot: salut. 21 S'ha
trobat en un escrit sobre els espartans i els jueus, que són germans
i que són de la nissaga d'Abraam. 22 I ara, des que en tenim conei-
xement, fareu bellament escrivint-nos sobre el vostre benestar. 23 I
nosaltres us contestem: El vostre bestiar i les vostres possessions
nostres són, i les nostres, vostres. Havem ordenat, doncs, que us
assabentin respecte d'aquestes coses.

Noves campanyes de Jonatàs i Simó

24 I oí Jonatàs que tornaven els generals de Demetri amb un exèr-
cit més nombrós que abans per lluitar contra ell. 25 I eixí de Jeru-

salem i anà a llur encontre cap a la regió d'Amatites; no els donà,
doncs, temps d'envair la seva terra. [26] I trameté espies a llur cam-
pament; i tornaren i li ennovaren: De tal manera es preparen, que
us cauran damunt a la nit. [27] Quan es pongué el sol, Jonatàs or-
denà als seus de vigilar i estar sobre les armes, estar a punt per al
combat durant tota la nit; i posà sentinelles a l'entorn del campa-
ment. [28] I s'assabentaren els contraris que Jonatàs i els seus esta-
ven preparats per a la lluita, i s'espaordiren, i s'arraulí llur cor, i
encengueren fogueres en llur campament, i es retiraren. [29] I Jona-
tàs i els seus no ho conegueren fins a la matinada, car veien les
fogueres cremant. [30] I Jonatàs perseguí darrera d'ells i no els assolí,
car passaren el riu Eleuteros. [31] I Jonatàs decantà caps als Àrabs,
que s'anomenen Zabadeus, i els baté, i prengué llurs despulles. [32] I
seguint endavant, arribà a Damasc i recorregué tota la comarca.
[33] I Simó eixí, i féu via fins a Ascalon i les fortaleses properes, i
decantà vers Joppe i la prengué, [34] car oí que volien lliurar les for-
taleses als de Demetri, i va posar-hi una guarnició per tal que la
guardessin.

Jonatàs fortifica Jerusalem

[35] I Jonatàs se'n tornà, i congregà els ancians del poble, i deliberà
amb ells de bastir fortaleses a la Judea, [36] i d'alçar les muralles de
Jerusalem, i d'aixecar un gran mur entre la ciutadella i la ciutat,
per separar-la de la ciutat, per tal que restés isolada, de manera que
no compressin ni venguessin. [37] I s'acoblaren per bastir la ciutat, i
s'esfondrà part de la muralla del torrent de la banda de llevant, i
restauraren el que s'anomena Cafenata. [38] I Simó bastí Hadidà en
la Sefelà i fortificà les portes i forrellats.

Perfídia de Trifó

[39] I Trifó cercava de regnar sobre l'Àsia i cenyir-se la diadema i
posar les mans sobre el rei Antíoc. [40] I temé que no li ho perme-

31.—*Zabadeus.* Com que no es coneixen àrabs d'aquest nom, la major part dels comentaristes (amb Flav. Jos.) llegeixen Nabateus.

tria Jonatàs, i lluitaria contra ell, i cercava camí d'agafar-lo i occir-
lo, i havent partit, anà a Betsan.

41 I Jonatàs eixí a l'encontre d'ell amb quaranta mil homes es-
collits en ordre de batalla, i anà a Betsan. 42 I veié Trifó que es
presentava amb molta força, i temé de posar les mans damunt d'ell;
43 i el rebé gloriosament, i el posà en relació amb tots els seus amics,
i li donà presents, i ordenà als seus amics i a les seves forces d'o-
beir-lo com a ell mateix. 44 I digué a Jonatàs: ¿Com és que has
marejat tot aquest poble, no havent-hi guerra entre nosaltres? 45 I
ara, envia'ls a llurs cases, i tria't uns quants homes que restin amb
tu, i vina amb mi a Ptolemaida, i te la donaré, i també les restants
fortaleses, i moltes tropes, i tots els que curen dels afers, i tornaré
a partir, car és per això que sóc ací.

46 I creient-lo, féu com havia dit, i llicencià les forces, i se n'ana-
ren a la terra de Judà. 47 Retingué, però, amb ell tres mil homes,
dels quals en deixà dos mil a la terra de Galilea i mil anaren amb
ell. 48 Tot d'una que Jonatàs entrà a Ptolemaida, els tolemaïtes
tancaren les portes i l'agafaren, i tots els que entraren amb ell, els
occiren pel glavi.

49 I Trifó envià forces i cavalleria a Galilea i a la gran plana per a
fer perdre tots els de Jonatàs. 50 I conegueren que havia estat pres
i havia mort ell i els seus, i s'exhortaren els uns als altres, i cami-
naven apinyats i preparats per a la lluita; 51 i els qui els perseguien
veieren que tractaven de defensar la seva vida, i se'n tornaren. 52 I
arribaren en pau a la terra de Judà, i planyeren Jonatàs i els seus, i
temeren molt, i plorà tot Israel amb un gran plany.

53 I cercaren de capolar-los tots els pobles de l'entorn llur, car
digueren: No tenen baró que els guiï ni que els ajudi; ara, doncs,
els atacarem i arrencarem dels homes llur memòria.

49.—*La gran plana.* La plana d'Esdrelon o de Mageddo.

50.—*Havia mort ell i els seus.* Era una notícia falsa, cf. XIII, 12-15.

TERCERA PART

GOVERN DE SIMÓ

(XIII, 1 - XVI, 24)

SIMÓ ÉS ELEGIT PRÍNCEP

(C. XIII.) [1] I oí Simó que Trifó havia acoblat molta força per a
anar a la terra de Judà i assolar-la. [2] I veié que el poble estava
tremolós i temorec, i pujà a Jerusalem, i reuní el poble, [3] i els ex-
hortà, dient-los: Vosaltres sabeu quantes coses jo i els meus ger-
mans i la casa del meu pare havem fet per les lleis i el temple, i les
guerres i les angoixes que havem vist. [4] Per causa d'això, han finat
tots els meus germans, i també per causa d'Israel he restat jo sol.
[5] I ara, no m'esdevingui pas de plànyer la meva vida en el temps de
l'aflicció, car no sóc pas millor que els meus germans. [6] Ans faré
la revenja del meu poble i del temple i de les nostres dones i dels
nostres fills, car s'han reunit totes les nacions per a destruir-nos per
odi. [7] I s'inflamà l'esperit del seu poble en sentir aquestes paraules,
[8] i respongueren amb grans crits, dient: Tu ets el nostre guia en
lloc de Judas i Jonatàs, el teu germà; [9] dirigeix les nostres guerres,
i farem tot el que ens diràs. [10] I reuní tots els barons guerrers, i
s'apressà a acabar les muralles de Jerusalem, i fortificar-la a l'entorn.
[11] I envià Jonatàs, fill d'Absolom, i amb ell força suficient a Joppe,
foragità els que hi eren, i romangué allí.

MORT DE JONATÀS

[12] I eixí Trifó de Ptolemaida amb molta força per a entrar a la
terra de Judà, i Jonatàs amb ell sota custòdia. Però Simó acampà
a Hadida, enfront de la plana. [13] I conegué Trifó que Simó havia
sortit en comptes del seu germà Jonatàs, i que estava a punt d'esco-
metre'l en guerra, [14] i li envià missatgers, dient: [15] Per l'argent que
devia ton germà Jonatàs a l'erari reial per les funcions que tenia,
l'he detingut; [16] i ara, envia cent talents d'argent i dos dels seus fills
com a fermança, per tal que, deixat lliure, no ens faci defecció; i
l'amollarem.

[17] I Simó conegué que li parlava amb falsedat, però envià l'argent
i els nois, no fos que s'excités un gran odi en el poble, [18] que diria:
Perquè no li ha enviat l'argent i els minyons, deperí. [19] I envià els
nois i els cent talents; i mentí, i no amollà Jonatàs.

[20] Després d'això, anà Trifó a envair el país i capolar-lo, i voltà
pel camí d'Adora; i Simó i el seu exèrcit se li oposaven a tot arreu
on anava. [21] I els de la ciutadella enviaren missatgers i gent que li
donés pressa per a anar vers ells a través del desert i enviar-los que-
viures. [22] I Trifó preparà tota la seva cavalleria per a anar-hi, però
aquella nit hi havia moltíssima neu i no hi anà a causa de la neu; i
partí i anà a la Galaadítide. [23] Quan s'atansà a Bascamà, occí Jona-
tàs i el soterrà allí. [24] I Trifó decantà de camí, i anà a la seva terra.

SEPULCRE DELS MACABEUS

[25] I Simó envià a recollir els ossos de Jonatàs, son germà, i l'en-
terrà a Modín, ciutat dels seus pares. [26] I el planyé tot Israel amb
gran complanta i el ploraren molts dies. [27] I Simó edificà damunt
del sepulcre del seu pare i dels seus germans, i l'alçà a l'esguard,

21.—*Missatgers.* La guarnició síria que hi havia en la ciutadella d'Acra a Jerusalem.

23.—*Bascamà.* Lloc desconegut, en el país de Galaad.

de pedra polida, pel darrera i pel davant; [28]i dreçà set piràmides,
una davant de l'altra, pel pare i per la mare i pels quatre germans;
[29]i els féu ornaments posant-hi al voltant grans columnes, i féu pa-
nòplies damunt de les columnes per a eterna anomenada, i prop de
les panòplies, naus esculpides per a ésser vistes de tots els qui na-
vegaven per la mar. [30]Aquest és el sepulcre que féu a Modín fins
el dia d'avui.

Els jueus assoleixen l'autonomia

[31]I Trifó procedia traïdorament envers el jove rei Antíoc, i l'occí;
[32]i regnà en lloc d'ell, i es posà la diadema de l'Àsia i féu gran flagell
damunt la terra. [33]I Simó bastí les fortaleses de Judea i les voltà
de torres altes, i muralles grans, i portes, i forrellats, i posà que-
viures en les fortaleses. [34]I Simó escollí barons i els envià al rei
Demetri perquè concedís remissió al país, car totes les obres de
Trifó no eren més que robatoris; [35]i el rei Demetri li tornà resposta
de conformitat amb això, i li contestà i li escriví aquesta lletra:
[36]El rei Demetri a Simó, pontífex i amic dels reis, i als ancians
i al poble dels jueus: salut. [37]Hem rebut la corona d'or i la palma
que ens enviàreu, i estem disposats a fer amb vosaltres una pau
completa, i escriure als prepòsits reials perquè us perdonin els deu-
tes. [38]I el que estatuírem per a vosaltres, quedi estatuït; i les for-
taleses, que bastíreu, us pertanyin. [39]Us condonem, també, les ig-
noràncies i les ofenses fins el dia d'avui i la corona d'or que devíeu;
i si de cap altra cosa era tributària Jerusalem, que no tributi. [40]I si
alguns de vosaltres són aptes per a prendre gatges entre els nostres,
que ho facin, i hi hagi pau entre nosaltres.
[41]L'any cent setanta fou tret d'Israel el jou de les nacions, [42]i
començà el poble d'Israel a escriure en les escriptures i en els con-
tractes: Any primer de Simó, gran pontífex i general i cabdill dels
jueus.

31.—*Trifó* occí amb engany el jove rei Antíoc. Segons T. Livi, féu matar pels metges aquest infant de deu anys, amb l'excusa d'una intervenció quirúrgica.

40.—*Prendre gatges.* Allistar-se en els seus exèrcits.

41.—*L'any cent setanta* dels grecs és el 141 a. J. C.

Cauen en poder dels jueus Gàzer i l'Acra

43 En aquells dies, acampà a Gàzer, i l'encerclà amb exèrcits, i féu
un helèpol, i l'acostà a la ciutat, i percudí una torre, i la prengué.
44 I els que eren a la màquina saltaren a la ciutat, i hi hagué un gran
aldarull a la ciutat. 45 I pujaren els de la ciutat amb les mullers i
els fills a la muralla, esquinçats els vestits llurs, i cridaren amb grans
veus pregant a Simó de fer les paus amb ells. 46 I digueren: No
ens tractis pas segons les nostres maldats, sinó segons la teva mise-
ricòrdia. 47 I Simó els perdonà, i no els atacà, i els foragità de la
ciutat, i purificà les cases on hi havia ídoles, i entrà així en ella him-
nejant i donant gràcies; 48 i en foragità tota immundícia, i hi féu
habitar barons que observessin la llei, i la fortificà, i s'hi bastí
una casa.

49 Els de la ciutadella de Jerusalem eren impedits d'eixir i entrar
en el país, i comprar i vendre, i patien molta gana, i se'n moriren
bastants de fam; 50 i clamaren a Simó per fer la pau, i els ho conce-
dí, i els foragità d'allí, i purificà la ciutadella de les contaminacions.
51 I entrà en ella el vint-i-tres del mes segon de l'any cent setanta-u
amb lloances i amb palmes, amb cítares i címbals, amb arpes, amb
himnes i amb càntics, per tal com estava esclafat el gran enemic
d'Israel. 52 I estatuí de celebrar cada any amb joia aquesta diada.

I fortificà la muntanya del temple que és prop de la ciutadella, i
van habitar-hi ell i els seus. 53 I veié Simó que Joan, el seu fill, era
tot un home, i el posà per comandant de totes les forces; i sojornà
a Gàzer.

Demetri és fet presoner

(C. XIV.) 1 I l'any cent setanta-dos el rei Demetri reuní els seus
exèrcits, i anà a Mèdia, per tal de procurar-se un ajut per a comba-

43.—*Gàzer.* Ciutat dels Filisteus.

1.—*L'any cent setanta-dos* dels grecs és el 139 a. J. C.

tre Trifó. 2 I oí Arsaces, rei de Pèrsia i Mèdia, que Demetri anava
a les seves fronteres, i envià un dels seus generals per a agafar-lo
viu. 3 I hi anà, i baté l'exèrcit de Demetri, i l'agafà, i el conduí a
Arsaces, i el ficà a la presó.

Càntic de la pau sota el govern de Simó

4 I reposà la terra de Judà durant tots els dies de Simó,
i cercà el bé del seu poble,
i els plagué el seu poder
i la seva glòria tostemps.
5 I amb tota la seva glòria prengué Joppe per port
i féu una entrada per a les illes de la mar.
6 I eixamplà les fronteres del seu poble
i dominà la contrada,
7 i acoblà molts captius.
I s'ensenyorí de Gàzer, de Betsur i de la ciutadella,
i tragué les immundícies d'ella,
i no hi havia qui se li oposés.
8 I conreaven en pau llur terra
i la terra donava els seus productes
i els arbres de les planes llur fruit.
9 Els vellards, asseguts en les places,
parlaven tots de la benanança,
i els oves vestien amb pompa i amb vestes guerreres.
10 Fornia les ciutats de queviures,
ordenant-les com equips de defensa;
a tal punt, que el seu nom gloriós
fou celebrat fins a la fi de la terra.
11 Posà la pau a la terra
i s'alegrà Israel amb alegria gran.

2.—*Arsaces.* Ço és Mitrídates I. Era el sisè rei dels Parts que portava el nom d'Arsaces. Mitrídates posseïa tots els països compresos entre l'est de l'Eufrates i l'Índia. És diu rei de Pèrsia i de la Mèdia perquè aquestes eren les províncies més importants.

[12] I s'asseia cadascú sota la seva parra i la seva figuera
i no hi havia ningú que els fes temor.
[13] I no hi hagué qui els combatés damunt de la terra
i foren capolats els reis en aquells dies.
[14] I estintolà tots els humils del seu poble
i maldà per la llei,
i arrencà tot inic i malvat.
[15] Glorificà el santuari
i multiplicà els atuells del Temple.

Renovació de les aliances

[16] I se sabé a Roma i fins a Esparta que havia mort Jonatàs, i s'a-
penaren molt; [17] però quan oïren que el seu germà Simó havia es-
devingut pontífex en lloc d'ell i dominava el país i les ciutats que
hi havia, [18] li escriviren en taules d'aram, per tal de renovar envers
ell l'amistat i l'aliança que havien estatuït amb Judas i Jonatàs, sos
germans. [19] I foren llegides davant l'assemblea a Jerusalem. [20] I
aquesta és la còpia de les lletres que enviaren els espartans:

Els prínceps dels espartans i la ciutat, a Simó, gran sacerdot, i als
ancians i als sacerdots i al poble restant dels jueus, llurs germans:
salut. [21] Els legats enviats al nostre poble ens assabentaren de la
vostra glòria i honor, i ens alegràrem de llur arribada. [22] I escriví-
rem així les coses dites per ells en els consells del poble: Numeni,
fill d'Antíoc, i Antípater, fill de Jasó, legats dels jueus, han vingut
a nosaltres renovant amb nosaltres l'amistat. [23] I ha plagut al poble
de rebre els barons gloriosament, i posar la còpia de les seves pa-
raules en els llibres fefaents per al poble, per tal que en tingui me-
mòria el poble dels espartans. Hem escrit còpia d'aquestes lletres
per al pontífex Simó. [24] Després d'això, Simó envià a Roma Nu-
meni, portant un gran escut d'or de pes de mil mines, a estatuir
envers ells l'aliança.

Document dels mèrits de Simó

25 Quan el poble oí aquestes coses, digué: ¿Quina mostra d'agraï-
ment tornarem a Simó i als seus fills? 26 Car ell i els seus germans
i la casa del seu pare estigueren ferms i combateren els enemics
d'Israel, i l'alliberaren, i li asseguraren la independència. I ho escri-
viren en taules d'aram, i ho posaren en una columna a la muntanya
de Sion; 27 i aquesta és la còpia del document:

En el dia divuit d'Elul de l'any cent setanta-dos, any tercer del
pontífex Simó, 28 príncep del poble de Déu, en la gran assemblea de
sacerdots i poble i prínceps de la nació i dels ancians del país, se'ns
ha fet saber: 29 Després d'haver-hi hagut moltes vegades guerres en
el país, Simó, fill de Matatias, el fill dels fills de Joarib, i els seus
germans, s'exposaren al perill i s'oposaren als enemics de llur poble
fins que estigueren en peu llur Temple i la llei, i glorificaren llur
poble amb glòria gran.

30 I Jonatàs acoblà el seu poble, i esdevingué llur pontífex, i fou
reunit al seu poble. 31 I els seus enemics volgueren envair la seva
nació per a capolar el país i posar les mans damunt llur temple.
32 Aleshores sortí Simó, i combaté pel seu poble, i despengué moltes
de les seves riqueses, i equipà els homes dels exèrcits del seu poble,
i els donà soldada; 33 i fortificà les ciutats de Judea i Betsur, que
era en els confins de la Judea, on eren les armes dels enemics pri-
merament i posà allí una guarnició de gent jueva. 34 I fortificà
Joppe, que és vora la mar, i Gàzer, que és als confins d'Azot, on
sojornaven primerament els enemics, i féu habitar-hi jueus, i posà
en elles tot el que era apte per a llur redreçament.

35 I veié el poble la fidelitat de Simó i la glòria que pensava do-
nar-li, i el posaren per llur cabdill i pontífex, per tal com havia fet
tot això i havia servat la justícia i la fidelitat amb el seu poble i havia

27.—*Elul.* És el sisè mes de l'any. Comença en la lluna nova d'agost acaba amb la de setembre.

cercat d'enaltir-lo de totes maneres. [36] I en els seus dies va pros-
perar en les seves mans fins a treure els gentils de llur país i els de
la ciutat de David i els de Jerusalem, els quals s'havien fet una ciu-
tadella d'on eixien i profanaven a l'entorn del temple i feien un gran
mal a la santedat. [37] I féu habitar-hi barons jueus, i la fortificà per
a seguretat del país i de la ciutat, i aixecà les muralles de Jerusa-
lem. [38] I el rei Demetri li confirmà el pontificat en virtut d'això,
[39] i el féu dels seus amics, i el glorificà amb gran glòria. [40] Car oí
que pels romans els jueus eren anomenats amics i aliats i germans, i
que sortien a rebre honoríficament els legats de Simó.

[41] I que els jueus i els sacerdots van acordar que Simó fos llur
cabdill i pontífex per sempre, fins que sorgís un profeta fidel; [42] i
fos damunt d'ells cabdill i tingués cura del temple, i es constituïssin
per mitjà d'ell els encarregats dels serveis públics i del país, i de les
armes, i de les fortaleses; [43] i que tingués cura del temple, i fos oït
de tots, i fossin escrites en nom seu totes les inscripcions en el país,
i anés abillat de porpra i or. [44] I no fos lícit a ningú del poble i dels
sacerdots d'anul·lar res d'aquestes coses, ni contradir el que ell di-
gués, ni convocar una assemblea en el país sense ell, ni vestir porpra
i portar fíbula d'or. [45] El qui contra aquestes coses fes o desfés res
d'això, fos culpable. [46] I semblà bé a tot el poble d'establir Simó
per a fer segons aquest decret. [47] I acceptà Simó, i s'abellí a ésser
pontífex i etnarca dels jueus i sacerdots, i presidir-los tots. [48] I
aquesta escriptura digueren que es posés en taules d'aram i es col·lo-
qués en el períbol del temple en lloc visible, [49] i que se'n posés
còpia en el tresor, per tal que la tinguessin Simó i els seus fills.

II. DARRERES GESTES DE SIMÓ

(XV, 1 - XVI, 24)

Antíoc VII favorable a Simó

(C. XV.) 1 I Antíoc, fill del rei Demetri, envià lletres des de les
illes de la mar, a Simó, sacerdot i etnarca dels jueus, i a tot al po-
ble; 2 i tenien aquesta faisó:
El rei Antíoc a Simó, gran sacerdot i etnarca, i al poble dels
jueus: salut. 3 Puix que homes miserables arrabassaren el reialme
dels nostres pares, he pensat de recobrar el reialme i restituir-lo com
era abans; he reclutat un gran exèrcit i he construït vaixells de
guerra; 4 vull, doncs, pujar al país per tal de venjar-me dels que han
devastat la nostra terra i dels que han desolat moltes ciutats en el
reialme.
5 Ara, doncs, t'estatueixo totes les exempcions que t'han dispensat
els reis predecessors meus, i totes les altres exempcions que et dis-
pensaren; 6 i et permeto de fer encunyació pròpia, moneda per al teu
país, 7 i que Jerusalem i el temple siguin lliures, i totes les armes
que has fabricat i les fortaleses que has bastit, les quals domines,
romanguin teves. 8 I tot deute reial, i les coses que han d'ésser
reials, des d'ara i per sempre te les dispenso. 9 Quan obtindrem el
nostre reialme, et glorificarem a tu, i el teu poble, i el santuari, amb
glòria gran, de manera que esdevingui palesa la vostra glòria en tota
la terra.
10 L'any cent setanta-quatre, eixí Antíoc vers la terra dels seus
pares, i se li reuniren totes les forces, de manera que pocs estaven
amb Trifó. 11 I el rei Antíoc l'encalçà, i anà fugint a Dor, la de la
vora de la mar, 12 car conegué que havien vingut damunt d'ell les
desgràcies i l'havien abandonat els exèrcits. 13 I Antíoc acampà con-
tra Dor i amb ell cent vint mil infants i divuit mil cavallers. 14 I en-

cerclà la ciutat, i les naus escometeren des de la mar, i vexà la ciutat des de la terra i des de la mar, i no deixà entrar ni sortir ningú.

Lletres dels romans favorables als jueus

15 I vingueren de Roma Numeni i els seus portant per als reis i
les regions lletres on estava escrit això:
16 Luci, cònsul dels romans, al rei Ptolomeu: salut. 17 Els legats
dels jueus, amics i aliats nostres, han vingut a nosaltres renovant
l'antiga amistat i aliança, enviats pel pontífex Simó i pel poble dels
jueus. 18 Han portat un escut d'or de cinc mil mines. 19 Ens ha
plagut, doncs, d'escriure als reis i a les regions, per tal que no els
cerquin mals, i no els combatin a ells, i llurs ciutats, i llurs regions,
i que no s'aliïn amb els qui els combaten. 20 Ens ha semblat bé
d'acceptar llur escut. 21 Si, doncs, alguns perversos fugissin de llur
país vers vosaltres, lliureu-los al pontífex Simó perquè els castigui
segons la llei llur.
22 I això mateix escriví al rei Demetri, i a Àtal, i a Ariates, i a
Arsaces, 23 i a tots els països, i a Làmpsac, i als espartans, i a De-
los, i a Mindo, i a Sició, i a la Cària, i a Samos, i a la Pamfília, i a
la Lícia, i a Halicarnàs, i a Rodas, i a Fasèlida, i a Coos, i a Side,
i a Arado, i a Gortina, i a Cnido, i a Xipre, i a Cirene. 24 I en tra-
meté còpia escrita al pontífex Simó.

Antíoc VII es posa en contra de Simó

25 Però el rei Antíoc acampà contra Dor per segona vegada, acos-
tant-s'hi més i més cada dia i fent màquines, i tancà Trifó per a no
entrar ni eixir.
26 I Simó li envià dos mil homes escollits per ajudar-lo, i argent i
or i material de guerra a bastament. 27 I no volgué acceptar-los,

16. — *Luci* Calpurni Pisó, probablement. Fou cònsol amb M. Popili Lenes l'any 615 de Roma (139 a. J. C.). L'altre cònsol Lenes no és anomenat perquè aleshores era a Espanya.

ans anul·là tot el que li havia estatuït abans, i s'allunyà d'ell. [28] I
envià vers ell Atenobi, un dels seus amics, per a comunicar-se amb
ell, dient: Vosaltres domineu Joppe i Gàzer i la ciutadella que hi
ha a Jerusalem, ciutats del meu reialme; [29] vosaltres heu desolat els
meus confins, i fet una gran mortaldat damunt la terra, i dominat
molts llocs en el meu reialme. [30] Ara, doncs, torneu les ciutats que
haveu pres, i els tributs dels llocs que haveu dominat, fora dels
límits de Judea. [31] Si no, doneu per ells cinc-cents talents d'argent,
i per les malvestats que haveu fet i pels tributs de les ciutats, altres
cinc-cents talents; altrament, vindrem i us combatrem.

[32] I anà Atenobi, amic del rei, a Jerusalem, i veié la glòria de
Simó, i la lleixa amb vasos d'or i vasos d'argent, i un esplèndid pa-
rament, i es quedà parat, i li ennovà les paraules del rei. [33] I res-
ponent Simó, li digué: Ni terra d'altri havem pres, ni ens havem
apoderat de coses d'altri, sinó de l'heretat dels nostres pares, algun
temps posseïda injustament pels nostres enemics. [34] Nosaltres, però,
tenint avinentesa, reivindiquem l'heretat dels nostres pares. [35] De-
manes per Joppe i Gàzer: elles feren en el poble i a la nostra terra
molt de mal. En donarem cent talents. I no li respongué paraula.
[36] I se'n tornà irat vers el rei, i li ennovà aquestes coses, i la glòria
de Simó, i tot el que havia vist, i el rei s'encolerí amb gran ira.

Campanya de Cendebeu

[37] I Trifó, havent pujat a una nau, fugí a Ortosia. [38] I el rei cons-
tituí Cendebeu general del litoral i li donà forces de peu i de cavall.
[39] I li manà d'acampar enfront de la Judea, i li manà de bastir Ce-
dron i de fortificar les ciutats, a fi de combatre el poble. I el rei
anà a l'encalç de Trifó.

[40] I arribà Cendebeu a Jàmnia, i començà a turmentar el poble, i
a envair la Judea, i a encativar el poble, i a occir; [41] i bastí Cedron.
I disposà allí cavalleria i forces, per tal que, eixint, anessin pels ca-
mins de la Judea, tal com li havia manat el rei.

(C. XVI.) [1] I pujà Joan a Gàzer, i anuncià al seu pare Simó
el que feia Cendebeu. [2] I Simó cridà els seus dos fills grans, Judas
i Joan, i els digué: Jo i els meus germans i la casa del meu pare
combatérem els combats d'Israel des de la joventut fins al dia d'avui,
i reeixí en les nostres mans d'alliberar moltes vegades Israel. [3] Però
ara m'he fet vell, i vosaltres, per misericòrdia, teniu prou anys;
estigueu en lloc meu i del meu germà, i eixint, batalleu pel nostre
poble, i l'ajut del cel sigui amb vosaltres. [4] I escollí de la regió vint
mil homes bel·licosos i cavallers, i anaren contra Cendebeu, i feren
nit a Modín.

[5] I alçant-se dejorn, anaren a la plana, i ve't aquí un gran exèrcit
de peu i de cavall a l'encontre d'ells, i un torrent entremig d'ells.
[6] I acamparen en llur faç ell i el seu poble, i veié el seu poble en
temença de travessar el torrent, i el travessà el primer; i ho veieren
els barons, i travessaren darrera d'ell. [7] I dividí el poble, i els cava-
llers enmig dels de peu; i la cavalleria dels contraris era molt nom-
brosa. [8] I tocaren les trompetes, i fou vençut Cendebeu i el seu
exèrcit, i en caigueren molts de ferits i els restants fugiren a la for-
talesa. [9] Aleshores fou ferit Judas, el germà de Joan; i Joan els
perseguí fins que pervingué a Cedron, la qual havia bastit. [10] I fu-
giren a les torres que hi ha en el camp d'Azot, i la lliurà al foc, i
caigueren d'ells uns dos mil homes; i se'n tornà en pau a la terra
de Judà.

Assassinat de Simó

[11] I Ptolomeu, fill d'Abubu, havia estat constituït general a la
plana de Jericó, i tenia molt d'argent i d'or, [12] car era gendre del
pontífex. [13] I s'enorgullí el seu cor, i volgué apoderar-se del país, i

2.—*Joan.* És l'anomenat Joan Hircà; era fill i successor de Simó com a capdavanter i gran sacerdot dels jueus (135-105). En morir, deixà dos fills, Judas Aristòbul i Alexandre, els quals, després d'haver-se disputat el poder, apel·laren a l'arbitratge de Pompeu (65 a. J. C.). Aquest, amb les seves legions, prengué Jerusalem i imposà despòticament als jueus la dinastia forastera, però dòcil, dels Herodes.

barrinà pèrfidament contra Simó i els seus fills, per a perdre'ls. [14] I
Simó recorria les ciutats de la contrada i pensava en la cura d'elles,
i baixà a Jericó ell i els seus fills Matatias i Judas l'any cent setanta-
set, en el mes onzè; aquest és el mes de sàbat. [15] I el fill d'Abubu
els rebé pèrfidament en la petita fortalesa anomenada Doc, la qual
havia edificat, i els féu un gran convit, i amagà homes allí. [16] I quan
Simó i els seus fills estigueren embriagats, sortiren Ptolomeu i els
seus, i prengueren llurs armes, i es llançaren sobre Simó en el con-
vit, i l'occiren, ell i els seus dos fills i alguns dels seus criats. [17] I
féu una gran traïció, i tornà mal per bé.
[18] I Ptolomeu escriví això, i ho envià al rei, per tal que li enviés
forces en auxili, i li lliurés les ciutats i la comarca.

Salvació de Joan Hircà

[19] I en trameté d'altres a Gàzer per a occir Joan, i als quiliarques
envià lletres perquè anessin vers ell, per tal de donar-los argent i or
i presents. [20] I n'envià d'altres a apoderar-se de Jerusalem i de la
muntanya del temple. [21] I un que s'avançà anuncià a Joan, a Gàzer,
que havia estat occit el seu pare i els seus germans, i: ha enviat
també a occir-te. [22] I oint-ho, s'esglaià molt, i prengué els barons
que venien a perdre'l, i els occí, car conegué que cercaven de per-
dre'l.
[23] I els altres fets de Joan, i les seves guerres, i les seves gestes
que acomplí, i l'edificació de les muralles que bastí, i les obres,
[24] ve't aquí que aquestes coses estan escrites en els annals del seu
pontificat, des que esdevingué pontífex després del seu pare.

LLIBRE II DELS MACABEUS

INTRODUCCIÓ

Lletra primera als jueus de l'Egipte

(C. I.) [1] Als germans jueus que són a l'Egipte, els germans jueus de Jerusalem i de la terra de Judea, salut i bona pau.

[2] Que Déu us afavoreixi i es recordi del seu testament envers Abraam, Isaac i Jacob, els seus servents fidels. [3] I a tots us doni cor per a honorar-lo i per a fer el seu voler amb gran esperit i amb ànima volenterosa. [4] I obri el vostre cor a la seva Llei i als seus manaments, i us doni pau. [5] I escolti les vostres pregàries i es reconciliï amb vosaltres, i no us abandoni en el temps de la malaurança.

[6] I ara som ací pregant per vosaltres.

[7] Regnant Demetri, l'any cent seixanta-nou, nosaltres, jueus, us escrivírem enmig de l'aflicció i l'envestida que vingué contra nosaltres en aquells anys, des que Jasó i els seus partidaris s'apartaren de la terra santa i del reialme. [8] Calaren foc a les portes i vessaren sang

1. — La primera part del II Llibre dels Macabeus (I-II, 19) és la transcripció d'una sèrie de documents: una lletra als jueus de l'Egipte, una altra als d'Alexandria, de part dels jueus de Jerusalem. Aquells eren hellenistes, i és per això que tot el llibre originàriament fou escrit en grec. Una altra lletra és adreçada pel poble jueu a Aristòbul I. El compositor del Llibre, abreujador de l'obra de Jasó de Cirene (vegeu la *Notícia preliminar*), es proposava de fer la història d'aquell període heroic per tal que els jueus de la dispersió augmentessin l'adhesió al Temple de Jerusalem, centre religiós i polític de la nació, amb l'exemple donat pels Macabeus.

7. — *Any cent seixanta-nou.* És el 142 a. J. C.

innocent. Però pregàrem el Senyor, i fórem oïts. Oferírem el sacrifici i la flor de la farina, i encenguérem els llumeners, i férem l'ofrena dels pans.
[9] Ara, doncs, celebreu els dies de l'escenopègia, del mes de Casleu.
[10] Any cent vuitanta-vuit, a Jerusalem.

LLETRA SEGONA

Els de Jerusalem, els de Judea i el senat, i Judas, a Aristòbul, conseller del rei Ptolomeu, que és de la casta dels sacerdots ungits, i als jueus de l'Egipte: salut i benestar.
[11] Salvats per Déu de grans perills, li ho regraciem en gran
manera, per tal com estem preparats a lluitar contra el rei. [12] Car
Ell foragità els que estaven formats per lluitar contra la ciutat santa.
[13] Car essent a la Pèrsia el cabdill, i l'exèrcit que el voltava semblant
ésser irresistible, fou decapitat al temple de Nanea per l'ardit dels
sacerdots de Nanea. [14] Perquè quan Antíoc i els seus amics anaren
en aquell lloc, a pretext de desposar-se amb Nanea, per tal d'arrabassar les moltes riqueses a títol de dot, [15] presentant-les-hi els
sacerdots de Nanea, entrà amb poc seguici a l'enclòs del temple,
i havent-lo tancat tot just hagué entrat Antíoc, [16] obrint llavors la
porta secreta del sostre i tirant pedres, colpiren el cabdill, fent-ne bocins i llançant les testes als que eren fora.
[17] Per tot això, lloat sia el nostre Déu que ens ha deslliurat dels impius.
[18] A punt de celebrar el vint-i-cinc del mes de Casleu la purificació

9.—*Festa de l'escenopègia* o dels Tabernacles. En dir que és la que es celebrava en el mes de Casleu, indica que no es refereixen a l'antiga festa tradicional, la qual es celebrava en octubre, sinó a la de la *Dedicació* del Temple reconquerit i purificat per Judas Macabeu.

10.—*Any cent vuitanta-vuit.* És el 123 a. J. C.—*Aristòbul,* preceptor de Ptolomeu VI Filopàtor (181-146), és el filòsof peripatètic d'aquest nom que dedicà a Ptolomeu VI el seu comentari al·legòric del Pentateuc.

11. — *Contra el rei.* Antíoc III el Gran (222-187) que, segons els autors profans, morí assassinat pels habitants d'una vila de Pèrsia quan volia espoliar llur temple. Fou derrotat a Magnèsia pels romans, els quals li imposaren un tribut impossible de satisfer. Cf. I Mcc. VIII, 6, 7.

13.—*Nanea.* Deessa de Pèrsia, equivalent a la Diana dels grecs.

del temple, ens ha semblat del cas de fer-vos-ho avinent, per tal
que també vosaltres celebreu el dia de l'escenopègia i del foc, quan
Nehemias, que llavors bastia el temple i l'altar, oferí el sacrifici.
[19] Perquè quan els nostres pares foren emmenats a Pèrsia, els sacer-
dots piadosos, prenent foc de l'altar, l'escondiren en secret al fons
d'un pou sense aigua, i allí l'asseguraren, talment que a tots fou
desconegut el lloc. [20] Passats molts anys, quan plagué a Déu,
tramès Nehemias pel rei de Pèrsia, envià els descendents dels sacer-
dots que l'havien escondit a cercar el foc. [21] Segons ens contaren,
no trobaren foc, sinó una aigua espessa i els manà que en pouessin i
en portessin. Quan fou preparat tot per al sacrifici, Nehemias manà
als sacerdots de ruixar amb aquella aigua la llenya i el que hi havia
sobre. [22] Quan això fou fet i passà temps i tornà a lluir el sol (que
estava ennuvolat), aparegué un gran foc, talment que tots se'n
meravellaren.

[23] Els sacerdots feien pregàries mentre es consumava el sacrifici;
els sacerdots i tots, començant Jonatàs i responent els altres, com
Nehemias. [24] I la pregària era d'aquesta faisó:

Senyor Déu, creador de tot, terrible i fort, just i misericordiós,
l'únic rei i bo, [25] l'únic provident, l'únic just i senyor de tot i etern,
que salves Israel de tot mal, que feres els nostres pares electes i els
santificares, [26] accepta el sacrifici per tot el teu poble d'Israel, guarda
la teva herència i santifica-la. [27] Acobla la nostra gent dispersada,
deslliura els qui són esclaus entre els gentils, esguarda els menys-
tinguts i abominats, i coneguin les nacions que Tu ets el nostre
Déu. [28] Afligeix els que ens tiranitzen i insulten amb sobergueria.
[29] Arrela el teu poble al teu sant lloc, com digué Moisès.

[30] I els sacerdots cantaven els himnes. [31] Quan fou consumit el
sacrifici, manà Nehemias de ruixar amb l'aigua sobrera unes grans
pedres. [32] Quan tot això fou fet, aparegué una flama; i fou consu-
mida per la llum que brillava de l'altar.

[33] Quan el fet esdevingué palès i ennovaren al rei dels perses que

29, Dt. xxx, 3, 5; Inf. II, 18.

33.—*Rei dels perses.* Artaxerxes Longimanus. (Cf. II Esd. I, 1.)

en el lloc on els sacerdots deportats escondiren el foc havia aparegut aigua amb la qual els que eren amb Nehemias havien purificat el sacrifici, [34] el rei, encerclant-lo, el declarà sagrat, havent comprovat el fet. [35] I el rei, agafant molts presents, els els donava. [36] I anomenaren els de Nehemias aquell lloc Neftar, que vol dir purificació. Però la majoria l'anomena Neftai.

(C. II.) [1] Es troba en els arxius públics que Jeremias, el profeta, manà als deportats de prendre el foc, com ha estat dit. [2] I que el profeta manà als deportats, en donar-los la Llei, que no oblidessin els manaments del Senyor i no s'esgarriessin llurs intel·ligències en veure les ídoles d'or i argent i l'agençament de llur entorn. [3] I dient altres coses semblants, els exhortà a no apostatar de la Llei en llurs cors.

[4] Hi havia a l'arxiu que el profeta manà per una revelació divina que l'acompanyessin el tabernacle i l'Arca, quan eixí a la muntanya des d'on Moisès, havent-hi pujat, albirà l'herència de Déu. [5] I en pervenir-hi Jeremias, trobà una habitació en forma de cova on introduí el tabernacle i l'Arca i l'altar dels perfums, i obstruí l'entrada. [6] I atansant-s'hi alguns dels acompanyants per assenyalar el camí, no els fou possible de trobar-lo. [7] Quan Jeremias en fou assabentat, els reptà dient: El lloc serà desconegut fins que Déu aplegarà el conjunt del poble i esdevindrà misericordiós. [8] Llavors el Senyor farà paleses aquestes coses i hom veurà la majestat del Senyor i el núvol, com es féu palès damunt de Moisès i com quan Salomó demanà que el temple fos santificat amb magnificència. [9] I s'hi deia clarament que, posseint la saviesa, oferí el sacrifici de dedicació i acabament del temple. [10] Així com Moisès pregà al Senyor i baixà foc del cel i consumí el sacrifici, així també Salomó pregà al Senyor i baixant foc consumí els holocaustos. [11] I digué Moisès: Per tal com no ha estat menjat allò que era pel pecat, ha estat consumit. [12] De la mateixa manera Salomó celebrà la festa durant vuit dies.

[13] Es contava això en els arxius i memòries de Nehemias, i també

4, Dt. xxxiv, 1. — 8, I Rg. viii, 14; II Par. vi, 14. — 10, Lv. ix, 23; II Par. vii, 1. — 11, Lv. x, 16 s.

1.—*Arxius públics.* Vg. diu: «in descriptionibus Ieremiae.»

que, en fundar aquest una biblioteca, aplegà els llibres referents als
Reis i als Profetes, els de David i les lletres dels reis sobre els dons.
[14]Així també Judas ha aplegat els perduts per la guerra que ens ha
esdevingut, i són entre nosaltres. [15]Si en teniu fretura, envieu qui
us els porti.

[16]A punt de celebrar la purificació us hem escrit: fareu bé cele-
brant aquests dies. [17]Déu és qui ha salvat tot el seu poble i ens
ha tornat a tots la seva herència i la reialesa i el sacerdoci i el tem-
ple, [18]com ho anuncià per la Llei; esperem, doncs, en Déu que
aviat es compadirà de nosaltres i ens aplegarà de tot indret de sota
el cel en el seu sant lloc. [19]Car ell ens ha tret de greus mals i ha
purificat el lloc.

Pròleg de l'Autor

[20]De Judas Macabeu i dels seus germans, de la purificació del
més gran temple i de la dedicació de l'altar, [21]de les guerres contra
Antíoc, l'il·lustre, i el seu fill Eupàtor, [22]de les manifestacions del
cel esdevingudes en favor dels que lluitaven gloriosament i baro-
nívolament pel judaisme, de tal manera que essent pocs reconqueri-
ren tot el país i encalçaren les multituds bàrbares, [23]de la recuperació
del temple famós per tot l'univers, i de l'alliberament de la ciutat, i de
la restauració de les lleis a punt d'ésser abrogades, havent-los esde-
vingut propici el Senyor amb tota clemència, [24]tots aquests fets
contats per Jasó de Cirene en cinc llibres, hem intentat d'abreujar-
los en un resum.

[25]Car veient la profusió de xifres i la dificultat que hi ha per als
qui volen cenyir-se en les narracions històriques a causa de l'abun-

18, Dt. xxx, 3, 5

19.—Aquí acaba la lletra dels jueus, i comença la segona part, la part històrica, amb un prefaci de l'autor (II, 20-33), en el qual explica la font i l'objecte del seu llibre.

24.—*Jasó de Cirene.* Cirene era una ciutat africana on els jueus eren nombrosos i parlaven en grec, per la qual cosa es considera que l'obra al·ludida fou escrita originàriament en grec. Alguns, com Crampon, pel fet que Jasó és la forma grega del nom *Josuè,* molt comú aleshores, i com sigui que aquest personatge es suposa conegut dels lectors, es decanten a creure que devia ésser l'ambaixador d'aquest nom enviat a Roma per Judas Macabeu (I Mcc. VII, 17).

dor de matèria, [26]hem intentat per als qui volen llegir, un goig de
l'esperit, i per als afectats a aprendre de cor, la facilitat, i per a tots
els qui s'hi escaiguin, utilitat.

[27]Per a nosaltres, que ens havem pres la feixuga tasca d'abreujar,
no ha estat cosa fàcil, ans feina de suors i de vetlles. [28]Així com
no és fàcil d'aparellar un convit cercant la utilitat d'altri, així per
guanyar-nos la gràcia de molts ens subjectem de grat a aquesta
tasca feixuga; [29]deixant a l'historiador la recerca acurada de cada
fet, però maldant per seguir les regles d'un resum. [30]Tal com l'ar-
quitecte d'una casa nova ha de pensar en tot el bastiment, però el qui
té entre mans de renovar-la o pintar-la necessita el que convé per a
l'ornament, així em sembla que és el nostre cas. [31]Escau a l'autor
d'una història d'endinsar-se, de desenrotllar del tot i d'inquirir acu-
radament cada part; [32]ha de concedir-se a qui fa el resum de cercar
l'abreujament de l'expressió i d'abstenir-se d'amplificar la perfecció
de la cosa tractada.

[33]Aquí, doncs, començarem la narració sense afegir res més
al prefaci, car fóra estult d'ésser abundós abans de la història i
abreujar la història.

PRIMERA PART

PERSECUCIONS

Heliodor

(C. III.) [1] Habitada la ciutat santa amb completa pau i les lleis bellíssimament observades, gràcies a la pietat i odi al mal del Pontífex Onias, [2] s'esdevenia que fins els reis honraven el lloc i enriquien el temple amb les millors presentalles, [3] talment que Seleuc, rei de l'Àsia, fornia dels seus rèdits particulars totes les despeses que pertocaven al ministeri dels sacrificis.

[4] Però un tal Simó, de la tribu de Benjamí, constituït prepòsit del temple, s'oposava al Pontífex respecte a la intendència del mercat de la ciutat. [5] No podent vèncer Onias, anà a trobar Apol·loni, fill de Traseas, aleshores general de Cele-Síria i Fenícia, [6] i li ennovà que a Jerusalem el tresor del temple era ple d'increïbles riqueses, fins al punt que la multitud de tributs era innombrable i que, no pertocant als sacrificis, era possible de fer-les caure totes en poder del rei.

[7] Parlant Apol·loni amb el rei, descobrí les riqueses que li foren revelades, i aquest, posant-ho en mans d'Heliodor, encarregat dels

1.—*Onias*. El III, que obtingué el suprem pontificat l'any 196 a. J. C.

3.—*Seleuc* IV Filopàtor, germà gran d'Antíoc Epifanes, que el succeí. Per tal de pagar els enormes impostos que li imposaren els romans, cercà de saquejar el Temple de Jerusalem enviant el seu general Heliodor, el qual precisament l'assassinà en 175.

afers, l'envià, donant-li ordres de fer el trasllat de les esmentades
riqueses.
[8] Bentost Heliodor emprengué el viatge, en aparença per tal d'ins-
peccionar les ciutats de Cele-Síria, però, en realitat, per a acomplir
el pròposit del rei. [9] Arribat a Jerusalem i rebut amb benvolença
pel pontífex de la ciutat, explicà la declaració que li fou feta i palesà
la causa de trobar-se allí, i preguntà si això era així veritablement.
[10] El pontífex manifestà que eren dipòsits de les vídues i orfes, [11] i
que alguns eren d'Hircà, fill de Tobias, baró de gran dignitat — no
com havia dit calumniosament l'impiu Simó —, que tot aplegat eren
quatre-cents talents d'argent i dos-cents d'or; [12] que era del tot
impossible de fer tort als que havien posat llur confiança en la
santedat del lloc i en la majestat i inviolabilitat d'un temple honorat
arreu del món. [13] Però l'altre, d'acord amb les ordres que tenia del
rei, digué que tot havia d'ésser arrabassat per a l'erari reial.
[14] Havent fixat el dia, entrà a dirigir la inspecció de tot allò; hi
havia per tota la ciutat no poca ànsia. [15] Els sacerdots, prosternats
davant de l'altar amb vestidures sacerdotals, pregaven vers el cel, a
Aquell que estatuí la llei dels dipòsits, que els servés intactes per als
que els havien dipositats.
[16] El qui mirava la faç del pontífex restava corferit, puix l'esguard
i la color trasmudada palesaven l'angúnia de la seva ànima. [17] Car
planava damunt aquell baró una certa por i tremolor del cos que
feien palesa als qui el miraven la dolor del seu cor.
[18] Uns eixien de casa a colles per a la pregària pública, per tal
que el temple no caigués en oprobi. [19] Les dones, cenyides amb
sacs als pits, omplien les vies; les donzelles que estaven tancades,
unes corrien a les portes, altres al damunt dels murs, algunes ata-
laiaven per les finestres. [20] Totes, però, alçant les mans al cel,
feien pregàries. [21] Feia condol l'atuïment de la multitud confosa
i l'expectació del pontífex ple d'angoixa. [22] Alguns pregaven al
Senyor, Amo de tot, que servés intactes amb tota seguretat les
coses confiades per als que les havien confiades.
[23] Heliodor, però, acomplia el seu propòsit. [24] Però quan ell,

amb els seus satèl·lits, era ja prop del tresor, el Senyor dels esperits i
de tot el poder féu una gran manifestació, talment que tots els que
havien gosat entrar, percudits pel poder de Déu, recularen d'impo-
tència i d'esglai.
[25] Car aparegué un cavall portant un terrible genet i ornat amb
bellíssims guarniments que, esperonat amb força, copejà Heliodor
amb les potes davanteres. El que hi seia damunt apareixia amb ar-
madura d'or. [26] I aparegueren altres dos jovencells notables per la
força, bellíssims per l'esplendor, magnífics d'abillament que, posant-
se a cada costat, el flagel·laven sense mai parar, descarregant sobre
ell moltes vergassades. [27] De sobte, arravatant el que havia caigut a
terra i estava voltat d'espesses tenebres, i posant-lo en una llitera,
[28] el que poc abans amb molt de seguici i amb tots els satèl·lits havia
entrat a l'esmentat tresor, el portaven sense que es pogués ajudar,
havent conegut clarament el poder de Déu. [29] I caigué per virtut
divina sense veu i privat de tota esperança i salvació.
[30] Els altres beneïen el Senyor, que havia glorificat el seu lloc; i
el temple poc abans ple de temença i aldarull s'omplí de goia i
alegria, per haver-se manifestat el Senyor totpoderós.
[31] Ben prompte alguns dels familiars d'Heliodor demanaren a Onias
de pregar l'Altíssim per tal que fes gràcia de la vida al que jeia en el
tot darrer sospir. [32] I el gran sacerdot, en la temença que el rei no
tingués sospita d'alguna maldat comesa pels jueus contra Heliodor,
oferí un sacrifici per la salvació d'aquell baró. [33] Bo i fent el gran sa-
cerdot la propiciació, aparegueren de bell nou els mateixos jovencells
a Heliodor, revestits dels mateixos abillaments, i dempeus digueren:
«Dóna moltes gràcies a Onias, el pontífex, puix que per ell el
Senyor t'ha fet gràcia de la vida. [34] I tu, flagel·lat pel cel, anuncia a
tots el gran poder de Déu.» I havent dit això, es feren invisibles.
[35] I Heliodor oferí un sacrifici a Déu, donant grans mercès al que
l'havia fet reviure, i acomiadant-se d'Onias, se'n tornà vers el rei.

34.—*El gran poder de Déu.* Aquest fet miraculós és recordat en la història profana. Polibi, confident de Demetri I, fill de Seleuc IV, parla, en el llibre XVI de la seva història, d'una «aparició en el Temple.» (Cit. per Vigouroux.)

36 I donava testimoniança a tothom de les obres del gran Déu, que
havia contemplat amb els seus ulls.
37 Demanant el rei a Heliodor quina mena d'home seria a pro-
pòsit per a ésser enviat altra volta a Jerusalem, digué: 38 Si tens al-
gun enemic o insidiós contra el teu govern, tramet-lo allí, i el rebran
flagel·lant-lo, si tant és que se salvi, per tal com hi ha veritablement
al voltant del lloc alguna virtut de Déu. 39 Car el mateix que té la
seva morada dalt al cel, vigila i defensa aquell temple i fa perdre,
percudint-los, els qui hi van per fer algun mal fet.
40 I així anà tot allò que fa referència a Heliodor i a la conservació
de l'erari.

HELLENITZACIÓ DELS JUEUS

(C. IV.) 1 L'esmentat Simó, que havia estat espia de les riqueses
i de la pàtria, bescantava Onias, com si fos l'instigador d'Heliodor i
l'autor de les dissorts; 2 i del benefactor de la ciutat, del defensor
dels compatricis, de l'home zelós de les lleis, gosava dir que era
conspirador contra la cosa pública. 3 Com l'enemistat arribés fins al
punt de perpretar-se assassinats per un dels partidaris de Simó,
4 veient Onias la gravetat de les baralles i que Apol·loni de Meneste,
governador militar de la Cele-Síria i la Fenícia, fomentava la maldat
de Simó, anà a trobar el rei, 5 no pas com a delator dels ciutadans,
ans cercant la utilitat per a tots i cadascun de tot el poble. 6 Perquè
veia que, sense la intervenció reial, era impossible d'haver-hi pau en
els afers i que Simó no posaria terme a la seva niciesa.
7 Però, havent traspassat Seleuc d'aquesta vida i pres possessió del
reialme Antíoc, apel·lat l'il·lustre, Jasó, germà d'Onias, intrigava pel
pontificat. 8 Prometé al rei de paraula tres-cents seixanta talents
d'argent i, d'un altre cap, vuitanta. 9 A més d'això, li prometé
d'obligar-se per escrit a cent cinquanta més, si li permetia de bastir
per autoritat pròpia un gimnàs i una efebia i d'inscriure els de Jeru-
salem com a ciutadans d'Antioquia.
10 Consentint-hi el rei i havent-se apoderat del govern, bentost
canvià els seus conterranis a la manera d'ésser de l'hel·lenisme. 11 Car,
abolint les franquícies reials de què fruïen els jueus mercès a Joan,

pare d'Eupolem, el que féu l'ambaixada per a establir amistat i aliança amb els romans, i abrogant els usatges legítims, els trasmudà en institucions contra la llei. [12] Car s'abellí a bastir al peu mateix de la ciutadella un gimnàs, i constrenyent els millors dels nostres, els posava sota el capell. [13] Talment s'havia arribat al més fort de l'hel·lenisme i havia avançat la tendència a l'estrangerisme, a causa de l'excessiva maldat de Jasó, l'impiadós, no pas pontífex, [14] que els sacerdots ja no eren amatents al ministeri de l'altar, ans menyspreant el temple i descurant els sacrificis, s'afanyaven a prendre part en els il·legals exercicis de la palestra, un cop donat el senyal del disc, [15] i tenint en no-res les honors pàtries, judicaven bellísimes les glòries hel·lèniques. [16] A causa d'això, els assolí una greu calamitat i tingueren per enemics i opressors aquells, els costums dels quals emulaven i als quals volien en tot ésser semblants. [17] Car cometre la impietat contra les lleis divines no és de bons resultats; però això ho palesaran els temps venidors.

[18] Celebrant-se a Tir els jocs quinquennals i essent-hi present el rei, [19] el malvat Simó trameté espectadors per a portar de Jerusalem a Antioquia tres-centes dracmes d'argent per al sacrifici d'Heracles, les quals, els que les portaven, pregaren que no es destinessin al sacrifici, sinó que es reservessin per a altres despeses. [20] Pel qui ho trametia, doncs, foren enviades per al sacrifici d'Heracles; però per esguard dels presents, per a la construcció de trirrems.

[21] Enviat a l'Egipte Apol·loni de Meneste a la coronació del rei Filomèter i assabentat Antíoc que aquest rei havia esdevingut indisposat respecte d'ell, pensà en la seguretat pròpia i anà a Joppe i d'allí a Jerusalem. [22] Rebut esplèndidament per Jasó i la ciutat amb lluminàries i aclamacions, hi entrà, i d'allí menà igualment l'exèrcit a Fenícia.

12. — *Sota el capell.* És a dir sota el *pètasos,* capell d'ales amples que solia portar Mercuri, déu que presidia els exercicis gímnics; per això era considerat com la insígnia dels gimnastes. Vg. tradueix, segons una altra lliçó: *in lupanaribus ponere.*

18.—*Jocs quinquennals.* Sembla que eren una imitació dels jocs olímpics de Grècia.

21.—*Apol·loni de Meneste.* És diferent del de III, 5, 7. Alguns creuen que era el general que Antíoc IV envià contra Judas Macabeu i que morí en la batalla descrita en I Mcc. III, 10.

PONTIFICAT DE MENELAU

[23] Després de tres anys, Jasó envià Menelau, germà de l'abans esmentat Simó, per a portar els diners al rei i per a resoldre memorials sobre afers necessaris. [24] El qual, presentat al rei i afalagant-lo per l'espectacle del seu poder, decantà envers si mateix el pontificat, guanyant Jasó en tres-cents talents d'argent. [25] I prenent el nomenament reial, marxà no portant res de digne del pontificat, ans ànima de tirà cruel i ires de fera salvatge.

[26] I aquell Jasó que havia enganyat el seu propi germà, enganyat per un altre, fou empès fugitiu vers la regió dels ammonites.

[27] Menelau, doncs, s'apoderà del govern, però de les riqueses promeses al rei no arreglava res, fent la reclamació Sòstrates, comandant de la ciutadella, [28] car a ell pertocava la cobrança dels tributs. Per aquesta causa, tots dos foren cridats pel rei. [29] Menelau deixà de substitut en el pontificat el seu germà Lisímac, i Sòstrates a Crates, el governador dels cipriotes.

[30] Durant aquests esdeveniments, succeí que els tarseus i els mal·lotes es rebel·laren per haver estat donats com a present a Antiòquides, concubina del rei. [31] Ben aviat, doncs, anà el rei a apaivagar els afers, deixant com a regent Andrònic, un dels seus dignataris.

[32] Pensant Menelau haver trobat avinentesa favorable, furtà alguns dels vasos del Temple i en regalà a Andrònic, i reeixí a vendre'n d'altres a Tir i viles de l'entorn. [33] Havent-ho sabut amb certesa Onias, el reptà, després d'haver-se retirat en un lloc d'asil, a Dafne, prop d'Antioquia. [34] Per això Menelau, prenent a part Andrònic, li aconsellà d'occir Onias. I aquell, anant a Onias i persuadint-lo amb engany, encaixant-hi amb la mà dreta amb jurament, el persuadí (tot i que estava en sospita) de sortir de l'asil; i l'occí tot seguit,

23.—*Menelau, germà de Simó.* Era de la tribu de Benjamí, per tant no podia aspirar al sacerdoci. En tot aquest capítol IV, es posen de manifest les intrigues, les infàmies i el rebaixament moral de gran part del poble jueu d'aquella època; Jasó, Menelau, Lisímac, en són una mostra.

sense parar esment en la justícia. [35]Per aquesta causa, no solament
els jueus, sinó molts dels altres pobles s'indignaren i prengueren
malament l'assassinat injust d'aquell baró.

[36]En tornar el rei dels llocs de Cilícia, anaren a trobar-lo els
jueus de la ciutat juntament amb els grecs que odiaven la violència,
a propòsit de la injusta mort d'Onias. [37]Antíoc, entristida la seva
ànima i colpit de compassió, plorà recordant la sobrietat i la dretura
del difunt. [38]I encès de ràbia, despullà tot seguit de la porpra fins
Andrònic i amb els vestits esqueixats el féu passejar per tota la ciutat
fins al mateix lloc on cometé la iniquitat contra Onias, i allí degradà
el malvat, donant-li el Senyor un càstig merescut.

[39]Havent-se fet molts sacrilegis a la ciutat per Lisímac amb el
parer de Menelau i havent-se escampat fora la fama, s'arremorà la
multitud contra Lisímac, que havia arrabassat molts vasos d'or. [40]Su-
blevades les turbes i plenes d'odis, Lisímac armà uns tres mil homes
i començà de fer violència, essent-ne capitost un tal Aurà, vell per
l'edat no menys que per la dolenteria. [41]Però veient l'atac de
Lisímac, uns agafant pedres, altres grossos fustots, altres aplegant
cendres que hi havia allí, ho llançaren tot plegat contra els de Lisí-
mac. [42]És per això que en feriren molts, en mataren alguns altres,
els obligaren tots a fugir i occiren el mateix sacríleg prop de l'erari.

[43]Per això començà el procés contra Menelau. [44]Havent anat
el rei a Tir, davant d'ell els tres barons enviats pel Senat feren la
defensa de llur causa. [45]Menelau, ja indefensable, envià a Ptolo-
meu, fill de Dorimenes, riqueses suficients per a convèncer el rei.
[46]I Ptolomeu, emportant-se'n d'allí el rei a un peristil com per
prendre la fresca, el canvià. [47]I absolgué de les acusacions Mene-
lau, autor de tota malvestat, i condemnà a mort aquells dissortats
que, fins defensant llur causa davant d'escites, haurien estat absolts
per innocents. [48]I tot seguit sofriren aquesta injusta pena els que
havien pledejat per la ciutat, el poble i els atuells sagrats. [49]Per
això, indignats àdhuc els tiris, pagaren esplèndidament llur funeral.

[50]I Menelau, per l'avarícia dels que manaven, romangué en el
poder, creixent en maldat i fet un gran enemic dels ciutadans.

Prodigis al cel

(C. V.) 1 Devers aquell temps, Antíoc preparava la segona expe-
dició a l'Egipte. 2 S'esdevingué per tota la ciutat durant gairebé
quaranta dies d'aparèixer pels aires cavallers que corrien portant
abillaments d'or i armats amb llances, a manera d'esquadrons, i amb
espases punxegudes; 3 i fileres arrenglerades de cavalls fent evolu-
cions i corredisses d'una banda a l'altra; i moviments d'escuts, i
multitud de llances, tirs de sagetes, i resplendor dels ornaments
d'or i tota mena de cuirasses.
4 I tots pregaven que l'aparició fos per bé.

Mort de Jasó

5 Havent-se format el fals rumor del traspàs d'Antíoc, Jasó pren-
gué no menys de mil homes i atacà de sobte la ciutat. Rebutjats
tots els del mur i havent-se apoderat per fi de la ciutat, Menelau es
refugià a la ciutadella.
6 Jasó feia sense parar mortaldat entre els seus conciutadans, no
pensant que una bona jornada contra els de la pròpia nissaga és la
pitjor de les males jornades, figurant-se que guanyava trofeus als
enemics i no als de la mateixa raça. 7 Però no obtingué el coman-
dament, i el terme del seu complot fou la vergonya, i escàpol altra
volta, féu cap al país dels ammonites. 8 A l'últim, li arribà la fi
d'una vida perversa, car, encerclat per Aretas, tirà dels àrabs, fugitiu
de ciutat en ciutat, perseguit per tothom, odiat com a apòstata de
les lleis i viltingut com a botxí de la pàtria i dels ciutadans, fou llan-
çat a l'Egipte. 9 Aquell que tants n'exilià de la pàtria, finà com es-
tranger, havent anat a Lacedemònia, com per trobar-hi un refugi a

1.—*Aquell temps,* és a dir, quan el jove Ptolomeu Filomètor ocupava el tron d'Egipte.

8.—*Aretas.* Tirà o rei dels àrabs nabateus. Hi hagué quatre Aretes reis dels nabateus; aquest era el primer (169 a. J. C.).

causa del parentiu. [10]I aquell que tanta munió d'homes havia gitat
insepults, no tingué qui el plorés i no participà de cap mena de
funeral ni de sepultura paterna.

Crueltats d'Antíoc

[11]Arribant a oïdes del rei el que s'havia esdevingut, sospità una
defecció de la Judea i eixí de l'Egipte enferotgit de cor i prengué la
ciutat per les armes. [12]Manà als soldats de percudir sense parar els
qui els caiguessin a les mans i de degollar els qui pugessin a les
cases. [13]S'esdevingué, doncs, la pèrdua de joves i vells, l'extermini
d'homes, de dones i de nois, la degollació de verges i d'infants.
[14]Vuitanta mil se'n perderen durant tots tres dies, quaranta mil
foren occits i no menys que els degollats foren els venuts. [15]No
content d'això, tingué la gosadia d'entrar en el Temple més sant de
tota la terra, tenint per guia Menelau, esdevingut traïdor de les lleis
i de la pàtria. [16]I agafant amb mans sollades els objectes sagrats i
les ofrenes d'altres reis per a augment i glòria del lloc, els lliurava a
mans profanes.

[17]Antíoc s'enaltí d'orgull, no veient que era per poc temps que el
Senyor s'havia aïrat a causa dels pecats dels habitants de la ciutat,
i que era per això que havia apartat la vista del Temple. [18]Si no ha-
gués estat perquè estaven lligats amb molts pecats, tal com Heliodor,
enviat pel rei Seleuc per a la inspecció del tresor del Temple, així
Antíoc, tot just arribat, hauria estat flagellat i hauria reprimit la seva
audàcia. [19]Car el Senyor elegí, no pas el poble pel lloc, sinó el
lloc pel poble. [20]Per tant, participant el lloc de les dissorts esde-
vingudes al poble, després tindrà part en els beneficis, i l'abandonat
per la ira del Totpoderós, reconciliat altra volta amb el gran Senyor,
serà enaltit amb tota glòria.

[21]Antíoc, arrabassant mil vuit-cents talents del Temple, se n'anà
de pressa a Antioquia, imaginant-se en la seva supèrbia de fer la terra

18, Sup. III, 25, 27.

14.—El text de Vg. varia un xic i gairebé dobla el nombre de víctimes.

16.—*Lloc.* Significa el Temple, tant ací com en els vv. 17, 19, 20.

navegable i la mar viable, a causa de l'enlairament del seu cor.
[22] Però deixà encarregats de vexar el poble: a Jerusalem, Filip,
frigi de naixença, i de caràcter més bàrbar que el que el nomenà;
[23] a Garitzim, Andrònic; i a més d'aquests, Menelau que, pitjor
que els altres, s'alçava sobre els ciutadans, mal disposat contra els
jueus. [24] Envià també l'infame Apol·loni amb un exèrcit de vint-i-
dos mil homes, manant-li d'occir tots els homes fets i de vendre
les mullers i els infants.

[25] Arribat a Jerusalem i fingint-se pacífic, restà quiet fins al sant
dia del sàbat; i quan tenia els jueus celebrant la festa, manà als
seus de prendre les armes. [26] I occí tots els qui venien a la ceri-
mònia, i corrent per la ciutat amb la gent armada, féu gran mor-
taldat.

[27] Però Judas, retirat amb altres nou a l'erm, vivia a les muntanyes
com les feres amb els seus i passaven nodrint-se d'herbes, per tal de
no participar de la profanació.

PERSECUCIONS

(C. VI.) [1] Després de no gaire temps, el rei envià un ancià ate-
nenc per tal d'obligar els jueus a transgredir les lleis pàtries i a no viure
segons les lleis de Déu, [2] i a profanar el temple de Jerusalem i do-
nar-li el nom de Zeus Olímpic, i al de Garitzim el de Zeus Hospita-
lari, com ho eren els qui habitaven en aquell lloc.

[3] Feixuga desgràcia era per a tots la invasió del mal.

[4] Car el Temple era ple d'orgies i de fartaneres de gentils que fol-
gaven amb hetaires i en els sagrats períbols tenien comerç amb
dones, i fins hi introduïen coses prohibides. [5] L'altar era ple de
coses il·lícites, vedades per les lleis. [6] No era permès de guardar
el sàbat, ni de celebrar les festes pàtries, ni de confessar palesament

1.—*Un ancià atenenc.* Vg. diu d'Antioquia.

2.—*Zeus Hospitalari,* és a dir, *foraster,* com ho eren els samaritans, gent transportada per a substituir els indígenes portats en captiveri. Venia a ésser el déu defensor dels drets de l'hospitalitat, el protector dels estrangers.

ésser jueu. [7] Eren obligats per una amarga necessitat cada mes, al dia del natalici del rei, al sacrifici; i en escaure's les dionisíaques, eren obligats, coronats d'eura, a acompanyar Dionís amb pompa. [8] Un decret fou donat a suggestió de Ptolomeu per a les veïnes ciutats hel·lèniques, per tal que fos aplicat contra els jueus el mateix procedir i que participessin dels sacrificis, [9] i que els qui refusessin de passar-se a l'hel·lenisme fossin occits. La malaurança regnant era, doncs, ben albiradora.

[10] Així foren presentades dues dones que havien circumcidat llurs fills: després de penjar-los els infants dels pits i de portar-les públicament a l'entorn de la ciutat, foren tirades daltabaix de la muralla. [11] Altres, corrent ensems a les properes esplugues, celebraven d'amagat el sàbat; denunciats a Filip, foren cremats, per no haver-se atrevit a defensar-se, per respecte al dia senyalat.

[12] Prego a aquells qui s'escaiguin a llegir aquest llibre que no es consternin pas per aquestes dissorts, ans pensin que els càstigs no foren per a mal, ans per a escarment del nostre poble. [13] Car no donar molt de temps als qui fan mal, ans caure'ls aviat damunt amb càstigs, és senyal de gran benefici. [14] Car, no pas així com als altres pobles, que el Senyor espera amb paciència que hagin arribat a omplir la mesura dels pecats per castigar-los, ha cregut que ha d'ésser per a nosaltres, [15] sinó que, abans d'arribar les nostres faltes al curullament, al dia següent ja ens castiga. [16] Així, doncs, mai no ha apartat de nosaltres la seva misericòrdia, ans ensenyant-lo amb la tribulació, no abandona el seu poble.

[17] Solament per a recordança sia dit això per a nosaltres; després d'aquesta breu digressió, cal tornar a la narració.

Martiri d'Eleazar

[18] Eleazar, un dels principals escribes, baró ancià per l'edat i molt venerable per l'aspecte de la faç, era forçat, obrint-li la boca, a men-

7. —*Cada mes, al dia...* El despotisme dels reis de l'Egipte i de l'Àsia, com ho constaten les inscripcions, arribà a fer celebrar, no sols l'aniversari de llur naixement, ans d'instituïr cada mes festes i sacrificis en llur honor.

jar carn de porc. 19 Però ell, preferint una mort gloriosa a una vida
ignominiosa, anava voluntàriament al suplici, 20 havent escopit, com
escau d'anar-hi al decidit a rebutjar allò que no és lícit de menjar
per amor a la vida.

21 Els que presidien l'injust sacrifici, lligats com estaven per una
vella coneixença amb el baró, prenent-lo a part, li aconsellaven que,
portades carns de les que li era lícit de fer ús, preparades per a ell,
en mengés, simulant de menjar de les carns dels sacrificis manades
pel rei; 22 per tal que, fent-ho així, es deslliurés de la mort i per la
seva antiga amistat envers ells, aprofités aquesta benvolença.

23 Però ell, fent-se una reflexió decorosíssima i digna de la seva
edat, i de l'excel·lència de la vellesa, i de la seva ben adquirida i bri-
llant canície, i de la intitllable conducta des d'infant, principalment
en la santa i divinal legislació, respongué en conseqüència, dient que
l'enviessin prompte a la mort. 24 Car no és digne de la nostra edat
de fingir, per tal com molts dels joves, sospitant que Eleazar als
noranta anys es passà al gentilisme, 25 també ells, pel meu fingiment
i per una vida breu i fugissera, seran esgarriats per mi, i guanyaré
odi i deshonor per a la meva vellesa. 26 Car si al present só deslliu-
rat del càstig dels homes, de les mans del Totpoderós ni viu ni mort
no escaparé. 27 Per tant, permutant ara baronívolament la vida, em
mostraré digne de la meva vellesa 28 i havent deixat als joves un ge-
nerós exemple, morint d'una bella mort coratjosament i generosa
per les venerables i santes lleis. Havent parlat així, anà tot d'una a
l'instrument del suplici, 29 i els que l'hi emmenaven canviaren la ben-
volença de poc abans en malvolença, per la follia, segons ells creien,
de les paraules adés per ell dites.

30 A punt de finar pels turments, digué gemegant: Al Senyor que
té la ciència santa, li és palès que, podent deslliurar-me de la mort,
sofreixo sota els fuets greus dolors en el cos, però segons l'ànima,
ho pateixo joiosament pel seu temor.

31 I d'aquesta manera finà aquest home, deixant, no sols als joves,
sinó a la majoria del poble la seva mort en exemple de coratge i re-
cordança de virtut.

Martiri de set germans

(C. VII.) [1] S'esdevingué que set germans empresonats amb llur
mare eren obligats pel rei, sota el turment dels fuets i dels nervis, a
menjar carn de porc, prohibida per la llei.
[2] Un d'ells, prenent primer la paraula, digué: ¿Vols preguntar per
saber de nosaltres? Doncs estem disposats a morir abans de trans-
gredir les lleis pàtries. [3] Aïrat el rei, manà escalfar paelles i calderes.
Tot seguit d'escalfades, [4] manà que al que havia parlat primer li fos
tallada la llengua, i després, llevada la pell del cap i amputades
les extremitats, a la vista dels altres germans i de la mare. [5] Esde-
vingut inútil del tot, manà d'atansar-lo al foc, respirant encara, i
torrar-lo; i en haver-se escampat bastant el baf de la paella, s'ani-
maven uns als altres i amb la mare a morir generosament, [6] dient
així: « El Senyor Déu ho veu i en veritat es compadeix de nosal-
tres, com ho declarà Moisès en aquell càntic seu que protesta contra
ells a llur pròpia faç, dient:

I dels seus servents s'apiadarà.

[7] Havent finat el primer d'aquesta faisó, portaren el segon per a
ultratjar-lo, i després d'arrencar-li la pell del cap amb els cabells, li
demanaren si menjaria, per tal de no ésser turmentat en el cos mem-
bre per membre. [8] El qual, responent en llengua pàtria, digué: No.
Per això, també aquest rebé turment, com el primer. [9] Arribat al
darrer sospir, digué: Tu, pervers, al present ens prives de la vida,
però el rei de l'univers, a nosaltres, que morim per les seves lleis,
ens ressuscitarà a una vida nova i eterna.
[10] Després d'aquest, fou ultratjat el tercer, i en demanar-li-ho, tra-

6, Dt. xxxii, 36.

1.—*Set germans.* Ordinàriament són anomenats *Macabeus,* però això no significa que fossin de la família de Judas Macabeu, sinó que patiren martiri en aquesta època, i que llur sacrifici està contat en el llibre dels Macabeus. Sembla que foren occits a Antioquia, segons l'opinió més acceptada.

gué tot seguit la llengua i allargà amb bell coratge les mans. [11] I
digué generosament: Del cel tinc aquests membres, i per les seves
lleis els menyspreo i d'ell espero recobrar-los altra volta. [12] De ma-
nera que àdhuc el rei i els que eren amb ell admiraven el coratge
del minyó, que tenia en no-res els turments.

[13] Havent mort aquest, d'igual manera posaren a prova el quart,
turmentant-lo. [14] En ésser a punt de finar, digué així: És cosa de-
sitjable de morir a mans dels homes, donant-nos Déu esperances
d'ésser ressuscitats altra volta per ell; però per a tu no hi haurà re-
surrecció a la vida.

[15] Agafant el cinquè i empenyent-lo, el turmentaren. El qual, mi-
rant el rei, digué: [16] Com sia que tens poder entre els homes, fas el
que vols, essent moridor; no creguessis pas, però, que la nostra
raça hagi estat abandonada de Déu. [17] Tu segueix, i veuràs com el
seu gran poder et turmenta a tu i la teva raça.

[18] Després d'aquest, emmenaren el sisè, i a punt de morir, digué:
No t'enganyis pas: nosaltres, cert, patim això per culpa nostra, per
haver pecat contra el nostre Déu; per això s'han esdevingut coses
esbalaïdores; [19] però tu, no pensis pas restar sense càstig, després
d'haver-te emprès de lluitar contra Déu.

[20] Però l'admirable fora mida i digna de bona memòria era la mare
que, veient morir set fills en l'espai d'un sol dia, ho suportà coratjo-
sament per les esperances en el Senyor. [21] Exhortava cadascun
d'ells en la parla dels pares, plena d'un esperit generós, i refermant
el pensament femení amb un coratge viril, [22] els deia: No sé com
apareguéreu en el meu ventre, ni jo us doní l'esperit i la vida, ni só
jo qui conjuminà els elements de cadascun, [23] sinó que el Creador
del món, que plasma la generació de l'home i capeix l'origen de
totes les coses, us tornarà misericordiosament l'esperit i la vida, per
tal com ara els menyspreeu per les seves lleis.

[24] Antíoc, creient-se menyspreat i sospitant que aquella veu l'in-
sultava, restant encara el petit, no solament li féu l'exhortació amb
paraules, ans encara assegurà amb jurament que l'enriquiria i el
faria feliç i, si transgredia les lleis pàtries, el tindria per amic i li

confiaria bon càrrecs. [25]No fent-ne cas el nen de cap manera, el
rei cridà la mare i l'exhortà a esdevenir consellera de l'infant per a
la seva salvació. [26]Havent-la exhortada amb moltes paraules, ella
acceptà de persuadir el seu fill. [27]Acotada vers ell, burlant-se del
cruel tirà, així digué en parla nadiua:

Fill, compadeix-te de mi, que t'he portat nou mesos en les meves
entranyes, i t'he alletat tres anys, i t'he mantingut i educat fins a
aquesta edat, i t'he alimentat. [28]Jo et prego, fill meu, que, esguar-
dant el cel i la terra i tot el que hom hi veu, sàpigues que Déu ho
ha fet del no-res i que així també ha estat creat el llinatge dels
homes. [29]No temis aquest botxí, ans, fent-te digne dels teus ger-
mans, accepta la mort, per tal que en el si de la misericòrdia jo et
recobri amb els teus germans.

[30]Encara ella parlava, que el nen digué: ¿Com espereu que jo
sigui? No obeeixo el manament del rei. Obeeixo els manaments de
la Llei que fou donada als nostres pares per Moisès. [31]Tu, esdevin-
gut autor de tota malvestat contra els hebreus, no t'escaparàs de les
mans de Déu. [32]Car nosaltres patim pels nostres pecats; [33]i si per
a càstig i escarment el nostre Senyor vivent s'ha aïrat per poc temps,
també de nou es reconciliarà amb els seus servidors. [34]Però tu, oh
impiu, tu, el més immund dels homes, no t'enalteixis follament, va-
nant-te en incertes esperances, quan alces el braç contra els fills del
cel, [35]perquè encara no has defugit el judici del Déu totpoderós que
veu totes les coses. [36]Car adés, els nostres germans, sofrint un
turment passatger, han caigut sota l'aliança de Déu per a vida eter-
na, però tu pagaràs en el judici de Déu les justes penes de la teva
supèrbia. [37]Jo, com els meus germans, dono el cos i la vida per les
lleis pàtries, pregant a Déu que esdevingui ben aviat propici al po-
ble, i que tu amb turments i flagells confessis que sols ell és Déu.
[38]Amb mi i amb els meus germans es deturarà la ira de Déu omni-
potent, que justament ha planat sobre tota la nostra raça.

[39]Arborat d'ira, el rei fou molt més cruel amb aquest que amb
els altres, de tan amargament que sofrí la befa. [40]I així també
aquest morí pur, confiat del tot en el Senyor.

41 Darrera dels fills, morí la mare.
42 I referent als sacrificis i a les crueltats extremades, basti el que
hem dit.

VICTÒRIES DE JUDAS

(C. VIII.) 1 Judas, el Macabeu, i els que eren amb ell, entrant
d'amagat a les viles, cridaven els parents, i reunint tots els qui
havien perseverat en el judaisme, aplegaren uns sis mil homes. 2 I
pregaven al Senyor de vetllar pel poble trepitjat per tothom, de
compadir-se del temple profanat per homes impius, 3 de tenir també
compassió de la ciutat devastada i a punt d'ésser assolada, d'oir la
la sang que clamava vers ell, 4 de recordar-se de la injusta mort d'in-
fants innocents i de les flastomies contra el seu nom, i d'excitar la
seva indignació.
5 Arribat el Macabeu a cap d'un exèrcit, esdevingué invencible per
als gentils, la ira del Senyor havent-se trasmudat en misericòrdia.
6 Caient d'improvís sobre viles i llogarrets, els incendiava, i ocupant
llocs estratègics, posava en fuga no pocs dels enemics; 7 escollia
sobretot la nit per auxiliar de tals empreses; i la fama de la seva
valentia s'escampava arreu.
8 Veient Filip que a poc a poc aquest home anava avançant i com
eren de freqüents els seus èxits, escriví a Ptolomeu, general de Cele-
Síria i Fenícia, de venir en ajuda dels afers del rei. 9 El qual, empre-
nent-s'ho tot seguit, li trameté Nicanor, fill de Patrocle, un dels
principals amics del rei, amb el comandament de no menys de vint
mil homes de tota raça, per tal d'exterminar tota la nissaga de la
Judea; i li afegí Gòrgias, home estrateg i ben experimentat en les
coses de la guerra.
10 Nicanor determinà que el tribut del rei als romans, que era de
dos mil talents, sortiria tot de la venda de jueus captius. 11 Tot

8-9.—Filip, Ptolomeu, Nicanor, Gòrgias, etc. Cf. les notes a I Mcc.— Del 8 al 29 es conta la desfeta de Nicanor, més extensament relatada en I Mcc. III, 38-IV, 27, i l'autor fa veure com Déu no abandonava el seu poble.

10.—*El tribut... de dos mil talents.* An-

seguit trameté a les ciutats de la costa la invitació de comprar esclaus jueus, prometent de donar noranta esclaus per un talent, no esperant-se la vindicta del Totpoderós, a punt de caure sobre ell.

[12] Pervingué a Judas la nova de l'arribada de Nicanor i havent participat als seus l'atansament de l'exèrcit, [13] els uns, temorecs i desconfiant de la justícia de Déu, fugiren i se n'anaren a altres llocs; [14] altres vengueren tot el que els restava i pregaven ensems al Senyor de deslliurar-los de l'impiu Nicanor, que, abans de topar-se, ja els havia venuts. [15] I si no per ells, per l'aliança amb llurs pares i per la invocació del seu sant i magnífic nom damunt d'ells.

[16] Acoblant el Macabeu els que eren amb ell, en nombre de sis mil, els exhortà a no témer els enemics, a no defallir per la munió de pobles que venien injustament contra ells, ans a lluitar amb coratge, [17] tenint davant dels ulls la profanació perpetrada per ells injustament contra el sant temple, l'insult contra la ciutat escarnida i fins la pèrdua de les institucions de l'antigor. [18] Car ells, digué, confien en llurs armes i llur gosadia, però nosaltres en Déu omnipotent, que pot destruir els que vénen contra nosaltres i tot l'univers d'una bufada. [19] Va fer-los avinents també els socorsos concedits als avantpassats, i de com en temps de Sennaquerib en moriren cent vuitanta-cinc mil, [20] i del combat que hi hagué a Babilònia contra els gàlates que, essent tots els que anaven a la lluita vuit mil, amb quatre mil macedònics, trontollant els macedònics, els vuit mil n'occiren cent vint mil per l'ajut que els vingué del cel, i de com en tragueren gran profit.

[21] Amb aquests mots els encoratjà i preparà a morir per les lleis i la pàtria; [22] dividí l'exèrcit en quatre parts, posant per cabdill de cadascuna els seus germans Simó, Josep i Jonatàs i a les ordres de cadascun mil cinc-cents homes. [23] Manà encara a Eleazar de llegir en veu alta el llibre sagrat i, donant-los com a mot d'ordre

19, II Rg. xix, 35; Tob. I, 21; Eccli. xlviii, 24; Is. xxxvii, 36; I Mcc. vii, 41

tioc el Gran, pare d'Epifanes, vençut pels romans, havia de pagar per despeses de guerra a Roma quinze mil talents; per a satisfer el deute mancaven dos mil talents, que Nicanor es proposava de treure de Palestina.

23.—*El llibre sagrat.* Potser el Dt. XX, 2 ss. Cf. I. Mcc. III, 56.

«ajut de Déu», dirigint ell el primer cos, escometé Nicanor.
[24] I havent vingut en llur adjutori el Totpoderós, degollaren més de
nou mil enemics, feriren i mutilaren la major part de l'exèrcit de
Nicanor i els obligaren tots a fugir. [25] Prengueren les riqueses dels
que havien vingut a comprar-los, i havent-los encalçat bastant enllà,
[26] tornaren enrera obligats per l'hora, per tal com era la vigília del
sàbat; per aquesta causa no s'allargaren més perseguint-los. [27] Ha-
vent arreplegat les armes i recollit les despulles dels enemics, cele-
braren el sàbat, lloant i beneint en gran manera el Senyor que els
havia salvats aquell dia, mostrant-los un començ de misericòrdia.
[28] Després del sàbat, distribuïren part de les despulles als afeblits, a
les vídues i als orfes; la resta, se la repartiren ells i els seus fills.
[29] Enllestit això, i havent fet la pregària pública, demanaren al
Senyor misericordiós de reconciliar-se del tot amb els seus servents.

[30] I n'occiren també més de vint mil dels que s'havien arrenglerat
entorn de Timoteu i Bàquides, i s'ensenyoriren bravament d'altes
fortaleses, i dividiren moltes despulles, fent-ne parts iguals, una per
a ells i una altra per als afeblits, els orfes i les vídues, i també per
als vells. [31] I aplegant les armes, les posaren amb cura en llocs
avinents: la resta del botí, la portaren a Jerusalem. [32] I occiren
Filarques, un dels de Timoteu, home molt pervers, que havia vexat
molt els jueus.

[33] Mentre celebraven la victòria a la pàtria, cremaren els que
havien calat foc a les portes del temple, ço és Calistenes, refugiat
en una casa, el qual s'emportà una paga digna de la seva impietat.

[34] I el tres vegades criminal Nicanor, que havia portat tres mil ne-
gociants per a comprar els jueus, [35] humiliat, amb l'ajut del Senyor,
pels que ell creia éssers inferiors, deposant el mantell de glòria,
camps a través, com un fugitiu, deixada tota companyia, pervingué
a Antioquia, havent reeixit sobretot a arruïnar el seu exèrcit.

[36] I el que havia promès de pagar tribut als romans amb els pre-
soners de Jerusalem publicava que els jueus tenien Déu per defen-
sor, i que per això eren invulnerables, per tal com obeïen les lleis
establertes per Ell.

Càstig d'Antíoc

(C. IX.) [1] Devers aquell temps, Antíoc tornava vergonyosament dels llocs de Pèrsia. [2] Car havia entrat a la ciutat anomenada Persèpolis i tractà de saquejar el temple i sotmetre la ciutat; per això, arremorant-se les multituds, acudiren a l'auxili de les armes; i s'esdevingué que, rebutjat Antíoc pels indígenes, féu una retirada vergonyosa. [3] En ésser a Ecbatana, s'assabentà del que havia succeït a Nicanor i als de Timoteu. [4] Arborat d'ira, pensà venjar-se sobre els jueus de la malifeta dels que el foragitaren; per això manà al cotxer que, atiant sense parar, abreugés el viatge, perseguint-lo la justícia del cel. Car així digué superbiosament: «Faré de Jerusalem cementiri dels jueus, bon punt hi arribaré.»

[5] Però el Senyor que tot ho veu, el Déu d'Israel, el colpí amb una plaga inguarible i invisible: tot d'una que hagué pronunciat aquesta paraula, el prengué un greu dolor d'entranyes i forts turments a l'interior; [6] i ben justament, ell que havia turmentat les entranyes dels altres amb moltes i inaudites tortures.

Però de cap manera no deixava l'arrogància, [7] ans encara s'omplia d'orgull, respirant foc contra els jueus i manant d'acuitar la marxa; però s'esdevingué que caigué del carro que corria brunzent, i de tan violenta que fou la caiguda, tots els membres del seu cos foren masegats. [8] I el que estava cregut de manar sobre les ones de la mar pel seu orgull sobrehumà, i pensava de pesar en la seva balança les altes muntanyes, tombat a terra, era portat en llitera, palesant a tots el manifest poder de Déu. [9] Car del cos de l'impiu naixien verms, i vivint en turments i dolors, les carns li queien a bocins, i la seva fetor feia insuportable a l'exèrcit aquella podridura. [10] I el que poc abans creia tocar els astres del cel, no podia portar-lo ningú, per la intolerable fortor amb què pudia.

5, II Par. xvi, 9.

9.—*Del cos.* Sembla que la malaltia de l'impiu era semblant a la que més tard contragué també Herodes Agrippa I, ço és una *helmintiasi.*

[11] Llavors, doncs, capolat, començà de minvar la seva gran supèrbia
i a venir al propi coneixement sota el flagell diví, que redoblava per
moments els seus dolors. [12] I no podent aguantar la pròpia fetor,
així digué: Cosa justa és de sotmetre's a Déu i, essent mortal, de
no pensar a igualar-se a Déu. [13] I el malvat pregava el Senyor, que
no havia de compadir-lo més, dient: [14] Que deixaria lliure la ciutat
santa, a la qual s'acuitava a anar per tal d'arrasar-la i convertir-la en
cementiri; [15] que faria iguals als atenesos tots els jueus, els quals
ni judicava dignes de sepultura, sinó d'ésser ells i llurs fills menjar
dels ocells i devorats per les feres; [16] que ornaria el sant temple,
que poc abans havia espoliat, amb bellísimes ofrenes i multiplicaria
els vasos sagrats i forniria dels propis rèdits les despeses que perto-
quen als sacrificis. [17] I a més d'això, que es faria jueu i aniria a tot
lloc habitat predicant el poder de Déu.

[18] No minvant de cap manera els treballs, car havia arribat da-
munt d'ell el just judici de Déu, desesperant de si mateix, escriví
als jueus la lletra que transcrivim, que tenia caient de súplica, i deia
així:

[19] Als bons ciutadans jueus, Antíoc, rei i general, salvació, salut
i bona fortuna. [20] Estigueu bons vosaltres i els vostres fills, i vagin
a pler les vostres coses. Posant les meves esperances en el cel,
m'he recordat benignament del vostre respecte i de la vostra benvo-
lença. [21] Tornant dels llocs de Pèrsia i havent caigut en greu ma-
laltia, he cregut necessari de pensar en la comuna seguretat de tots
vosaltres, [22] no desconfiant pas de mi mateix, ans tenint molta es-
perança d'alliberar-me de la malaltia. [23] Tenint present que també
el meu pare en aquells temps en què anava amb l'exèrcit per les
terres altes, designà un successor, [24] per tal que, si s'esdevenia res
d'estrany o sobrevenia res de greu, els del país, veient a qui eren
encarregats els afers, no sofrissin pertorbació; [25] considerant, altra-
ment, que els reis fronterers i veïns al reialme estan a l'aguait de
l'avinentesa i esperant els esdeveniments, he designat per rei el
meu fill Antíoc, el qual moltes vegades, en anar jo a les satrapies
del nord, he confiat a la major part de vosaltres, recomanant-vos-el;

a ell, doncs, he escrit la lletra transcrita més avall. [26] Us recomano
i prego que, recordant-vos dels meus beneficis públics i particulars,
guardi cadascú envers el meu fill la benvolença que ha tingut en-
vers mi. [27] Car jo estic segur que ell acomplirà amb benignitat i hu-
manitat els meus designis i us tractarà amb condescendència.
[28] Finalment, aquell assassí i blasfem, patint els pitjors mals, com
ell féu patir als altres, finà en terra estrangera, en les muntanyes,
amb mort lamentable. [29] Acompanyà el cos Filip, que s'havia edu-
cat amb ell, el qual, tement el fill d'Antíoc, es traslladà prop de
Ptolomeu Filomèter a l'Egipte.

Purificació del temple

(C. X.) [1] Però el Macabeu i els seus, ajudant-los el Senyor, re-
cuperaren el temple i la ciutat. [2] I destruïren els altars erigits pels
estrangers a la plaça, com també els boscos sagrats. [3] I havent puri-
ficat el temple, feren un altre altar, i traient foc de les pedres i pre-
nent-ne, oferiren un sacrifici després de dos anys i apromptaren
l'encens i les llànties i l'ofrena dels pans. [4] Això fet, pregaren al Se-
nyor faç en terra que mai més no caiguessin en aquells mals, que
si mai pequessin, fossin tractats per Ell amb clemència i no lliurats
a gent blasfema i bàrbara.
[5] En el dia en què el temple fou sollat pels estrangers, en el mateix
s'escaigué de fer la purificació del temple, el dia vint-i-cinc del ma-
teix mes de Casleu. [6] Amb joia la celebraren durant vuit dies a l'es-
til de la festa dels Tabernacles, recordant que poc abans l'havien
passada a les muntanyes i a les esplugues, a guisa de feres. [7] I per
això, portant tirses i branques verdes i també palmes, regraciaven
a qui els havia ben conduïts a purificar el seu temple. [8] I manaren
per comú decret i acord a tota la gent jueva de celebrar cada any
els deu dies.

25. — *La lletra transcrita.* Aquesta lletra potser es trobava en l'obra de Jasó, d'on l'abreujador no la transcriu.

SEGONA PART

Antíoc Eupàtor

[9] Aquesta fou la fi d'Antíoc, sobreapel·lat l'il·lustre. [10] Ara, doncs, exposarem el que fa referència a Antíoc Eupàtor, que era fill de l'impiu, relatant breument els mals causats per les guerres. [11] Aquest, en ocupar el reialme, encarregà els afers a un tal Lísias, general en cap de Cele-Síria i Fenícia. [12] Car Ptolomeu, apel·lat Macron, havent decidit de guardar justícia envers els jueus, per la injustícia que se'ls havia fet, provà de governar-los pacíficament. [13] Per això fou acusat pels amics a Eupàtor i, sentint-se anomenar a cada moment traïdor, per tal com havia abandonat Xipre, confiada a ell pel Filomèter, i s'havia passat a Antíoc Epifanes, no tenint el poder amb honra, emmetzinant-se, posà fi a la seva vida.

Gòrgias i Timoteu

[14] Gòrgias, esdevingut general d'aquells llocs, sostenia mercenaris i a totes hores fomentava la guerra contra els jueus. [15] Al mateix temps, els idumeus, que eren senyors de fortaleses avantatjoses, molestaven els jueus, i acollint els qui fugien de Jerusalem, s'esforçaven a mantenir la guerra.

[16] Els de Macabeu, després de feta la pregària i d'haver demanat al Senyor d'ajudar-los en la lluita, es llançaren amb virior contra les fortaleses dels idumeus. [17] Atacant-les amb fermesa, es feren se-

nyors d'aquells llocs, rebutjaren tots els qui lluitaven des del mur,
degollaren els qui queien en llurs mans i n'occiren no menys de vint
mil. [18] No menys de nou mil es refugiaren en dos castells molt forts
proveïts de tot el necessari per a un setge.

[19] Macabeu, deixant Simó i Josep i també Zaqueu i els homes ne-
cessaris per a llur setge, se n'anà als llocs d'urgència.

[20] Els de Simó, cobdiciosos, foren guanyats per alguns del castell
amb diners: cobrant setanta mil dracmes, els deixaren fer-se escà-
pols. [21] Denunciat a Macabeu el que havia succeït, aplegant els
cabdills del poble, els acusà d'haver venut per diners els germans,
deixant lliures els enemics. [22] Occí els que havien estat traïdors i
tot seguit conquerí els dos castells. [23] I havent reeixit per les armes
en tot el que duia entre mans, n'occí en les dues fortaleses més de
vint mil.

[24] Timoteu, que abans havia estat derrotat pels jueus, aplegant
nombrosíssimes forces estrangeres i ajuntant no poca cavalleria de
l'Àsia, es presentà com per a conquerir la Judea amb les armes.

[25] Els de Macabeu, en atansar-se ell, aspergint llurs testes amb
terra i cenyint-se els lloms amb cilicis per a fer pregàries a Déu,
[26] prostrats al peu de l'altar, pregaren que, esdevenint-los propici, fos
enemic dels enemics llurs, adversari dels adversaris, com ho mani-
festa la Llei.

[27] En acabat de la pregària, prengueren les armes i anaren molt
lluny de la ciutat; però en apropar-se als enemics, s'aturaren. [28] A
trenc d'alba, s'escometeren els uns als altres; els uns, tenint per ga-
rantia de succés i de victòria, junt amb el valor, el recurs al Senyor;
els altres, portant com a guia en els combats el furor. [29] En haver-
se acarnissat la lluita, aparegueren des del cel als adversaris cinc
majestuosos barons a cavall amb frens d'or guiant els jueus. [30] Dos
d'ells, posant el Macabeu al mig d'ells i cobrint-lo amb llurs armadu-
res, el servaven invulnerable; als adversaris, per contra, els llançaven
fletxes i llamps: per això, en la confusió de la ceguesa, eren rebatuts
en desordre. [31] N'occiren vint mil cinc-cents, i de cavall, sis-cents.

[32] El mateix Timoteu fugí a una fortalesa anomenada Gàzer,

castell molt fort on manava Quereas. [33] Els de Macabeu assetjaren
amb delit la fortalesa quatre dies. [34] Els de dintre, refiats de la for-
talesa del lloc, blasfemaven fora mida i proferien paraules injurioses.
[35] En començar el dia cinquè, vint minyons dels de Macabeu, infla-
mats d'ira per les blasfèmies, llançant-se al mur, virilment i amb ira
ferotge percudiren tot el qui s'esqueia amb ells. [36] D'altres, pujant
igualment contra els de dins enmig del tràfec, calant foc a les torres
i encenent fogueres, cremaren vius els blasfems; [37] d'altres esbotza-
ren les portes i, fent-hi entrar l'exèrcit restant, conqueriren la ciutat.
I havent-se Timoteu amagat en una cisterna, el degollaren, com
també el seu germà Quereas, i Apolòfanes.
[38] I fet això, amb himnes i cants de lloança beneïen el Senyor que
havia fet grans beneficis a Israel i els havia donat la victòria.

Desfeta de Lísias

(C. XI.) [1] Després de molt poc de temps, Lísias, tutor i parent
del rei i encarregat dels afers, suportant amb molta pena el que
s'havia esdevingut, [2] acoblà prop de vuitanta mil homes i tota la
cavalleria i anà contra els jueus, pensant de poblar la ciutat de
grecs, [3] i fer el temple tributari, com els altres santuaris dels gen-
tils, i posar en venda cada any el pontificat, [4] no parant ment de cap
manera en el poder de Déu, ans ufanós de les miríades de soldats
d'infanteria, dels milers de cavallers i dels vuitanta elefants.
[5] Entrant, doncs, a la a Judea i atansant-se a Betsura, que era en
un lloc inexpugnable, distant de Jerusalem uns cent cinquanta esta-
dis, la posà en gran destret.
[6] Tot d'una que els de Macabeu hagueren esment que aquell
assetjava les fortaleses, amb plors i llàgrimes pregaven junt amb les
multituds al Senyor que enviés un àngel bo per a la salvació d'Israel.
[7] I el Macabeu, prenent el primer les armes, empenyia els altres a

37. — Vg. afegeix al començament d'aquest v.: «havent saquejat la plaça durant dos dies enters».

portar ajut a llurs germans, exposant-se amb ell al perill; [8] i partiren
tots ensems coratjosament. Essent encara prop de Jerusalem, apa-
regué guiant-los un cavaller vestit de blanc, brandint armes d'or.
[9] Tots a una lloaren el Déu misericordiós i foren fortificats en llurs
esperits, estant promptes a batre no sols els homes, ans també les
feres més ferotges i els murs de ferro, [10] tenint per capdavanter de
llurs rengles un aliat celestial, i havent-se compadit d'ells el Senyor.
[11] I llançant-se com a lleons contra els enemics, n'occiren onze mil
d'infanteria i mil sis-cents de cavalleria, [12] i posaren tots els altres
en fuga. La majoria d'ells se salvaren ferits i sense armes; el ma-
teix Lísias se salvà fugint vergonyosament.

[13] El general, que no era pas desassenyat, reflexionà sobre la des-
feta esdevinguda al seu entorn, i comprenent que els hebreus eren
invencibles, per tal com Déu totpoderós era aliat llur, [14] els envià
emissaris per a persuadir-los de reconciliar-se en condicions totes
justes, per a la qual cosa ell persuadiria també el rei de la necessi-
tat d'esdevenir-los amic.

[15] Macabeu convingué en tot el que Lísias proposava, mirant a la
utilitat de tots; i tot el que Macabeu demanà a Lísias per escrit
respecte als jueus, el rei ho concedí.

Aliances

[16] Les lletres escrites per Lísias als jueus eren d'aquesta faisó:
Lísias al poble dels jueus, salut. [17] Joan i Abesalom, els vostres
enviats, lliurant-me el document signat, demanaren el compli-
ment de les coses en ell indicades. [18] Tot el que convenia de
representar al rei jo li ho he declarat; el que era admissible, ell ho
ha concedit. [19] Si, doncs, persevereu en la bona voluntat envers
el govern, també jo procuraré en endavant de contribuir al vostre
benestar. [20] Respecte als detalls, he encarregat a ells i als meus

15. — *El rei ho concedí.* Antíoc V Eupàtor era un infant que feia tot el que Lísias volia. Segueixen quatre documents relatius a les condicions de pau.

enviats de conferir-ne amb vosaltres. [21] Estigueu bons. L'any cent
quaranta-vuit, el vint-i-quatre del mes de Dioscorinti.

[22] La lletra del rei era així: El rei Antíoc al seu germà Lísias:
salut. [23] Traslladat el meu pare als déus, volent que els del reial-
me, vivint tranquils, es dediquin als seus propis afers, [24] havent oït
que els jueus no s'abelleixen a passar-se a l'hel·lenisme, segons ordre
del meu pare, ans preferint llur propi capteniment, preguen que els
siguin permesos llurs usatges, [25] volent que també aquest poble
estigui sense pertorbació, determinem que el temple els sigui res-
tituït i que puguin viure segons els costums de llurs avantpassats.
[26] Faràs bé, doncs, enviant a fer les paus amb ells, per tal que,
veient la nostra bona disposició, reprenguin coratge i perseverin
volenters en llurs propis afers.

[27] La lletra del rei al poble era així: El rei Antíoc al Senat dels
jueus i a tots els altres jueus: salut. [28] Si esteu bons, es compleix
el nostre voler; també nosaltres ho estem. [29] Menelau ens ha mani-
festat la vostra voluntat de tornar als vostres propis afers. [30] Als qui
es posin en camí fins al trenta del mes Xàntic, els concedeixo pau i
seguretat. [31] Usin els jueus de llurs pròpies menges i lleis com
abans, i cap d'ells de cap manera no sigui molestat per les faltes
d'ignorància. [32] Us he enviat Menelau a tranquil·litzar-vos. [33] Esti-
gueu bons. L'any cent quaranta-vuit, el quinze del mes Xàntic.

[34] També els romans els enviaren una lletra que deia així: Quint
Menni i Titus Manli, legats de Roma, al poble dels jueus: salut.
[35] Respecte d'allò que Lísias, parent del rei, us ha concedit, també
nosaltres hi venim bé. [36] Respecte d'allò que ha judicat que havia
d'ésser tramès al rei, envieu tot seguit algú ben imposat d'aquestes
coses, per tal que fem com us convingui; car nosaltres anem a
Antioquia. [37] Així, doncs, doneu-vos pressa i envieu alguns, per tal
que també nosaltres coneguem quina és la vostra intenció. [38] Esti-
gueu bons. L'any cent quaranta-vint, el quinze de Xàntic.

Més victòries

(C. XII.) 1 Fets aquests tractats, Lísias se n'anà vers el rei i els
jueus s'ocuparen a conrear la terra. 2 Però els oficials de la guar-
nició d'aquells llocs, Timoteu, Apol·loni, fill de Genneu, i també
Jeroni i Demofó i sobretot Nicanor, el Cipriarca, no els deixaven en
tranquil·litat ni en pau.
3 Els joppites cometeren una gran iniquitat: invitaren els jueus
que habitaven entre ells a pujar a les barques que els havien prepa-
rat amb les mullers i fills, com no havent-hi cap enemistat contra
ells, ans obrant segons un decret pres en comú per la vila. 4 I ells
accedint-hi, per tal com volien viure-hi en pau i no tenien cap sos-
pita, un cop carregades, les enfonsaren, essent no menys de dues-
centes.
5 Assabentat Judas de la crueltat comesa contra connacionals seus,
cridà a les armes els seus homes, i invocant Déu jutge just, 6 partí
contra els assassins dels seus germans, incendià de nit el port, cremà
les naus i occí els que s'hi havien refugiat. 7 Havent estat tancada la
plaça, se n'anà per tornar-hi altra volta i exterminar de socarrel
tota la població dels joppites. 8 Però assabentant-se que també els
de Jàmnia volien tractar de la mateixa manera els jueus que hi ha-
bitaven, 9 caigué de nit sobre els jamnites i cremà el port amb
l'estol de vaixells, de manera que la resplendor del foc es veia des
de Jerusalem, a dos-cents quaranta estadis.
10 Havent-se allunyat d'allí nou estadis en marxa contra Timoteu,
l'escometeren uns àrabs, no menys de cinc mil i cinc-cents cavallers.
11 La lluita fou aferrissada, i havent reeixit els de Judas, mercès a
l'ajut de Déu, els nòmades vençuts demanaren a Judas de fer la pau
amb ells, prometent de donar bestiar i ajudar-los en les altres coses.
12 Judas, pensant que verament serien útils en moltes coses, consentí
a fer la pau amb ells, i després de donar-se les mans dretes, es reti-
raren a les tendes.
13 Atacà després una ciutat fortificada amb ponts llevadissos i en-

cerclada de murs i habitada per una barreja de pobles, de nom Cas-
pín. [14] Els de dins, refiats de la robustesa dels murs i de la provisió
de queviures, tractaven grollerament els de Judas, insultant-los i
àdhuc blasfemant i dient coses contra llei. [15] Però els de Judas, in-
vocant el gran Senyor de l'univers, que sense ariets ni màquines va
tombar Jericó en temps de Josuè, es llançaren ferotgement contra
els murs. [16] I prenent la ciutat pel voler de Déu, feren innombra-
bles morts, fins al punt que un estany de la vora, que tenia dos es-
tadis d'amplada, apareixia ple de la sang que s'hi escolava.

[17] Allunyant-se d'allí set-cents cinquanta estadis, pervingueren a
Càrax i als jueus anomenats tubians. [18] No trobaren Timoteu en
aquests llocs; no havent-hi pogut fer res, se n'havia anat, deixant,
però, en cert lloc una guarnició molt forta. [19] Dositeu i Sosipàter,
generals de Macabeu, eixiren i occiren els que havia deixat Timoteu
en la fortalesa, més de deu mil homes.

[20] Macabeu, dividint el seu exèrcit en cohorts, els posà al front de
cada cohort i atacà Timoteu, que tenia cent vint mil infants i dos
mil cinc-cents cavallers.

[21] En assabentar-se de l'arribada de Judas, Timoteu envià les do-
nes i els infants i la impedimenta a l'indret anomenat Carnion, inas-
setjable i de difícil accés per l'estretor dels llocs. [22] En aparèixer la
primera cohort de Judas, l'esglai s'apoderà dels enemics i, caient el
pànic damunt d'ells per la presència manifesta del que tot ho veu,
es precipitaren a la fuga, fent seguir l'un a l'altre, talment que mol-
tes vegades eren ferits pels seus mateixos i travessats per la punta
de llurs espases.

[23] Judas féu una persecució fogosíssima, travessant els malvats i
occint-ne uns trenta mil. [24] El mateix Timoteu caigué entre els de
Dositeu i Sosipàter, i pregà amb gran superxeria que li deixessin
salva la vida, per tal com tenia els pares de molts d'ells i els ger-
mans d'altres, i succeiria que aquests serien maltractats. [25] Assegu-

15, Ios. vi, 20.

13.—*Caspín.* Potser la mateixa vila dita Casbon de I Mcc. V, 36. L'autor conta episodis de la guerra empresa per Judas dellà del Jordà, relatats també en I Mc. V, 24-53.

rant amb moltes prometences que els deixaria anar sans, el deixaren
lliure per la salvació dels germans.
[26] Eixint vers Carnion i el santuari d'Atargatis, occí vint-i-cinc mil
homes. [27] Després de la derrota i mort d'aquests, Judas acampà a
Efron, ciutat forta on habitava gent de tota raça; joves robustos
col·locats davant de les muralles lluitaven amb braó; allí hi havia molt
d'aparell de màquines i de trets. [28] I havent invocat l'Omnipotent,
que amb el seu poder esmicola les forces dels enemics, prengueren
la ciutat sota el seu domini i abateren dels de dins vint-i-cinc mil
homes.
[29] Sortint d'allí, marxaren contra la ciutat dels escites, que distava
de Jerusalem sis-cents estadis. [30] I com sia que els jueus establerts allí
donaven testimoniança que els escites els tractaven amb benvolença
i que en dies de malaurança els mostraven benignitat, [31] regraciant-
los i exhortant-los a ésser benèvols envers llur raça en l'avenir,
arrribaren a Jerusalem essent propera la festa de les setmanes.
[32] Després de la festa anomenada Pentecostès, marxaren contra
Gòrgias, general d'Idumea. [33] Eixí amb tres mil infants i quatre-
cents cavallers. [34] I en escometre's, s'esdevingué que en caigueren
uns quants dels jueus. [35] Un cert Dositeu, dels de Baxenor, genet
valerós, arrapà Gòrgias, i agafant-lo per la clàmide, l'arrossegava
amb força, volent prendre el maleït en vida; però un dels genets de
Tràcia tirant-se al damunt d'ell, li tallà el muscle, i Gòrgias fugí
vers Marissa.
[36] Havent lluitat molt de temps els d'Esdrín i estant fatigats, Judas
pregà al Senyor que es mostrés aliat i capdavanter de la lluita, [37] i en-
tonant en llengua nadiua el crit de guerra amb els himnes, s'abrao-
naren d'improvist contra els de Gòrgias i els derrotaren.

Sufragis pels difunts

[38] Judas reuní l'exèrcit i anà a la ciutat d'Odol·lam; en arribar el
dia setè, purificats segons costum, celebraren allí el sàbat.

26.—*Atargatis*. Deessa siriana adorada sobretot pels ascalonites; estava representada amb cap de dona i cos de peix i simbolitzava l'aigua com a principi de fecunditat de la naturalesa.

39 L'endemà anaren els de Judas, per tal com s'havia fet necessari,
a aixecar els cadàvers dels que havien caigut per col·locar-los amb els
parents en les tombes dels pares. 40 I trobaren sota la túnica de
cadascun dels morts objectes sagrats de les ídoles de Jàmnia, els
quals són prohibits per la llei als jueus; i a tots fou palès que per
aquesta causa havien caigut. 41 I tots, beneint el Senyor que judica
amb justícia i fa manifest el que és ocult, 42 es posaren en oració
demanant que el pecat comès fos del tot esborrat: i el generós
Judas exhortava la multitud a mantenir-se sense pecat, havent vist
amb llurs propis ulls el que havia succeït a causa del pecat dels que
caigueren.

43 I havent fet una col·lecta, envià unes dues mil dracmes d'argent
a Jerusalem per oferir un sacrifici pel pecat, obrant molt santament
i noble, pensant en la resurrecció. 44 Car si no hagués esperat que
els que havien caigut ressuscitarien, cosa sobrera i vana hauria estat
de pregar pels morts; 45 considerava, encara, que per als qui s'ador-
men pietosament està reservada una òptima recompensa; 46 sant i
pietós pensament era aquest. És per això que féu un sacrifici expia-
tori per als morts, per tal que fossin afranquits del pecat.

Guerra amb Antíoc

(C. XIII.) 1 L'any cent quaranta-nou, els de Judas saberen que
Antíoc Eupàtor venia amb moltes forces contra la Judea, 2 i amb ell
Lísias, el tutor i encarregat dels afers, portant cadascun un exèrcit
hel·lènic de cent deu mil infants, cinc mil tres-cents cavallers, vint-i-
dos elefants i trenta carros armats amb falçs.

3 Se'ls afegí Menelau, que exhortava Antíoc amb molta astúcia, no
pas per a la salvació de la pàtria, sinó pensant que seria constituït
en la dignitat. 4 Però el Rei de reis deixondí la ira d'Antíoc contra

40, Dt. VII, 25.

45. —*Per als qui s'adormen.* Aquests vv. són un bell document per a demostrar la creença antiga en la resurrecció futura i en l'existència del Purgatori; per això l'Església els ha adoptats en la seva litúrgia, i per això també, i es comprèn, Luter els considerà apòcrifs.

el malvat, i fent-li veure Lísias que ell era la causa de tots els mals,
manà, com és costum en aquell lloc, de fer-lo morir, portant-lo
a Berea. [5] Hi ha en aquell lloc una torre de cinquanta colzades,
plena de cendra, amb una màquina que dóna voltes inclinada per
totes bandes vers la cendra. [6] Allí empenyen tots a la mort el reu
de sacrilegi o el qui s'ha excedit en certs altres crims. [7] Talment
s'esdevingué de morir el transgressor de la llei: ni terra no rebé Me-
nelau. [8] Ben justament: per tal com havia perpetrat molts crims
contra l'altar, el foc i les cendres del qual són purs, en la cendra
trobà la mort.

[9] El rei, doncs, venia amb designis bàrbars per a mostrar als jueus
coses pitjors que les esdevingudes en temps del seu pare. [10] Assaben-
tant-se'n Judas, manà al poble de pregar nit i dia al Senyor per si,
com altres vegades, també ara venia en ajut [11] dels que anaven a és-
ser privats de la Llei, de la pàtria i del sant temple, i perquè no per-
metés que el poble, que tot just començava a respirar, caigués sota
el domini de pobles blasfems. [12] En haver fet tots ensems això i pregat
el Senyor misericordiós tres dies sense parar amb plors, dejunis i
prostració, Judas els féu una exhortació i els manà d'estar amatents.
[13] I havent-ho tractat a soles amb els ancians, decidí que, abans que
l'exèrcit del rei entrés a la Judea i es fes senyor de la ciutat, sorti-
rien ells, i que l'empresa es decidís per l'ajut de Déu. [14] Posant la
seva sort en mans del Senyor de l'univers, exhortà els seus a lluitar
coratjosament fins a la mort per les lleis, el temple, la ciutat, la
pàtria i les institucions, i féu acampar l'exèrcit prop de Modín.
[15] Donant als seus com a mot d'ordre « Victòria de Déu », amb mi-
nyons dels judicats més valents atacà de nit la tenda reial, occí en
el campament uns dos mil homes i el primer dels elefants amb els que
portava dins la torre. [16] I finalment ompliren el campament d'esglai i
de confusió, i es retiraren havent reeixit. [17] En apuntar el dia, estava
tot acomplert, gràcies a la protecció amb què el Senyor l'assistia.

5.—Vg. diu: «Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum (=26 metres), aggestum undique habens cineris: haec prospectum habebat in praeceps: inde in cinerem deiici iussit sacrilegum, omnibus eum propellentibus ad interitum.»

[18] El rei, doncs, que havia pres un tast de l'audàcia dels jueus, temptejava els llocs amb astúcia; [19] i anà a Betsur, plaça forta dels jueus, però fou rebutjat, rebatut, superat. [20] Als de dintre Judas enviava el que era necessari. [21] Però descobrí els secrets als enemics Rodocus, de l'exèrcit dels jueus: fou recercat, agafat, empresonat. [22] Segona vegada parlamentà el rei amb els de Betsur, els allargà la mà, prengué la llur i es retirà. [23] Atacà els de Judas; fou vençut. Hagué esment que Filip, deixat a Antioquia encarregat dels afers, s'havia revoltat, i en fou consternat; es mostrà suplicant amb els jueus, es subjectà, jurà tot el que era just, es reconcilià, oferí un sacrifici, honrà el temple i el lloc.

[24] Acollí el Macabeu i el féu general des de Ptolemaida als gerrenians. [25] Se'n vingué a Ptolemaida. Els ptolemaïtes reberen malament els tractats, car tenien gran temença, i volien anul·lar el que havia estat estatuït. [26] Lísias pujà a la tribuna, ho defensà tant com pogué, els convencé i apaivagà, els tornà benèvols i regressà a Antioquia.

Així anà l'atac i la retirada del rei.

Traïció d'Alcim

(C. XIV.) [1] Passats tres anys, els de Judas s'assabentaren que Demetri, fill de Seleuc, fent-se a la vela des del port de Trípolis amb gran exèrcit i esquadra, [2] s'havia apoderat del país, fent morir Antíoc i el seu tutor Lísias.

[3] Un tal Alcim, que havia estat abans pontífex i que voluntàriament s'havia contaminat en temps de la confusió, pensant que de cap manera no hi havia salvació per a ell ni accés a l'altar sant, [4] es presentà al rei Demetri l'any cent cinquanta-u portant-li una corona d'or i una palma i, a més d'això, una branca d'olivera de les usuals en el temple, i aquell dia restà quiet.

1.—*Demetri.* Cf. la nota a I. Mcc. VII, 1-4. — *Trípolis.* Ciutat fenícia i port de mar, en la costa de Síria, al nord de Sidon. Trípolis significa tres ciutats, puix que estava integrada per les tres colònies de Sidon, Tir i Aradus.

4.—*L'any cent cinquanta-u* dels grecs és el 161 a. J. C.

[5]Però collint una avinentesa favorable a la pròpia follia, cridat al
consell per Demetri i preguntat en quina disposició i voler estaven els
jueus, [6]respongué: Aquells dels jueus que s'anomenen assideus, dels
quals és cabdill Judas el Macabeu, fomenten la guerra i es revolten,
no deixant que el reialme estigui en pau; [7]per això, privat de la dig-
nitat hereditària, vull dir del pontificat, he vingut per segona vega-
da, [8]en primer lloc, pensant sincerament en els interessos del rei,
en segon lloc, mirant pels meus ciutadans, car per la temeritat dels
que abans he dit, tot el nostre poble sofreix no poques misèries.
[9]Conegudes aquestes coses, tu, oh rei, mira pel nostre país i pel
nostre poble oprimit, segons l'afable benvolença que tens envers
tothom. [10]Car mentre Judas viurà, és impossible de tenir pau en
els afers públics. [11]Dites per ell aquestes coses, tot seguit els altres
àulics, mal disposats envers Judas, atiaven Demetri.

Nicanor

[12]Cridant tot seguit Nicanor, que havia estat elefantarca, i nome-
nant-lo general de la Judea, [13]li donà ordres per escrit d'occir el
mateix Judas, de dispersar els seus companys i de constituir Alcim
pontífex del màxim temple. [14]Els gentils que havien fugit de la
Judea davant Judas s'ajuntaven a ramats a Nicanor, creient que la
dissort i les calamitats dels jueus serien per a ells una bona fortuna.

[15]Assabentats de l'entrada de Nicanor i de l'atac dels gentils,
coberts de terra pregaven Aquell que des dels segles havia establert el
seu poble i sempre palesament havia tingut cura de la seva heretat.
[16]Al manament del cabdill, partiren immediatament d'allí i es topa-
ren amb ells al vilatge de Dessau.

[17]Simó, germà de Judas, s'havia escomès amb Nicanor; però
tingué un lleuger fracàs, degut al sobtós silenci davant l'arribada dels
contraris. [18]Al mateix temps, Nicanor, tenint esment de la valentia
dels de Judas i de llur intrepidesa en les lluites per la pàtria, sentí
temença de fer el judici de sang; [19]per això envià Posidoni, Teodot
i Matatias per tal d'oferir i acceptar la pau.

[20]Havent-hi hagut molta reflexió sobre això i havent-se comu-
nicat el cabdill amb l'exèrcit, veient-se clar el parer per vots unàni-
mes, consentiren a fer tractes. [21]S'assenyalà dia en el qual anirien
privadament al mateix lloc. S'hi dugueren seients d'honor per a
cadascun i col·locaren els seients. [22]Judas disposà homes armats
preparats en llocs avinents, no fos que es produís de sobte alguna
malifeta de part dels enemics; i tingueren la conferència amb
harmonia.

[23]Nicanor sojornava a Jerusalem i no féu res d'inconvenient: ans
acomiadà les multituds que se li havien afegit com ramats. [24]Tenia
sempre Judas davant la seva faç i s'abellia de cor envers el baró.
[25]Li aconsellà que es casés i emmainadés; i es casà, visqué feliç i
fruí de la vida.

[26]Alcim, veient llur mútua benvolença i prenent els tractats fets,
anà a Demetri i li digué que Nicanor portava de cap designis con-
traris al bé de l'Estat, car havia assenyalat per successor seu Judas,
enemic del reialme. [27]El rei, posant-se furiós i excitat per les
calúmnies del criminal, escriví a Nicanor dient que veia amb mals
ulls els tractats i que manava que el Macabeu fos enviat tot seguit
engrillonat a Antioquia. [28]Nicanor, en saber-ho, s'entristí i li sabia
molt greu d'anul·lar els convenis, no havent fet el baró res d'injust.
[29]Però no essent possible de resistir al rei, sotjava una avinentesa
per a acomplir-ho amb una estratagema. [30]Però el Macabeu, veient
que Nicanor es comportava envers ell amb més reserva i que tenia el
tracte ordinari més esquiu, pensant que la reserva no era per a res de
bo, aplegant no pocs dels seus, s'amagà de Nicanor.

[31]L'altre, adonant-se d'haver estat burlat noblement pel baró,
entrant en el màxim i sant temple quan els sacerdots oferien els
acostumats sacrificis, manà que el baró fos lliurat. [32]Contestant
amb jurament que no sabien on podia ésser el que cercava, estengué
la dreta contra el Temple [33]i jurà això: Si no em lliureu Judas
engrillonat, d'aquest recinte de Déu en faré una planúria, destruiré
l'altar i bastiré ací un temple gloriós a Dionís. [34]Dit això, se n'anà.

Els sacerdots, aixecant les mans al cel, pregaven a Aquell que

sempre ha lluitat pel nostre poble, dient així: [35]A Vós, Senyor,
que no teniu fretura de res, plagué que el temple on habiteu fos
entre nosaltres; [36]ara, doncs, Senyor, sant de tota santedat, guar-
deu per sempre incontaminat aquest temple purificat fa poc.

Razias

[37]Fou denunciat a Nicanor un tal Razias, dels vellards de Jerusa-
lem, baró amant dels ciutadans, de molt bella anomenada, i que per
la seva benvolença era apel·lat pare dels jueus. [38]Car en els temps
anteriors, llavors de la separació, s'havia atret acusació de judais-
me i havia arriscat el cos i la vida pel judaisme sense cap defa-
llença.

[39]Volent Nicanor fer palesa la mala voluntat que tenia als jueus,
envià més de cinc-cents soldats per a agafar-lo. [40]Car li semblà que,
agafant aquest, els causaria un gran mal. [41]I estant a punt la tropa
de prendre la torre i forçant la porta de l'atri, i ordre havent estat
donada de portar foc i calar-lo a les portes, encerclat per totes ban-
des, es tirà sobre la seva espasa, [42]preferint morir generosament a
caure en mans dels malvats i ésser ultratjat d'una manera indigna de
la seva noblesa.

[43]Però com sia que, per la precipitació de la lluita, el cop no fou
certer i les turbes s'arruaven a les portes, corrent amb valentia a dalt
del mur, es llançà coratjosament damunt de les multituds. [44]Reti-
rant-se elles a correcuita, es féu un clar i anà a parar al mig del buit.
[45]Tenint encara un alè de vida i encès de còlera, s'alçà regalant un
doll de sang i amb cruels ferides, i travessà corrent les turbes, [46]i es
posà dempeus damunt d'una pedra escarpada; ja completament des-
sagnat, s'arrencà les entranyes i, agafant-les amb les dues mans, les
llançà a les turbes; i invocant el Senyor de la vida i de l'esperit
perquè les hi tornés altra volta, d'aquesta manera finà.

42. — Si bé podem salvar la intenció de Razias, el suïcidi sempre és un pecat contra el suprem domini de Déu, al qual pertany la vida i la mort dels homes.

Desfeta de Nicanor

(C. XV.) [1] Nicanor, sabent que els de Judas eren pels indrets de Samaria, volgué escometre'ls el dia del descans amb tota seguretat. [2] Dient-li els jueus que per força el seguien: De cap manera no vulguis anorrear-los tan ferotgement i bàrbara, ans dóna glòria al dia distingit amb santedat pel que tot ho veu, [3] aquest home, tres vegades malvat, demanà si hi havia al cel un senyor que manés de celebrar el dia del sàbat; [4] i contestant-li: Hi ha un Senyor vivent, el que té poder en el cel, que manà d'observar el setè dia, l'altre digué: [5] I jo, que tinc poder a la terra, mano de prendre les armes i acomplir les conveniències reials. Malgrat això, no pogué portar a terme el seu mal designi.

[6] I Nicanor, redreçant-se amb tota seguretat, esperava d'erigir un trofeu comú amb Judas i els seus. [7] Però el Macabeu estava sempre persuadit amb completa esperança d'obtenir l'assistència del Senyor, [8] i aconsellava als seus de no témer l'atac dels gentils, pensant en els socorsos que el cel els havia concedit i que també ara esperessin que la victòria seria per a ells de part del Totpoderós; [9] encoratjant-los amb la Llei i els profetes i recordant-los els combats que havien portat a terme, els féu més coratjosos. [10] I en haver reanimat llur coratge, els donà ordres fent-los alhora palesa la perfídia dels gentils i la violació dels juraments. [11] Armà cadascun d'ells, no pas amb la seguretat d'escuts i llances, sinó amb el conhort de bones paraules, contant-los un somni digne de fe amb el qual els alegrà tots. [12] Era així la visió:

Onias, el que fou pontífex, baró venerable i bo, de presència modesta, suau en les maneres i de paraula decorosa, i que s'havia aplicat des de la infantesa a totes les pràctiques de la virtut, estenent les mans, pregava per tot el poble dels jueus. [13] Després li aparegué també un baró que es distingia per l'ancianitat i la dignitat; home d'aspecte admirable i voltat d'una majestat egrègia. [14] Onias prengué

1, I Mcc. vii, 26.

la paraula i digué: Aquest és l'amic dels germans, el que prega
molt pel poble i per la ciutat santa, Jeremias, el profeta de Déu. [15] I
allargant Jeremias la dreta, donà a Judas una espasa d'or, i en donar-
la, digué això: [16] Pren l'espasa santa, present de Déu, amb la qual
feriràs els enemics.

[17] Animats per les paraules de Judas, totes belles i aptes per a
estimular el valor i donar virior a les ànimes dels joves, resolgueren
de no acampar, ans escometre coratjosament, i abraonant-se amb
tota valentia, decidir l'afer, per tal com perillaven la ciutat, les coses
santes i el temple. [18] Car el neguit que tenien per les mullers i els
fills i també pels germans i parents no era pas el més gran; el més
gran i el primer era pel temple consagrat. [19] Hi havia entre els que
romanien a la ciutat no petita angoixa, neguitosos com estaven pel
conflicte de fora.

[20] I esperant tots quin seria el desenllaç, i acostant-se ja els ene-
mics, i arrenglerades les forces, i col·locats els elefants en lloc oportú
i la cavalleria disposada a les ales, [21] esguardant el Macabeu la presèn-
cia de les forces, i l'aparell divers de les armes, i la ferotgia de les
bèsties en llocs avinents, alçant les mans al cel, invocà el Senyor que
fa meravelles, car sabia que no és per les armes com ell decideix,
ans dóna la victòria als qui en són dignes. [22] Digué pregant d'aques-
ta manera:

Tu, Senyor, enviares el teu àngel en temps d'Ezequias, rei de
Judea, i occí fins a cent vuitanta-cinc mil homes del campament de
Sennaquerib. [23] Ara, doncs, Senyor dels cels, envia l'àngel bo
davant de nosaltres per a temença i terror. Amb la fortalesa del teu
braç, [24] siguin colpits els que vénen amb blasfèmies contra el teu
poble sant. I així digué.

[25] Els de Nicanor avançaven al so de trompetes i de cants guerrers,
[26] però els de Judas amb invocacions i pregàries es barrejaren amb
els enemics. [27] I lluitant amb llurs mans i pregant en llurs cors a
Déu, en tombaren no menys de trenta-cinc mil, alegrant-se en gran
manera de la manifestació de Déu.

22, Sup. VIII, 19.

28 Finida la contesa i desbandant-se amb joia, s'assabentaren que
Nicanor havia caigut amb l'armadura. 29 Entre clamors i aldarull,
beneïen Déu en llengua pàtria. 30 I aquell que tot sencer en cos i
ànima era el cabdill de la defensa dels ciutadans i que havia guardat el
bon afecte de la joventut envers els compatriotes, manà que tallessin
el cap de Nicanor i la mà amb el muscle, i el portessin a Jerusalem.
31 Arribat allí i cridant els compatriotes i els sacerdots que eren
davant de l'altar, féu anar a cercar els de la ciutadella. 32 I mostrant
la testa del malvat Nicanor i la mà que el blasfem havia estès contra
la santa casa del Senyor de tot, el magnificà. 33 I tallant la llengua
de l'impiu Nicanor, digué que a bocins la donessin als ocells i que
el premi de sa follia fos penjat en faç del temple.

34 I tots feien muntar al cel les lloances del Senyor que s'havia
manifestat, i deien: Lloat sia el que ha conservat incontaminat el seu
temple.

35 Lligaren la testa de Nicanor a la ciutadella, visible per a tots,
com senyal palès de l'ajut del Senyor.

36 Determinaren tots amb un comú decret que de cap manera no
fos deixat sense celebrar aquest dia; 37 que es tingués la celebració
el dia tretze del mes dotzè — que es diu Adar en llengua siríaca, —
un dia abans del dia de Mardoqueu.

Final

38 Així, doncs, s'esdevingué el referent a Nicanor, i havent estat
des de llavors posseïda la ciutat pels hebreus, jo també finiré ací la
narració. 39 Si ha estat amb composició bella i encertada, això és
el que jo volia; però si de manera vulgar i mediocre, és tot el que
jo podia atènyer. 40 Així com beure vi sol, com igualment aigua
sola, és perjudicial; però el vi barrejat amb aigua és agradable i causa
un plaer deliciós, així també el bon ordenament de la narració delecta les orelles d'aquells qui s'escauen a llegir la història.

I aquí serà la cloenda.

30.—*Manà*. Vegeu I Mcc. VII, 47.
37.—*Llengua siríaca*. Siro-caldeu, dialecte que parlaven aleshores els jueus de Palestina.—*Dia de Mardoqueu*. Festa dels Purim; vegeu Esth. IX, 19 ss.

TAULA

Pàgs

ESDRAS I NEHEMIAS

ESDRAS

PRIMERA PART

LA TORNADA DE L'EXILI

Pàgs.

SEGONA PART

TOBIAS

PRIMERA PART

SEGONA PART

ESTER

*

Pàgs.

I i II DELS MACABEUS

LLIBRE I DELS MACABEUS

Història preliminar de l'alçament dels Macabeus

Primera part

Gestes de Judas Macabeu

LLIBRE II DELS MACABEUS

Introducció

Primera part

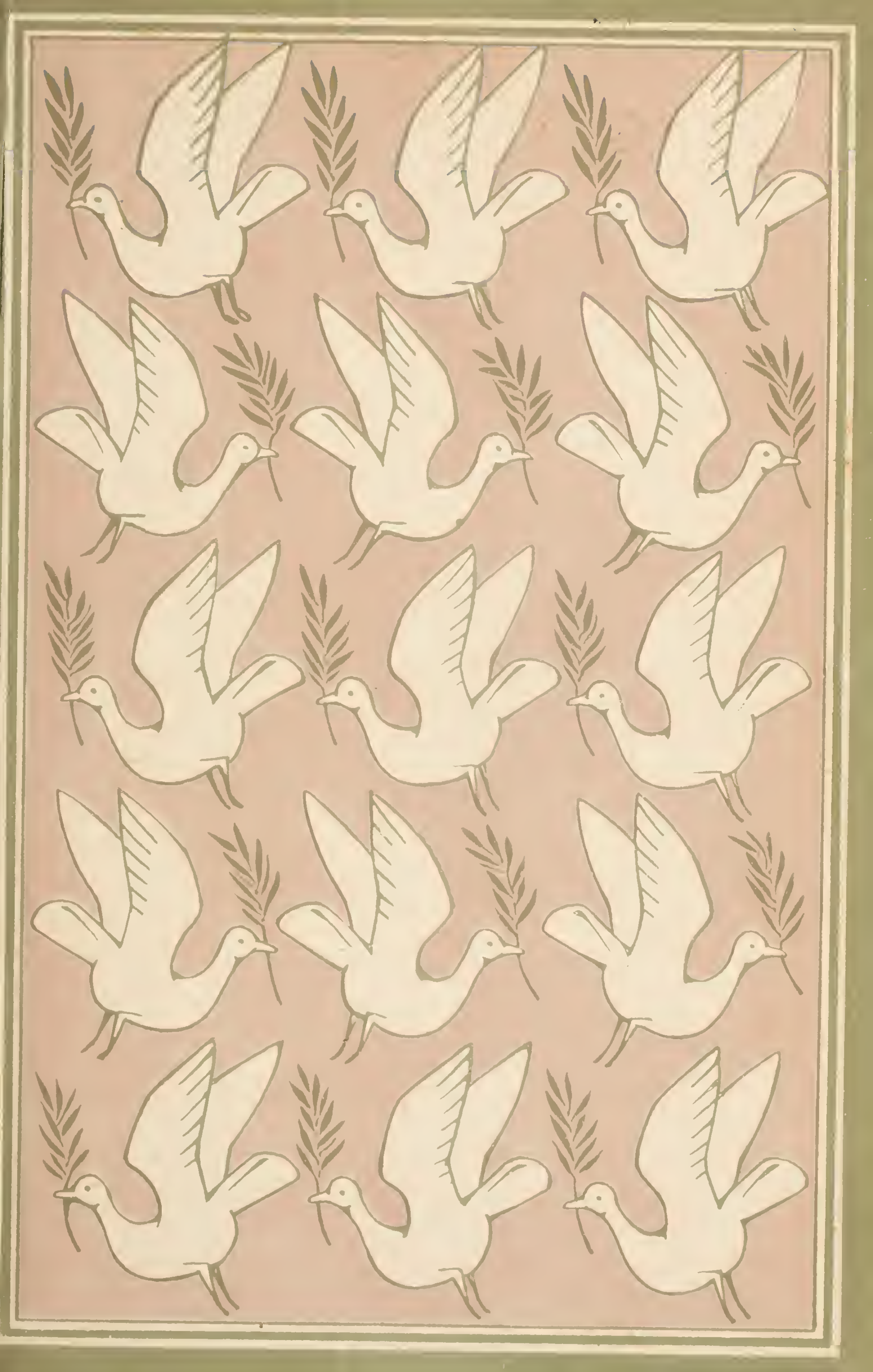
Segona part

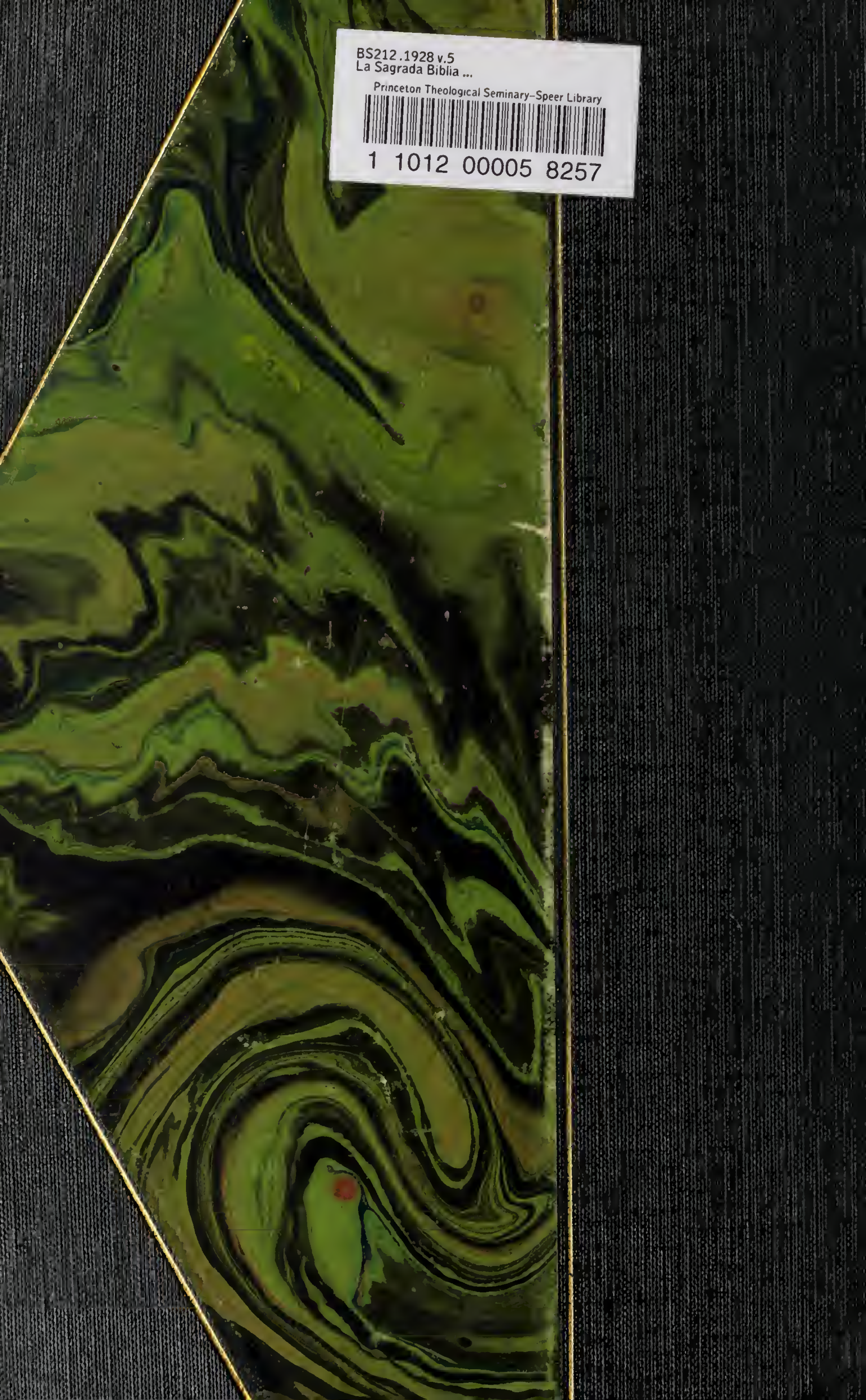
ESMENES

Pàg.	Línia	On diu	Ha de dir
4	19	a J. C.	a. J. C.
18	2	en nom del Déu d'Israel, als Jueus, que eren a Judà i a Jerusalem	als Jueus que eren a Judà i a Jerusalem en nom del Déu d'Israel, que era damunt d'ells.
35	n. 1, l. 1	*deebarim*	*debarim*
39	n. 1, l 10	i h	i hi
61	15	propòsits	prepòsits
72	20	*Chroni.*	*Chrom.*
79	4	del assiris	dels assiris
125	19	innovà	ennovà
132	23	22	12
136	26	innovar-t'ho	ennovar-t'ho
140	1	les voltaren	la voltaren
141	21	innovà	ennovà
143	3	innovat	ennovat
158	n. 5-6, l. 5	tempre	tempore
159	21	facultad reia	facultat reial
161	1	ots	tots
»	n. 7, l. 3	um	lum
178	n. 13, l. 3	oriental	orientals
249	n. 7, l. 1-2	que é	que té
291	1	bon	bons
297	25	tirses	tirsos

AQUEST CINQUÈ VOLUM DE LA SAGRADA BÍBLIA, ANOS-
TRADA PER CURA I A DESPESES DE LA FUNDACIÓ
BÍBLICA CATALANA, FOU ACABAT D'ESTAM-
PAR ALS OBRADORS DE LA TIPOGRA-
FIA EMPORIUM EL DIA XXIV DE
SETEMBRE, FESTA DE NOSTRA
DONA DE LA MERCÈ, DE
L'ANY DE GRÀCIA
· MCMXXXV ·

BS212 .1928 v.5
La Sagrada Biblia ...
Princeton Theological Seminary-Speer Library
1 1012 00005 8257